דבר

דבר ששי
דבר השבוע
דבר אחר
משא

שערי המניות באמצע הקרנציה: זר אילן נקלע השבוע לכנסת היה חושב כי זהו ערב חילופי שלטון. אמיר נימן (עמ' 14)

איראן תחת שלטון כוהני הדת: תערובת של עצבות ועייפות. דן אבידן (עמ' 16)

דבר אחר

ראש הממשלה יגיע חזרה לישראל ביום שישי כדי לממש את זכותו לשקר בענייני פיתות עד בטרם כניסת השבת

דבר יום שישי כ"ב בכסלו תשנ"ה 25.11.94 גליון 21412 · 56 עמודים, המחיר 3.70 ש"ח (כולל מע"מ) באילת 3.00 ש"ח

עונש מוות למחבל שתכנן את הפיגוע הרצחני בחדרה

המחבל מוחמד בדארנה חבר החמאס הורשע ברצח חמישה ישראלים בערב יום העצמאות האחרון; "מאסר עולם חדל להרתיע" – קבעו שלושת שופטי בית הדין הצבאי; המחבל: מוכן למות; הכרעת הדין טעונה ערעור אוטומטי וביצוע העונש דורש אישור של אלוף פיקוד המרכז אילן בירן

מאת און לוי

גזר דין מוות נגזר אתמול על סעיד מוחמד יוסוף בדארנה, תושב הכפר יעבד שבנפת ג'נין, פעיל בזרוע הצבאית של ארגון החמאס, שתיכנן את הפיגוע באוטובוס אגד בערב יום העצמאות בחדרה.

בפיגוע ההתאבדות נהרגו חמישה אזרחים ישראליים ו־30 נפצעו.

בדארנה יוכל לערער על העונש בפני בית הדין הצבאי לערעורים.

את העונש גזר בית המשפט הצבאי בג'נין, בהרכב שלושה שופטים בראשותו של אב־בית הדין, סגן אלוף עודד פסנזון. העונש נגזר פה אחד.

בית המשפט הרשיע את בדארנה, בן 24, ברצח חמישה ישראלים ובפציעת 30, וכן ברצח המחבל המתאבד, עמר עמארנה, אף הוא מהכפר יעבד שבנפת ג'נין.

הפיגוע

ב־13 באפריל השנה, ביום הזיכרון לחללי צה"ל, עשה את דרכו מעפולה לתל־אביב אוטובוס אגד מספר 820. האוטובוס נכנס לתחנה המרכזית בחדרה לאסוף נוסעים.

אחד מנוסעי האוטובוס שעלה בחדרה היה עמר עמארנה, מחבל מארגון החמאס. רקה לאחר שעלה לאוטובוס, פוצץ עצמו באמצעות מטען ממולכד שנשא על גופו, וגרם לחמשת ההרוגים ולפצועים.

בעקבות חקירה מקיפה של שירות הביטחון הכללי, נעצר בדארנה וכן הדר בבעה, מהכפר יעבד, שסייע לשניים בכך שהלין אותם בביתו בלילה שלפני הפיגוע, ואף אירגן להם רכב בעל לוחיות זיהוי ישראליות שהסיעם לחדרה.

התובע לא דרש מוות

את השניים ייצגו ארבעה סניגורים ערבים, בהם עורך דינו של השייח' אחמד יאסין, מנהיג החמאס.

במהלך המשפט טען והאר בבעה, כי לא ידע שהשניים מתכננים פיגוע המוני. בית המשפט הרשיע אותו וגזר עליו עונש מאסר עולם.

בהכרעת הדין אתמול קבעו שלושת השופטים הצבאיים, כי סעיד בדארנה לא הביע חרטה על מעשיו. "כל מטרתו", אמרו השופטים, "היתה הרג יהודים שלותתה בשנאה עיוורת".

השופטים ציינו, כי בדארנה גייס לשורות החמאס חוליות מתאבדים, והעביר להם אימונים צבאיים שכללו הרכבת מטעני חבלה. בדארנה לא גידב עצמו מעולם לשמש מתאבד.

התובע הצבאי דרש לגזור על סעיד בדארנה שישה מאסרי עולם על רציחתם של חמשת הישראלים בפיגוע וגם על רצח המחבל המתאבד. התובע נמנע מלדרוש גזר דין מוות.

דיון של 5 שעות

קודם מתן גזר הדין התכנסו שלושת השופטים הצבאיים לדיון שנמשך למעלה מחמש שעות.

בהכרעת הדין כתבו, כי עונשי מאסר עולם שהוטלו על מחבלים שרצחו ישראלים אינם מרתיעים יותר מלבצע פיגועים. השופטים כתבו עוד, כי הם מודעים לתגובות הקהילה הבינלאומית ולאפשרות שגזר הדין ישונה על ידי אלוף פיקוד המרכז. יחד עם זאת נכתב, כי לבית הדין היה העוז לגזור גזר דין מוות על המרצח.

שני מקרים בעבר

בעבר הטילו בתי דין צבאיים בשני מקרים עונשי מוות על מחבלים. האחד היה בשנות ה־60, כאשר בית דין צבאי גזר עונש מוות על מוחמד חיג'אזי מראשוני המחבלים מארגון הפתח שנתפסו בישראל.

המקרה השני היה בראשית שנות השבעים. אז הטיל בית דין צבאי גזר דין מוות על מחבל שביצע את הפיגוע במלון סבוי בתל־אביב.

בשני המקרים לא בוצע גזר הדין.

בימים הקרובים יובא גזר הדין בפני אלוף פיקוד המרכז, אילן בירן. על פי פקודות הצבא יוכל האלוף בירן לשנות את גזר הדין, ולהמירו במאסר עולם.

עם השמעת גזר דין המוות אמר בדארנה, כי הוא מוכן למות למען המטרה הנעלה.

קודם לכן הצהיר, כי זה לא יהיה הפיגוע האחרון וכי הוא מייעץ לכל יהודי להגר מישראל או להתאסלם אם הוא רוצה להישאר בחיים.

פירושו של דבר

ספק אם גזר הדין יאושר

מאת און לוי

גזר הדין שגזרו שופטי בית המשפט הצבאי בג'נין על מוחמד בדארנה, המחבל שעמד מאחורי פיגוע הדמים בחדרה, יובא לאישור אלוף פיקוד המרכז, אילן בירן.

ספק אם גזר דין זה יאושר, ובידי האלוף בירן הסמכות לשנות את החלטת השופטים.

החלטת בית המשפט הצבאי חורגת ממדיניות הענישה הנהוגה בישראל על ידי בתי המשפט והתביעה, ויש בה משום יוזמה מקומית של שלושת השופטים שישבו בדין.

עושה רושם, שההחלטה לגזור גזר דין מוות מונעת ממניעים אמוציונליים, ולא יהיה בה כדי להשליך על מדיניות הענישה הכללית.

השיקולים שהינחו עד כה את בתי המשפט הצבאיים והתביעה שלא להטיל עונש מוות על מחבלים היו תשאות אלה:

– הטלת עונש מוות תגרום לכך שמחבלים לא יהיו נכונים להיכנע בשום שלב, בין בעת ביצוע המעשה או לאחריו, ביודעם כי אם ייתפסו, הם צפויים לעונש מוות.

– פרק הזמן שבין הטלת עונש מוות לבין ביצועו יגביר את פעולות המחבלים, ויביא לנסיונות חטיפה ונטילת בני ערובה בנסיונות לשחרורם.

– הטלת עונש מוות עשויה לעורר רגשי נקם, שתוצאותיו עלולות להביא לפעולות אכזריות, ובכללם הוצאה להורג שכנגד.

– הטלת עונש מוות לא תשמש גורם מרתיע נוסף, בשים לב לכך שמבצעי מעשי הרצח האחרונים היו נכונים להתאבד בלאו הכי.

– מרגע שיוסר המחסום מפני הטלת עונש מוות, עלולים להגרר להטלת עונשי מוות תוך הרחבת הקריטריונים מפעם לפעם, כמו לחץ של משפחות נפגעי טרור להטיל עונשי מוות במקרים פחות חמורים.

– הטלת גזר דין מוות למחבלים תהפכם לגיבורים לאומיים.

– קבלת החלטה על שינוי במדיניות עלולה להתפרש כביטוי לחולשה, ולא כביטוי של כח.

למעשה, לא חל כל שינוי בשיקולים שמנעו עד כה הטלת עונש מוות על מחבלים, ולכן ספק רב אם יאשר אלוף פיקוד המרכז את ביצוע גזר הדין החמור.

שמחה פרלמוטר מעיר אובות, ששכל את בנו ארי:

"מתחיל להרגיש שנעשה צדק"

מאת אורי שורון

"אני מתחיל להרגיש שנעשה כאן צדק". כך אמר אמש שמחה פרלמוטר מעיר אובות שבערבה, כשהודענו לו על גזר דין המוות שגזר בית הדין הצבאי על מתכנן הטבח בתחנה המרכזית בחדרה ביום הזיכרון לחללי מערכות ישראל.

לדבריו, הוא לא חש כל רגש של נקמה על רצח בנו הצנחן, סמל ארי, באותו פיגוע, "וגם לא שמחה".

"במשך שניתקתי את עצמי מהתהליך המשפטי. לא רציתי להתעניין בו, כי זה כואב לי מאד. תמיד הכרחתי את עצמי שלא להרגיש רגש של נקמה, כי הדבר לא יחזיר לנו את בני ארי".

"גזר דין המוות הזה הוא תחילתו של צדק, ואני מקווה שיהיו גזרי דין דומים למחבלים גם בעתיד. אינני חושב שגזרי דין כאלה יחמירו את מצב הביטחון בישראל, כי המחבלים האלה כבר החליטו שהם רוצים את המוות, כי זהו דרכם לגן העדן. אז למה לא לתת להם את זה? אני מוכן לעזור להם להגיע לשם. אם תהיה החמרה במצב הביטחון בארץ, לא גזר דין המוות הוא שיגרום לכך".

"כדי לגזור מוות, צריך שיהיו בהרכב השופטים לפחות שני משפטנים. אולי מי שדאג להרכב הזה הפעם הגיע סוף־סוף למסקנה, שצריך ליצור כאן תקדים. זהו מעשה אמיץ של המערכת המשפטית הצבאית.

"אם אבקש נקמה, אחפש אותה אצל הקדוש ברוך הוא. ואם אבקש צדק, אחפש אותו בבית דין של מטה. לאחר האסון היה לי ויכוח עם אלוהים על מה צדק עלי' ארמות. בינתיים, אני סומך על בית דין של מטה, שיעשה את עבודתו הצודקת של הקדוש ברוך הוא".

ראש הממשלה יצחק רבין ומנהיג אש"ף יאסר ערפאת בעת הטקס שבו קיבלו את פרס השלום בספרד (צילום: גדעון מרקוביץ' מהטלוויזיה הישראלית)

רה"מ ויו"ר אש"ף קיבלו יחד פרס יורש העצר הספרדי

ערפאת: זכותו של העם הפלסטיני להקים מדינה עצמאית שירושלים תהיה בירתה

ערפאת לאחר פגישתו עם רבין: "זאת היתה פגישה חיובית"

מאת גדעון קוץ, אובייידו

יאסר ערפאת ויצחק רבין קיימו אמש פגישה בארבע עיניים לאחר טקס הענקת פרס יורש העצר הספרדי לשיתוף פעולה בינלאומי לשניהם.

בתום הפגישה סרבו השניים לענות לשאלות העיתונאים. רבין אמר רק, כי השלב הבא של השיחות עם הפלסטינים ייפתח ביום שני בבריסל. ערפאת אמר, כי "זאת היתה פגישה חיובית".

נודע, כי ערפאת דרש מרבין כפי שעשה זאת גם בנאומו בטקס קבלת פרס יורש העצר הספרדי, להקדים על בחירות בשטחים.

רבין מחה באוזני ערפאת על דברים שנכללו בנאומו בטקס, שבהם אמר כי זכותו של העם הפלסטיני להקים מדינה עצמאית עם ירושלים כבירתה.

ערפאת אמר, כי דברים אלה אמנם נכתבו בטקסט של הנאום, אך הוא לא אמר זאת בפועל.

ערפאת נאם בערבית, ותוכן נאומו לא נמסר מראש לידיעת ראש הממשלה.

שני זוכי הפרס נשאו שני נאומים שונים מאוד. נאומו של רבין היה הגיגי וסנטימנטלי. נאומו של ערפאת – פוליטי ומפורט.

קודם לכן, אחרי פגישה עם ראש ממשלת ספרד, האשים ערפאת לראשונה את איראן באחריות למהומות בעזה. הוא אמר, כי איראן אחראית למזימה שהביאה למותם של אנשי פתח.

הוא האשים את ישראל בעיכוב הבחירות בשטחים גם בנאומו. הוא דיבר על זכות העם הפלסטיני להגנת ריבונות על שטחיו, כולל המקומות הקדושים, והקמת מדינה עצמאית עם ירושלים כבירתה. "העם הפלסטיני", אמר, "בחר בשלום כמטרה אסטרטגית".

רבין אמר, כי הוא מקבל את הפרס כנציג הקורבנות של אלה שנפלו למען השלום. לדבריו, הוא משוכנע שערפאת חושב כמוהו שניתן לחיות אחרת.

במהלך היום לחץ רבין את ידי ערפאת פעמים רבות. מלך ספרד ורעייתו ערכו מסיבה לכבוד הזוגות לאה ויצחק רבין ויאסר וסוהה ערפאת. לאה רבין סיפרה, כי סוהה התלוננה בפניה כי מקשים עליה בפעילותה למען זכויות הנשים.

בתום פגישתו עם גונזלס אמר רבין, כי בנושא הבחירות עלינו להגיע לפחות להסכם מסגרת על הסדר ביניים בעזה. ראש ממשלת ספרד גונזלס תמך בערפאת בעניין קיום בחירות בהקדם, ואמר כי ספרד מוכנה להשתתף בצוות המשקיפים הבינלאומי.

ממדריד יצא רבין במטוסו לאוביידו, שם נערך טקס חלוקת הפרס. הטקס היה ארוך, מייגע ועממי מאוד.

סקר: הפתח יותר פופולרי מחמאס בשטחים

(עיד).– ארגון פתח, שבראשו עומד יאסר ערפאת, הרבה יותר פופולרי מארגון חמאס בקרב הפלסטינים ברצועת עזה ובגדה המערבית. כך מתברר מסקר פלסטיני בלתי תלוי, שפורסם אתמול.

"המרכז למחקר ולימודים פלסטיניים" בשכם מסר, כי 42.3 אחוז מבין 1,076 פלסטינים שנשאלו, תמכו בפת"ח, לעומת 17.4 אחוז שתמכו בחמאס.

חמאס, המתנגד להסכם השלום של ערפאת עם ישראל, טען באחרונה כי הוא זוכה לתמיכתם של 40 אחוז מהפלסטינים בעזה, בירדן ובגדה המערבית. מרכז המחקר מסר, כי 75 אחוז מהמשתתפים בסקר נשאלו לפני התנגשויות הדמים שפרצו ביום שישי שעבר בעזה, שבמהלכן נהרגו 12 איש.

לפי הסקר, תומכים 81.8 אחוז מהפלסטינים בבחירות כלליות, כדרך הטובה ביותר להקמת מועצה פלסטינית לשלטון עצמי. מבין אלה שנסקרו, כולל מתנגדים לתהליך השלום, השיבו 76 אחוז כי הם רוצים להצביע בבחירות.

עוד העלה הסקר, כי יותר מחצי מהנשאלים מתנגדים להתקפות חמושות מתוך שטחי האוטונומיה נגד ישראלים, ושליש תומך בפיגועים כאלה. 38.7 אחוז תמכו ב"שחרור פלסטין כולה". אולם 49.8 אחוז תמכו בהצעת אש"ף לכינון מדינה פלסטינית ליד ישראל.

דו"ח ועדת החקירה לגניבת הטנק מג'וליס:

לפיקוד הזוטר חסרו מיומנות ורגישות לטפל בחייל שהראה סימני מצוקה

מאת און לוי

לדרגי הפיקוד הזוטרים לא היו המיומנות והרגישות הנדרשים לטפל ביעילות בסימנים חיצוניים חריגים. כך קבעה ועדת החקירה בעניין גניבת הטנק מבסיס ג'וליס.

ועדת החקירה בראשות אלוף־משנה כליפי הגישה אתמול את ממצאיה לאלוף פיקוד המרכז, אילן בירן. מן הדוח עולה כי ביחידתו של החייל שגנב את הטנק, עמית נחמיה, ישנה מדיניות מוצהרת של קשב לאותות מצוקה ונכונות לשמוע חיילים בכל עת. מסר ברוח זו אף עבר בכינוס חיילי הפלוגה.

אולם הוועדה קבעה כי למרות סימני המצוקה שגילה נחמיה, לא היה שום מגע בינו לבין גורם טיפולי או פיקודי מרמת הפלוגה ומעלה מכיוון שפנייה לקצין בריאות נפש נתפשה ביחידה כשלילית. זאת, על אף שהוחלט להפנותו לקצין בריאות נפש. כמו כן, העובדה כי עמית נחמיה היה חייל ארעי בצוות מכונאי הטנקים הספציפי תרמה לאי־איתור הסימנים.

עוד טוענת הוועדה כי עמית נחשב חייל טוב וממושמע, שקט ומשקיע, שאגר מרירות רבה כלפי היחידה וחלוקת הנטל בה. ככל שמצוקתו האישית גברה הוא לא שיתף בכך איש מלבד את חברו הטוב.

הוועדה קבעה כי מטעמים ברורים מאליו אין ברצונם להיכנס לנושאים אישיים ומשפחתיים כלשהם.

הוועדה החליטה כי גורמי הפיקוד הזוטרים בסדרנה יעברו הדרכה בנושא טיפול וזיהוי אותות מצוקה של חיילים, וכי תיעשה פעילות לשרש את התדמית השלילית של החיילים הפונים או מופנים לקב"ן. כמו כן תיערך הסברה בקרב מעגל החיילים והמפקדים הקרוב על מנת להחזיר את היחידה לחיי שגרה בהקדם האפשרי. במקביל לחקירת ועדת החקירה נערכה בנדון חקירה של המשטרה הצבאית והתיק מטופל על ידי הפרקליטות הצבאית.

בג"ץ סיים את הדיון בהסכם הקואליציוני בין ש"ס לעבודה

השופט ברק: "סעיף הסטטוס־קוו בהסכם הוא סעיף עוקף דמוקרטיה"

(ע). המשנה לנשיא בית המשפט העליון, השופט אהרון ברק, מתח אתמול ביקורת על ההסכם הקואליציוני בין ש"ס לעבודה.

בדיון בעתירות נגד ההסכם, אמר השופט ברק, כי סעיף 3 בהסכם "אינו סעיף עוקף בג"ץ, אלא סעיף עוקף דמוקרטיה". העתירות לבג"ץ נגד ההסכם הוגשו בגלל סעיף 3, בו מתחייבת מפלגת העבודה לשנות על ידי חקיקה בכנסת כל פסיקה של בג"ץ שתפגע בסטטוס קוו הדתי.

בא כוחה של מפלגת העבודה, עו"ד אמנון לורך, אמר בבית המשפט כי החלטה של שתי מפלגות לשמור על הסטטוס קוו הדתי היא החלטה פוליטית לגיטימית. לדבריו, החלטה זו אינה שונה מהחלטות קודמות של ממשלות לחוקק חוקים שיגנו על הסטטוס קוו הדתי.

השופט אליעזר גולדברג שאל את עו"ד לורך, אם הסעיף "עוקף בג"ץ" אינו נוגד את תקנת הציבור. לורך השיב, כי לא תהיה זו הפעם הראשונה בה מחוקקת הכנסת חוקים בעקבות פסקי דין של בג"ץ.

עו"ד לורך טען בפני בית המשפט, כי לכנסת יש סמכות לשנות כל פסק דין של בית משפט כלשהו על ידי חקיקה מתאימה. לדבריו, שמירת הסטטוס קוו הדתי היא מטרה ראויה ככל מטרה אחרת לחקיקה שתשנה פסיקות בית משפט. החקיקה בנושא זה, לדבריו, לא תהיה אוטומטית, ומוסדות מפלגת העבודה ידונו בכל מקרה לגופו.

השופט ברק ביקר את דברי עו"ד לורך, ואמר כי הוא זורה חול בעיני בית המשפט. לדברי ברק, התוצאה של הסכם זה היא, שהוא יידע עוד לפני שיכתוב פסק דין בנושא דתי, כי הכנסת עתידה להפוך את פסק דינו.

עו"ד אסנת מנדל, באת כוח המדינה, אמרה לבג"ץ כי לדעתו של היועץ המשפטי לממשלה, מיכאל בן יאיר, אין מקום להתערבות שלו בתהליכים של הסכם פוליטי בין שתי מפלגות. לדבריה, אם וכאשר יובאו לפני הכנסת חוקים שיוצעו בעקבות ההסכם, היועץ המשפטי לממשלה יחווה עליהם דעה על פי הסמכות שנקבעה לו בחוק.

השופט גולדברג שאל את עו"ד זאב ולנר, אחד ממגישי העתירות לבית המשפט, אם הוא מתנגד להסכם קואליציוני בין שתי מפלגות, שיחליטו להפוך כל החלטה שלטונית הפוגעת בשכבות החלשות. ולנר השיב כי לדעתו, הסכם כזה אינו מנוגד לחוק והוא אפילו תומך בגישה זו.

השופט גולדברג השיב לו, כי תשובה זו אינה תשובה משפטית. לדברי גולדברג, אין הבדל גדול בין שני המקרים, מאחר ופגיעה בסטטוס קוו הדתי מהווה פגיעה בציבור הדתי.

השופט מישאל חשין שאל את עו"ד ולנר, אם מפלגה המודרת על דיגלה את השמירה על הסטטוס קוו הדתי היא מפלגה שמצעה מנוגד לחוק. על כך השיב ולנר כי לדעתו, אין מפלגה כזו עוברת על החוק.

חשין חידד את השאלה ושאל, אם מפלגה המבקשת להפוך את ישראל למדינת הלכה עוברת על החוק. הוא הסתייג מתשובתו של עו"ד ולנר, כי מפלגה כזו עתידה לפגוע באופיה הדמוקרטי של המדינה, ולכן יש לפסול אותה מהשתתפות בבחירות. לדברי השופט חשין, ש"ס מנסה בסך הכל לממש את המצע שניתן לה על ידי בוחריה ולהגן על האינטרסים של הציבור הדתי.

נציג התנועה ליהדות מתקדמת, עו"ד אורי רגב, קבל על כך שתנועת ש"ס לא טרחה להשיב על העתירות.

דרעי בכינוס לובי מרוקאי: יהדות רוסיה לקחה מיטב המשאבים שלנו

מאת מירי פז

"יהדות רוסיה לא רק לקחה את מיטב המשאבים שלנו. בגללה עוד נחזור מהר מהר אחורה, וכל מי שיושב פה יודע למה הכוונה".

דברים אלה אמר אתמול ח"כ אריה דרעי, בכינוס של לובי מרוקאי חוצה מפלגות פוליטיות, המתקרא "האסיפה העולמית של יהודי מרוקו".

אריה דרעי גינה את התמיכה בסוג מסויים של עולים ש"אנחנו לא יודעים כמה יהודים יש בתוכם ואיזה יהודים הם", וזאת עם כל הברכה של העלייה הרוסית.

בין משתתפי הכנס היו הח"כים דוד לוי, שזו לו השתתפות ראשונה במפגש של האסיפה הזו, רפי אדרי, מאיר שטרית, אלי דיין, הכהן אהרון אבוחצירא וצ'רלי ביטון, ראשי מועצות וערי פיתוח.

את מטרות האסיפה לא הצליח להגדיר רפי אדרי היו"ר, למרות קריאות ביניים שקטעו את דברי הפתיחה שלו ולמרות הערותיו הפרובוקטיביות במיוחד של הח"כ לשעבר צ'רלי ביטון שקרא לעברו: "אתה מדבר רק על כסף, ולא עזרת לאף מרוקאי".

רבים מהדוברים בכינוס ניסו להבהיר את העדר מטרות הארגון, שהוקם לפני עשר שנים. אך נראה, שרק אריה דרעי הצליח להגדיר את הכוונה הפוליטית הלא מוצהרת שמאחוריה: להערך לקראת הסכנה של אובדן הכוח הפוליטי של יוצאי מרוקו בבחירות הבאות בגלל משקל הקולות הרוסיים. "הקול המרוקאי מתמעט", אמר דרעי, "אולי חלילה, בשיטת הפריימריס נאבד משהו".

מטרה לא מוצהרת היתה גם לחזק את הפוליטיקאים יוצאי מרוקו מכל המפלגות באמצעות הקשר עם מרוקו ועם הקהילה היהודית בארץ זו, בתקוה שתתמוך כספית בארגון וגם אישית בכמה מחבריו.

ח"כ אריה דרעי נשאל אם הסתייע ויסתייע בקהילה היהודית במרוקו למימון המשפט שלו. דרעי, שלא הצליח להסתיר את רוגזו על השאלה, התנשף ושאל מספר פעמים מה לשאלה בזו ולעניינה של האסיפה. לבסוף אמר, כי ח"כ רפי אדרי ניסה לעזור לו בגיוס תרומות מיהדות מרוקו, לפני שנה ללא תוצאות. "אך גם מחשבה טובה היא מצווה", אמר

במדור הספורט

ניצחון ראשון למכבי תל־אביב בבית רבע הגמר: 93–85 נגד ריאל־מדריד

המוסלמים בבוסניה עומדים לפני תבוסה במובלעת ביהאץ'

• ראה עמוד 5

מתיחות בעזה לקראת עצרת שתכנן חמאס לקיים אחרי התפילות היום

מאת מוחמד חליליה

מתיחות שוררת בעזה לקראת העצרת שעומדת לארגן היום תנועת החמאס אחרי תפילת יום שישי. העצרת תתקיים בחצר מסגד פלסטין, ביום הזיכרון במלאת שנה למותו של עימאד עקל, בכיר בחמאס שהיה מעורב ברצח 13 חיילי צה"ל.

תנועת חמאס, בעקבות הסכם הביניים שנחתם שלשום בלילה בינה לבין פתח והרשות הפלסטינית, ביטלה תהלוכה הפגנתית בעזה, והודיעה שהיא מסתפקת בקיום העצרת בחצר המסגד, אם מזג האוויר יאפשר זאת.

ד"ר מחמוד אל־זהאר, ממנהיגי החמאס בעזה, הודיע על כך ליו"ר ועדת המעקב הערבית העליונה, איברהים נימר חוסיין, ולנציגי ועדת המעקב שניהלו את הבוררות כל השבוע בין חמאס ובני בריתה לבין הפתח והרשות הפלסטינית.

הסכם הביניים שהושג מחייב את הצדדים לנהוג באיפוק עד להשגת הסכם סופי. כן קורא ההסכם לשני הצדדים להוריד את המתח, לשמור על איפוק ולמנוע התלקחות מחודשת של התפרעויות, בעיקר היום, במלאת שבעה ימים לאירועי הדמים בעזה ולקראת העצרת של חמאס שתתקיים לאחר תפילת הצהריים בחצר המסגד. עוד הוסכם בין הצדדים, שאנשיהם לא ישאו נשק בהזדמנות.

היום תגיע לעזה משלחת גדולה של ועדת המעקב הערבית העליונה, חברי הכנסת הערביים מכל הסיעות, עשרות ראשי מועצות ואנשי ציבור ערביים. המשלחת, בתיאום עם אנשי חמאס והרשות הפלסטינית, תבקר בבתי המשפחות האבלות מאירועי יום שישי הקודם.

אתמול התחילו להגיע לעזה משלחות של תומכי חמאס כדי להשתתף בעצרת.

יש הוכחה: אנחנו עם החדשות

הישראלי: במקום הראשון בעולם בצפייה בסי.אן.אן

(ע). "הישראלים צופים יותר מאזרחי כל מדינה אחרת בשידורי החדשות של רשת הסי.אן.אן". כך קובע סקר שערך מכון גאלופ בקרב מנויי הכבלים בישראל.

ממימצאי הסקר עולה, כי 28.2% מ־750 אלף בתי האב המחוברים לרשת הכבלים, צופים בשידורי הסי.אן.אן. לפחות פעם אחת ביום.

הסקר מציין, כי ביום הפיגוע באוטובוס קו 5 בתל אביב, צפו 49% ממנויי הכבלים בדיווחי הרשת.

הערוצים הזרים האחרים קיבלו אחוזי צפייה נמוכים יותר. אחרי הסי.אן.אן, הערוץ הפופולרי ביותר הוא הטלוויזיה הרוסית, בה צופים 7.2% ממנויי הכבלים, אם.טי.וי, בו צופים 6.1% מהצופים ויורוספורט – 7.5%.

הסקר גם בדק את אחוזי הצפייה בערוצי חדשות נוספים. ב"בי.בי.סי. אסיה", לדוגמא, צופים 9.4%, וב"סקאי ניוז" – 3%.

חודשה אספקת החשמל לביה"ח בצפת

מאת שמעון וייס, עתי"ם

בבית החולים בצפת חודשה אתמול אחר הצהריים אספקת החשמל, לאחר 24 שעות, שבהן נאלץ בית החולים להשתמש בגנרטור להפעלת מערכות החירום בלבד. חברת החשמל איתרה את הנתק בקו המתח הגבוה ולאחר שעות של עבודה חודש הזרם.

בבית החולים חוקרים את התקלה, בניסיון לברר אם קבלן שחפר בכביש בבית החולים פגע בקו המתח ומדוע לא פעל גנרטור החירום.

סגן מנהל בית החולים, ד"ר קלין שפירא אמר, כי למרות התקלה החמורה הארוע עבר בשלום. ניתוחים בוצעו כמתוכנן, נולדו שמונה תינוקות, אחד בניתוח קיסרי, והחולים גילו הבנה לעלטה שהיתה במחלקות כדי לאפשר ניצול זרם החשמל רק לצורכי חירום.

בעקבות התקלה בזרם החשמל נעשה כעת מאמץ בבית החולים להסיק את המסקנות הדרושות כדי למנוע נפילה כה דרסטית באספקת החשמל ושיבושים בכביסתו של מערך החשמל בעת חירום לתפקידו כפי שאירע שלשום.

מטען חבלה וירי לעבר כוח צה"ל ברפיח; אין נפגעים

(ע). צרור יריות נורה אתמול בבוקר לעבר סיור של צה"ל דרומית לרפיח, על גבול ישראל מצרים.

היריות נורו סמוך ל־5 בבוקר מכיוון העיר רפיח. הכוח השיב באש לעבר מקור הירי, ותוך כדי הירי התפוצץ מטען חבלה כמוך לסיור.

כוחות גדולים של צה"ל, בפיקודו של מפקד הגזרה תא"ל דורון אלמוג, הוזעקו למקום והחלו בסריקות. במקביל הגיעו גם קצינים מהמשטרה הפלסטינית והראש מפקד הגזרה.

תא"ל אלמוג הצטרף למפקדי הגזרה הפלסטינים שהגיעו למקום, הגיש את מחאתו נוכח הארועים, וביצע תיאום עמדות לגבי המשך התחקיר.

בעוד חיילי צה"ל סורקים את השטח התגלה מטען חבלה נוסף, שפורק. מהירי ומפיצוץ המטען לא היו נפגעים ולא נגרם נזק.

הרמטכ"ל אהוד ברק התארח באגף האפסנאות. זו תחילתו של סבב פרידות של הרמטכ"ל מצה"ל (צילום: רויטר)

מסקנות דוח ביניים של משרד העבודה

"אפשר היה למנוע את התאונה שבה נספו ארבעת בני משפחת דקואר"

מאת אורי שרון וחגי פורשנר

אפשר היה למנוע את התאונה המחרידה, בה מחץ מערבל בטון את ארבעת בני משפחת דקואר מחיפה. זאת, אם העבודה במקום היתה מתנהלת תחת השגחתו של מנהל מורשה. אי־העסקתו של מנהל כזה, מהווה הפרה של פקודת הבטיחות.

כך קובע דוח ביניים של משרד העבודה על האסון.

עוד נאמר בדוח, כי הבנייה באתר לא דווחה למשרד העבודה, ומהנדסו של מבצע העבודה היה לפעול לקיום הדרישות האלו.

עם זאת, לא ניתן עדיין לקבוע אם הידרדרות המערבל מקורה בטעותו של הנהג, בהכוונה לקויה של מפעיל המשאבה, באיבוד בלמים, או בשקיעת אחד הגלגלים בשולי הדרך הרכים.

מגיש הדוח, מאיר ליטנגוב, ממשרד העבודה, ציין: "נהג המערבל שהכיל שישה קוב בטון/מוכן, ביצע תימרון מסויים עם הרכב, והוא כוון על ידי מפעיל משאבת הבטון. בשלב מסויים איבד הנהג את השליטה על הרכב, והתדרדר במידרון, פגע בארבעת בני המשפחה, ומחץ אותם למוות.

"בעת הגעת הרכב לאתר שררה כבר חשיכה. תימרון הרכב היה לאור הפנסים שלו, ופנס המשאבה. לא היה באלה כדי להאיר בצורה מלאה על מיקום הגלגלים ביחס לשפת הדרך".

הדוח מצביע על הליקויים הבאים: בחירת מיקום המשאבה היתה שגויה. ניתן היה למקמה במיפלס גבוה יותר, ולמנוע בכך את הצורך מהמערבל להגיע לקצה הדרך ולשפת המדרון.

בתנאי השטח המיוחדים, ובהתחשב במשקל הרכב, וכן בעובדה שבתוך המערבל נמצא מטען נוזלי, אסור היה להביא את הרכב אל מורד הדרך, ולבצע תימרונים הלוך וחוזר, כפי שנעשה.

את הסיבות לתאונה ניתן יהיה לקבוע לאחר גביית העדויות ובדיקת מצב בלמי המערבל על ידי בוחן משטרה.

ניתן היה למנוע את האסון שאירע ביום שני השבוע בחיפה, שבו נהרגו ארבעת בני משפחת דאקואר. כך מתחוור מדו"ח ביניים של מחלקת הפיקוח (במשרד העבודה והרווחה) על הבטיחות בעבודה.

הסיכום הסופי של האסון – ארבעה אנשים שנדרסו־למוות עקב הידרדרות משאית עירבול־בטון – ושל סיבותיו, יוכל להתבצע רק לאחר סיום חקירת המישטרה.

עוז דקואר, שאיבד את משפחתו, טען אתמול כי העבודה בוצעה בפיקוח מנהל חברת־הבנייה, אשר קודם־לכן בדק את השטח וקבע שהכל תקין.

סורי החשוד בסיוע לטרוריסט קרלוס ישוחרר ממעצר באוסטריה

(עי"ד). – דיפלומט לשעבר מסוריה, שנעצר באוסטריה בחודש שעבר בחשד כי סייע לטרוריסט הבין־לאומי "קרלוס התן" לבצע פיגוע במערב ברלין ב־1983, ישוחרר בקרוב. כך דיווח אתמול העיתון "די פרס" היוצא בוינה.

העיתון הודיע במהדורת הבוקר של יום שישי כי בית המשפט בוינה הורה על שחרורו של פייסל סומאק על בסיס חסינותו הדיפלומטית. ממשרד המשפטים האוסטרי ומבית המשפט לא התקבלו כל תגובה או אישור למידע שהתפרסם. סומאק, כיום מנכ"ל תעשיית הטבק של סוריה, שכיהן בין השנים 1981 ל־1989 כשגריר מדינתו במזרח גרמניה, נעצר ב־25 באוקטובר בחשד כי סייע בהספקת חומרי נפץ בהם נעשה שימוש בפיגוע בברלין ב־1983.

שר הפנים האוסטרי אמר בזמן המעצר כי על שמו של סומאק הוצא צו מעצר בין־לאומי, וכי שלטונות אוסטריה מצפים לבקשה להסגרתו מטעמה של ממשלת גרמניה.

"די פרס" טוען כי בית המשפט בוינה קבע כי סומאק היה בשליחות רשמית למרכז הארגון לפיתוח תעשייתי של האו"ם בוינה, ולכן הוא בעל חסינות דיפלומטית. העיתון אף ציטט בכירים בארגון לפיתוח תעשייתי של האו"ם שאמרו כי לא ידוע להם על כל ביקור רשמי של סומאק. לדבריהם, התקבלה במרכז הארגון הודעה טלפונית על רצונו לבקר במקום.

סומאק נחשד כי הורה למזכיר השלישי בשגרירות הסורית במזרח־ברלין להעביר 25 קילוגרם של חומר נפץ לקרלוס ולשותפו, בו השתמשו לביצוע הפיגוע במרכז התרבות הצרפתי במערב ברלין שבו נהרג אדם אחד ונפצעו 22 איש. כמו כן האשם סומאק כי נהג במכונית השרד של השגרירות והעביר את שני הטרוריסטים למערב־ברלין.

אמש בטלוויזיה/ אפרים דוידי

נשים, נשים ולא כולן ערפדיות

לבאורה, אמש היה צריך להיות ערב טלוויזיה מרתק. "אוסקר ישראלי", או טקס החלוקה של פרס האוסקר הישראלי. שעתיים של טקס בערוץ שלוש.

הערוץ הראשון שידר משחק כדורסל בשידור ישיר שהוכיר נשכחות: מכבי תל־אביב נגד ריאל מדריד, ובערוץ השני "רוכב" הנשכחת האילנה דיין בתכנית "עובדה", שלפעמים מפתיעה באיכותה.

אבל למרות היצע מרומה, השפע שנפל עלינו בערב אחד, החלטנו לברוח אל הסרטים. באותן השעות בהן מכבי תל־אביב ניסתה להכביס סלים, ובערוץ 3 ניסו להכביס קצת רוח חיים בטקס המשעמם, הקרין הסרט "אשה קטלנית". סרט אמריקאי די חדש, מ־1990, אבל סרט איום ונורא. תמצית הסרט: גבר נורמלי פוגש אישה נורמלית. הגבר והאשה רוצים להקים בית נורמלי, אך לפתע (לאחר החתונה, כמובן) הגבר הנורמלי מגלה שאשתו לא כל כך נורמלית. או במלים אחרות: היא אישה "קטלנית", אמאללללה.

עוד בטרם האשה הקטלנית הספיקה לסיים את מלאכתה, עברנו לערוץ "הצגה שניה". שם שידרו את "נשיקה נשיכה". באנגלית היה לסרט כותרת טיפה יותר דרמטית: "אשה־ערפד".

גם כאן, אם כי בנימה מבודחת, איש נורמלי פוגש אשה נורמלית, ועוד בטרם הגיעו לתופה, אפילו בלילה הראשון, הוא מגלה שהאשה הנורמלית, ערפדית היא.

לא עברה שעה, וקפצנו ל"סטאר פלוס", לסידרת האימה "לאחר חצות" (שבארץ משודרת בשעה 11 בלילה). גם שם היתה איזה אשה, שלא נדע מצרות.

עוד לא הספקנו להתאושש מהלם, וב־23.40 בדיוק עברנו ל"ארטה", לסרט אנגלי: "באור אחרון". סרט בריטי מ־1989. אשה מגיעה לכפר קטן של דייגים, גברים כמובן, וגם כאן כמו בסרטים הקודמים: נוכחותה של האשה הופכת את עדת הגברים (עדרז) לחצי מטורפים. בקיצור, כל אחד רוצה להרוג את רעהו. כל זה בלילה אחד, דווקא באותו לילה בו פמיניסטיות בתל־אביב הפגינו תחת הסיסמא "קחי את הלילה בחזרה".

אך למרות כל הסיוטים וסרטי האימה, שנשים במרכזם, הגיעה החוויה המתוקנת. מאוחר, מאוחר מאוד בלילה, הקרין ערוץ הסרטים את "כמו מים לשוקולדה". סרט מקסיקני שהופק לפני שנתיים בבימויו של אלפונסו אראו. כדאי לזכור את השם, כי הסרט ישוב במאוחר או במוקדם אל מסכינו.

יופי של סרט עם סיפור פשוט: אלמנה מרושעת ויזומה אל בתה הקטנה, בת הזקונים שאמורה היתה להיות "הבת שלא מתחתנת". אבל האם המרושעת לא לקחה בחשבון שבת זו, אשה צעירה, ביכולתה למרוד ולשנות את גורלה.

סיפור פשוט, אף שניתן להבין דרכו כמה סיפורים נוספים: סיפורן של הנשים המקסיקניות, סיפורה של המהפכה שלא הסתיימה, יחסיה המורכבים של מקסיקו עם שכנתה האימפריאליסטית מהצפון, תפקיד הכנסיה בחברה. כל תולדות מקסיקו בדמותה של אשה. הכל דחוס בשעתיים של סרט מעולה. וכמובן, הרבה אוכל. כדאי לסרט מאמריקה הלטינית.

דוד עיני מציגה את תפרוקת השלום הנושאת את דגלי ישראל וירדן (צילום: אבי לוינמן)

האוסקר הישראלי לסרטו של שמואל הספרי – "שחור"

מאת אורי עוין

אחת מהשנים הפוריות ביותר בהפקות ישראליות הגיעה אמש לשיאה בטקס הענקת האוסקר הישראלי לאנשי תעשיית הקולנוע בארץ. הטקס המפואר חסר הפרופורציות, להגדרתו של הבמאי דני הלמן, העניק רגע של חסד לאותם יוצרים וכוכבים אשר עבודתם איננה מוערכת בקהל הרחב.

12 סרטים נגשו לתחרות, הרבה יותר מאשר בשנים הקודמות. ארבעה מתמשת הפרסים החשובים ביותר גרף סרטו של הבמאי שמואל הספרי, "שחור": צילום – דוד גורפינקל, השחקנית הראשית הטובה ביותר – רונית אלקבץ, הבמאי הטוב ביותר והסרט הטוב ביותר. בעקבות הפרס ישתתף "שחור" בתחרות הסרט הזר באוסקר האמריקאי.

הסרט מתאר יחסים מורכבים במשפחה מרוקאית הזיה בעיירת פיתוח ועוסקת במגיה שחורה ובכישוף. בבחירתם בו, הצביעו חברי האקדמיה הישראלית באופן חד־משמעי בעד מקוריות ואורגינליות אופנות קולנועיות המיובאות מחו"ל. זהו סרט שראוי לייצג את ישראל משום שהוא כן ויש בו שילוב נכון בין קולנוע לסיפור אנושי מעניין – חומרים שזיכו בעבר סרטים זרים באוסקר.

הפתעת הערב היתה ללא ספק זכיית סרטו של אסי דיין "שמיכה חשמלית ושמה משה" בקטגוריית התסריט הטוב של השנה ובקטגוריית השחקן הראשי הטוב של השנה – שמיל בן ארי. וכל זאת, לאחר שאסי דיין ביקש כי סרטו לא ייכלל בתחרות משום שנכשל על מסכי הקולנוע. הבמאי חשש כי הדבר ישפיע מראש על החלטתם של חברי האקדמיה.

פרסים אחרים גרף סרטו המעניין של חיים בוזגלו "צלקת", אשר קיבל בצדק רב את הפרסים בקטגוריית העריכה – שרה לפיד, עיצוב תלבושות – רותה שאר־צינסקי, הלהקת פס הקול של הסרט – ארקדי דוכין. "צלקת", יש לציין, הוא אחד הסרטים הישראלים המפתיעים של השנה ותרומה כי הגיע לו גם פרס הצילום בזכות עבודתו המרשימה של הצלם אורן שמוקלר.

פיס חזק

ב־1,000,000 ש"ח כרטיס מס' 747964.
במכונית זכה כרטיס מס' 179977.
ב־5,000 ש"ח זכו כרטיסים מס' 399697,
426763, 098203, 505149, 776295,
224836, 471339, 502032, 859468,
043379, 212197, 700591, 323097,
604260, 366811, 486279, 149894,
756328, 890776, 437108, 393860,
280002, 011131, 570839, 636486,
352559.

ב־1,000 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב־46364, 17620,
35601, 50668, 84732, 25167, 97168,
56927, 40915, 93274, 60205, 76884,
06338, 84069, 09178, 81725, 49535,
10482, 47997.

ב־100 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב־454, 273, 636, 374.

ב־20 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב־40, 85, 00, 39.

ב־10 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב־79, 20, 34, 71, 50, 39, 66.

ב־7 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב־3.

מתיחות בין ליטאים לאנשי הרב עובדיה יוסף בבני ברק

מאת נח זבולוני

מתיחות קשה שוררת בין חרדים ליטאים בבני ברק לבין אוהדי ש"ס, בגלל ניסיון לחבל בשידורי הלוויין שמעביר את שיעורי ההלכתי היומי של הרב עובדיה יוסף.

באחרונה־קמות בעיר הגיעו הדברים כמעט לקטטה בין שתי המחנות. הרב יוסף מעביר את שיעורו ההלכתי מירושלים באמצעות לוויין ל־30 נקודות בארץ. באחרונה הופעל לוויין גם בבני ברק, מעוזו של הרב שך, יריבו של הרב יוסף, הדבר עורר זעם רב בקרב חסידי שך.

בשיעור המשודר האחרון של יוסף, התאספו צעירים תלמידי הישיבות הליטאיות וניסו לחבל בשידור. הם ניתקו את החשמל של בית הכנסת "נוה יצחק", אליו הועבר השיעור.

יש לציין כי מארגני השיעור היו ערים לדבר וצפו להפרעות מראש, ולכן הכינו ציוד חלופי, בהשקעה של 30 אלף ש"ח. עם התחלת השיעור טיפסו החרדים על הגג עליו הוצבה צלחת הקליטה וקרעו את החוטים המחוברים אליה. טכנאים שהיו במקום החליפו את החוטים והשיעור חודש.

מארגני השיעור מסרו, כי ימים אחדים לפני מועד שידור השיעור נתקבלו איומים שלא "יעיזו" לשדר את השיעור של הרב יוסף.

מזג האוויר

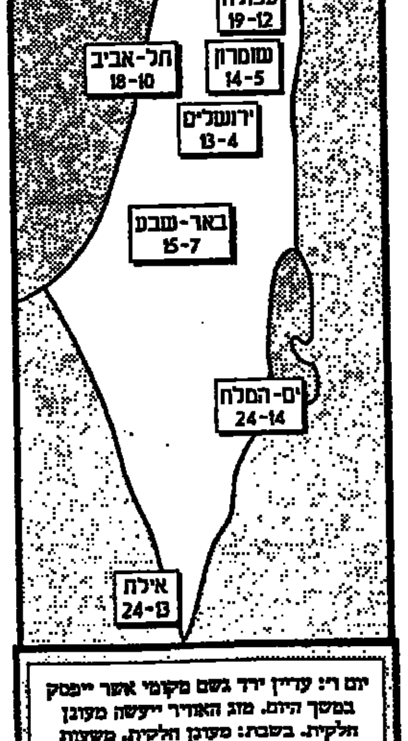

יום ו': עדיין ירד גשם מקומי אשר ייפסק במשך היום. מזג האוויר ייעשה מעונן חלקית. בשבת: מעונן חלקית. משעות הצהריים יתרבו העננים וגם יחל לרדת גשם בצפון ויתפשט בהדרגה למרכז.

צ'אנס

עלה - J, לב - Q, יהלום - J, תלתן - 7

דבר DAVAR دافار

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
עיתון עובדי ישראל
המו"ל: "דבר בע"מ"
נדפס ב"דפוס דבר בע"מ"
המערכת והמנהלה תל־אביב
רחוב שנקין 45 ת.ד. 199, מיקוד 65233
טלפון: 03-5286141 (6 קווים)
פקסימיליה: 03-294783
מחלקת המודעות, טלפונים ישירים
5286156, 5281860, 5298032
פקסימיליה מודעות: 03-298032
טלפון לפניות הציבור 07.30-22.00, 03-5286141

מייסד ועורך ראשון: ברל כצנלסון
עורך ראשי: ד"ר יורם פרי
עורך אחראי: דניאל בלוך
סניפים:
בית "דבר" רחוב שנקין 45 ת"א
טלפון: 5286141, מיקוד: 65233
ירושלים: רחוב הלל 16
טלפון: 02-256873
חיפה: רחוב הנביאים 27
טלפון: 04-620111
רחובות: רחוב הרצל 168
טלפון: 08-451381, 08-453798
הפצה "נוד" 03-377056

שפע ברכות
לעירית באר-שבע
ולראש העיר מר יצחק רגר
לרגל יובל שנים לשחרור העיר
שאו ברכת תנופה ופיתוח
תשליץ בע"מ
טל. 07-6916081

מיטב הברכות
לעירית באר-שבע
ולראש העיר מר יצחק רגר
לרגל יובל שנים
לשחרור העיר
פיקא תשתית
עבודות פיתוח בע"מ
טל: 07-233586

בני בראשי
עבודות עפר פיתוח
תשתית וכבישים (1987) בע"מ
טל. 02-618648
לעירית באר-שבע
ולראש העיר מר יצחק רגר
לרגל יובל שנים לשחרור העיר
שאו ברכת שגשוג והצלחה

יורוקום
טכנולוגיה משרדית מתקדמת
לרשת "הום סנטר"
לרגל פתיחת סניף אשדוד
שאו ברכה והרבה הצלחה

שפע ברכות
לרשת "הום סנטר"
לרגל פתיחת סניף אשדוד
המשך שיתוף פעולה פורה
אלבא תעשיות לבניה בע"מ
טל. 9615955

א.ש. קירוויס
א.ש. קירויות לקהל בע"מ א.ת. באר טוביה
למר דוד עזריאלי
לרגל קבלת התואר
שא ברכה והרבה הצלחה

מיטב הברכות
למר דוד עזריאלי
לרגל בחירתך
לנשיא העמותה
הפניני

דורון
רשת הנוריות אופטיקה
שפע ברכות
למר דוד עזריאלי
לרגל קבלת תואר נשיא עמותת מנהלי הקניונים והמרכזים המסחריים בישראל

למר דוד עזריאלי
לרגל קבלת התואר
עלה והצלח!
דוכן קניונית
אביזרי אופנה ושעונים
טל. 03-6195802

משרד החוץ ידון בבעיות ביחסים עם מצרים

מאת מוסי בסוק

הנהלת משרד החוץ תקיים בשבוע הבא דיון בקילקולים ביחסי מצרים עם ישראל.

לטענת גורמים ישראלים רשמיים, מצרים לוחצת על מדינות ערביות ומוסלמיות שלא לחדש או לכונן יחסים עם ישראל. היא גם מעלה בכל פורום בינלאומי הרלוונטי את סירובה של ישראל לחתום על האמנה למניעת הפצת נשק גרעיני, ואינה מחממת את יחסיה עם ירושלים, למרות כל ההבטחות.

גורמים בירושלים ציינו, כי איי קומורו, מדינה החברה בליגה הערבית, נסוגה מהחלטתה לכונן יחסים עם ישראל יום לאחר שחתמה בפריס על הסכם לכינון יחסים. בירושלים קיימת גם מורת רוח מהסירוב הנמשך של נשיא מצרים, חוסני מובארק, לבקר בארץ, בתירוצים שונים ומשונים.

שר החוץ שמעון פרס טען אתמול, כי אין שום התקררות ביחסים עם מצרים. לדבריו, היחסים בין המדינות תקינים. הדיון במשרדו הוא תקופתי. ילובנו בו נושאים שונים. גם שגריר מצרים בארץ, מוחמד בסיוני, טען כי לא ידוע לו על כל קלקולים ביחסי ארצו עם ישראל.

נעצרו חמישה פלסטינים בג'נין בחשד למעורבות בתקרית הירי

(ע). כוחות הביטחון הישראליים עצרו חמישה פלסטינים בחשד שהיו מעורבים בתקרית הירי ביום רביעי בלילה בג'נין, שם נהרג מחבל מבוקש. על כך מסרו אתמול מקורות פלסטיניים.

ביום רביעי בלילה ירו שני ערבים מג'נין לעבר כוח משמר הגבול שעבר במרכז העיר. השניים היו חמושים ברובי קלצ'ניקוב. תגובה מהירה של אנשי הכוח, סיכלה את מזימתם. כתוצאה מהירי נהרג אחד מהמחבלים והאחר נמלט כשהוא פצוע.

מקורות פלסטיניים מסרו כי במהלך סריקות שערכו כוחות הביטחון הישראלים נעצרו חמישה צעירים פלסטינים בחשד למעורבות בניסיון הפיגוע ובקשר עם מבצעם.

מוצב צד"ל הותקף במרגמות

מאת שמעון וייס

מוצב צד"ל הותקף אתמול לפני הצהריים באש מחבלים שנורתה מצפון לאזור הביטחון.

לא היו נפגעים ולא נגרם נזק.

המוצב, בגזרה המזרחית של אזור הביטחון, הותקף באש מרגמות ונשק קל. כוחות צה"ל וצד"ל השיבו אש לעבר מקורות הירי.

הנשיא עזר ויצמן, בעת ביקור בעכו, מקבל חנוכיה מראש עיריית עכו, אלי דהקסטרו (צילום: אלון רון, ישראל-סאן)

פרס: לנצרים אין כל ערך ביטחוני וכלכלי – יש להסיק את המסקנות

מאת אמיר נוימן, מוסי בסוק ושמעון וייס

שר החוץ שמעון פרס אומר כי לנצרים אין כל ערך ביטחוני וכלכלי. נצרים, אומר פרס, היא יישוב מבודד שאינו מוסיף כלום, אך יש להקציב למענו מדי שנה כספים וחיילים. לדבריו, יש להסיק מכך מסקנות.

פרס דיבר אתמול אחר הצהריים בכינוס של צעירי העבודה והשיב לשאלותיהם. בתשובה לשאלה על המו"מ עם סוריה והאפשרות לנסיגה מרמת הגולן אמר כי ישראל מוכנה לסגת. העומק, אמר, הוא נושא למשא ומתן ויהיה מושפע מסידורי הביטחון ואופי השלום. לדבריו, נשיא ארגנטינה מנם שמע ממנו כי יש נכונות מלאה לנסיגה ותרגם זאת כי יש הבנה לנסיגה מלאה.

באשר ל"אוריינט האוס" בירושלים אמר פרס כי הוא מתייחס אליו כאל מתנ"ס. "איננו מתכוונים לשלול מערבים בירושלים זכויות אזרח ולנהל את חייהם מבחינה תרבותית. הסכמנו שמערכת האדמיניסטרציה של הרשות הפלסטינית תהיה ביריחו או בעזה. אם ראש ממשלת תורכיה היתה מסיירת בסוכנות היהודית, לא היתה לכך משמעות מדינית. אסור לנהל מן "אוריינט האוס" את השטחים, אך לייצג את ערביי ירושלים – מדוע לא?"

פרס התייחס גם לירידת התמיכה בממשלה, כפי שהדבר משתקף בסקרים, והוא אומר, כי אין להתייחס לסקרים ברצינות רבה מדי. "מבחינתי צריך לנצל את השנתיים הבאות. ממשלה אינה בית חולים ואינה צריכה למדוד חום לחולים מדי בוקר. יש להבשיל תהליך ולהביא תוצאות".

פרס סקר בפני התלמידים את ההתפתחויות בתהליך המדיני, את ההישגים והבעיות הניצבות עדיין בפני הצדדים. לדבריו, "ישראל תמשיך בתהליך השלום, למרות הטרור. נילחם בטרור כאילו אין תהליך שלום". הטרור פוגע בישראלים ובאמון שלהם בתהליך, אך הוא פוגע גם בערבים ובסיכוייהם להתפתחות כלכלית. "אין תיירים ומשקיעים אינם רוצים לבוא לעזה כאשר הטרור משתולל".

חלק מההתבטאויות האחרונות של ערפאת היו מקוממות ולא במקומן. לדעת פרס, "לביטויים כאלו אין יותר מקום". בתשובה לשאלה, אמר שר החוץ כי הדיבורים על מו"מ בין ישראל והחמאס היפותטים. כל זמן שהחמאס מתנגד לקיומה של ישראל, מתנגד לתהליך השלום ותומך בטרור, ישראל לא תדבר אתו. אם הוא ישתנה הוא לא יהיה עוד חמאס. אז ישראל גם תוכל לדבר אתו, כפי שהיה בעבר עם אש"ף.

בהתייחסו לעימות בין אש"ף לחמאס ברצועת עזה, הזהיר אתמול שר החוץ מפני האפשרות של מלחמת אזרחים. "בעזה מתנהלת מערכה לא על עתידה של ישראל אלא על עתידו של העם הפלסטיני. אנחנו ערים למה שקורה בעזה. השאלה היא אם תקום שם מרות מרכזית אחת, מבחינה אדמיניסטרטיבית ומבחינה צבאית ומשטרתית. בכל עם יש מקום לדעות שונות אבל אין מקום לקבוצות חמושות שונות".

ועידה בינ"ל לחינוך

שר החוץ, שמעון פרס, גילה אתמול כי הוא יוזם כינוסה של ועידה בינלאומית במזרח התיכון שתוקדש לנושאי חינוך, בדומה לוועידת קזבלנקה שדנה בנושאים כלכליים. השר פרס גילה זאת במהלך ביקור בסמינר גבעת חביבה אתמול.

"ירושלים לא תחולק"

בהופיעו אתמול בפני תלמידים יהודים וערבים בגבעת חביבה אמר פרס כי "ירושלים לא תהפוך לברלין שנייה. היא לא תחולק. היא תישאר בירת ישראל והעם היהודי. המקומות הקדושים יהיו פתוחים לכל הדתות ולכל העמים".

מובארק: אם ערפאת ייכשל – ישראל לא תזכה בשלום

(ע.־אי.אף.פ).- אם יו"ר הרשות הפלסטינית יאסר ערפאת ייכשל במשימתו לכונן "חברה אזרחית יציבה, לא יגיע ראש ממשלת ישראל יצחק רבין להגשמת חזון השלום ארוך הטווח ובר הקיימא לישראל", אמר אתמול נשיא מצרים חוסני מובארק.

הדברים נאמרו במסיבת עיתונאים שהתקיימה עם שובו של מובארק מביקור בן חמישה ימים בבריטניה, איטליה ורומניה.

מובארק הדגיש, כי חזר ואמר לעמיתיו האירופים שישראל לא תזכה בשלום אם המדינות התורמות לא יעבירו בהקדם האפשרי את הסיוע המובטח לרשות הפלסטינית.

מובארק הוסיף, כי אמר לבני שיחו האירופים שבעבר "היו הפלסטינים לוחמים, ועקב כך לא התעמקו בסוגיות פיננסיות. על המדינות התורמות לעזור ללוחמים הפלסטינים בהקמת חברה אזרחית יציבה", אמר. במקום לעכב את הסיוע כל עוד הפלסטינים לא הקימו מוסדות כספיים אמינים, על המדינות התורמות "לעזור בהקמתם של המוסדות האלה", הדגיש הנשיא המצרי.

לגבי השנה הנוכחית, הסיוע אמור היה להיות יותר מ־700 מיליון דולר, אך לדברי בכירים פלסטינים, רק כ־140 מיליון דולר הועברו עד כה לרשות הפלסטינית.

אלי ויזל ייפגש עם ערפאת

(ע־אי.אף.פ). – חתן פרס נובל לשלום 1986, אלי ויזל, הודיע אתמול כי בכוונתו לפגוש בקרוב את יו"ר אש"ף, יאסר ערפאת, שיחלוק את פרס נובל לשלום 1994 עם ראש הממשלה יצחק רבין ועם שר החוץ שמעון פרס.

הסופר הודיע כי "אי אפשר לשכוח את מה שערפאת עשה בעבר, אולם מאחר שקיבל את הפרס יש לעשות הכל כדי שיצליח במעשיו". הוא הוסיף כי "ייתכן שהיה צריך להמתין שנה נוספת ולהעניק את הפרס גם לחוסיין מלך ירדן. מעולם לא פגשתי בו, אולם נראה לי שהדבר יקרה בקרוב".

ויזל הגיע ביום רביעי לצרפת וישוב היום לארצות הברית.

הליגה הערבית: בניגוד לפרסומים, לא נפגשנו עם שום נציג ישראלי

(ע־י.פ.אי).- השבועון המצרי "אל מוסאוואר" ציטט אתמול בכיר ישראלי שאמר כי פגש בנציג של אחת מ־22 המדינות המשתייכות לליגה הערבית, במרכזה בקהיר. דובר הליגה, תלעת חאמד, הכחיש מיד את הדברים.

"היועץ תלעת מכחיש נמרצות כי פגישה מעין זו נערכה ודורש כי שמו של הנציג בו מדובר ייחשף", נאמר בהודעה רשמית של הליגה.

השבועון המצרי דיווח כי יוסי ביילין, סגן שר החוץ, אמר באחרונה לקבוצה של מדינאים ואנשי רוח בכינוס של צוות חשיבה בוושינגטון, כי אחת מתוצאותיו של תהליך השלום במזרח התיכון היתה "פגישה לא צפויה ומעודדת שקיימנו בקהיר עם נציג של הליגה". ביילין לא אמר מתי והיכן בקהיר התקיימה הפגישה.

מוחמד וואהאבה, כתב "אל מוסאוואר" בוושינגטון שדיווח על הפגישה, אמר לכתב יו.פי.אי. כי הדברים נאמרו ב־10 בנובמבר.

תגובות על גזר דין מוות למתכנן הפיגוע בחדרה

רוב הח"כים מעריכים שהעונש לא יבוצע

חוץ מזה התגובות היו צפויות: ח"כי השמאל נגד, אנשי הימין בעד

(ע). שר החקלאות יעקב צור הביע התנגדות לגזר דין המוות שנגזר על מתכנן הפיגוע בחדרה. לדעתו, ישראל לא צריכה לאמץ עונש מסוג זה, שאינו מרתיע אנשים. פרט לכך, ישראל לא צריכה לצרף לנורמות שלה גם גזר דין מוות. "יש משהו בכך שהחברה קובעת לעצמה להימנע מגזר דין מוות, שמעיד על היותה חברה מתקדמת יותר", אמר השר צור.

הוא העריך, כי גזר-הדין הזה יבוטל, כפי שקרה כבר פעמים רבות בעבר.

ראש תנועת "מולדת", ח"כ רחבעם זאבי, קרא שלא לשנות את גזר דין המוות. "אם היינו נוקטים מדיניות כזו לפני 7 שנים, היה נחסך הרבה דם יהודי", קבע זאבי.

אורי אריאל, מזכ"ל מועצת יש"ע, אמר כי אינו מוכן להגיב. עם זאת הסכים לומר: "זה משחק. לא יהיה גזר דין מוות בסופו של דבר, וכולם יודעים את זה".

נועם פרדמן, דובר תנועת "כך": "להערכתי לא יבוצע גזר הדין. כל זה הצגה המכוונת לרצות את הציבור, כדי שירגיש שמנסים לאכוף את החוק. אבל בסופו של דבר ישונה גזר הדין והאיש יישאר בחיים".

יושב ראש ועדת חוקה, חוק ומשפט, ח"כ דדי צוקר, אמר כי גם הרכב של שלושה שופטים לא יכול להכריע החלטה המנוגדת להחלטה שהכריעה מדינת ישראל לפני 45 שנה – לא לגזור עונש מוות בתחומיה.

לדבריו, התביעה הצבאית תערער ודאי על העונש, שכן היא עצמה לא ביקשה לגזור עונש מוות על המחבל.

"נוער מרצ" מגנה בתוקף את גזר הדין. "אנו מוחים על הרג אדם כדי להוכיח שהרג אדם אסור. וקוראים לשרינו ולח"כינו לפעול לשינוי גזר הדין האמור, המהווה שלב נוסף בהקצנה ובטירוף המקיף אותנו", נאמר בהודעתם.

"נוער מרצ" יפגין מחר ב־14:00 מול משרד הביטחון בתל־אביב נגד ביצוע גזר הדין.

ח"כ דן תיכון מהליכוד אמר כי הוא מחזק את החלטת השופטים, אך עם זאת העריך כי עונשו של המחבל יומר למאסר עולם. "אני מניח שאלה שיטענו שלא צריך להפוך אותו לקדוש, דעתם תתקבל בסופו של דבר".

מתאם פעולות האופוזיציה, ח"כ צחי הנגבי מהליכוד, פנה לרמטכ"ל ולאלוף פיקוד מרכז בבקשה שלא לשנות את פסק הדין שניתן בבית הדין הצבאי. הנגבי טוען, כי העונש שנגזר הוא הראוי לאור המציאות הרצחנית, וכל שינוי יהווה עידוד למעשי רצח נוספים.

ח"כ תמר גוז'נסקי מחד"ש אמרה, כי היא מצפה שהרשויות המוסמכות ימירו את העונש במאסר עולם, "כדי שבתהליך השלום שבו אנו מצויים לא יירשם דף עגום נוסף".

18 שנות מאסר למחבל שביצע פיגוע באוטובוס בירושלים

(ע). מחבל בן 17 נידון אתמול בבית המשפט המחוזי בירושלים ל־18 שנות מאסר, לאחר שהורשע בנסיון לרצוח נוסעים באוטובוס בירושלים.

התביעה טענה, כי ב־18 באפריל השנה עלה הנער לאוטובוס קו 25, המוביל לשכונת נוה יעקב שבצפון ירושלים. בתיקו היו בקבוק תבערה מאולתר וגרזן.

הצעיר הוציא מתיקו את הגרזן, ובצעקות "אללה אכבר" החל להכות בכל עבר. אחד הנוסעים נפגע בראשו, צנח ארצה ואיבד את הכרתו. האיש אושפז לאחר מכן בבית חולים.

חייל שחש לעזר הנוסעים המותקפים, ירה בתוקף. במהלך המאבק, נפצעו עוד כמה מהנוסעים מיריות החייל.

בהודאתו במשטרה אמר הנאשם, כי חייל היכה אותו באותו הבוקר, ולכן החליט להרוג יהודי.

השופטים יעקב בזק, רות אור ודוד חשין, קבעו שכדי להרתיע אחרים ממעשים דומים בעתיד וכדי להגן על הציבור מפני הנאשם, יש להטיל עליו מאסר ממושך.

בעיסקת טיעון בין התביעה לבין ההגנה הוסכם, שהעונש שיוטל על הנאשם לא יעלה על 20 שנות מאסר, ולכן נקבע עונשו ל־18 שנות מאסר.

כוננות גבוהה לאפשרות של פיגוע ראווה ליום השנה למות עימד עקאל

מאת אמן לוי

כוננות גבוהה שוררת בכוחות צה"ל ברצועת עזה וביהודה ובשומרון נוכח האפשרות של פיגועי ראווה של אנשי חמאס לרגל יום השנה למותו של עימאד עקאל, מבכירי מבוקשי החמאס, בידי יחידת המסתערבים של צה"ל.

גורם צבאי בכיר ברצועה אמר אתמול, כי "אנו מתכוננים לאפשרות של ביצוע פיגועי תופת כנגד חיילי צה"ל ותושבים יהודים ברצועת עזה". לדברי הגורם הצבאי, המשטרה הפלסטינית נערכת מאז יום שלישי בכוחות מתוגברים למניעת הפרות סדר. המשטרה הקימה מחסומים רבים באיזור.

ישראל הוזמנה לוועידה כלכלית בהשתתפות סוריה, לוב ואיראן

מאת מוסי בסוק

קזחסטאן הזמינה את ישראל להשתתף בוועידה לביטחון ושיתוף פעולה באסיה, שהיא מארגנת. סוריה, איראן ולוב, שהוזמנו גם הן לוועידה, הודיעו כי יבואו למרות שקזחסטאן הודיעה להן שבדעתה להזמין גם את ישראל.

ההזמנה לישראל נמסרה השבוע למשנה למנכ"ל משרד החוץ, איתן בנצור, כשזה נפגש עם בכירים במשרד החוץ בקזחסטאן. נלוו אליו לפגישה סמנכ"ל משה"ח, אבי סיטון, ושגריר ישראל בקזחסטאן, בצן כרמל. בוועידה לביטחון ושיתוף פעולה באסיה ישתתפו מרבית מדינות היבשת ומדינות מאגן הים התיכון. בינואר יתקיים מפגש מומחים, ובעבור חודש תתקיים הוועידה עצמה, בדרג מיניסטריאלי.

לאחר הביקור בקזחסטאן נפגשה המשלחת הישראלית, בהרכב בנצור, סיטון וכרמל, בקירגיזסטאן השכנה עם נשיא המדינה, אסקאר אקאייב. הפגישה נערכה לבקשת אקאייב. כרמל הוא שגריר לא תושב בקירגיזסטאן. במהלך הפגישה מסר בנצור איגרת לאקאייב מראש הממשלה יצחק רבין.

המשטרה בודקת פעילות משרד של השב"כ הפלסטיני בירושלים

(ע). המשטרה זימנה לחקירה בעליו של בניין נוהה שברחוב אבו־עובידה במזרח ירושלים, ש"מועדון האסיר" שבו הפך משכן לפעילות אנשי השב"כ הפלסטיני של ג'בריל רג'וב.

הבניין שוכן סמוך לאוריינט האוס.

בלשי משטרה בלבוש אזרחי הגיעו אתמול בבוקר למבנה, ומצאו את מועדון האסיר סגור. בעל הבית קיבל זימון להופיע לחקירה ביום א'.

המשטרה זימנה לחקירה גם בעלי משרדים שכנים, אשר קשורים לגופים הלאומיים בשטחים.

החמאס מאשים את ניצי הפתח בהפרת ההסכם להפגת המתח בעזה

(ע־אי.אף.פי.). – ארגון החמאס האשים אתמול את תומכי ערפאת, כי הפרו את ההסכם שהתקבל שלשום להפגת המתח ברצועת עזה.

לדבריהם, 15 חברי ניצי הפתח רוקנו את מחסניות רובי הקלצ'ניקוב שלהם באוויר.

"ניצי הפתח הפרו את ההסכם פחות מ־24 שעות לאחר חתימתו. הרשות הפלסטינית חייבת לשאת באחריות להפרה זו", נאמר בהודעת החמאס.

"אחדים מהניצים היו לבושים בבגדים אזרחיים, ואחרים היו במדי שוטרים", טען החמאס.

ההסכם בין הפתח והפלגים הפלסטיניים קבע, כי יימנעו הפגנות רחוב של אנשים חמושים ופרסום כרוזי הסתה.

"פתאום ראיתי במחסן שלי חיילים של יחידה מובחרת"

3 פלסטינים שהגיעו למושב בנגב כדי לחפש עבודה יצרו בהלה בקרב התושבים, שהאמינו שמדובר במחבלים

מאת אמיר רוזנבלים

"רכז הביטחון, עמי אהרונוביץ, הודיע במערכת הכריזה שכל הגברים חייבים לצאת ולהתייצב חמושים ליד הכביש, ואילו הנשים והילדים צריכים להסתגר בבתים. תוך זמן קצר הגיעו כוחות גדולים מפיקוד הדרום ופתאום ראיתי במחסן שלי התגודדות של חיילי יחידה מובחרת. רצתי לשם והגששים הבדואים הסבירו לי, שארבעה מחבלים נכנסו למחסן. המקום הוקף, ואז הסתבר שהמחבלים עברו לשדה של פרחי שעווה".

כך תיאר אתמול אודי קאשי ממושב יבול את הדרמה שהתרחשה בעקבות "בהלת המחבלים" שנוצרה במושב, בעקבות המרדף שהתנהל אחר שלושה פלסטינים שחדרו מרצועת עזה לנגב.

בלילה, עם גילוי החדירה, הועמד היישוב תוך דקות על רגליו ולמקום הגיעו כוחות צבא גדולים, כולל חיילי יחידת המסתערבים "שמשון", שהחלו לחפש את המחבלים בשדה. שעות ארוכות סרקו החיילים את המקום, אך האלמונים לא נמצאו.

הסתבר שהפלסטינים הכירו את שיטות הפעולה של צה"ל ונקטו צעדים מתוחכמים בטשטוש עקבותיהם. לבסוף, החיילים ממש דרכו עליהם ולכדו אותם. הפלסטינים הצליחו להתחפר באדמה ולהניח על גופם ענפים. ההסוואה היתה מוצלחת, אך הגששים של פיקוד הדרום סירבו להניח להם, וקבעו שהארבעה לא יצאו מהשדה ואסור להפסיק את החיפושים בתוך השדות.

אתמול לפנות בוקר נתפסו שלושה מתוך הארבעה, הרביעי נלכד בתוך הרצועה בשעה שהיה בדרכו לביתו ברפיח. הארבעה הובאו לחקירה ולא ברור עדיין מה היתה מטרת הסתננותם מדרום הרצועה לנגב.

במושב היו נרעשים מהמבצע, שכן המידע בקרב החקלאים היה שנלכדה חוליה מסוכנת ובראשה מבוקש על ידי זרועות הביטחון. בשיחה עם כתב "דבר" אמר טלאל אבורגשייה: "אני לא מבוקש, כפי שמספרים לכם החיילים. בסך הכל באנו לגנוב אוכל".

מקורות צבאיים ורשמיים מסרו, כי מחקירה ראשונה עולה כי השלושה נכנסו לשטח ישראל כדי לחפש עבודה.

התנועה של המדינה
ברכות חמות
לעיר כרמיאל
ולראש העיר מר עדי אלדר
לרגל חגיגות ה-30
שאו ברכת בניה ופיתוח

מיטב הברכות
לעיר כרמיאל
ולראש העיר מר עדי אלדר
לרגל חגיגות 30 שנה להיווסדה
שאו ברכת תנופה ופיתוח
אמיגוד ניהול נכסים בע"מ
טל: 6930494

למר משה דולב
לרגל מינויו למנכ"ל
מלון מטרופולין
שא ברכה והרבה הצלחה
צח קור הנדסת קירור
ומערכות מיזוג אויר בע"מ
טל 7518232

יבנה טל. 08-436990/1
לעירית יבנה
ולראש העיר מר יהודה ברוס
לרגל חגיגות ה-45
שאו ברכת תנופה ופיתוח

שפע ברכות
לכרמיאל
לרגל חגיגות 30 שנה להיווסדה
שאו ברכה שגשוג והצלחה
מועצה מקומית
סחנין

ברכות
לעיר כרמיאל
במלאת לה 30
חנוך אדריכלים בע"מ
וצוות העובדים
טל: 04-9985965

פלסגומי בע"מ PLASGUMI LTD
יצרני מוצרי גומי ופלסטיק
החשמונאים 99 ת"א 67011
ברכות חמות
למ.ע.צ. ולמנכ"ל מר בן ציון סלמן
ולמ.ע.צ. מחוז ת"א והמרכז
ולמהנדס המחוז אינג' עמי לקס
לרגל פתיחת
מחלף הכפר הירוק
שאו ברכה ודרך צלחה

מיטב הברכות
לעיר כרמיאל
במלאת לה 30
המשך שיתוף פעולה פורה
מועצה מקומית
ראמה

לכרמיאל
לרגל חגיגות 30 שנה להיווסדה
המשך שגשוג ופריחה
צפון מ.ד.מ. בע"מ
04-9984903

ברכות חמות
לעירית טירת הכרמל
ולראש העיר מר אריה טל
לרגל חגיגות ה-45
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה
גירית הנדסת תקשורת בע"מ
טל 04-574171

חברת אחים ראשד חלבי 84 בע"מ
קבלנים לסלילת כבישים
עבודות עפר ובניית אבן
דלית אל כרמל טל. 04-393085
מיטב הברכות
לעירית טירת הכרמל
ולראש העיר מר אריה טל
לרגל חגיגות ה-45
שאו ברכת תנופה ופיתוח

Just Looking
לעירית טירת הכרמל
לראש העיר מר אריה טל
לרגל חגיגות ה-45
שאו ברכת בניה ופיתוח

המפכ"ל חפץ: ארגוני המחבלים נעזרים רבות בעבריינים ישראלים

מאת אורי שרון

מפכ"ל המשטרה, אסף חפץ, גילה אתמול כי קיימים מקרים רבים שארגוני מחבלים נעזרים בעבריינים ישראלים כדי לבצע פיגועים בתוך המדינה.

המפכ"ל סייר אתמול בחיפה, ואמר בעניין מעצרו של שוטר מג"ב כחשוד במכירת נשק לגורמים עוינים, כי "זאת תופעה שאני חרד לה ועושה הכל על מנת לבער את הנגע של הפשיעה והשחיתות בתוך המשטרה".

בעניין שיתוף הפעולה בין מחבלים ועבריינים הסביר חפץ כי ארגוני הטרור מנצלים את העבריינים הישראלים לשם השגת כלי נשק, שימוש בכלי רכב גנובים, וכמובן התמצאותם בשטח.

"עבריינים רואים את האינטרסים הצרים שלהם להשגת כסף לרכישת סמים, והם מוכנים לעשות דברים איומים, כמו מכירת נשק לארגוני טרור. גם בקרב השוטרים ישנם לפעמים פושעים. אנחנו מטפלים בהם ביד קשה, ובמקרה האחרון שיבחתי את יחידות החקירות ואני מקווה שימוצה הדין עם העבריינים האלה".

המפכ"ל גילה שעם תהליך השלום יש עלייה בכמות גניבות הרכב, בעיקר באיזור המרכז. "אינני מרוצה מהטיפול בנושא. הייתי רוצה שיהיה טיפול יותר מקצועי ויותר מסיבי, אך חלק מרכזי בבעיה הוא בפגיעה בתנאים הנוחים של העבריינים לבצע את העבירה", אמר חפץ.

"למעברי השלום עם ירדן יש פוטנציאל איום לא קטן על ישראל בהברחות סמים, אמצעי לחימה וסחורות. הסכמי השלום, מעברי השלום ותנועת התיירות, יציבו בעיה חמורה ביותר בפני המשטרה בכל הקשור במניעת ההברחות האלה", אמר חפץ.

המפכ"ל הודה שהמשטרה לא תוכל להתמודד עם שהייתם של ערביי השטחים ללא אישור בתחומי הקו הירוק, בלי עזרה מהמעסיקים. "המעסיקים צריכים להבין שהעסקת אנשים ללא אישורי שהייה מהווה סכנה בראש ובראשונה להם ולאוכלוסיה שבסביבתם", אמר המפכ"ל.

עז־א־דין אל־קסאם נוטל האחריות לפיצוץ ברפיח

(עיתים־אף.פ.). — הזרוע הצבאית של החמאס, עז א־דין אל־קסאם, נטלה את האחריות לפיצוץ שהיה אתמול על יד רפיח. "לוחמינו הפעילו מטען תופת נפץ בעת מעבר של סיור צה"ל ושלושה חיילים נפצעו", נאמר בכרוז שהופץ בעזה.

"מעריב" יגיש תלונה למשטרה על האזנות סתר

הנהלת העתון מעריב מתכוונת להגיש תלונה למשטרה על האזנות סתר שהתבצעו בבית "מעריב".

מערכת "מעריב", ההנהלה, העורך הראשי ויו"ר מועצת המנהלים עופר נמרודי, מגנים בהודעה שפרסמו אתמול, את החדירה לצינעת הפרט של עתונאים במעריב באמצעות האזנות סתר. העתון מגנה גם את חשיפת מקורות המידע שבידי עתונאי מעריב.

על פי פרסומים, בוצעו האזנות סתר לפני כשנה לעתונאים בכירים במעריב, ביניהם אמנון אברמוביץ. אמנון אברמוביץ הוזמן למשטרה ושם נודע לו על האזנת סתר שבוצעה לטלפון שברשותו במשרדו במעריב. המידע על כך נמסר בידי אמנון אברמוביץ לעורך הראשי ולעורך "מעריב" כבר לפני שבועיים.

ועידת חברת העובדים התפזרה בלי שקיבלה החלטות חוקיות – עובדי "עץ הזית" הפגינו

מאת אפרים דוידי

שוב התכנסה ועידת חברת העובדים בלי שקיבלה החלטות בעלות תוקף חוקי כי מספר הצירים שהשתתפו בה היו פחות ממה שנדרש על פי תקנוניה. הוועידה גם הסתיימה באקורד צורם בשל הסערה שהתחוללה בוועידת חברת העובדים ה־17 בכפר המכביה ברמת גן שבעקבותיה פרשו רוב חברי סיעת העבודה ממנה.

ראשי ההסתדרות ביקשו לאשר את התיקונים בחוקתה של חברת העובדים, במטרה לאפשר את העברת נכסי החברה ורווחיה לרשות קרן שממנה תוכל מזכירות ההסתדרות למשוך כספים לחיסול גרעונות קופת חולים וההסתדרות. הקרן הוגדרה כ"קרן מילואים" ואמורים היו לגייס באמצעותה 500 מיליון ש"ח. בהסתדרות סבורים ששווי אחזקות ההסתדרות בחברת העובדים הוא כמיליארד ש"ח. את הוועידה שנערכה אתמול הגדיר איש הנהגת ההסתדרות, בנימין גונן, כ"ועידת הקבורה של חברת העובדים".

כדי לאשר את הצעות ההחלטה שהובאו לצירים היה דרוש קוורום של 1,000 צירים לפחות מכלל 1,500 צירי הוועידה. יצוין שהצירים התכנסו באולם שבו היו רק 900 מושבים. לפיכך הנהגת ההסתדרות ידעה מראש שלא תוכל לגייס את הקוורום הדרוש לקבלת החלטות. היו צירים שהסכימו עם הצעות ההחלטה, אך דרשו לפזר את הוועידה בתחילתה כי הבינו שאין קוורום חוקי. על פי האומדן השתתפו בוועידה פחות מ־500 איש ואשה.

כשעזבו אנשי העבודה את שטח הוועידה, לקראת סופה וההצבעות, מספר הצירים שהיו באולם פחת בצורה ניכרת. ההצבעות התקיימו ורוב־רובם של הצירים מכל הסיעות הצביעו בעד הצעות ההנהגה, אך להחלטות אלה אין תוקף. גם במושב הקודם של הוועידה לא נכח הקוורום הדרוש, ולכן כונס המושב אתמול. החלטות המושב הקודם בוטלו על ידי רשם האגודות השיתופיות בטענה כי המושב לא היה חוקי. נכחו בו יותר מ־400 צירים.

ועידת חברת העובדים תתכנס בשלישית ב־4 או 5 בדצמבר הקרוב, אולם אז יאושרו השינויים בחוקה בכל מספר צירים שיהיה נוכח באולם. את פני מאות צירי הוועידה קיבלו מפגינים ממפעל השמנים "עץ הזית" מפתח תקוה, השובתים זה שבועות ארוכים בדרישה לתשלום פיצויים הוגנים. בין המפגינים עובד השובת רעב כמה ימים.

יו"ר הוועד, עמרם אהרון, מסר לכתב "דבר" כי המחאה של העובדים תימשך כל עוד הנהלת המפעל לא מוכנה "להעניק פיצוי הולם על עשרות שנות עבודה קשה". אהרון ציין שחלק ממניות המפעל מצויות בידי "כור" שהיא בבעלות חלקית של "חברת העובדים" וזו הסיבה להפגנה. הוא גם דרש יותר נחישות מצד ההסתדרות להגנת זכויות עובדי "עץ זית", אם כי לדבריו הוועד זוכה לתמיכה מלאה מיו"ר האגף לאיגוד מקצועי, ח"כ עמיר פרץ. צירים בוועידה חברי הנהגת ההסתדרות התייחסו בדבריהם למאבק עובדי המפעל וקראו לתמוך בו.

לקראת סוף הוועידה עלה לדוכן הנואמים חבר הנהגת ההסתדרות מטעם סיעת העבודה ויו"ר האגף למשאבי אנוש בוועד הפועל, מאיר גת, ואמר: "אני מצדיע לחיים רמון על היכולת הארגונית שלו ועל השינויים הארגוניים שהכניס, אבל במה שנוגע להסכמים קיבוציים ולקיצור שבוע העבודה, רמון יכול להסיר את כובעו בפני הברפלד, מפני שפועלי ישראל עדיין נהנים מהישגיו של הברפלד". גם ח"כ עמיר פרץ "עדיין צריך להוכיח מה הוא מסוגל". גת קרא לרמון "להתעשת ולחזור לדרך המלך של העובדים".

יו"ר ההסתדרות, חיים רמון, שעלה לדוכן אחריו כדי להגיב על דברי גת, קרא: "ב־10 במאי העובדים בישראל הביעו אי־אמון בהנהגת ההסתדרות. בשביל העובדים עשינו את הדבר החשוב מכל, והוא שנתנו להם להכיר ולראות שכל הדברים המשומשים חלפו מהעולם. בארבעת החודשים האחרונים עשינו יותר ממה שאתם עשיתם בחמש השנים האחרונות".

כאן נקטעו דברי רמון על ידי איש סיעת העבודה, גדעון בן ישראל, שניגש אל דוכן הנואמים והחל לצעוק על רמון. בן ישראל לא הסתפק בכך וקרא לכל חברי סיעתו לעזוב את האולם. במקום התחוללה מהומה ויו"ר בית הנבחרים, ח"כ רן כהן, נאלץ להזעיק כמה מחברי "העבודה" מחוץ לאולם, כדי שיוכל לסגור את הדלתות. כמה דקות לאחר מכן נכנס חבר סיעת העבודה והודיע כי הסיעה החליטה, לאחר התייעצות עם המזכ"ל ניסים זוילי לעזוב את האולם, "בגלל התבטאויותיו וחוסר הגינותו של רמון".

למרות ההחלטה נשארו כמה חברי העבודה באולם. יו"ר ההסתדרות המשיך ואמר: "כל פעם שמישהו יעליל הוא יותקף". לדבריו, לחברת העובדים לא נשארו הרבה נכסים ומדובר ב"כור", בנק הפועלים, "הארגז" ושיכון ובינוי, ששווים הוא מיליארד ש"ח. "קיבלנו החלטה, מזמן, שההסתדרות לא תהיה גם מעסיק וגם מייצג עובדים, ודוגמה טובה לכך היא המקרה של 'עץ הזית' שבו איננו יכולים להשפיע על 'כור'". הוא חזר ואמר כי ההסתדרות פשטה את הרגל. "עם תקציב של 700 מיליון ש"ח הם הגיעו לגרעון של למעלה ממיליארד ש"ח, וזה על פי מאזן של רואה חשבון מוסמך".

רמון הבהיר, כי ההסתדרות תעמוד בכל התחייבויותיה ואם לא יהיה כסף, כל העובדים יצטרכו ללכת הביתה. "אם היתה להם הגינות מינימלית, הם היו יורדים מזמן מהבמה הפוליטית. מדובר בחבורה מצומצמת בסיעת העבודה שעושה הכל על מנת לקיים את מלאכת החורבן של ההסתדרות, עד הצגת תעודת פטירה רשמית. מי שמצביע נגד התהליך רוצה לחסל את ההסתדרות", אמר.

ברק החל בסבב פרידות בצה"ל לקראת הפרישה ב־1 בינואר

מאת און לוי

"צה"ל מנהל מאבק עיקש בתאונות הדרכים. לא מצדיק לסכן חיי אדם אלא למען השגת מטרות מול אויב – בוודאי שלא בתאונות דרכים", אמר אתמול הרמטכ"ל אהוד ברק בסיור פרידה שערך באגף האפסנאות.

ברק, שיפרוש מהשירות ב־1 בינואר, החל אתמול בסבב פרידה מיחידות צה"ל. את ביקורו הראשון הקדיש למערך הלוגיסטי. הרמטכ"ל ביקר בחיל החימוש, שם שמע סקירות מפי ראש אגף האפסנאות, האלוף שלום תגר, וקצין חימוש ראשי, תא"ל עמיאו סגיס. שם הוא סקר את כיווני התפתחות באג"א בשנים האחרונות, תוך דגש על שיטות ניהול מתקדמות, ניהול תקציבים, מודלי בקרה ומיחשוב המערך הלוגיסטי. תהליכים אלה מאפשרים לצה"ל לעמוד במשימות בתקופה של קיצוץ בתקציב ובכוח אדם.

הרמטכ"ל ביקר גם במרכז ההובלה בבית נבאלה, שם פגש עולים חדשים שלומדים נהיגה וישמשו כנהגים בצה"ל. את סיורו סיים הרמטכ"ל בביקור בחיל התחזוקה, שם חזה בתצוגת אמצעי מיגון ופיתוחים חדשים של החיל.

בדבריו לקציני אג"א שבאו להיפרד ממנו, ציין ברק את הייחוד שבאג"א בהיותו גוף המעורב בכל תחומי העשייה של צה"ל.

פנקס הבחירות לפריימריס של הליכוד יכלול רבע מיליון איש

מאת אמיר נוימן

יו"ר מזכירות הליכוד, ח"כ יהושע מצא, מעריך כי פנקס הבחירות לפריימריס בליכוד יכלול כ־250 אלף בעלי זכות בחירה.

מזכירות הליכוד קיימה אתמול דיון ראשוני בשאלות הקשורות לבעלי זכות הבחירה בבחירות המקדימות לרשימת הליכוד לכנסת הבאה.

ח"כ דוד מגן, יו"ר ועדת מחשב חברים, ומנכ"ל הליכוד איתן ליברמן, פרשו בפני חברי המזכירות נתונים שונים. בין השאר נמסר, כי מספר בעלי זכות הבחירה כיום בליכוד, כלומר חברים רשומים ומשלמים מסי חבר, מגיע ל־160 אלף.

ח"כ דוד מגן העריך, כי כ־70 אלף חברים נפלטו מן הליכוד בגלל בעיות הכרוכות בתשלום מסים, חלקם בשל בעיות טכניות. לדברי ליברמן, בתקופה האחרונה היה ביקוש ל־50 אלף טפסי התפקדות לקראת הבחירות המקדימות.

המזכירות דנה עוד בבעיה שנוצרה בשנים האחרונות, של אנשים המתפקדים במקביל לשתיים או שלוש מפלגות. התפקדות כזאת היא עבירה על חוק המפלגות, אולם עד כה לא היה נסיון רציני לאכוף זאת. מנכ"ל הליכוד ליברמן אמר, כי ייתכן פתרון לבעיה זאת באמצעות רשם המפלגות במשרד המשפטים.

בישיבותיה הבאות תדון מזכירות הליכוד בשאלות נוספות הקשורות לבחירות המקדימות, פריימריס פתוחים או סגורים, והחלוקה בין התמודדויות ארציות לאזוריות.

פורום ראשי מוסדות הליכוד דן אתמול בהליכים לבחירת צעירים למוסדות הליכוד, לאחר שמרכז הליכוד אישר לאחרונה את הקמת ועידת צעירי הליכוד. בחירות אלה ישלימו את הרכב המוסדות בליכוד.

אמש בקונצרט · דניאל בלוך

פתיחה אנמית

התזמורת הסימפונית הישראלית ראשון לציון פתחה אמש את עונת הקונצרטים שלה במשכן האופרה הישראלית החדש. נורה על הגמות, והאולם החדש לא היטיב עם התזמורת של ראשון לציון. בקונצרט אחד קשה לי לשפוט אם הסיבה היא חולשת התזמורת והמקהלה או האקוסטיקה היבשה של האולם החדש. יתכן שזהו צירוף של השניים.

בכל מקום, הקונצרט הראשון, שבמרכזו עמד הרקויאם של מוצרט, היה מאכזב ביותר. התזמורת ניגנה בכבדות ובאיטיות באינטרפרטציה אנמית ומנותרה של המנצח נועם שריף. המקהלה היתה מקהלה אורחת מגרמניה, מקהלת האוניברסיטה דורטמונד. במקום הישיבה שלי נדמה היה לי, שלמקהלה יש בסיס קולי טוב אבל האקוסטיקה העבירה לאוזני קולות חלשים, לעיתים משונים. נוצר הרושם כאילו זה הרקויאם של מוצרט בביצוע מרושע של סאלייר.

כמה קטעים ברקויאם, שהם מפסגות היצירה המוסיקלית מכל הזמנים, כמו "הלוד קרימוזה", נשמעו עלובים כל כך עד שאי אפשר היה לדעת אם לצחוק או לבכות.

אני זוכר רק לפני כמה חודשים ביצוע מעולה של הרקויאם של מוצרט בביצוע התזמורת הקאמרית הקיבוצית בפסטיבל אבוגוש. ייתכן שההבדל הוא באקוסטיקה.

את הביצוע הצילו במידת מה הזמרים הסולנים, ובמיוחד זמרת האלט הישראלית יענה פרחניק וזמר הטנור האנגלי מארק טאקר. גם הסולנים האחרים נשמעו טובים על רקע הביצוע החלש, והם זמרת הסופרן הישראלית שירלי הכט וזמר הבס האנגלי מייקל ג'ורג'.

ברכות למר דוד עזריאלי

מריו לזניק
מרכזי מסחר, קניונים ומלונאות בע"מ
מיטב הברכות
למר דוד עזריאלי
לרגל קבלת תואר
נשיא עמותת מנהלי הקניונים
והמרכזים המסחריים בישראל
שפע ברכות והצלחה לאורך כל הדרך

רמות
סוכנויות ביטוח בע"מ
ברכות חמות
למר דוד עזריאלי
לרגל בחירתך לנשיא
עמותת מנהלי הקניונים
והמרכזים המסחריים בישראל
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

Fik
בגדים יפים לילדים ונוער
שפע ברכות
למר דוד עזריאלי
לרגל קבלת התואר
עלה והצלח

מאמא עוגה
עוף הצעצועים
למר דוד עזריאלי
לרגל בחירתך לנשיא העמותה
שא ברכה והרבה הצלחה

שטיחי כרמל
מספר 1 בקילים ובישראל
ברכות
לרגל קבלת התואר
המשך שיתוף פעולה פורה

מוסיקיין
קניון אילון רמת-גן
למר דוד עזריאלי
לרגל בחירתך לנשיא העמותה
שא ברכת שגשוג והצלחה

Just Looking
04-572026
למר דוד עזריאלי
עלה והצלח

מקס ויסים
קניון אילון טל. 03-793002
ברכות חמות
למר דוד עזריאלי
לרגל בחירתך לנשיא העמותה

apropo
מיטב הברכות
למר דוד עזריאלי
לרגל קבלת תואר
נשיא עמותת מנהלי הקניונים
והמרכזים המסחריים בישראל
שפע ברכות והצלחה לאורך כל הדרך

Gali
ברכות חמות
למר דוד עזריאלי
לרגל קבלת התואר
עלה והצלח
גבי אורון
וקבוצת מפעלי גלי

שמחה
צעצועים (1989) בע"מ
מרכז שיווק ארצי לצעצועים ומשחקים חינוכיים
מיטב הברכות
למר דוד עזריאלי
לרגל קבלת תואר
נשיא עמותת מנהלי הקניונים
והמרכזים המסחריים בישראל
שפע ברכות והצלחה לאורך כל הדרך

שפע ברכות
למר דוד עזריאלי
לרגל קבלת התואר
אופטיקה מרקוביץ
02-785858

ארטא arta
למר דוד עזריאלי
לרגל בחירתך לנשיא
עמותת מנהלי הקניונים
והמרכזים המסחריים בישראל
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

קורדם
מבית נאמן
למר דוד עזריאלי
לרגל בחירתך לנשיא העמותה
שא ברכה והרבה הצלחה

Mister J.
אופנת גברים
קניון איילון, קניון ירושלים
למר דוד עזריאלי
לרגל בחירתך לנשיא העמותה
שא ברכת שגשוג והצלחה

רשת יוקרה
קלאב
מיטב הברכות
למר דוד עזריאלי
לרגל בחירתך לנשיא העמותה
שא ברכה והרבה הצלחה

CASSIDI
למר דוד עזריאלי
לרגל קבלת התואר
ברכות והצלחה לאורך כל הדרך

boom
שפע ברכות
למר דוד עזריאלי
לרגל בחירתך לנשיא
עמותת מנהלי הקניונים
והמרכזים המסחריים בישראל
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

Tupac-Amaru
ברכות חמות
למר דוד עזריאלי
לרגל קבלת התואר

למר דוד עזריאלי
לרגל בחירתך לנשיא העמותה
שא ברכה והרבה הצלחה
קיוסק איילון בע"מ

מיטב הברכות
למר דוד עזריאלי
לרגל קבלת תואר
נשיא עמותת מנהלי הקניונים
והמרכזים המסחריים בישראל
קוקאי
רשת חנויות למוצרי אופנה בע"מ
טל. 03-6193741, 02-794099

מזנון ומסעדה בשוק איכותי
דליקטיב
למר דוד עזריאלי
לרגל בחירתך לנשיא העמותה
שא ברכת שגשוג והצלחה

צרור ברכות
למר דוד עזריאלי
לרגל בחירתך לנשיא העמותה
שא ברכה והרבה הצלחה
נעלי גזית
טל. 09-824046

למר דוד עזריאלי
שא ברכת שגשוג והצלחה
הוניגמן בע"מ
סלמה 58 ת"א
טל: 03-6811111

ברכות חמות
למר דוד עזריאלי
לרגל קבלת התואר
עלה והצלח

רשת
נעלי לאפייט
טל. 5283029-המלך ג'ורג' ת"א
טל. 5279036-גן העיר ת"א
טל. 6199436-קניון איילון ר"ג
טל. 201086 -דיזנגוף סנטר ת"א
למר דוד עזריאלי
שא זר ברכות
לרגל קבלת התואר
ולהמשך שיתוף פעולה פורה בינינו
רפי בלס ונעלי "לאפייט"

VALENTINO
קניון איילון ר"ג
שפע ברכה
למר דוד עזריאלי
עלה והצלח באפקיד החדש

קניון "אורות קיסריה"
ברכות
למר דוד עזריאלי
לרגל בחירתך לנשיא העמותה

מיטב הברכות
למר דוד עזריאלי
לרגל קבלת תואר
נשיא עמותת מנהלי הקניונים
והמרכזים המסחריים בישראל
שפע ברכות והצלחה לאורך כל הדרך
קמאורה בע"מ
טל. 03-6839804

עיתונאים בסכנה

המוסלמים עומדים בפני תבוסה בביהאץ'

הסרבים בבוסניה מחזיקים במאות חיילי האו"ם בסרייבו "כבני ערובה" כתגובה על הפצצות מטוסי נאט"ו שלשום; חשש כבד לגורל המוסלמים במובלעת ביהאץ'

זאגרב (סוכנויות הידיעות) - גבעת רבלייצה, קו ההגנה האחרון של צבא הממשלה בביהאץ', נפלה בידי הסרבים, השולטים כעת על הדרך הפתוחה להלוסיץ לעבר העיר ביהאץ', מסר מקור צבאי בוסני בזאגרב.

הקרבות מתנהלים כעת במרחק של פחות מעשר קילומטר ממרכז העיר ביהאץ', מסר אותו המקור.

כמה אלפי תושבים מהכפרים הסמוכים לגבול הקרואטי, שחיפשו מקלט מהקרבות בביהאץ', מצאו את עצמם "תחת אש ארטילרית של הסרבים שתפסו את השליטה על גבעת רבלייצה", הוסיף המקור.

שיירת אספקה משוריינת של האו"ם הגיעה אתמול למובלעת ביהאץ' לאחר שעברה את הטריטוריה הסרבית בבוסניה.

מקורות באו"ם בזאגרב אמרו כי השיירה, המורכבת בעיקר מנגמ"שים, היתה עמוסה במנות קרב, ציוד רפואי, מזון ודלק לכ-1,200 אנשי חיל השלום של האו"ם מבנגלדש.

זוהי שיירת האו"ם הראשונה המגיעה מזה חודש למובלעת ביהאץ', מסר דובר מטעם כוח ההגנה של האו"ם בזאגרב.

אוסלו - כוח ההגנה של האו"ם עלול "לצאת את בוסניה אם המצב שם ימשיך להדרדר", אמר אתמול באוסלו תורוואלד סטולטנברג, שכיהן כמתווך מטעם האו"ם בסכסוך ביוגוסלביה לשעבר.

לאור האירועים במובלעת ביהאץ', החליט סטולטנברג לקצר את מסעו הקודש לתמיכה בהצטרפות מדינתו לאיחוד האירופי, ולשוב היום לזאגרב, שם ייפגש עם מנהיגי קרואטיה. משם ייצא סטולטנברג כנראה לבלגראד.

"יש חשש שכוח האו"ם ייאלץ לצאת את בוסניה אם המצב ימשיך להדרדר", הרגיש סטולטנברג.

הוא אמר כי לכוח ההגנה של האו"ם אין מנדט לאבטחת השלום בבוסניה הרצגובינה והעריך כי "אם האו"ם נחשב כצד בסכסוך, הרי שאין לו מה לעשות בבוסניה".

"המצב בביהאץ' הוא כה חמור עד שעלינו לנסות בכל האמצעים למצוא לו פתרון", הוסיף המתווך הנורווגי שאמר כי הוא מקווה שאפשר יהיה למנוע אסון הומניטרי במובלעת המוסלמית.

בנוסף לא שלל סטולטנברג את האפשרות להביא לסיומה את שליחותו כמתווך בסכסוך. "יש גבול ליכולתו ולכוחו הפיסי של אדם בהתעסקויות מעין אלה. בנוסף, ייתכן שטוב יהיה שאדם אחר ינסה לפעול בנדון", אמר המתווך הנורווגי.

סטולטנברג יפסיק לכהן כמתווך בכל מקרה, אם נורווגיה תצטרף לאיחוד האירופי לאחר קיום משאל העם ביום ב'. ממשלת אוסלו הודיעה כי הוא ימונה כנציגה במועצה האירופית, למרות שטרם ידוע מה יהיו תוצאות משאל העם.

סרייבו - הסרבים בבוסניה מעכבים לפחות 150 חיילים של האו"ם בבוסניה, ככל הנראה בתגובה לתקיפות של מטוסי נאט"ו, מסרו אתמול פקידים של האו"ם בסרייבו.

הסרבים הבוסנים עצרו שלשום 55 חיילים קנדים של האו"ם ליד סרייבו. כמו כן, כ-100 חיילים צרפתים תקועים בנקודות לאיסוף כלי נשק מסביב לסרייבו, שהגישה אליהן נחסמה ע"י הכוחות הסרבים.

מקורות של האו"ם ציינו, כי ככל הנראה היחס אל חיילי האו"ם טוב, וכי מתנהל מו"מ לשחרורם.

הם מוחזקים בשישה אתרים שונים, בין הערים ויסוקו לבין בריזה.

דובר צבאי של האו"ם, מייג'ור רוברט אראמס, אמר, כי הקנדים מנועים מלשוב לבסיסם, וכי רובם שמרו על נקודות לאיסוף נשק בצד הסרבי של קו החזית, בין ויסוקו לבין סרייבו.

"אין אנו מתייחסים אליהם כאל בני ערובה. בסך הכל, מנועים הסרבים מהם לעבור דרך נקודת הביקורת שלהם ולשוב לבסיס-בוויסוקו. אנו מקווים, כי הבעייה תיפתר עוד היום", הוסיף אראמס.

גורמים של האו"ם לא יכלו למסור פרטים לגבי עיכובם של החיילים הצרפתים בסביבות סאראייבו, אך אמר, כי המצב אתמול שקט, וכי השיחות נמשכות.

משקיפים צבאיים של האו"ם גורשו מעמדותם בשטח סרבי שבבוסניה ונשדדו בידי חיילים סרביים בצאתם מהטריטוריה, מסר אתמול דובר האו"ם בזאגרב.

הוא אמר כי תשעה משקיפים צבאיים בעיר ברצ'קו, בעמדת-תצפית חשובה בפרוזדור-האספקה הסרבי, "גורשו, ובתהליך זה נשדדו מהם נגמ"ש ומחשב".

הדובר הוסיף כי המשקיפים נסעו לבלגראד.

שר בממשלת איטליה: ברלוסקוני מזכיר בהתנהגותו את מוסוליני

רומא (רויטר) - ראש הממשלה סילביו ברלוסקוני, עתידו הפוליטי על הקו, נאבק אתמול כדי לקיים את ממשלתו לאחר ששר נוסף בממשלתו הכריז על סופה ושר אחר השווה אותו לבניטו מוסוליני.

שר העבודה קלמנטה מאסטלה אמר כי איטליה נמצאת על סף משבר פוליטי חריף ושהקואליציה בת חמש המפלגות שנולדה לאחר חודשים של מריבות פנימיות, לא תוכל להמשיך.

"הקואליציה כפי שהיא היום לא קיימת יותר למעשה... אי אפשר לשלוט בעזרת רוב כל כך קטן," אמר מאסטלה המשתייך למפלגת הנוצרית דמוקרטית הקטנה.

מאסטלה מסר את דבריו בדרכו לישיבת הממשלה הראשונה מאז נמסר כי ברלוסקוני יחקר על ידי המשטרה באשמת שחיתות.

ברלוסקוני סרב עד כה להבנע ללחץ להתפטר בעקבות ההאשמות נגדו וקרא שלשום לארגון מיידי של הקואליציה בניסיון לארגן לעצמו תמיכה נרחבת יותר.

צעד זה, שנועד לבחון את מידת נאמנותם של עמיתיו, נדחה מייד על ידי מפלגת האיחוד הצפון, השותף הגדול והבעייתי ביותר של ברלוסקוני בקואליציה.

פראנקו ספרוני, שר לשינוי חוקתי מטעמה של מפלגת איחוד הצפון הטיח בברלוסקוני האשמות על העדרותו של זה כי כל שותף בקואליציה שינסה להקים קואליציה בהרכב אחר הוא "בוגד".

"הוא אמר דברים מרהימים על הסיבות מדוע הוא לא מצליח ליישם את רעיונותיו. אני חושב שאפילו מוסוליני השתמש ביותר דיאלוג במועצה הפאשיסטית".

ממשלת בריטניה מאיימת להתפטר

לונדון (עייר) - ממשלת בריטניה החליטה אתמול פה אחד להתפטר אם תובס בהצבעה הגורלית בפרלמנט על הגדלת חלקה של בריטניה בתקציב האיחוד האירופי.

ההצבעה אמורה להתקיים ביום ב'. "אם הממשלה תובס, תתפטר הממשלה וראש הממשלה יבקש מהמלכה לפזר את הפרלמנט", נאמר בהודעה שפירסמה לשכת ראש הממשלה ג'ון מייג'ור.

ההודעה נועדה להזים ניחושים, כי לא כל חברי הממשלה הסכימו על התפטרות הממשלה, אם תנוצח בהצבעה.

ישנם במפלגה השמרנית השלטת "ספקני-אירופה" הדורשים להחליף את ג'ון מייג'ור כראש ממשלה במקרה של תבוסה, בלי להקדים את הבחירות.

אולם עוזר של מייג'ור הבהיר: "אין כל סיכוי שראש הממשלה יתפטר ויתמנה ראש ממשלה חלופי".

15 עתונאים נהרגו השנה בחבר העמים

מוסקבה (ע.א.ס.פ.) - 15 עתונאים נרצחו השנה בחבר העמים, פי שניים מאשר ב-1993, ה"קרן להגנת הגלאסנוסט" (חופש הביטוי) דיווחה אתמול על הקשחת עמדת השלטונות הרוסיים כלפי העתונות.

חמישה עתונאים נהרגו ברוסיה, חמישה בטאג'יקיסטן, שניים בגרוזיה, שניים בבלארוס ואחד בארמניה, מסרה הקרן במסיבת עתונאים במוסקבה.

היא ציינה כי מלבד מוסקבה, טאג'יקיסטן - בה מתנהלת מלחמת אזרחים מאז 1992 - היא המדינה המסוכנת ביותר לעתונאים בחבר העמים. שלטונות טאג'יקיסטן גם אסרו השנה רישמית את הופעתם של שישה עתונים ו-25 אחרים הוליטו להיסגר מחמת לחצם של השלטונות.

שלושה עתונאים טורקיים נידונו למאסר

בית משפט צבאי טורקי גזר מאסר על שלושה עתונאים, על שראיינו טירונים שמחו על החלטת הממשלה להאריך את השירות הצבאי, מסר אתמול אחד העתונאים.

"גזרו לנו אתמול חמישה חודשי מאסר כל אחד, בהתאם לסעיף בחוק האוסר פירסום הצהרות של קבוצות חיילים", מסר רמיז ארמאן, שהפיק סרט תיעודי שבו נכללו הראיונות.

ארמאן, עתונאי ידוע, קריין הטלוויזיה מהמט עלי בירנד והצלם האלים אבאבה נידונו יחד עם שני טירונים, לאחר שהללו הופיעו בתוכנית הטלוויזיה החודשית "היום ה-32".

"הגשנו עירעור, אך נאמר לנו כי אי אפשר להמיר את המאסר בקנס, משום שפגענו בהתלהבות של כוחות הביטחון המשרתים ברוח-מורת המדינה", מסר ארמאן.

שלושת העתונאים שוחררו עד לשמיעת עירעורם.

בסרט התיעודי ששודר בינואר, מתחו הטירונים ביקורת על הארכת השירות הצבאי מ-15 ל-18 חודשים.

16 טון מריחואנה נתפסו בגרמניה

המבורג (עייר) - רשויות המכס הגרמניות בנמל המבורג, תפסו אתמול 16 טון של מריחואנה, שערכם בשוק מגיע לכ-65 מיליון דולר.

זוהי תפיסת הסם הגדולה ביותר שהיתה בגרמניה.

הסם התגלה ארוז בשקי בשר מצ'ילי, שהגיעו לנמל על אניית משא הרשומה בהונג קונג ואשר היתה בדרכה מקולומביה להמבורג דרך נמל רוטרדאם.

קזחסטאן מקבלת סיוע פיננסי וחומרי תמורת העברת האורניום לארה"ב

אלמה-אטה (ע.א.ס.פ.) - קזחסטאן תקבל סיוע פיננסי בסך 10 עד 20 מיליון דולר מארה"ב תמורת משלוח של 600 קילו אורניום מועשר, הודיעה אתמול ממשלת קזחסטאן.

"ארה"ב תשלם תמורת אורניום זה 10 עד 20 מיליון דולר וכן סיוע מורכב מציוד לבתי חרושת ותרופות", מסר סגן ראש הממשלה במסיבת עתונאים.

לפני הסכם זה עם ארה"ב הציעה קזחסטאן, רפובליקה סובייטית לשעבר באסיה התיכונה, לרוסיה, לקבל בחזרה אורניום זה, אך זו האחרונה סירבה, הוסיף סגן ראש הממשלה דישאלי מטה.

הוא אמר כי לאחר מכן הסכימה רוסיה לעיסקה בין קזחסטאן וארה"ב.

במסגרת מבצע חשאי תחת הכינוי "ספיר", העבירה קזחסטאן לארה"ב 600 קילו אורניום. המשלוח, מאיזור אולבינסק, בקירבת הגבול הסיני, הגיע שלשום לאוק רידג' שבמדינת טנסי.

שר ההגנה האמריקאי ויליאם פרי הביע קורת רוח על שארה"ב הצליחה בצורה זו להרחיק חומר זה שבו מייצרים פצצות, מהשוק השחור הפוטנציאלי.

רוסיה פיתחה טיל גרעיני

רוסיה פיתחה טיל קרקע-אוויר גרעיני חדיש מסוג "A-135" במפעל ע"ש אנטולי בסיסטוב.

העתון הרוסי "סגודניה" המוסר על כך אומר, כי הרוסים החלו לפתח טיל זה לאחר שמדינות במזרח אירופה רכשו כמות גדולה של טילים אמריקאים מסוג "פרשינג" (טווח הטיל עד 740 ק"מ).

הטיל החדש הוא הטוב מסוגו בעולם. לטיל שני מנגנוני פעולה: יירוט טילים אסטרטגיים (טווחים ארוכים) ויירוט טילים בטווחים קצרים. הטיל הרוסי מיירט את הטילים על-ידי פיצוץ גרעיני באטמוספירה בעת מגע עם ראש קרב של הטיל. הוא פותח לפי כללי ההסכם שנחתם בין רוסיה לארה"ב בשנת 1972.

הטיל הפך למבצעי בשנת 1991 ועד היום הצבא מחכה לאישורו של שר ההגנה בכדי לרכוש את הטיל. הטיל מיועד להחליף את הטילים הישנים מסוג "A-50" ו-"A-30" הפרוסים בפרברי מוסקבה.

הטיל מצוייד במכ"ם חדיש מסוג "דון" (המכ"ם הוא פיתוח חדיש של מכ"ם הטיל האסטרטגי "SA-5").

ממשלת רוסיה מבינה שהטיל לא יוכל להגן על שמי מוסקבה במהלך התקפה גרעינית, אלא יוכל רק להדוף גל טילים ראשון ולהרוויח בערך 10 דקות. 10 דקות אמורות להספיק מבחינה תאורטית לממשלת רוסיה לשגר גל ראשון של טילים גרעיניים.

כוחות הגרעין של רוסיה נמצאים בכוננות מתמדת בכדי לתת מענה בפרק זמן קצר. מומחים צבאיים סבורים, כי מימון בניית מקלטים ועדים המסוגלים לעמוד בפני התקפה גרעינית ירוקן את קופת המדינה, לכן עדיף לפרוס את הטילים החדשים סביב מוסקבה שעלותם תהיה קטנה בהרבה. פריסת מאות סוללות טילים בעלי ראשי קרב גרעיניים יכולות לגרום בהלה בקרב האוכלוסיה, לכן הסוגיה נשארה ללא פתרון: האם לפרוס את הטיל החדש או לסגור את הפרוייקט? שואל העתון הרוסי.

רוסי מובטל ושתוי הסגיר את עצמו למשטרה לאחר שחטף מטוס לאסטוניה

העלה על המטוס מיכל מלא בחומר דליק כמטען יד; אסטוניה מאשימה את רוסיה בבדיקות בטחוניות רשלניות בנמלי התעופה

טאלין, אסטוניה (א.פ.) - כורה מובטל שחטף מטוס רוסי שנשא 70 בני אדם והכריחו לנחות באסטוניה, הסגיר עצמו למשטרה אתמול לאחר ששחרר את כל הנוסעים, מסרו מקורות רשמיים.

האיש עזב את המטוס ונעצר על ידי משטרת אסטוניה, והביא לסיום תקרית החטיפה שהחלה באזור הרוסי הצפוני קומי אתמול בבוקר.

מקורות רוסיים ואסטוניים זיהו את החוטף כוולדימיר בוזקו, בן 36, לשעבר עובד מכרות מהעיר הרוסית הצפונית ורקוטה.

מקורות בטחוניים בקומי מסרו כי בעבר טופל בוזקו עקב בעיית שתיה לאחר שעזב את עבודתו.

מטוס הט.א. 134 נחטף בעת שעשה דרכו מסיקטיבקאר לסאן פיטסבורג. יעדו הסופי היה מינסק.

מקורות אסטוניים מסרו כי בוזקו ישב במושבו עם מיכל שהכיל 38 קילוגרם נוזל או גז דליק. במכתב שמסר לטייס הוא איים לפוצץ את המטוס אם דרישותיו לא ימולאו.

לאחר שהכריח את המטוס לנחות בבירת אסטוניה טאלין, הוא דרש שצוות סיפה בין לאומי יעלה על המטוס, דוברת משרד החוץ האסטוני מארי אן ריקין מסרה לכתבים.

החוטף דרש לטוס לקופנהגן, אמסטרדם, הלנסיקי או שטוקהולם.

הוא שחרר את נוסעי המטוס לאחר שלשלטונות התעופה העמידו פנים שהם מתדלקים את המטוס, אמרה ריקין.

לא ברור באם המיכל שהחזיק החוטף הכיל גז או נוזל מתלקח, אך נודע שזה הועלה למטוס כמטען יד.

הטייסים מסרו שהמטוס הריח מדלק או אציטון.

"הרחנו משהו וחשבנו שזה דלק", אמר נוסע אחד, יורי וינודראדוב. הוא אמר שמירב הנוסעים לא היו מודעים לכך שהמטוס נחטף לפני שזה נחת בטאלין.

"לא היתה פאניקה או פחד," אמר וינודראדוב, מדען במקצועו.

טוביו קלאר, פקיד במשרד החוץ האסטוני שניהל את המשא ומתן מסר כי לבוזקו היו שני שותפים שעזבו את המטוס יחד עם הנוסעים אך נעצרו לאחר מכן. פקידים אחרים מסרו כי הוא פעל לבדו.

"הרקע של החוטף לא מצביע על כך שלחטיפה היה רקע פוליטי", מסר קלאר.

ריקין מסרה כי חברי הצוות אמרו שבוזקו נראה "מוזג" והתנהג באורח עצבני במשך החטיפה. הועלו סברות שהוא היה שתוי.

קלאר ביקר את בדיקות הבטחון הרוסיות, והוסיף כי חטיפות של טיסות פנימיות עלולות להמשיך לפגוע באסטוניה, "כיוון שאנחנו נמצאים בנתיבם של כמעט כל המטוסים היוצאים מרוסיה."

רוסיה הציעה לשלוח לטאלין כוחות מיוחדים אך אסטוניה דחתה את ההצעה. נמל התעופה נסגר והוקף על ידי מאות חיילים במהלך התקרית.

מומחים גרמניים מזהירים מפני תאונות בתחנות כוח גרעיניות במזרח אירופה

מינכן (ע.א.ס.פ.) - תאונות חמורות עלולות להתרחש בלפחות 20 תחנות כוח גרעיניות במזרח אירופה, אפילו עד כדי היתוך הכור, מסרו שלושה מומחים גרמניים לבטחון גרעיני במינכן.

"אין להוציא מכלל אפשרות שתאונה, שתתלווה בדליפה של חומר רדיואקטיבי, תתרחש בעשר השנים הקרובות", אמר ארולף בירקהופר, מנהל החברה לבטחון בכורים ובמתקנים גרעיניים. מדובר בחברה ציבורית גרמנית, הממונה על נושא הבטחון בתחנות הכוח.

מומחי החברה הביעו דאגה לנוכח מצבם של אמצעי הבטחון ב-20 תחנות כוח גרעיניות ברוסיה, אוקראינה, ליטא, בולגריה, סלובקיה וצ'כיה. בירקהופר ציין כי בתחנות נעשו שיפורים שימנעו פיצוץ כמו זה שהתרחש בצ'רנוביל, אולם שיפורים אלה אינם ברמה הנהוגה במערב.

מומחי החברה מתחו ביקורת על הטיפול הרשלני באשפה הגרעינית ברוסיה. באחד ממתקניה הצבאיים למשל, טובעה אשפה גרעינית באגם, אותו יש עכשיו למלא ולכסות, ציינו המומחים.

ירך צבי צלוי ותותים עם פולי וניל

ארה"ב אלופת העולם בגסטרונומיה

לוקסמבורג (עייר) - ארה"ב זכתה שלשום בגביע העולם לגסטרונומיה, ביריד הגסטרונומי הבינלאומי השביעי, שנערך בלוקסמבורג. בתחרות השתתפו יותר מ-700 שפים מחמש יבשות, שעמלו קשה במטבחים חמים כדי לזכות בפרס.

הצוות האמריקאי זכה בתחרות בפעם השלישית ברציפות, עם התפריט שכלל בין היתר ירך צבי צלוי ומנה אחרונה של תותים עם פולי וניל וקרם תפוזים.

במקום השני בתחרות - שרבים רואים בה האולימפיאדה של הבישול - זכתה גרמניה, ובשלישי שוויצריה ודרום אפריקה.

לצוותים הלאומיים ניתנו ארבע שעות להכנת ארוחה בת שלוש מנות, עם דגש על הצד האסתטי ועל ההיגיינה, עליה הקפידו השופטים, שסיירו כל העת במטבחים.

התחרות בלוקסמבורג, הנערכת מדי ארבע שנים, מעניקה גביעים לצוותים הלאומיים, וכן גם למציגים איזוריים ופרטיים, לטבחים צבאיים ולמוסדות גסטרונומיים.

"מטרת התחרות היא להציג מה טבחים יכולים לעשות עם מוצרים טבעיים", אמר גדמן גרטש, יו"ר מועדון הגסטרונומיה של לוקסמבורג, המארגן את האירוע.

גרטש ציין כי איכות הבישול משתפרת משנה לשנה, הוסיף כי ניכרת מגמה של שיבה לבישול המסורתי.

הצוות הישראלי הציג ארוחה בהשראת תהליך השלום, וקרא לרפרפת פירות ושוקולד "גשר של שלום", בעוד הצוות האיטלקי שאב השראה מציורותיו של לאונרדו דה וינצ'י.

טבחים צבאיים מ-10 מדינות השתמשו במטבחים צבאיים בסיסיים להכנת ארוחות שהוכיחו כי גם בצבא אפשר לאכול טוב.

"זה פחות או יותר מה שאנו מגישים בקפטריה, אולם בשדה יש בעיות בהשגת כל התבלינים הדרושים", אמר הסרג'נט הגרמני לפליקס לאנד, שארצו זכתה במקום השלישי בתחרות זו.

בקטגוריה הצבאית הגיעה הולנד למקום הראשון, ובשני זכתה בריטניה.

בשווי של חצי מיליון דולר

הדפסים של דורר נתגלו בתיבה עתיקה בצריף שורץ עכברים

לונדון (עייר) - מטמון של הדפסים נדירים, כולל שניים מאת הצייר הגרמני אלברכט דורר בן המאה ה-16, נתגלו בתיבת עץ שהיתה מונחת במשך 100 שנה בפינה נידחת, והם יימכרו בחודש הבא במכירה פומבית, מסר בית סותבי'ס.

החברה הלונדונית ציינה כי ההדפסים כנראה יימכרו בסכום של כ-550,000 דולר, כאשר יוצעו למכירה ב-1 בדצמבר.

עוד מסרה החברה כי המוכר, הרוצה בעילום שם, מצא את ההדפסים בארגז עץ ישן, בשעה שניקה צריף שורץ-עכברים בחצרו. הוא לקח את ההדפסים אל מומחים בלונדון, ואלה עמדו על ערכם והתקשרו עם בית סותבי'ס.

מעל להדפסים היו מונחים ספרים, ועכברים כבר נגסו באלבום של לוחים מתוך אופרות של מוצארט, סיפר האיש.

"ההדפסים היו עטופים בנייר פרגמנט בתוך לוחות שיש ישנים...החלטתי לקחת אותם לחברת המומחים דוראיש ניש לבדיקה. חשבתי שאולי הם שווים 1,000 או 2,000 לירות סטרלינג", סיפר.

חברת סותבי'ס מסרה כי נראה שתוכן ארגז העץ היה מונח יותר מ-100 שנה בלי שאיש נגע בו. היא הוסיפה כי הדפסי-העץ של דורר יכולים להשתוות מבחינת איכותם לדוגמאות היפות ביותר במוזיאון הבריטי.

בתיבה נמצאו גם הדפסים מאת רמברנדט, פיראנזי וגויה.

מסעדת שיפודי התקוה בע"מ
שיפודי התקוה
רח' אצל 30 שכ' התקוה טל. 03-372948 376404
רח' אצל 37 שכ' התקוה טל. 03-378014-5377542
קניון איילון רמת גן שער ירקון טל. 03-5780811-2

מיטב הברכות
לעירית תל-אביב
ולראש העיר מר רוני מילוא
לרגל חגיגות 85 שנה להיווסדה
המשך הצלחה ושיתוף פעולה פורה

לתושבי העיר תל-אביב יפו
לראש העיר מר רוני מילוא
לעירית תל-אביב יפו
שאו ברכה לחגיגות 85 שנה להווסדה של עירנו
והמשיכו בתנופת הפיתוח והבניה
אינג' ליאור דושניצקי
הד. יזום וניהול פרוייקטים בע"מ
מנהלי פרוייקטים: מרכז דיזנגוף-סנטר
המשכן לאומנויות הבמה/בית האופרה-שלב א'
מרכז השלום ועוד.

לעיר תל-אביב
ולראש עירית תל-אביב
מר רוני מילוא
ברכותינו לתנופת בניה
איכותית
יעל ואיתן גביש
"גביש - אדריכלים"

בית הזהב בע"מ
Golden House ltd
לעירית תל-אביב
ולראש העיר מר רוני מילוא
לרגל חגיגות 85 שנה להיווסדה
המשך שגשוג ופריחה

ALLALOUF & CO. SHIPPING Ltd.
אלאלוף ושות' ספנות בע"מ
מברכת את העיר ת"א
לרגל חגיגות 85 שנה להיווסדה

Tardoori
לעיר תל-אביב
במלאת לה 85 שנה
שאו ברכת בניה ופיתוח

לחברתנו ברכה אביטל
איתך באבלך במות
בתך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
ההנהלה הראשית
אגף החשב

לחברנו מרק לוין
אתך באבלך במות
אביך ז"ל
בית הספר הבינלאומי של ההסתדרות

קבלת מודעות אבל
24 שעות ביממה 03-5661111
בחיוג חינם 177-022-1516

מודעות בטלפון
השרות שלנו ללא תוספת מחיר
פרסום טל. 03-5600780 ,5605731 ,5605591
רם ובערב 03-5032969 ,5010597 ,5043568
ביצוע עבודות סדר וגרפיקה ממוחשבת

לחברתנו ציפורה פריינבוך
איתך באבלך במות
אמך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
סניף פרדס חנה

חברת החשמל לישראל בע"מ
חי"ג חשמל - שירות טלפוני להודעות על תקלות
24 שעות ביממה

ירושלים	02-580666	נהריה	04-933555
תל-אביב	03-5633777	נתניה	09-602966
חיפה	04-647777	עפולה	06-423333
אילת	07-372191	פתח-תקוה	03-9394488
אשדוד	08-511688	צפת	06-970211
אשקלון	07-770088	ראשון-לציון	03-9632488
באר-שבע	057-462666	רחובות	08-371366
טבריה	06-792275	רמלה	08-221313
חדרה	06-223133	רעננה	09-906188
כרמיאל	04-881731	אריאל	03-9366345-6-7
בית שמש	02-911669		

קבלת מודעות אבל
דבר
177-022-9977
מכבדים כרטיסי אשראי
לוח ומסחריות 24 שעות ביממה בחיוג חינם

בורסה

בנקים מסחריים חברות אחזקה בנקאיות (שאינם בהסדר)

מניה	שער		מחזור	שינוי	שינוי ב%	היצע/ביקוש
אוהה	לא		נסחר			
בנקלאומ אפב	2267		99			
כלל	7367		1292			-129
מסחר	682		5500			-5151
מסחר שה א	170		4377			-4090
ספנות אפב	182	בה	8853	-2	+1.4	+4289
ספנות אפא	881		19916			-16453
ספנות שה ב	104		100709			
ספנות שה א	165		39538			-88236
פתוח תעש 3	13409		359	+123	+1	+251
פת תעש גג	726946	שב				
פת תעש גגג	לא		נסחר			

משתנים נכון ליום 24.11.94

שם מניה	שער נק.	שינוי נק.	ש. אחוז	ע.ב.	ת.ב.
קרדן השק 5	362	4	1.10	6300.00	22797.00
אנן	3818	0	0.00	165.00	6299.70
מגן נפט 5	4894	12	0.02	80.00	3920.00
מבטח שמיר	1125	30	2.27	840.00	9534.00
מלל	405	23	6.60	300.00	1236.00
מליבו 5	796	4	0.05	1820.00	14582.40
עזרא	2331	6	0.02	680.00	15942.80
משוב	255	7	2.27	6000.00	15292.00
נחושת	5205	-26	-0.05	-0.00	-0.00
טריקלאס	1939	-5	-0.02	-0.00	-0.00
כלכלית ים	1077	-22	-2.20	-1920.00	-20676.40
בליס שיש	182.5	-0.5	-0.02	-3300.00	-6113.25
פוסידון	88.5	-2	-2.20	-4400.00	-3894.00
קווי אשראי	148	45	3.30	20800.00	30632.00
כלל ביטוח	1122	0	0.00	7830.00	87824.70
מבני תעשיה	372	-2	-0.05	-34000.00	-126592.00
בזק	544	11	2.20	117300.00	632505.00
ישרמקו יהש	6.9	0.3	5.52	1992000.00	138372.00
אקרשטין תעש	339	1	0.02	2400.00	8136.00
ממן	759	9	1.12	0.00	0.00
תגל יהש	9.3	0.5	5.52	136000.00	12712.00
אבנק יהש	20.6	1.9	10.00	80000.00	16480.00
רב בריח	1090	3	0.02	630.00	6891.30
יעד	593	28	5.50	1400.00	8354.00
פרמיולה	949	2	0.02	1200.00	11698.00
אורמת	640	5	0.07	1400.00	9024.00
אבגד יהש	65	0	0.00	64000.00	4160.00
נתיה	443	1	0.02	300.00	1353.00
כיל	257	1	0.02	203500.00	517055.00
כיתן	1033	0	0.00	1320.00	13635.60
אסם	1759	-18	-1.10	-5850.00	-103416.00
מכתשים	1384	7	0.05	4800.00	66453.00
אגיס	1983	10	0.05	0.00	0.00
אדגריןהשק	2088	104	5.52	150.00	3129.50
נסיול	1212	71	6.62	3920.00	47728.80
שקם	158	15	1.10	8250.00	13068.00
חברהלישר 1	21933	-222	-1.10	-654.00	-144289.63
חברהלישר 5	21317	0	0.00	0.00	0.00
רוגוזין	3104	-63	-2.20	-520.00	-16140.80
מישור החוף	425	2	0.05	2880.00	12218.40
יואל	134	15	1.10	30750.00	41752.50
אירית	452	14	3.32	0.00	0.00
איטונג	799	10	1.12	1440.00	11540.50
ליפשיר 1	252	2	0.07	4200.00	10710.00
בינלאומי 1	31123	78	0.02	210.00	65660.45
בינלאומי 5	29155	0	0.00	328.50	96007.41
לאומי	316	5	1.17	15500.00	49115.00
פת תעש מבב	26227	514	2.20	5.00	1311.35
כלל תעשיות	1781	0	0.00	16000.00	285133.60
אפריקה 0.1	346279	0	0.00	55.80	191797.64
אפריקה 1	343109	3397	1.10	11.60	39763.28
הכשרת ישוב	963	10	1.10	5860.00	56510.40
קרור 5	1877	0	0.00	660.00	12358.20
טבע	74033	914	1.12	700.00	519214.98
ים המלח	704	2	0.02	25800.00	181430.50
נייר חדרה	12555	124	1.10	324.00	40678.20
דלק	8275	221	2.27	2440.00	200412.00
דסקונט השק	17724	44	0.02	1379.00	243159.42
נפטא	616	6	1.10	1400.00	8736.00
טיבון ויל	339	-8	-2.22	-1960.00	-6633.00
משכן	28353	261	1.10	22.50	6426.68
כור	23261	344	1.15	2946.00	677833.26
פועלים	414	6	1.15	19040.00	78829.00
טפחות רג	153433	3597	2.20	20.60	38254.06
מהדרין	12065	60	0.05	20.00	2437.00
פריון	9940	74	0.07	226.00	22657.20
כבלים	1291	57	7.72	4800.00	61407.00
אלקו	8849	-99	-1.10	-560.00	-49752.16
פועלים השק	6551	65	1.10	315.00	20591.40
נכסים בנין	19717	-49	-0.02	-112.00	-22106.63
אוסיף	7447	37	0.05	378.00	28042.20
יצוא	1501	0	0.00	0.00	0.00
כלל סחר	819	6	0.07	1050.00	8662.50
אזורים	3606	36	1.10	1470.00	53099.70
כללישראל 1	7360	-131	-1.17	-3726.00	-276927.66
אידיביאחזו	991	15	1.15	37600.00	370558.00
עליה 5	1463	56	4.40	4600.00	66755.00
אלדין	7207	107	1.15	240.00	17311.50
תאס	1012	5	0.05	1120.00	11303.60
פולגת ב	342	-1	-0.02	-0.00	-0.00
פספורט	129.5	2	1.17	6400.00	8406.00
פטרוכימיים	115.2	20	1.17	4050.00	46994.40
פיבי	41340	711	1.17	294.00	121681.84
אלביט	18239	45	0.02	1316.00	240025.73
אורדן	357	-3	-0.07	-0.00	-0.00
ספנות בנק	2018	5	0.02	403.00	8092.00
שופרסל	4583	34	0.07	2275.00	104533.50
אידיבי פתח	52643	-265	-0.05	-955.00	-502366.98
פקר	9507	232	2.25	0.00	0.00
תאות 5	293	19	7.70	5400.00	15822.00
טמפו	1441	0	0.00	680.00	9835.35
כללאלקטרונ	26438	66	0.02	607.50	161277.84
כהן פיתוח	634	15	2.25	2550.00	16503.00
דנבאר 5	1930	52	2.27	1200.00	23115.80
גרנית אגב	106.5	0	0.00	6800.00	6980.80
שקם ברקן 4	120.5	-0.5	-0.02	-14280.00	-17152.80
יואל אג 2	90.5	0	0.00	0.00	0.00
טבע אג5	413	6	1.15	0.00	0.00
כור אפ2	6114	319	5.55	180.00	11135.70
כור אג1	110	1	1.10	8540.00	9394.00

אזהרה לקוראים

מערכת "דבר" עושה במיטב יכולתה לרכז ולעבד תוך זמן קצר את נתוני הבורסה הבאים לידיעת הקורא.
כל שימוש בנתונים המתפרסמים בעת קריאה ואמיתות, כל החלטה על ידי המשתמש בנתונים נעשית על אחריותו. אין המערכת אחראית במקרה של טעות בנתונים.
אין בפרסום הנתונים משום המלצה או חוות דעת למשקיע ויש לאמתם עם יועצי ההשקעות.

נמסר ע"י מבט לכלכלה ולחברה

באר שבע תיהנה ממעמד של אזור פיתוח א' בתחום התיירות

מאת אמיר רוזנבלום

באר שבע תקבל מעמד של אזור פיתוח א' בתחום המלונאות והתיירות, בהתאם להמלצת המנהלה לפיתוח התיירות בנגב. כך אמר אתמול שר התיירות, עוזי ברעם, במהלך ביקור בבאר שבע.

ברעם מסר, כי משרד התיירות יסייע לעיריית באר שבע בהפיכת השוק הבדואי בעיר לאטרקציה תיירותית, בהשקעה כוללת של 6 מיליון ש"ח. השוק החדש יוקם על בסיס השוק הבדואי הישן, הפועל כיום בשטח פתוח וסובל מבעיות קשות של נגישות וחניה.

השר ברעם, שביקר בבאר שבע בלוויית מנכ"ל משרדו, אלי גונן, העריך כי בבאר שבע טמון פוטנציאל תיירותי בעידן השלום כעיר מטרופולינית בנגב, העשויה לשמש מעבר בין מצרים לירדן ומדינות ערביות נוספות. גונן מסר כי משרד התיירות ישקיע בבאר שבע במספר פרוייקטים ובהם הקמת היפודרום למרוצי סוסים, פיתוח העיר העתיקה והקמת פארק תצרים, בדרך שבין העיר למוזיאון חיל האוויר.

'טאואר סמיקונדקטור' בחרה ב'מבטחים'

חברת ההייטק טאואר סמיקונדקטור וקרן הפנסיה "מבטחים" חתמו על הסכם שבמסגרתו יבוטחו עובדי "טאואר" בתכנית הפנסיה של "מבטחים". על כך מוסרים עו"ד בן־עמי עמידן, מנכ"ל "מבטחים", וד"ר ישראל לדנר, מנהל משאבי אנוש של "טאואר".

"טאואר סמיקונדקטור", חברה עתירת ידע מהמובילות בתחומה, מתמחה בייצור שבבי מחשב תוך שימוש בטכנולוגיית CMOS מתקדמת וברמת איכות מן הגבוהות בתעשייה. "טאואר" שמרבית מוצריה מיוצאים לחו"ל, מצויה בתנופת גידול מואצת מול שווקי העולם ולפני כחודש הונפקו מניותיה בבורסה האמריקאית בניו־יורק.

לדברי לדנר, "טאואר" נוהגת ממצוינות 500 עובדיה ומספקת להם נוסף על סביבת עבודה רבת אתגרים – גם תנאי עבודה ורווחה נוחים. הנהלת "טאואר" בחנה את נושא הביטוח הפנסיוני עבור עובדיה ביסודיות ולאחר בדיקה וייעוץ פנסיוני ומשפטי החליטה לבחור בתוכנית הפנסיה של "מבטחים".

עו"ד עמידן מציין, כי "טאואר סמיקונדקטור" מצטרפת ל"מבטחים" בעקבות אלביט, אלסינט, אי.בי.אי. מלקם וחברות אחרות שעובדיהן נהנים מזכויות תוכנית הפנסיה של "מבטחים".

מלון מטרופוליטן יוצא לדרך

מאת רן הלוי

לפני שנתיים בדיוק, בנובמבר 92', פרצה שריפה גדולה במלון סיני ברחוב טרומפלדור 11 בתל אביב, שבעקבותיה נסגר המלון ונכנס לתקופה ארוכה של שיפוץ יסודי. מאפריל השנה פועל המלון במהדורתו המחודשת תחת השם "מלון מטרופוליטן" במתכונת של "תקופת הרצה". בחודשי הקיץ והסתיו הגיע שיעור התפוסה לאחוזים גבוהים (90% באוקטובר, למשל). מסיבת עיתונאים שהתקיימה במלון ביום ג' בערב מציינת את סיום תקופת ההרצה.

בשיפוץ המלון הושקעו כ־21 מיליון ש"ח. במסגרת זו שונו ועוצבו כל החדרים והשטחים הציבוריים, הוכנס ריהוט חדשני ומודרני ונפרסו שטיחים מקיר לקיר בעיצוב ייחודי שנעשה במנצ'סטר, אנגליה. במלון 16 קומות, 227 חדרים, 4 אולמות לאירועים וכנסים (עליהם אמורים להתווסף בחודשים הקרובים שני אולמות נוספים) ומסעדה אחת, שאם לשפוט לפי ארוחת הערב הייחודית שהוגשה לעיתונאים – מומלצת מאוד.

רמת המלון מקבילה לארבעה כוכבים על פי הדירוג הנהוג באירופה, והפלח המוגדר שאליו מכוונים מאמצי השיווק שלו הוא "הנישה" של תיירים ואנשי עסקים המודגלים ומעוניינים בשירותי מלון מעולים המקובלים בתחום אירוח זה, במחירים זולים באופן משמעותי מאלה של רשתות המלונות הבין לאומיות היוקרתיות שלאורך שפת הים.

מיקומו של 'מטרופוליטן' אידיאלי מבחינה זאת: הוא שוכן במרכז תל אביב, בקומות העסקים שלו (13 עד 15) צופות על כל שטחה וקרוב מאוד לים ולכל מוקדי העסקים והבילוי בעיר. בימים אלה מוקם במלון מועדון מיוחד לאנשי עסקים, המעניק מחירים מיוחדים והטבות שונות, כגון כיבוד בשוקולד ויין בחדרי המלון, עיתון בוקר (בשפה לפי בחירת האורח) ומשקה "על הבוקר" על חשבון הבית. בקומה 13 מוקם לובי מיוחד לאנשי עסקים, שיכלול מחשבים ומכשירי פקסימיליה, טלפונים לשיחות ועידה, טלפונים ניידים, עיתונים, כיבוד ומשקאות.

אחד היתרונות בהם מתגאה מלון מטרופוליטן הוא ציוד הבטיחות החדשני שהותקן בו כנגד שריפות, בבחינת "מי שנכווה ברותחין נזהר בצוננים": תקרת המלון בחדרי המגורים ובשטחים הציבוריים זרועה ברשת צפופה של גלאי עשן ומתזי מים המופעלים על ידם, כדי למנוע הישנות השריפה שכילתה את מלון סיני הישן. במתחם המלון נבנה מאגר בן מאות קובים של מים. לדברי אריאל דולב, המנהל את המלון מראשית יולי, הוא מפקח מדי שבוע על ניסוי מערכת הכיבוי לוודא שלא תבגוד בעת הצורך. "כיום," הוא אומר, "ייתכן שמאיימת על המלון סכנת טביעה, אך הוא לבטח לא יישרף שנית..."

צוות המלון מורכב ברובו הגדול מאנשי צוות מלון סיני הישן, ודולב מבטיח לאורחיו את נוכחותם במקום, שלו ושל כל ראשי המחלקות – זמינים לשירותם ולטיפול בנוחותם – מהבוקר עד שעות הערב המאוחרות.

בל"ל בביטוח חיים

מאת רן הלוי

בעקבות הבנק הבינלאומי ובנק מרכנתיל דיסקונט, מודיע גם בנק לאומי על אופציה חדשה לרכישת ביטוח חיים באמצעות תוכנית חיסכון בבנק.

במקרה של פטירת לקוחות הבנק בעלי חסכונות צמודי מדד, יזכו יורשיהם ביתרת החיסכון של הנפטר, עד סכום גג של 250 אלף ש"ח, צמוד למדד יוקר המחיה. במקרה של פטירה מתאונה, יזכה החוסך מכפל ביטוח עד גג של חצי מיליון ש"ח.

בל"ל מציע שלושה מסלולי חיסכון בהם משולב ביטוח חיים חינם: ● תוכנית חיסכון צמודה למדד לתקופה של שנתיים בריבית צמודה של 2.5% לשנה. ● חיסכון צמוד למדד לחמש שנים בריבית 3% לשנה. ● חיסכון בתשלומים חודשיים לשלוש שנים, כאשר סכום הביטוח הינו סכום התשלום האחרון לפני האירוע הביטוחי כפול מספר התשלומים החודשיים שנותרו עד תום תקופת החיסכון. גם במסלול זה ייהנו המבוטחים מכפל ביטוח במקרה של פטירה מתאונה.

גידול של 10.5 אחוז ברווחי "מפעלי הפלדה"

מאת הדס גייפמן

מדו"חות כספיים לתשעה חודשים שהגישה חברת מפעלי הפלדה לבורסה עולה, כי מכירות החברה בתשעת החודשים הראשונים של השנה הסתכמו ב־241.7 מיליון ש"ח לעומת 218.8 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד – גידול של 10.5%. המכירות ברבעון השלישי של השנה הסתכמו ב־107.7 מיליון ש"ח לעומת 99.3 מיליון ש"ח – גידול של 8.4%.

הרווח הנקי של החברה בתשעת החודשים הסתכם ב־8.4 מיליון ש"ח לעומת רווח של 3.7 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הרווח הנקי ברבעון השלישי הסתכם ב־4.5 מיליון ש"ח לעומת רווח של 2.1 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה.

השקעות מפעלי התעשיה בתחום איכות הסביבה מתוכננות לשנים 1997 - *1995

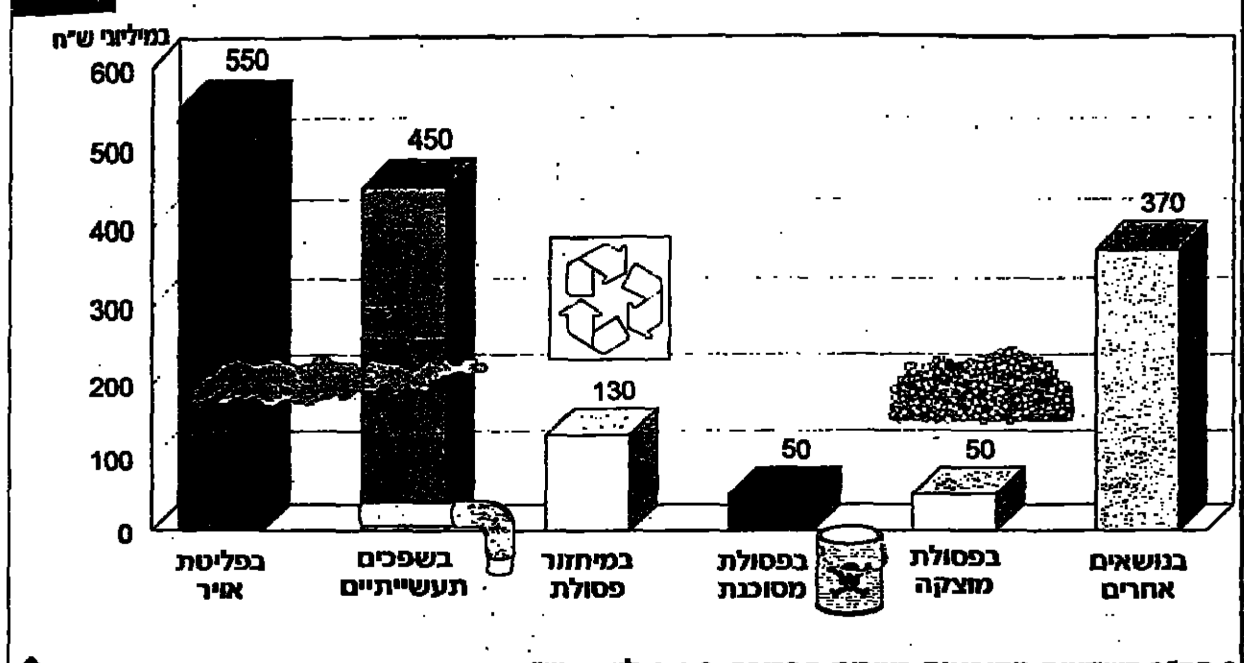

* סה"כ השקעות מתוכננות באיכות הסביבה - 1.6 מיליארד ש"ח

** המקור: אגף הכימיה בהתאחדות התעשיינים

דעה / אפרים זילוני

יש אלטרנטיבה ל"עסקת החבילה"

לעסקות החבילה שנעשו בעבר היו שותפים הממשלה, ההסתדרות והמעסיקים, והן נעשו באווירת חירום כלכלית שבה כיכבו לסירוגין שתי בעיות מרכזיות: א. היפר־אינפלציה בשיעורים קיצוניים של 7 עד כ־25 אחוז לחודש; ב. אבטלה במימדים מדאיגים של בין 10% ל־11.4%.

כל הצדדים לעסקות החבילה ראו בתרומתם, כל אחד בתחומו, למאבק המשותף לבלימת האינפלציה ולהורדת מימדי האבטלה, אשר על־פי עדות שר האוצר, אברהם שוחט, ירדה בשליש לעומת מה שהיתה בהגיעה לשיעור של 7.5%. גם האינדיקטורים הכלכליים האחרים במשק מלמדים כי המצב הכלכלי כיום הוא טוב יחסית, הפרמטרים הכלכליים לבריאת מצבו של המשק טובים והממשלה יכולה בהחלט להציג מאזן טוב.

אולם אסור שרק בשל חוסר יכולתה של הממשלה להפיג את התחושות השוררות כאילו המצב הכלכלי הוא קשה, יצטרכו השכירים להיות הקורבן המספק על חשבונו את התחושה הטובה למגזר העסקי. "עסקת החבילה" החדשה המנסרת לאחרונה בחלל האוויר ושהתעשיינים תומכים בה, הינה חד־צדדית על־פי מהותה. המשלמים הבלעדיים ב"עסקה" זו יהיו השכירים והממשלה, ואילו המעסיקים יסתפקו רק בקבלה. ואם לא די בכך, הרי המעסיקים עוד מזילים דמעות תנין ומבקשים גם פיתות.

מאז 1986 קיבלו המעסיקים הנחות והקטנת עלות העבודה בסדר־גודל של 35 מיליארד ש"ח. הצצה חטופה בספר התקציב לשנת 1995 תעיד, כי המעסיקים עומדים לקבל מאוצר המדינה 5.1 מיליארד ש"ח נוספים, ואף על פי כן ליבם גס בתוספת היוקר שהשכירים אמורים לקבל בפברואר 1995, וזאת לאחר שישה חודשי התייקרות ואינפלציה מצטברים בשיעור של 7%.

ממשלה מושיטה ממחטה

פועלי התעשייה – בל נשכח – תוספת היוקר משולמת להם היום עד לתקרה של 4,300 ש"ח ולא על כל השכר. והנה הצורך לשלם 2.5%־3% תוספת יוקר לשכירים מעלה דמעות בעיני דן פרופר ושותפיו, וממשלת־ישראל מוכנה להושיט להם ממחטה אך אינה מוכנה להביא בחשבון את ציבור השכירים במדינת ישראל. האמנם זה הוא "סדר העדיפויות החדש" של ממשלת ישראל?

לא מכבר נחתמו הסכמי השכר בשירות הציבורי, להם היו שותפים הממשלה וההסתדרות. כמי שהיה מעורב במשא־ומתן והחתימה על הסכמי העבודה האמורים, אוכל לקבוע כי כל ההסכמים הם פרי משא ומתן תוך ידיעה ברורה של הממשלה כולה לגבי מהותם, ולגבי כמה מהם היתה גם מעורבות אישית של ראש הממשלה, בין בעקיפין ובין במישרין (הסכם המורים, הסכם הסגל הבכיר במוסדות להשכלה גבוהה).

הסכמי השכר בשירות הציבורי התמודדו על תיקון שתי סוגיות מרכזיות: עיוותי השכר, שכל המבין התבייש בהם, וטיפול בנושא הפנסיה. להשתתף במשא־ומתן על הסכמים אלה, לחתום עליהם ולברך עליהם, ובו בזמן להאשים את השכר כאויב המשק וכאשם באינפלציה, אלה דברים שאינם מקובלים במערכת מתוקנת.

הסכמי השכר יצרו לראשונה יציבות לאורך זמן שכמוה לא ידענו בעבר. הם יוצרים ודאות, שקט ותכנון לשנים 1993־1997, נוסף על תיקוני העיוותים שהם הסירו בשכרם של עובדי השירות הציבורי.

מעסיקים "תופסים טרמפ"

המעסיקים במגזר הפרטי "תופסים טרמפ" על הסכמי השכר, כשההשלכות של הסכמים אלה במגזר שלהם הן בשוליים. הצטרפותם למקהלת הצעקנים נועדה ליצור אווירה, להשיג רווחים נוספים, וזאת מעל ומעבר לאלה שהשיגו בעבר וכאשר הסכמי השכר המפעליים במגזר העסקי שומרים בקושי על השכר הריאלי. תוחלתם של המעסיקים הללו היא בקיצוץ של 2.5%־3% בתוספת היוקר ופגיעה קשה בציבור השכירים ובעובדי התעשייה, וזאת לאחר שעליהם להמתין שישה חודשים עד לקבלת פיצוי חלקי בגין ההתייקרות באמצעות תוספת היוקר.

יתר על כן, כדי להיאבק במימדי העוני מצאה שרת העבודה והרווחה "פטנט" הראוי להירשם על שמה: להוריד מהשכירים, מן המעמד הבינוני, מהנדסים, טכנאים ועובדי ייצור מיומנים, כדי לתת לאלה המצויים מתחת לקו העוני. השכירים בדרגות הביניים, בעקבות תיקונים בחוק הביטוח הלאומי, ישלמו יותר למוסד לביטוח לאומי, יותר מס בריאות ממלכתי, ודמעותיהם של כל אלה, משום מה, אינם מוצאים הד בקרב מפלגות העובדים שנתמכו על־ידי חלק גדול מאותו ציבור שכירים.

על־ידי הגדלת ה"תיקרה" המשמשת בסיס לתשלום למוסד לביטוח לאומי והכללת רכיבי שכר שעד כה היו פטורים מתשלום לביטוח הלאומי, יורע מצבם של השכירים והכנסתם נטו תקטן. ההצעה הנדיבה לכאורה של שר האוצר, להפחית את מס הבריאות הממלכתי משיעור של 4.8% ל־3.4%, האמנם מציאה היא ומיטיבה עם השכירים, או שמא מוכרים כאן "סחורה משומשת", כפי שנראה להלן:

כשחוקק חוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד־1994 נקבע, שכל אזרח ישלם 4.8% מהשכר החייב בדמי ביטוח לאומי, אולם אותה שעה הבסיס שממנו היו צריכים להפריש 4.8% כאמור היה קטן יותר, מכיוון שלא צפה ולא כלל את התיקונים שנעשו לאחר מכן בחוק הביטוח הלאומי בעקבות החוק לצמצום מימדי העוני.

מהלך, או עבודה בעיניים

התקרה בזמנו לא היתה פי ארבעה, ובבסיס החישוב לא נכללו הוצאות אחזקת רכב, טלפון וכדומה. לאחר התיקון שיזמה שרת העבודה והרווחה בשיעור דמי הביטוח הלאומי, הבסיס לגבייה גדל ואתו, כמובן, גם סכומי הכסף. בנוסף לכך, ההפחתה לגבי העצמאים והמעסיקים היא מכל ההכנסה עד פי ארבעה מהשכר. והנה עתה, במקום להחזיר לשכירים – בעקבות הרחבת בסיס הגבייה לביטוח הלאומי – את המגיע להם, עושים להם כביכול "ג'סטה" ומוכנים "להקטין" את מס הבריאות. הרי דבר זה צריך היה ממילא להיעשות, והנה באים ומוכרים את אותה סחורה לכל ריכפין ומציעים "תמורתה" – עיקור של 2%־3% מתוספת היוקר.

עוד הגדילו לעשות, וכוללים באותו "סל" גם את ההפחתה של 0.5% בדמי ביטוח לאומי בשל שירות מילואים – שוב, עניין שהיה חלק מובנה בחקיקה לצמצום מימדי העוני שנזכרה לעיל.

אין איפוא כלל וכלל "עסקה". המהלך המדובר אינו אלא "עבודה בעיניים" והולכת שולל של ציבור השכירים. ובל יאמרו שאין ברירה. יש ברירה, והשכירים אינם צריכים להיות הטרף הקל של האוצר.

כל ניסיון להציג בפני הציבור תמונה כאילו הנטו לא ייפגע, אינו מביא בחשבון שהפרשות השכירים לפנסיה נעשות מן השכר ברוטו ולא מן הנטו, וכי פיצויי הפיטורים מחושבים מהברוטו ולא מהנטו; הרי עומדים בשער פיטורים בהיקפים גדולים – תע"ש, תעשייה אווירית, רפאל ומקומות עבודה אחרים. מה יקבלו השכירים כפיצויי פיטורים בעקבות "עסקה" כזו? לא זו בלבד שנשבר מטה לחמם, אלא שגם פיצויי הפיטורים יהיו פחותים.

סיכומו של דבר, השכירים שילמו ומשלמים וישלמו. הפחתת מס הבריאות על פי החוק המוצע תחול על כל האזרחים, כולל העצמאים והמעסיקים, ומה תרומתם של האחרונים לעסקת חבילה מן הסוג הנדון? הם רק יהנו ולא יתרמו מאומה.

הדרך להתמודד עם בעיית העוני ושער החליפין ליצואנים איננה על־ידי פגיעה בשכירים. גידול הצריכה למגזרים של 12%־13% לא נעשה על־ידי מקבלי שכר המינימום, לא על־ידי הגימלאים ולא על־ידי השכירים המשתכרים שכר ממוצע במשק. יש לבדוק היטב מי הם הצרכנים הגדולים של הגידול בצמיחה.

כדי לטפל בבעיית העוני יש להשתית סדר חדש בתחום הכלכלי־חברתי ולא על חשבונם של השכירים. המעסיקים קיבלו די והותר. הם יכולים להרשות לעצמם – גם אם יש תקופת מעבר של חוסר ודאות – לשאת את ה"אוברדרפט" הכלכלי ולא להיזקק לסובסידיות מכיסם של השכירים. ואילו הממשלה, מוטב לה שתהדק את הביקורת ואת הפיקוח על המתרחש בתחום המחירים שבשליטתה.

ההסתדרות חייבת לומר לממשלה, כי בתנאים ובנסיבות האמורים אין מקום שהשכירים יתרמו פעם נוספת ל"עסקה" מן הסוג המדובר. נסיונות אמיתיים במצבים קשים מצאו את ההסתדרות מוכנה להושיט כתף על פי קריטריונים חברתיים הוגנים ונשיאה צודקת בנטל.

ועוד משהו לסיום כדי להמחיש את הפירוש הכספי של הוויתור על תוספת היוקר. היקף תשלומי השכר בישראל מוערך ב־70 עד 80 מיליארד ש"ח בשנה. ויתור על 2־3 אחוזים מתוספת היוקר, פירושו, העברת קרוב ל־2 מיליארד ש"ח בשנה מהשכירים למעסיקים. איזו הצדקה בעולם יכולה להיות להעברת סכום כזה?

הכותב הוא ממלא מקום יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות

ועדים ועובדים / אפרים דוידי

עובדי משרד השיכון דורשים תוספת

עובדי משרד השיכון דורשים קבלת "תוספת מטלות". תוספת זו נקבעה בעבר בעקבות מה שהגדירו אנשי הוועד כ"הרחבת פעילות המשרד בתחום הבנייה והפיתוח, הרחבה גם בהיקף וגם במהות העבודה".

הוועד מאשים את האוצר על שהוא מעכב את מתן התוספת זה חצי שנה. העובדים מאיימים בנקיטת צעדים ארגוניים ובימים האחרונים פנו אל הסתדרות עובדי המדינה בבקשה לאשר סכסוך עבודה. "אם לקבלנים מגיעים תמריצים עבור ביצוע עבודות, גם לנו מגיע", אמר אחד מאנשי הוועד.

אנשי ועד העובדים נפגשו בעבר עם שר השיכון, בנימין בן־אליעזר, והעלו את דרישת התוספת עבור 700 עובדי המשרד.

הפנסיה של רשות הדואר

"המדינה היא האחראית הבלעדית להבטחת תשלום מלוא הפנסיה, בהווה ובעתיד, לעובדי המדינה לשעבר ולגימלאיה שעברו לרשות הדואר. מדובר בחוב ציבור של המדינה לעובדים אלה". דברים אלה כלולים במכתב ששיגר באחרונה מ"מ יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, אפרים זילוני, אל שר האוצר, אברהם שוחט.

זילוני מציין, כי אלפי העובדים ברשות הדואר שצברו ותק רב בשירות המדינה, וזכאים לפנסיה תקציבית, והשינויים החד־צדדיים החפוזים, כגון, המרת הכותרת בתלושי הגימלה של הגימלאים מ"מדינת ישראל – מינהל הגימלאות" ל"רשות הדואר", כפי שנעשה בימים אלה, מעידים על ניסיון ליצור "עובדות מוגמרות" כביכול, המכוונות להוציאם מתחום אחריותה של המדינה, תוך גילגולם למסגרות כלכליות־משפטיות אחרות וחשיפתם, ללא כל הצדקה, לאפשרות של פגיעה בזכויותיהם הבסיסיות.

זילוני מוסיף, כי נושא הסדר הפנסיה לעובדי המדינה לשעבר והסכסוך המשפטי הקיים בעניין זה בינה לבין רשות הדואר, מדאיגים את העובדים ואת ההסתדרות. לדברי זילוני, שר האוצר עצמו מסר להסתדרות, כי המדינה ביקשה לדחות את הדיונים הקשורים בהליך המשפטי המתקיים בינה לבין הרשות.

לא ייתכן שיד אחת מבקשת דחייה ואילו היד האחרת בוחשת ומנסה לקבוע עובדות בשטח. מן הראוי שייפסקו כל הנסיונות הללו לאתר "פתרונות" שאין להם תשתית ראויה בהסכמים או בדין.

20 מיליון מובטלים!

סין פירסמה ביום ראשון תוכניות לתעסוקה ולביטוח נגד אבטלה, כהכנה לתחזית שכ־20 מיליון אנשים יהיו מובטלים בערי סין בשנת 2000. "בשש השנים הבאות יעלה מספר המובטלים בסין ל־20 מיליון", מסרה סוכנות הידיעות הרשמית, "סין־הואה" ("סין החדשה"), על סמך תוכניות התעסוקה החדשות.

למרות ש־80 מיליון פועלים סינים מבוטחים על ידי ביטוח תעסוקה המנוכה משכרם, כמעט מחצית מהעובדים העירוניים אינם מבוטחים, ואם יאבדו את מקומות עבודתם יצטרכו להסתמך על תמיכה משפחתית. "הקרן לביטוח האבטלה קטנה מכדי לסייע למספר הגדל של המובטלים", אמר מנהל שירות התעסוקה במשרד העבודה הסיני. "היא איננה מצליחה למלא את דרישות מערכת העבודה הרב־צדדית בסין", הוסיף.

סין זנחה את ימי האידיאולוגיה של "עבודה לכל החיים לכל העובדים", לטובת כלכלת שוק המתבססת על עקרונות קפיטליסטיים, והמפעלים הממלכתיים הענקיים מתפטרים במהירות מעובדים רבים בטענה שיש להשיג "יעילות". אי שביעות הרצון בין המובטלים, שלהם הובטח ביטחון תעסוקתי לכל החיים, גובר, והממשלה המרכזית המודאגת מאינפלציה של 27.7 אחוז, נאלצה לנקוט בפעולה. בידיעה לא הוסבר כיצד תשופר מערכת הביטוח, אך סופר בה בהרחבה על תוכניות התעסוקה־מחדש שייכנסו לתוקף בשנה הבאה.

34 מיליון ש"ח – תקציב הפיתוח התיירותי בנגב ב־95'

מאת אמיר רוזנבלום

"ההתקדמות המואצת בתהליך השלום מחייבת בדיקה מחודשת של סדרי עדיפויות במוקדי הפיתוח התיירותי בנגב", אמר רני מעיין, מנכ"ל המנהלה לפיתוח התיירות בנגב, בכינוס מליאת המנהלה שהתקיים ביום שלישי בהשתתפות שר התיירות, עוזי ברעם, במועצה האזורית רמת נגב.

עם הצגת תוכנית העבודה ומסגרת התקציב לשנת 1995, העומד על 34 מיליון ש"ח, ציין מעיין כי 91% מתקציב זה נועד לקידום מואץ של השלמת הפרויקטים הקיימים ו־9% מיועדים לתכנון מוקדי פיתוח חדשים – בעיקר פיתוח הזדמנויות שנוצרו מהסכם השלום עם ירדן, דוגמת "פארק דרך הבשמים" ו"פארק המקום הנמוך בעולם".

המדיניות תתמקד בפיתוח שלושה "עוגנים" מרכזיים: מצדה, מצפה רמון ותמנע. למימוש המדיניות יוקצו 78% מתקציב המנהלה. 22% מהתקציב יופנו לפיתוח פרויקטים ברמה אזורית.

חילופי גברי

בתום חמש שנים כיו"ר המנהלה לפיתוח התיירות בנגב, מפנה האדריכל טומי לייטרסדורף את מקומו ליו"ר חדש. רני מעיין ציין בהערכה את פועלו של לייטרסדורף, ששימש בתפקיד מאז הקמת המנהלה ב־1989, והיה שותף פעיל לביסוסה כגורם מוביל בפיתוח התיירות בנגב. יו"ר המנהלה החדש יהיה רפי הוכמן, לשעבר ראש עיריית אילת.

הסכם שותפות בין "פנטלנד" ל"פלג ניל"

מאת כתבנו הכלכלי

הסכם שותפות בין חברת הענק הבריטית פנטלנד לבין החברה הישראלית פלג ניל בע"מ נחתם בימים אלה בארץ. לצורך סיכום פרטי ההסכם האחרונים הגיע לארץ סטיבן רובין, נשיא ויו"ר הדירקטוריון של חברת פנטלנד.

לדברי מנכ"ל חברת פלג ניל בע"מ, אילן בן־דוד, החל מה־1 בינואר 1995 תיהפך חברת פנטלנד הבינלאומית לשותפה בחברת פלג ניל בע"מ ותרכוש 3% ממניותיה. בתמורה תקבל החברה הישראלית את זכות ההפצה הבלעדית בארץ ובקפריסין של מוצרי ספידו ואלס, ומאוחר יותר גם בכל ארצות המזרח התיכון.

זוהי הפעם הראשונה, שחברה ישראלית מקבלת את הזיכיון לשווק בארץ את מוצרי חברת אלס, הנחשבת למותג בינלאומי יוקרתי במיוחד בתחום האופנה הספורטיבית, בעיקר לענפי הטניס, הסקי והגולף.

חברת פנטלנד היא חברה ציבורית בריטית, הנסחרת מזה עשר שנים בבורסה הלונדונית. פנטלנד מתמחה בעיקר בייצור ושיווק של נעלי ומוצרי ספורט ובבעלותה מספר חברות ידועות כמו ספידו, פוני, לקוסט, אלס וברגהאוס. החברה זכתה לסיקור תקשורתי נרחב, כאשר רכשה לפני כ־10 שנים את חברת הנעליים ריבוק ב־77 מיליון דולר, ומכרה אותה כעבור מספר שנים לטובה בארה"ב ב־777 מיליון דולר.

"פנטלנד" מעסיקה כ־6,500 עובדים ברחבי העולם, ותסיים את שנת 1994 עם מחזור מכירות של כמיליארד דולר אמריקאי. חברת פלג ניל בע"מ הוקמה לפני כחמש שנים ע"י אילן ואדיס בן דוד. החברה מייצגת בלעדית את חברת הספורט הבינלאומית "ספידו", המתמחה בביגוד שחייה מקצועי, ומזה כשנתיים היא הנציגה הבלעדית בארץ של חברת הספורט הגדולה מיפן, מיזונו.

שערי מטבעות חוץ ביחס לשקל

24.11.94

		בנק ישראל		בנק הפועלים			בנק לאומי			בנק דיסקונט		
		שער יציג	שינוי	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	מזומנים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	מזומנים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	מזומנים מכירה
ארצות הברית	1 דולר	3.0570	-0.0130	3.0004	3.0519	3.10	3.0129	3.0554	3.10	3.0111	3.0529	3.10
בריטניה	1 ליש"ט	4.7368	-0.0149	4.7037	4.7701	4.86	4.7137	4.7802	4.84	4.7105	4.7760	4.85
גרמניה	1 מרק	1.9506	-0.0026	1.9330	1.9604	2.00	1.9351	1.9623	1.99	1.9353	1.9623	1.99
צרפת	1 פרנק	0.5680	-0.0005	0.5625	0.5705	0.58	0.5637	0.5716	0.58	0.5636	0.5715	0.58
הולנד	1 גילדן	1.7403	-0.0017	1.7238	1.7482	1.78	1.7261	1.7504	1.78	1.7262	1.7502	1.78
שוויץ	1 פרנק	2.3016	-0.0043	2.2817	2.3139	2.36	2.2848	2.3170	2.35	2.2837	2.3154	2.35
שבדיה	1 כתר	0.4091	-0.0016	0.4050	0.4138	0.42	0.4046	0.4103	0.42	0.4057	0.4114	0.42
נורבגיה	1 כתר	0.4455	-0.0003	0.4413	0.4476	0.46	0.4421	0.4483	0.45	0.4412	0.4474	0.45
דנמרק	1 כתר	0.4982	-0.0001	0.4933	0.5003	0.51	0.4943	0.5013	0.51	0.4927	0.4996	0.51
פינלנד	1 מרק	0.6362	-0.0009	0.6317	0.6407	0.65	0.6336	0.6426	0.65	0.6310	0.6398	0.65
קנדה	1 דולר	2.2056	-0.0047	2.1877	2.2187	2.25	2.1888	2.2197	2.25	2.1854	2.2158	2.25
אוסטרליה	1 דולר	2.3468	-0.0022	2.2852	2.3175	2.37	2.2853	2.3175	2.36	2.2830	2.3147	2.35
דרום אפריקה	1 ראנד	0.8557	-0.0046	0.8505	0.8626	0.87	0.8515	0.8634	0.87	0.8524	0.8643	0.85
בלגיה	10 פרנק	0.9480	-0.0013	0.9398	0.9531	0.97	0.9409	0.9542	0.97	0.9403	0.9534	0.97
אוסטריה	10 שילינג	2.7709	-0.0034	2.7442	2.7830	2.83	2.7446	2.7833	2.82	2.7442	2.7874	2.83
איטליה	1000 לירטה	1.8857	-0.0005	1.8720	1.8985	1.95	1.8737	1.9001	1.94	1.8741	1.9002	1.95
יפן	100 ין	3.0869	-0.0027	3.0575	3.1007	3.15	3.0650	3.1082	3.15	3.0558	3.0978	3.18
ספרד	100 פזטה	2.3382	-0.0038	2.3168	2.3496	2.44	2.3203	2.3530	2.41	2.3197	2.3520	2.39
ירדן	1 דינר	4.3277	-0.0207	-	-	4.45	-	-	4.46	-	-	-
מצרים	1 לירה	0.9567	-0.0045	-	-	0.92	-	-	0.91	-	-	-
אקיו	ECU	3.7132	-0.0034	3.6779	3.7298	-	3.6788	3.7306	-	3.6855	3.7368	-

חמישה יוד תכשיטנים
תעשית מתכות יקרות בע"מ

ניתנת בזאת הודעה כי אסיפה כללית של החברה תתקיים ביום 4.12.94 בשעה 11:00 במשרדי החברה ברחוב אלנבי 94 תל־אביב.

על סדר היום:

א. אישור דו"ח המנהלים והדו"חות הכספיים.
ב. מינוי רואי חשבון וקביעת שכרם.
ג. מינוי דירקטורים (רוב הדירקטורים היוצאים מציעים את מועמדותם מחדש).
ד. שונות.

יפוי כח ע"פ תקנות החברה למינוי שלוח יש להפקיד במשרדי החברה לפחות 48 שעות לפני מועד האסיפה, לגבי הליכי האסיפה הכללית.
ראה תקנות החברה.

בהוראת הדירקטוריון
יוסף ברגר - מנכ"ל

פיא-שפע קרן נאמנות

תיקון הודעה שפורסמה בעתון זה בתאריך 8.11.94 בקשר לפרסום תשקיף של פיא-שפע קרן נאמנות.

בהודעה הנ"ל נשמטה בטעות הפסקה הבאה:

הבקשות להזמנת היחידות המוצעות תוגשנה למנהל הקרן באמצעות בנק לאומי לישראל בע"מ, יחידת ביצוע מרכזית, רחוב לילינבלום 4 תל-אביב, וחברי הבורסה האחרים.

עותק מהתשקיף והעתקים מההיתרים לפרסומו הוגשו לרשם החברות.
את עותקי התשקיף ניתן להשיג בכל סניפי בנק לאומי לישראל בע"מ ואצל כל סוכני ניירות ערך החברים בבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

מנהל הקרן:
לאומי פיא
חברה לניהול
קרנות נאמנות בע"מ

הנאמן:
קסלמן וקסלמן
חברה לנאמנויות (1971) בע"מ

קרנות נאמנות לאומי פיא

כ"ב בכסלו תשנ"ה
25 בנובמבר 1994

תוכנית לייצוב מחירי הירקות תמנע תנודות מחירים חדות

מאת אמנון אמר

שרי האוצר והחקלאות גיבשו אתמול תוכנית לייצוב המחירים בענף הירקות, שתמנע בעתיד תנודות מחירים חדות לשני הכיוונים. התוכנית קובעת, כי בכל מקרה שבו יעלה מחירו של ירק מסוים מעבר ל־200 אחוז מהוצאות הייצור, יותר יבוא אוטומטי של אותו ירק. היקף היבוא ייקבע בהתאם לפער בין הייצור והצריכה.

במקביל, תשתתף הממשלה במחצית עלות פינוי עודפי ירקות במקרה של ירידה קיצונית במחירים, וזאת במטרה לבלום את המשך הירידות. המחצית השנייה תמומן מכספי ההיטלים של מועצת הירקות.

הסף התחתון להתערבות הממשלה יהיה ירידת מחירים אל מתחת ל־60־80 אחוז מהוצאות הייצור, בהתאם לסוגי הירקות השונים.

שוקי ההון בעולם / ביל בספי

יום ההודיה סגר את השווקים

שוקי ההון של ארה"ב לא עבדו אתמול, בגלל חג ההודיה האמריקאי. למרות האטתה בפעילות בשוקי ההון בעולם, אומרים המומחים שהיא היתה רבה מאשר בעבר, מה שבא ללמדכם שחשיבותו היחסית של שוק ההון בארה"ב הולכת וקטנה.

שוק ההון הסגור של ארה"ב לא השפיע לרעה על הדולר; להיפך, היו ביקושים טובים למטבע של ארה"ב וערכו עלה לעומת רוב המטבעות החשובים בעולם. במהלך המסחר עלה אתמול שער הדולר לשיא יומי של 1.5615 מארק, 1.3230 פר"ש, 98.55 ינים ו־5.3610 פר"צ. הדולר עלה אתמול גם לעומת המטבע הבריטי, וזה האחרון ירד ל־1.5597 דולר. המטבע הבריטי ירד גם לעומת מטבעות חשובים אחרים, משום שהוא מצוי בגל של מימוש רווחים אחרי עליות השערים של הימים האחרונים.

בשוקי ניירות הערך בעולם היציבים קטנו ואף פסקו בכמה בורסות חשובות. בלונדון היו ביקושים קלים ומדד המניות הכללי עלה ל־3,037.90 נקודות, עלייה יומית של 10.40 נקודות. מנגד היו היציבים בגרמניה ומדד הדקס ירד ל־2,033.31 נקודות.

במזרח הרחוק נבלמה הנפילה החופשית בשוק המניות של הונג קונג, אך לא לפני ששוקי המניות בסין צנחו אף הם. מדד ההנג סנג עלה ב־71.35 נקודות ל־8,647.36 נקודות.

חברת "מכתשים" פיתחה שרפי פוליאסטר המונעים זיהום אוויר

מאת כתבנו הכלכלי

חברת מכתשים החלה לשווק שרפי פוליאסטר בעלי התנגדות גבוהה המונעים זיהום אוויר. שרפים אלו המהווים חומר גלם עיקרי בתעשיית הפלסטיק המשוריין ובמוצרי בנייה שונים, פותחו במעבדות "מכתשים" והם פועל יוצא ממדיניות החברה לפעול למען איכות הסביבה.

שלמה יונס, מנכ"ל "מכתשים", מסר כי הוא צופה גידול במכירות שרפי הפוליאסטר בכלל ובשרפים "הידידותיים לסביבה" בפרט, וכי למעשה תוכל עתה "מכתשים" לספק את רוב הצריכה הארצית של חומר גלם זה ולהחליף גם את מקומם של שרפים בעלי התנגדות גבוהה שיובאו מחו"ל.

לאחרונה חל גידול בשימוש בשרפי פוליאסטר בארץ כתוצאה מפיתוח מוצרי בנייה חדשים המשתמשים בפוליאסטר כחומר גלם עיקרי. בין המוצרים ניתן למצוא מרצפות איכות, שיש מלאכותי ואביזרי סניטציה.

ב"מכתשים", חברה בת של קונצרן כור, מייצרים כימיקלים להגנת הצומח, מוצרים לענף הצילום והדפוס, חומרי ביניים לתעשייה הכימית והפרמצבטית וכמובן שרפי פוליאסטר. בחברה מועסקים כ־1,000 עובדים והיא מייצאת כ־80% מתוצרתה לכ־1,000 מדינות. ב־1993 הגיע מחזור המכירות של החברה ל־184 מיליון דולר.

גידול של 86% ברווחי בנק מסד

מאת רן הלוי

הרווח הנקי של בנק מסד ברבעון השלישי של השנה הגיע ל־9.4 מיליון ש"ח, לעומת חמישה מיליון ברבעון השלישי של 1993 – גידול של 86% לפי חישוב זה.

עוד מנתוני הדוחות הכספיים של הבנק: הון עצמי של יותר מ־65 מיליון ש"ח, שהוא גידול של 21.7% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. תשואת הרווח הנקי להון עצמי – 25% בחישוב שנתי, לעומת כ־13% ב־1993; סה"כ המאזן – 971,800 ש"ח, לעומת המאזן השנתי של 93' שהסתכם ב־862,200 ש"ח (גידול של 12.7%). גידול באשראי לציבור בשיעור 28%: 427 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של 94', לעומת 332 מיליון ש"ח בכל 93'.

גארטנר גרופ: הנייר עדיין מבוקש

מאת כתבנו הכלכלי

תחום המשרד האלקטרוני והאימג'ינג של גארטנר גרופ, חברת הייעוץ האסטרטגי הגדולה בעולם בתחום מערכות המידע, מצא לנכון להזהיר את לקוחותיו בימים אלה על העלייה הצפויה במחירי הניירת המשרדית בארה"ב.

זאת, לאור העובדה שעל אף השימוש הגובר בתכתובת האלקטרונית, חברות עדיין ממשיכות לצרוך כמויות גדולות של נייר, והביקוש לנייר בארה"ב עולה בשיעור של 7% לשנה. גם בשוק האירופי בולט הגידול בביקוש לנייר, וכתוצאה מכך הולכות וקטנות כמויות הנייר המיובאות לארה"ב. עובדה נוספת שפועלת בכיוון ייקור מחיר הנייר, היא גם ירידת הביקוש של לקוחות לנייר ממוחזר, אומרת גארטנר גרופ, המיוצגת במזה"ת ע"י חברת קומסט.

מסתבר, שהנייר והדפוס נשארים עדיין עימנו, ואין סיכוי שייעלמו בעתיד הקרוב. גארטנר גרופ מייעצת ללקוחותיה להתמודד עם הבעיה כבר עכשיו. היא מציעה לרוכשים 10 מיליון דפי נייר בגודל 4A בחודש, לחסוך 100 אלף דולר לשנה ע"י סגירת עסקות שנתיות או דו־שנתיות כבר היום עם ספקי הנייר שלהם. לדעת גארטנר גרופ, העלויות הגבוהות יותר הכרוכות בהמשך עבודה עם ניירת, עשויות להאיץ את תהליכי המעבר של חברות לעבודה בתכתובת האלקטרונית.

מנתור דינמי השקעות בע"מ

ז'בוטינסקי 33 רמת־גן טל: 5755645 פקס: 5754898

הודעה על אסיפה כללית שלא מן המניין

ניתנת בזה הודעה כי ביום 18.12.94 בשעה 9:00 תתקיים במשרדי החברה ברח' ז'בוטינסקי 33 רמת־גן, אסיפה כללית שלא מן המניין של בעלי מניות החברה.

על סדר יומה של האסיפה

1. העמדת הלוואה לישטק תעשיות וטכנולוגיות בע"מ־ בעלת ענין בחברה.
2. שינוי שם החברה ל־"ישטק שוקי הון בע"מ" "ISTEC CAPITAL MARKETS LAD" או שם דומה אחר אשר יאושר על ידי רשם החברות.

בעל מניות הרשאי להיות נוכח ולהצביע באסיפה הנ"ל רשאי למנות שלוח שיהיה נוכח ויצביע במקומו. כתב מינוי שלוח להצבעה ויפוי כח או כתב הרשאה אחר שמכוחו נעשה המינוי, או העתקים מאושרים על ידי נוטריון, יש להפקיד במשרדה הרשום של החברה לפחות 48 שעות לפני מועד האסיפה.

אם תוך חצי שעה מהמועד שנקבע לאסיפה לא ימצא מנין חוקי, תדחה האסיפה מאליה בשבוע אחד לאותה שעה ולאותו המקום.

בפקודת הדירקטוריון

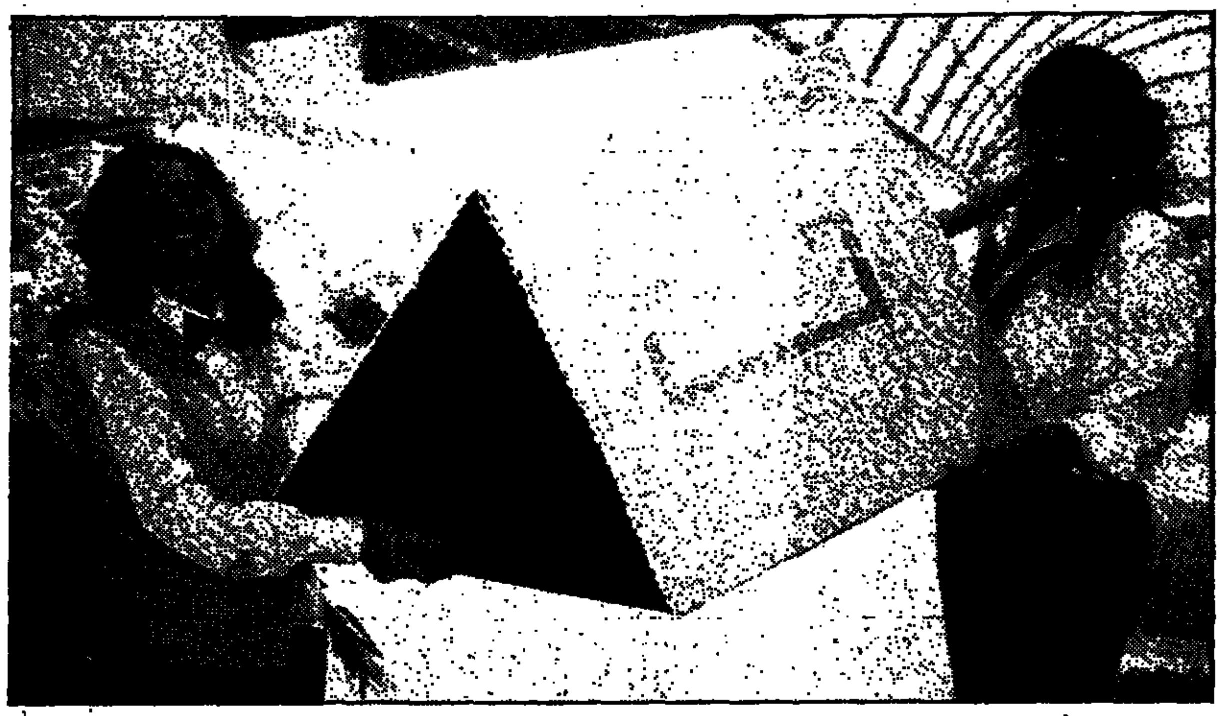

הקונדיטורים של מרכז האירועים בכפר המכביה הכינו עוגת סביבון במשך 24 שעות ברציפות. משקל עוגת הסביבון – 60 ק"ג, והיא מכילה 350 ביצים, 20 ק"ג קמח, סוכר, מרציפן, דובדבנים, אגוזים ואוכמניות. דוד עזר, מנהל האירועים של כפר המכביה, ציין כי תיעוד הסביבון יישלח לספר השיאים של גינס.

עובדי רפא"ל התפרעו בלשכת המנכ"ל

דורשים מההנהלה למשוך בחזרה מכתבי פיטורין ששיגרה ל־20 מהם

מאת אורי שורון

עובדים נזעמים ברפאל צרו אתמול על לשכתו של המנכ"ל, יצחק גת, ומנעו ממנו לצאת ממנה, תוך שהם דורשים מההנהלה למשוך חזרה מכתבי פיטורין ששיגרה ל־20 עובדים. למקום הוזעקה המשטרה, ובמהלך דחיפות וצעקות נפל יו"ר ועד עובדי המחקר, נחום בלסמן, על עציץ, נחבל וטופל במרפאה המקומית.

אמש אמור היה בית הדין האזורי לעבודה בחיפה לדון בבקשת ההסתדרות במרחב וועדי העובדים להוציא צו, שיורה להנהלת רפא"ל למשוך את המכתבים. על פי הסדר שהושג לפני חודשים מספר בין הצדדים, עד סוף השנה אמורים היו 250 עובדים לפרוש מעבודתם מרצון. 120 מהם הינם עובדי מדינה והשאר – עובדים במקצועות סכביים.

הנהלת רפא"ל טוענת, שכ־100 מעובדי המדינה כבר פרשו, ועתה היא עמדה "להפריש" 20 נוספים. לעומתה טוענים ועדי העובדים, כי 130 עובדי מדינה כבר פרשו מרצון, 10 יותר מהמיכסה שנקבעה, ועל רקע מחלוקת זו מונה תא"ל במילואים, רמי דותן, להיות בורר בין הצדדים.

כשקיבלו 20 העובדים המיועדים ל"הפרשה" את מכתבי הפיטורין ללא הודעה מוקדמת, נקראו עובדי רפא"ל בשעה 14:00 במערכת הכריזה להפסיק את עבודתם ולהגיע מיד ללשכת המנכ"ל, יצחק גת. בתוך דקות נהרו מאות עובדים, ואולי יותר, אל הלישכה, התעמתו עם עובדי הביטחון, הפכו שולחנות השחיתו ריהוט משרדי.

מחזיק תיק רפא"ל בהסתדרות המרחב, משה כושן, יצא למקום. במקביל ביקש יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, יגאל כהן, מהיועץ המשפטי, עו"ד אילן גורביץ', לפתוח בהליכים משפטיים למשיכת מכתבי הפיטורין. אתמול לא ניתן היה להשיג את תגובתה של הנהלת רפא"ל, לאחר שעובדים השתלטו על חדרו של הדובר.

הורביץ: חברות זרות עלולות להשתלט על חברות ישראליות

פיין: המשבר הכלכלי הבא הוא משכנתאות העולים

עתיים מנכ"ל חברת טבע, אלי הורביץ, אמר ביום ד' כי שווייה של חברות ישראליות בבורסה ירד מאוד כתוצאה מהירידות האחרונות, וקיימת סכנה כי חברות בינלאומיות ינסו להשתלט עליהן. הורביץ דיבר ביום עיון של אגף התקציבים באוצר בבנייני האומה בירושלים.

הורביץ אמר, כי הוא מתנגד לעסקת החבילה שמציע האוצר, לפיה יופחתו תשלומי מס הבריאות של השכירים בתמורה לביטול תוספת היוקר. לדבריו, ביטול תוספת היוקר תפגע בשכבות האוכלוסיה החלשות ולא תשתוק את השכר במשק, כנדרש ממצבה של ישראל.

"משבר המשכנתאות של העולים יפרוץ בשנת 1996, כאשר תפסיק הממשלה לסייע לעולים בתשלום שכר הדירה. 1996 היא שנת בחירות וניתן לצפות גם את הטיפול הממשלתי במשבר", אמר ביום העיון מנכ"ל "תצפית", ד"ר אהרון פיין. לדברי פיין, העולים שהגיעו בגל העלייה הגדול בשנים 1990־1991, רכשו דירות במחיר ממוצע של 230 אלף ש"ח. את הסכום גייסו העולים במשכנתאות שקיבלו בתנאים מועדפים בסך של עד 100 אלף ש"ח, ואת יתרת הסכום – בעזרת הלוואות משלימות.

פיין הוסיף, כי במשך חמש השנים הראשונות לאחר העלייה, מסייעת הממשלה לעולים בשכר הדירה ב־850 ש"ח בממוצע, סכום שבו משלמים חלק גדול מהעולים שלקחו משכנתאות, את החזב.

לקראת 1996 ייפסקו תשלומי העזרה בשכר דירה, ורוב עולים ייאלצו לשלם את מלוא המשכנתאות משכרם. "במקביל לרכישת הדירות, רכשו העולים גם מכוניות ומוצרים נוספים. רוב העולים אימצו את סגנון החיים של המעמד הבינוני בישראל, למרות שרובם משתכרים שכר נמוך יחסית, ואיל הם מועסקים לא במקצועם", אמר פיין. הוא ציין, שהמשבר יפרוץ נוכח הקשיים בהם יעמדו העולים כשייאלצו לשלם את המשכנתאות.

לדבריו, כוחם האלקטוראלי של העולים יאלץ את קובעי המדיניות בשנת 1996 לסייע בתשלום המשכנתאות "על חשבון תקציב המדינה". פיין הדגיש, כי כבר עתה מצביעים מחקרים כי 50 אחוז מהעולים מאמינים שהממשלה תסייע בתשלום המשכנתאות, וכי חלק ניכר מהמשכנתאות יהפכו למענקים. לדבריו, הפתרון היחיד לבעיה הוא ניצול ההון האנושי הטמון בעולים, העסקתם במקצועם בתשלום הולם, עבודה שתבטיח את יכולתם לשלם את המשכנתאות.

רווחי "בזק" הסתכמו ב־114 מיליון ש"ח

מאת הדס גייפמן

הרווח הנקי של חברת בזק ברבעון השלישי של השנה הסתכם בכ־114 מיליון ש"ח לעומת הפסד של 29.7 מיליון ש"ח ברבעון הקודם. הרווח הנקי של החברה בתשעת החודשים הסתכם ב־172.4 מיליון ש"ח לעומת 325 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

מספר קווי הטלפון גדל בתשעה אחוזים, מספר יחידות המנייה גדל ב־15%; היקף השיחות לחו"ל גדל ב־22% והיקף השיחות הנכנסות מחו"ל גדל ב־13%.

"מתמקדים בתרגילים פיננסיים"

מאת הדס גייפמן

חברות רבות בארץ רואות את מקור הרווח העיקרי שלהן בתרגילים פיננסיים, במקום באספקת ציוד ושירות איכותיים. כך טען חנן אכסף, מנכ"ל מוטורולה ישראל, במאמר המתפרסם ברבעון "התעשיינים".

במאמר מציין אכסף, כי ראשי חברות רבים סבורים שהמפתח להצלחה טמון בהנפקת מניות ולא רואים את העובד כנכס החשוב ביותר. נושא כח האדם מנוהל לעיתים בידי דרגים נמוכים המתעלמים מגורמים עיקריים כמו מוטיבציה.

"האיחוד האירופי מוליך אותנו שולל"

מאת הדס גייפמן

"האיחוד האירופי מוליך שולל את ישראל בכל הנוגע לשיפורים בהסכם הסחר". כך טוען יורם בליזובסקי, מנכ"ל התאחדות התעשיינים. לדבריו, למרות ההבטחות שניתנו לראש הממשלה ולשר החוץ, לקראת פתיחת המשא ומתן על שיפורים בהסכם הסחר בין ישראל לאיחוד האירופי, התקבלו בארץ דחיות למרבית הבקשות.

מדובר בבקשה להסרת המגבלות על יצוא מוצרי מזון מעובדים ובהסרת ההפליה הקיימת ביצוא תשומות לתעשיית הטקסטיל האירופית. בד בבד עם דחיית הבקשות מישראל, העלה האיחוד האירופי שורה של דרישות להקלות מצד ישראל בנוגע ליבוא מוצרי מזון וחקלאות.

"יש פער עצום בין הבטחות הפוליטיקאים לביצוע המעשי", אמר בליזובסקי. הוא ציין כי השנה יגיע הגירעון במאזן התשלומים בין ישראל לאיחוד האירופי ל־7.5 מיליארד דולר, המהווה 82% מהיקף הגירעון האזרחי הצפוי השנה.

בורסה / איתן יעקבסון

עליות קלות בשוק המניות

אתמול נרשמה מגמה של עליות שערים מתונות בשוק המניות בתגובה להיווצרות רמת שערים נוחה להשקעה ובעקבות התייצבות בוול־סטריט ועליות שערים בבורסות המרכזיות באירופה.

עם פתיחת המסחר הרציף לשוק המניות ביקושים בהיקף של כ־65 מיליון ש"ח, לעומת היצעים בהיקף של כ־22 מיליון ש"ח, אלא שהיקף הביקושים נטו בשוק היה כ־43 מיליון ש"ח.

הביקוש נטו למניות המעו"ף היה כ־20 מיליון ש"ח ולמניות הכר"מ כ־23 מיליון ש"ח. הביקושים נענו בעליות שערים מתונות. עם פתיחת המסחר במשתנים התפתחה מגמה של עליות שערים מתונות והמדד עלה לרמה של 166.50. מדד המעו"ף טיפס עד לרמה של 171, אולם עקב לחץ מכירות במניות המעו"ף שנבע, ככל הנראה, מפקיעת האופציות על מדד המעו"ף לנובמבר, ירד מדד המעו"ף לקראת סיום המסחר לרמה של 170.

עלייה של 6.25% נרשמה במניות חברת הביטוח [illegible] בתגובה לפרסום דו"חות טובים. עלייה של 1.25% נרשמה במניות טבע בתגובה לעליית מחיר המניות בניו יורק לרמה של 24.8 דולר ביום רביעי בלילה. אתמול נסגרו מניות טבע בת"א במחיר של 24.4 דולר ל־0.1 ע"נ. עלייה של 4% בלטה במניות עלית 5 בציפייה לדו"חות טובים.

עליות חדות נרשמו בתעודות ההשתתפות של אבנק, חנ"ל וישרמקו העוסקות בחיפושי נפט וגז. כן נרשמו עליות חדות במניות אוהדרין השקעות, תאת 5, יער, מלל, בנק פיתוח, וכבלים.

האווירה באולמות המסחר השתפרה מאד ביחס לימים הקודמים. בשוק מתקשים להעריך את הצפוי בשבוע הבא. האופטימיסטים צופים עליות לקראת סוף החודש במסגרת שאיפת הגופים המוסדיים לשפר הישגים לקראת דצמבר, שהוא חודש של גיוס כספי משמעותי בקופות הגמל ובחברות הבנות. יש גם משקיעים שמעריכים ששוק המניות יעלה לקראת סוף השנה על רקע רצונם של משקיעים שונים שרמת השערים שתהווה בסיס לגביית המס על רווחי בורסה תהיה גבוהה ככל האפשר.

בסיום המסחר נקבע מדד המשתנים על 166.24 בעלייה של 0.78%. מדד המעו"ף נקבע על 169.99 בעלייה של 0.46%. מחזור העסקות הכולל במניות החופשיות הסתכם בכ־132 מיליון ש"ח. בכר"מ נרשמה מגמה מעורבת עם נטייה לעליות שערים. בצמודי מדד נרשמה יציבות עם ירידות קלות. בשוק אגרות החוב הצמודות לדולר נרשמה יציבות.

הפטור ממס על דירות להשכרה יוארך עד סוף '97

מאת אמנון אמר

שר האוצר, אברהם שוחט, החליט אתמול להאריך את תוקף הפטור הקיים ממס הכנסה בגין השכרת דירות. את החלטתו מנמק שוחט בצורך להגדיל את רמת ההוצאות בשוק הדירות להשכרה ולעודד את היצע הדירות להשכרה לטווח ארוך. תוקף הפטור ממס יוארך עד סוף דצמבר 1997 והוא טעון קבלת אישורה של ועדת הכספים של הכנסת.

קרנות נאמנות

נכון ליום 24.11.94

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אב	11710.98	11632.00	45.34	0.39%
אבוקה	1518.68	1489.69	4.99	0.34%
אביר	[illegible]	147.38	0.31	0.21%
אגוז	791.79	776.62	0.13	0.02%
אגס	320.84	314.63	-0.23	-0.07%
אדום	771.71	757.54	2.97	0.39%
אוהדרין	84.09	82.44	0.01	0.01%
אוהדרין שקלה	102.13	101.71	-	0.00%
איפר	411.05	408.48	0.30	0.07%
אוצר אג מדינה	109.18	106.18	0.06	0.06%
אוצר גמישה	65.64	64.70	0.18	0.28%
אוצר מניות	71.12	70.55	0.27	0.38%
אור	754.45	749.69	1.39	0.21%
אורלי	945.36	938.59	0.17	0.02%
אוריון	158.7[illegible]	155.67	0.08	0.05%
ארץ	2848.17	2792.62	3.01	0.11%
אחריות אגח מד	302.53	298.46	0.09	0.03%
אחריות גמישה	392.81	385.18	1.81	0.47%
אחריות מניות	258.12	252.94	1.91	0.76%
אחריות כלכך	192.68	188.53	1.06	0.57%
אחריות נפט ומת	163.05	159.59	2.22	1.41%
אחריות	133.61	131.04	0.05	0.04%
אחריות כמות אגרת	92.75	91.46	-0.85	-0.92%
אחריות השב חוץ	55.27	54.05	-0.44	-0.81%
אטלס פקד	56.26	55.30	-1.34	-1.54%
אייל 5	153.73	149.77	-1.23	-0.81%
אילנות 90	164.37	161.18	0.77	0.48%
אילנות בטוחה	104.99	104.38	0.01	0.01%
אילנות גלובוס	77.75	76.23	-1.37	-1.76%
אילנות כרמל	[illegible]	[illegible]	0.17	0.13%
אילנות מעוף	[illegible]	121.16	0.52	0.43%
אילנות פיננסים	60.37	59.15	0.21	0.36%
אילנות שחקים	45.10	[illegible]	0.15	0.32%
אילנות תקשורת	[illegible]	[illegible]	0.17	0.33%
אימפקס גמישה	93.46	91.62	0.45	0.49%
איתן	225.01	[illegible]	0.41	0.18%
אלון	1519.03	[illegible]	0.62	0.04%
אליעת ביטוח	[illegible]	[illegible]	0.07	0.12%
אלמוג	316.27	[illegible]	-0.04	-0.01%
אמירא נדלן סחיב	[illegible]	[illegible]	-0.50	-0.62%
אמירים קרן נאמנות	93.33	89.08	0.29	0.33%
אנליסט אג חברות	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
אנליסט אג מדינ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
אנליסט אירופה	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
אנליסט גמישה	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
אנליסט מניות	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
אנליסט העשייה	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
אסף	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
אפיקים אג"ח	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
אפיקים גמישה	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
אפיקים חו"ל	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
אפיקים מניות	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
אפסילון 50	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
אפסילון אג חברות	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
אפסילון אג מד	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
אפסילון מניות	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ארז	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
אש	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
אשל	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
אתגר	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
אתרוג	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
בדולח	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
בהד	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
בורסן גמישה	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
בטוחה 50 פלוס	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
בטוחה אג"ח מדינה	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
בטוחה אג"ח	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
בטוחה גמישה	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
בטוחה חו"ל	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
בטוחה מניות	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
להב שחף	148.31	147.39	0.05	0.03%
להב שלדג	171.61	171.18	0.19	0.11%
להב שקסף	128.29	127.51	-0.14	-0.11%
להב תור	277.58	275.90	1.92	0.70%
להב תיירות	54.96	54.10	-0.34	-0.63%
למשקיע	368.64	364.59	1.30	0.36%
לפיד	1248.42	1224.24	4.61	0.38%
לשם	1066.53	1056.55	-0.54	-0.05%
מבטח	396.17	392.42	-0.07	-0.02%
מבטחי	1203.75	1192.03	0.44	0.04%
מבטה	274.76	272.20	0.81	0.30%
מבין	198.05	193.67	0.56	0.29%
מגד	684.02	677.51	0.16	0.02%
מגדל אגב מניות	53.61	52.50	0.25	0.48%
מגן	1377.82	1364.65	0.90	0.07%
מגער פיננסי	69.62	68.94	0.47	0.69%
מד דיקלה	101.58	100.58	0.26	0.26%
מד מטוס	125.26	124.36	0.63	0.51%
מודיאל	113.08	111.66	-1.08	-0.96%
מור	1040.12	1030.25	-4.08	-0.40%
מוריה 5	121.30	120.27	-1.16	-0.96%
מזון	85.75	84.50	-2.09	[illegible]
מזרחי אייל	71.05	70.61	0.17	0.24%
מזרחי אייל אג"ח	76.70	76.22	0.28	0.37%
מטח	168.60	164.93	-1.09	-0.66%
מיטב אג"ח מד	3438.53	3408.11	0.93	0.03%
מיטב אופציות	43.35	42.79	-0.08	-0.19%
מיטב גמישה	1488.94	1474.22	5.04	0.34%
מיטב מטרה	213.95	212.03	0.22	0.10%
מיטב מניות	145.99	144.18	-0.22	-0.15%
מימד	311.75	308.78	0.02	0.01%
מירב	107.25	106.71	0.14	0.13%
מכלול	492.39	483.20	1.52	0.36%
מלכות	201.66	200.41	0.36	0.18%
מגוון	184.92	183.12	0.15	0.08%
מסוף	113.99	111.87	0.42	0.33%
מעגל	61.41	0.00		
מעוף	2278.80	2256.69	3.03	0.13%
מעוקים גמישה 50	102.87	101.01	0.36	0.36%
מעיין	1026.30	1016.51	0.21	0.02%
מעלה מעוף ערך	117.04	116.31	0.51	0.44%
מפתן	81.75	80.97	0.26	0.32%
מקשה	874.64	866.96	-0.78	-0.11%
מרווח	445.34	441.15	0.48	0.11%
מרום צ.קונ אג"ח	103.31	102.82	0.34	0.33%
מרום	4290.30	4246.94	1.39	0.03%
מרכזית אג"ח מדינה	96.43	95.65		0.30%
מרכזית מניות	57.80	57.31	0.30	0.53%
מרכזית מעו"ף	117.75	116.97	0.57	0.48%
מרץ	323.46	320.43	2.41	0.75%
משאבי טבע	59.96	58.81	0.45	0.93%
משתנים	218.94	219.22	1.29	0.59%
נגה	559.76	552.03	-0.90	-0.15%
נוף	273.21	271.16	1.09	0.40%
נחשון	71.81	0.00		
נטיף	1310.14	1295.19	7.59	0.61%
ניר	737.38	707.27	2.33	0.35%
נסיכה קונטיננטל	47.91	47.59	0.27	0.57%
נר	190.50	189.97	0.53	0.28%
נשואה אג"ח חברות	121.88	121.00	0.11	0.09%
סגולה	256.27	251.49	0.07	0.03%
סיגמא גמישה	80.43	79.57	-0.03	-0.04%
סיון	143.03	141.01		0.00%
סימפון אג"ח	114.65	112.54	0.25	0.22%
סלע	983.20	974.53	0.21	0.01%
סער	[illegible]	131.52	0.27	0.21%
ספנות אג"ח ק	105.69	105.25		0.00%
ספנות קרן מניות	62.58	62.31	0.45	0.73%
עדיף	94.90	94.32	-0.27	-0.28%
עומר	149.05	148.08	0.24	0.16%
עדית	2930.73	2896.71	5.38	0.19%
עמדה 10	117.15	115.83	0.10	0.09%
עמדה אמריקאית	62.04	61.07	-0.68	-1.10%
עמדה יצוא	59.51	58.80	0.18	0.31%
עמדה כוללת	159.25	157.43	0.18	0.11%
עמדה מעוף	129.12	128.09	0.53	0.41%
עמדה משולבת	[illegible]	163.84	0.38	0.23%
עמיטל אג"ח	92.89	92.10	0.13	0.14%
ענבל	131.88	131.55	0.04	0.03%
עתר	133.86	131.33		0.00%
ערמון	151.65	148.92	0.10	0.07%
פיא	5412.43	5320.03	7.74	0.15%
פיא 2000	53.89	52.73	0.16	0.30%
פיא זינוק	49.13	46.19	-0.04	-0.08%
פיא מעוף	119.60	119.11	0.52	0.44%
פיא עולמית	68.99	67.41	-1.10	-1.59%
פיא פריים	96.08	94.64	0.16	0.17%
פיזור אג חו"ל	94.23	93.72	-1.09	-1.16%
פיל	211.07	205.51	0.03	0.01%
פנתר	400.99	397.47	1.66	0.42%
פסגות 50	191.96	192.47	1.06	0.55%
פסגות גמיש	384.06	361.50	1.49	0.39%
פסגות חו"ל	93.57	91.03	-1.32	-1.33%
פסגות יציב	397.31	394.76	1.21	0.31%
פסגות כל חודש	102.69	100.83	0.07	0.07%
פסגות כל רגע	140.28	139.92	0.09	0.06%
פסגות לימיט	199.77	196.12	1.38	0.65%
פסגות מטבע לשלום	79.80	79.28	0.31	0.39%
פסגות מדד	381.78	374.74	0.21	0.05%
פסגות מטרה	375.87	368.30	-0.09	-0.02%
פסגות מלכה	321.97	319.16	0.21	0.07%
פסגות מניות	523.32	511.30	1.36	0.27%
פסגות משולבת	417.13	409.37	2.00	0.49%
פסגות עולם	118.97	116.41	-0.08	-0.07%
פסגות על קרן	57.21	55.94	0.36	0.64%
פסגות פוקוס	62.97	61.81	0.34	0.56%
פסגות הגדים	370.63	363.94	0.28	0.08%
פריזה	82.58	78.71	-1.55	-1.98%
צבר	223.14	221.61	-0.12	-0.05%
ציק	261.75	260.45	0.10	0.04%
ציון משאבים כרים	85.35	84.78	0.55	0.65%
צמיד	3278.87	3216.06	1.81	0.06%
צמיחה אג"ח מד	1413.30	1403.92	0.05	0.00%
צמיחה גמישה	2118.09	2103.59	7.88	0.38%
צמיחה יצוא	140.29	139.01	0.75	0.54%
צמיחה מניות	408.23	405.55	3.32	0.83%
קלע	581.49	[illegible]	0.93	0.16%
קפיטל חו"ל	93.51	92.97	-0.89	-0.95%
קפיטל מניות	66.88	67.15	-0.28	-0.42%
ריאת	309.97	307.04	-0.24	-0.08%
רוזן	137.60	136.32	-0.42	-0.31%
רימון	346.40	345.87	0.10	0.03%
רעב 90	211.17	206.66	0.82	0.40%
ריף	385.02	381.52	-1.91	-0.50%
שביט	484.36	481.33	0.25	0.05%
שחר	162.67	159.55	0.01	0.01%
שירה	1753.64	1740.64	3.46	0.20%
שמורה קס	95.78	0.00		
שמיר	1053.16	1033.64	-0.24	-0.02%
שסק	606.79	595.08	1.90	0.32%
שפע	186.21	184.57	0.32	0.17%
שקד	251.71	246.99	-0.01	-0.00%
תאנה	1011.59	1004.34	1.70	0.17%
תבל	882.65	871.11	-4.21	-0.48%
תדהר	2123.43	2112.51	2.30	0.11%
תוכנה ותקשורת	73.77	73.79	-0.94	-1.25%
תמוז	107.78	106.97	0.47	0.44%
תמריץ	66.61	66.19	0.10	0.15%
תנופה	278.82	273.73	0.24	0.09%
תפוז	765.51	750.88	-0.11	-0.01%
תפוח	511.23	507.69	0.13	0.03%
תרשיש	150.72	147.99	-0.01	-0.01%
תשרי	1362.81	1352.75	5.18	0.38%

* השינוי חושב לפי מחיר הפדיון

בולים · מאת אריה לינדנבאום

בול דרייפוס ראשון – בישראל

ביום א' הקרוב צפוי אצלנו הבול הראשון לזכרו ולכבודו של הסרן הצרפתי־יהודי אלפרד דרייפוס, האסיר המושפל שהואשם בבגידה שהפכה אותו לסמל ליהודי הבוגד.

רק אחרי כמה שנות גלות ופירסום ה"אני מאשים" של הסופר אמיל זולה, שהאשים את צמרת הצבא הצרפתי בסילוף האמת, הצטרפו אינטלקטואלים רבים לעריכת משפט חוזר לדרייפוס, שאמנם נמצא את הנאשם חייב בדין, אולם ניתנה לו חנינה מאת הנשיא והוא שוחרר ואחר כך זוכה מכל אשמה ועוטר באות לגיון הכבוד.

עתה, במלאות 100 לפרשת דרייפוס, יופיע אצלנו בול מיוחד, פרי מכחולו של דפי דייגי, המצליח לתאר את ההשפלה הגדולה וניצחון הצדק במאבק למען זכויות האדם.

הבול בערך נקוב של 4.10 ש"ח.

אגב, בצרפת טרם הופיע בול לכבודו של דרייפוס, אבל ב־1967 הופיע בול זכרון לאמיל זולה, ללא כל קשר עם פרשת דרייפוס.

כבוד ל"אגד"

בהנפקה של יום א', ה־27 בנובמבר, מופיעה סידרת 3 בולי תחבורה בישראל, שהוקדשו לחברת "אגד" וחברות התחבורה שקדמו ל"אגד", כמו "המעביר" ו"שחר".

בני הספל כתב בעלון שילווה את הבולים:

התחרות בין הנהגים היתה חריפה והוצאות התחזוקה היו גבוהות. כדי להתקיים בכבוד הוקמו בעידוד ממשלת המנדט קבוצות נהגים שהיו הניצנים של הקואופרטיבים לתחבורה.

באזור תל אביב הוקמו בשנות העשרים קואופרטיבים קטנים, "המעביר" ו"גלי אביב", אשר התאחדו בסוף העשור ל"גלי המעביר", וכן "איחוד" ו"רגבץ שהתאחדו ל"איחוד־רגב". אלה התאחדו לקואופרטיב "המעביר" ובסוף 1945 הוקם קואופרטיב "דן" (הבול שבו נראה ה"פורד מודל טי" – כולל שיחזור מודעה של "המעביר").

בקווים לירושלים, לחיפה ולישובי הדרום והמרכז פעלו קבוצות נוספות שהתאחדו ב־1933 לקואופרטיב, ששמו "אגד" ניתן לו על־ידי חיים נחמן ביאליק. בדרום הארץ התאחדו ב־1931 נהגים לקואופרטיב "דרום יהודה". בצפון הוקמו קואופרטיבים גדולים, כגון "משמר העמק", "חבר" ו"הקשר", ואלה התאחדו ב־1947 לקואופרטיב "שחר". בירושלים התאחדו ב־1931 קבוצות הנהגים לקואופרטיב "המקשר". כן היו קיימות חברות וקבוצות נהגים בבעלות יחידים וקיבוצים, והן נבלעו בשנות השלושים והארבעים בקרב הקואופרטיבים הגדולים. בנוסף לכך פעלו חברות גדולות בקרב האוכלוסיה הערבית בארץ.

המאורעות של שנות השלושים והארבעים וההתיישבות בנקודות ועיירות בגליל ובנגב הכיחו את חשיבות הקואופרטיבים לתחבורה. האוטובוס שהגיע לרביבים, לחניתה ולישובי "חומה ומגדל", כשלעתים הוא נקוב כדורים, הביא עימו דואר, מזון ודרישת שלום ממרכז הארץ. הקשר נשמר גם עם ירושלים המנותקת במלחמת העצמאות ועם אילת לאחר הקמת המדינה, לעתים במחיר חייהם של האחים בהגה. לאחר הקמת המדינה נוצר הצורך באיחוד הקואופרטיבים, וב־1951 קם "אגד" של ימינו כאיחוד של "אגד", "שחר" ו"דרום יהודה"; "המקשר" בירושלים הצטרף ב־1967.

כיום קיימים שני קואופרטיבים גדולים בישראל – "אגד" ו"דן", וחברות קטנות נוספות בבאר שבע ובנצרת.

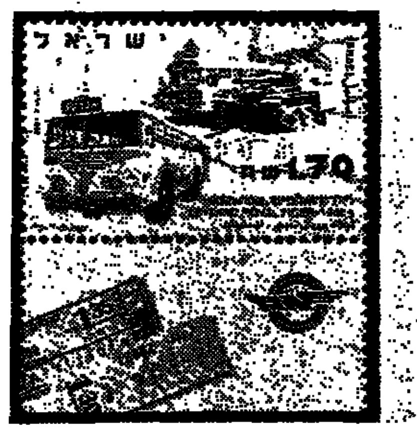

דואר מהיר עם מרוקו

בישראל נפתח שירות דואר בין־לאומי מהיר עם מרוקו במתכונת הקיימת לגבי כל הארצות, הכוונה לשירות EMS.

השירות במרוקו קיים לערים הבאות: CASABLANCA, RABAT, MARRAKESH, NADOR, KENITRA, TANGER, MEKNES, FES, OUJDA, AGADIR, LARACHE, TETOUAN, MOHAMMEDIA, LAAYOUNE

אפשר לקבל פרטי EMS גם לערים אחרות, אך הם יחולקו שם כדברי דואר רשומים והזמן המשוער להגעתם יתארך ביום עד יומיים.

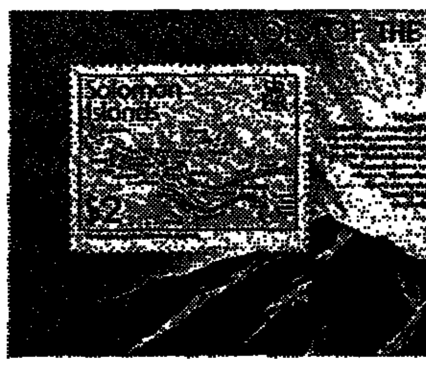

הרי געש באיי סולומון

מפת איי סולומון, עם הרי געש שהתפרצו בעבר, הופיעה שם בגיליונית זכרון מיוחדת שהוקדשה להרי געש באיי סולומון. הופיעו גם ארבעה בולים עם התפרצויות מרהימות באיור בשנים 1976, 1977 ו־1978.

מכירת "בולי לב"

ב־6־7 בדצמבר תתקיים בתל־אביב מכירת בולים פומבית מטעם בית המסחר "בולי לב". המכירה תתקיים במועדון העמותה התל־אביבית לבולאות, ברח' הס 16, ויוצעו שם כ־2,500 פריטים שונים. יוצעו בולים קלסיים, בנושאים: יודאיקה, מנהלת העם, המנדט הבריטי, שואה, ישראל ועוד ועוד.

בין השאר מוצע אוסף בולי ישראל במחיר התחלה של 6100 דולר; שלושת הערכים הגבוהים של דואר עברי – 2,500 דולר; מכתב מודפס של דוד בן גוריון עם ברכה לועידת מפ"ם בחתימת ידו של ב.ג. – 120 דולר; אוסף בולי חלל – 600 דולר; אוסף בולי כדורגל – 800 דולר; אוסף אולימפיאדות – 1500 דולר ועוד ועוד.

65 למיקי מאוס

מאות בולי דואר הופיעו השנה לציון מלאות 65 למיקי מאוס של וולט דיסני. כל הדמויות מסרטי מיקי מאוס מופיעות בסיפורים השונים שהונצחו בבולים. דומיניקה הנפיקה זה עתה סידרה של 8 בולים ושתי גיליוניות זיכרון, המתארים דמויות מתוך שותפות ודמויות וולט דיסני וציורי הקומיקס המפורסמים כל כך בארה"ב.

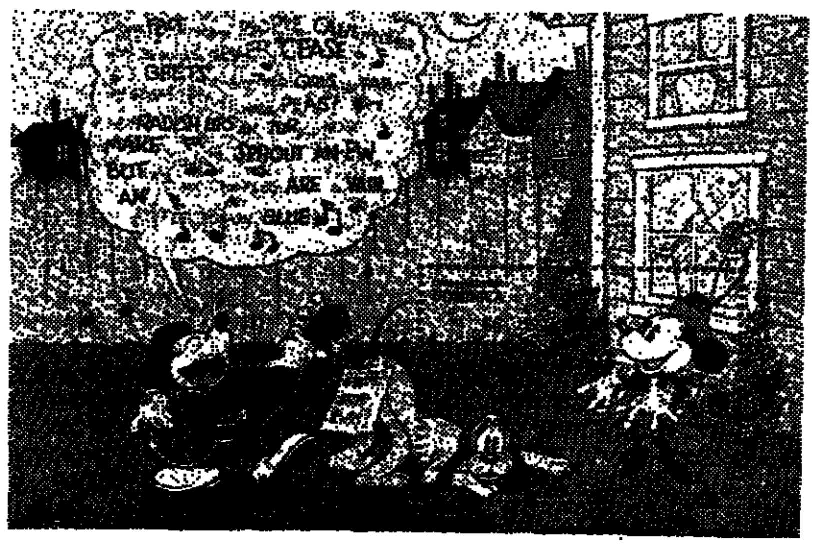

נשים באמנות

מדי שנה מנפיק דואר ארצות הברית בולי חג מולד מבוססים על ציורים מסורתיים ובני זמננו. השנה נהג הדואר האמריקני כרגיל, בהבדל קטן, שזו השנה הראשונה שהבול המסורתי מבוסס על ציור של אישה. הכוונה לציירת בת המאה ה־17 – אליזבטה סיראני (1638־1665), אמנית בעלת שם בין־לאומי שבתקופת חייה הקצרים ציירה 190 ציורים בתקופה שמעט מאד נשים נמנו עם אמני תקופת הרנסנס. כבר בגיל 20 ייסדה סיראני בית ספר לציור לנשים ועם מותה בגיל 27 ספדה לה כל בולוניה, מקום הולדתה.

הציור שנבחר לבול, הוא פרי יצירתה של סיראני משנת 1663, המראה את ישו בזרועות אמו. התמונה המקורית נמצאת במוזיאון הלאומי לנשים באמנות בוושינגטון וזהו המוזיאון היחיד בעולם המוקדש ליצירות נשים באמנות.

כבולים בני זמננו הופיעו שניים – בול סנטה קלאוס שצוייר על־ידי הרי זלנקו מניו־יורק והבול האחר עליו נראה הגרב המסורתי אותו ממלאים במתנות לקראת חג המולד, פרי מכחולו של לו נולן מוירג'יניה.

כמו כן הונפק בול הנושא דיוקן של קרדינל. כל הבולים הם בערכים של 29 סנט ויקשטו את דואר ארצות הברית עם בוא השנה החדשה, שנת 1995.

מרילין אברומוביץ בטנזניה

מי שאוסף בולים שעוצבו בידי אמנים יהודים, ישמח לצרף לאוספו את סידרת השחלבים של טנזניה בת 16 בולים, בשני גיליונות בני 8 בולים. מרילין אברומוביץ היא כמובן בת עמנו היושבת בארה"ב ומעצבת בולי דואר, בין השאר בעבור דואר טנזניה. בסידרה זו שמה לא מופיע בבולים עצמם.

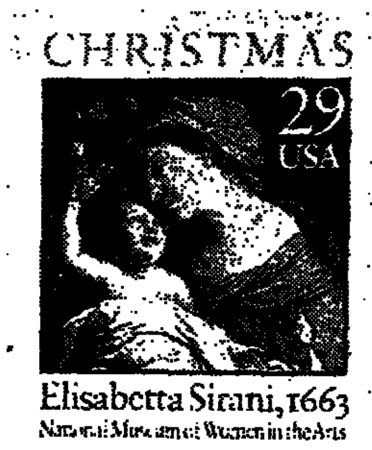

ברידז' · ארנונה שפאן

צרפתים מבריקים

נבחרת צרפת שיחקה את היד הבאה, לפני כמה שנים, נגד ההולנדים במסגרת גביע רוזנבלום (כך נקראת התחרות לקבוצות).

	צפון	
	♠K 10 6 ♥A K J 4 ♦A 10 9 5 ♣K 7	
מזרח ♠8 5 4 ♥Q 9 8 6 3 ♦K 7 2 ♣Q 2		מערב ♠J 9 7 2 ♥– – – ♦J 8 3 ♣A 10 9 8 6 3
	דרום ♠A Q 3 ♥10 7 5 2 ♦Q 6 4 ♣J 5 4	

מחלק: דרום

פגיעים: אף אחד

ההכרזה:

דרום	מערב	צפון	מזרח
– – –	– – –	1 דיאמונד	– – –
1 הארט	– – –	3 בלי שליט	– – –
4 הארט	– – –	– – –	– – –

בשולחן הסגור פתח צפון ב־1 קלאב, דרום 1 הארט, מערב הבפיל וצפון דרום שיחקו בחוזה של 3 בלי שליט.

מערב הובל ב־10 קלאב, קטן מהדומם, לבל, במזרח, שיחק קלאב קטן (!), הכרוז ההולנדי זכה עם הבסיך (לצופים כרור שאם דרום רוחה את הלקיחה החוזה מבוצע, אולם לכרוז קשה לראות זאת), התחרה הכשל משום שמזרח זכה בלקיחה ושיחק את המלכה קלאב, מערב יכול היה לקחת את המלכה עם האלוף (המלך נצח בצפון) ולהמשיך בסידרת הקלאב הגבוהה. ברור גם שאם מזרח משחק את המלכה בתור הראשון, הוא אמנם זוכה בלקיחה אולם הקשר בינו ובין מערב מנותק, אינו הכנה (!).

כפי שנראה לעין אין זה חוזה קל לביצוע, אולם שמלה (הצרפתי) התמנן ביד לא יותר מאשר 40 שניות והחל בביצוע, מערב הובל בספייד, שמלה זכה בדומם, אלוף הארט גילה את המצב בהארט, והכרוז המשיך בשתי לקיחות נוספות בספייד ובדיאמונד לעבר ה־10 שבדומם. מזרח זכה במלך חוזר בדיאמונד, שמלה זכה עם המלכה ביד, המשיך בקלאב קטן, כשהוא זוכה עם המלך בדומם, אלוף דיאמונד ודיאמונד נוסף שנתפס בידי מזרח ושמלה חתך מעליו. הכרוז שיחק קלאב, מערב זכה באלוף וחזר בקלאב, הכרוז חתך בנסיך, מזרח חתך במלכה אולם נאלץ לחזור בהארט, בשבילו 6 8, בידי הכרוז 5 7 וכדומם 4K, ברור שהכרוז זכה בשתי לקיחות בהארט והחוזה בוצע.

חירום

תורנות בתי מרקחת

תל־אביב
אזור – דיזנגוף 165 – 5224717
בבלי – עוזיאל 1 (פינת טולדנו), בבלי – 6040552
ירושלים
ארנונה – לייב יפה 9 – 731901
חיפה
קרית אליעזר – ככר מאירהוף 6 – 511707
פתח־תקוה
קופ"ח כללית – ההסתדרות 21 – 9343395
רמת־גן – בני־ברק
יהלום – קריניצי 63 רמת־גן – 721968
בת־ים – חולון
גני בת־ים – הנביאים 3, בת־ים – 5515671

ליום שבת 26.11.94

תורנות בתי מרקחת

תל־אביב
בן־יהודה – בן יהודה 142 – 5223535
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 5283731
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 5283731 – מוצ"ש
סופר־פארם – איינשטיין 40 רמת־אביב – 6413730 – מוצ"ש (עד 24.00)
בן יהודה – בן יהודה 142 – 5223535 מוצ"ש
ירושלים
שפרפארם א' – אבן־גבירול 3 – 706660
סופר פארם – יד חרוצים 20 – 731475 מוצ"ש
חיפה
בלפור – מסדה 1 – 622289
פתח־תקוה
קופ"ח כללית – ההסתדרות 21 – 9343395
רמת־גן – בני־ברק
רמת־יצחק – ירושלים 96 רמת־גן – 6777506
בת־ים – חולון
גני בת־ים – הנביאים 3 בת־ים – 5515671
תקוה – ככר סטרומה חולון – 5042428

טיפול נמרץ לב

● לב 1 – שירות 24 שעות – 03־5618791
● שח"ל – 03־5625555
● נטליי – 177-022-4224, 03- 5757788

ניידת טיפול נמרץ

● אשדוד 08־551333
● בית־שאן 06־587223
● בת־ים 03־5511111
● הרצליה 09־541333
● חדרה 06־322333
● חיפה 04־512233/4
● טבריה 06־790111
● ירושלים 02־523133
● כפר־סבא 09־33222
● כרמיאל 04־988555
● מגדל העמק 06־540862
● מעלות 04־979333
● נהריה 04־823333
● נצרת 06־573335
● נתניה 09־623333
● עכו 04־912333
● עפולה 06־593334
● פתח־תקוה 03־9311111
● קריית־ביאליק 04־761062
● קרית־שמונה 06־944333
● ר"ג, ב"ב, גבעתיים 5793333
● רחובות 08־451333
● שדרות 051־897074
● תל־אביב 03־5460111
● קראון 03־344442

מרפאות שיניים

תל־אביב
● דיזנגוף סנטר שער 3 או 5 טל' 294869, 03־285822

● טיפולי חירום בבי"ח אסותא – טל' 5201515־03, 5201432/1. 24 שע'. גם בשבת וחג.
● טיפולי חירום, בי"ח איכילוב, תל־אביב. עד חצות (כולל שישי־שבת). 03־5436696.
● תורנות 24 שעות – ה' באייר 20 (ככר המדינה) טל' 254397; 03־452173; יהודה המכבי, איתורית 03־5449911, מכבי 4318.
יפו: יפת 99, 13.00־09.00, 02.00־16.00, טל' 864256.
גבעתיים: וייצמן 12, טל' 324547 איתורית 5193193 מכבי 3743.
ירושלים: צפת 23, טל' 251794, 02־253767.
בי"ח משגב לדך – טל' 02־633708, 08.00־16.00, ד' 08.00־19.00.
בת־ים: מרפאת שיניים לטיפולי חרום – קניון בת־ים רח' יוספטל טל' 5531505 – 24 שעות ביממה.

נפגעי אלימות

● סיוע לקורבנות אונס: ת"א (24 שעות) 234819־03. ים 02־514455. חיפה 04־382611. אילת 059־31977
● רצ"ן – לנשים מוכות – טל' 5461133; טל' 08־550506 – 24 שעות – 02־514111 – 07־376310.
● מסל"ן – קו פתוח לנשים – נפגעות אלימות מינית – מרכז סיוע לנשים בנגב. 08.30־12.00, 16.00־19.00, טל' 057־74907.
● אור ארום – למען נפגעי אלימות שוטרים התעמרות, בתוך האגודה לזכויות האזרח בישראל. טל' 03־663162/3.
● נעמת – ייעוץ בבעיות אלימות במשפחה, א'־ה', 9־16, 03־231675, 03־235922.
● מבוגרים אנונימיים 30 א'־ו, מידע תמיכה וסיוע 24 ש' 03־5131046.
● זכויות הגבר במשפחה. 24 ש'. 04־322003, 03־378572, 04־256417.
● האגודה להגנת הילד: 03־6961070, 03־6956763.
● האגודה לנפגעי תקיפה מינית. טל' – קו חירום 6850041, קו גברים 6850036.

תחבורה

● קווי אוטובוס "דן" טל': 5614444.
● "אגד" – טל': 03־5375555.
● זמני נחיתת מטוסים. תקליט: 03־9731111
● מודיעין נמל התעופה: 03־9712484
● הזמנת זמני נסיעה ותעריפים באמצעות "טלמסר" טלפונים: 04־303133, 03־5652200.

עזרה רפואית ונפשית

● ער"ן, עזרה ראשונה נפשית. ת"א 03־5461111,

לילדים ולנוער 03־6961113, ים 02־610303. קו ברוסית 02־661122. חיפה 04־672222/3. קו ברוסית 04־672223. נתניה 09־625110. קו ברוסית 09־828755. ב"ש 07־281128. קו ברוסית 07־275871. סניף הגליל 04־9988410. כ"ס, 09־974555. חדרה 06־346789. קו ברוסית 06־343269.

● המרכז להתנדבות בישראל, 03־5614144 לזוקים למתנדבים ולמבקשים להתנדב.
● מגן, יעוץ למשפחות נפגעות סמים. א'־ה' 09.00־14.00. 03־829970.
● אנוש – יעוץ למשפחות נפגעי נפש, 5400474־03, 03־5400672.

● יד ביד, אוזן קשבת לילדים לנוער ולהורים 24 ש'. 03־226027, 04־229488, 04־922222, 02־243358, אילת 09־76366. לחייל 222732, מ־17 עד 24.

● "אוזן קשבת" לנוער ולהורים. מרכז עירוני ר"ג. 6728697, 6734752, ג' 08.00־13.00, ד' ה' 16.30־19.00.
● "אלינור" – רח' פקיעין 7, ימים א'־ה'. 16.00־20.00. טל'. 5463587, 54620276, 02־663902, 02־663828.
● הוועד למלחמה באיידס. מידע וסיוע לחולים 03־614576, 03־566380. ת.ד. 33602 ת"א.
● אלי, אלימות כלפי ילדים. 03־430879, 03־261070. מ־08.00 עד 22.00.
● "הקו הלבן", אוזן קשבת להומוסקסואלים וקרוביהם. 03־292797. ימי א', ג', ה' מ־19.30 עד 23.30.
● קופת־חולים – מוקד מידע רפואי. א'־ה': 08.00־20.00, ו': 08.00־15.00. טל' 03־433300.
● מד"א – שירות רופאים לביקורי־בית, ובתחנות מד"א, שעות: 19.00 עד 07.00. טלפון חירום 101.
● חוד מיון פרטי תורן, מד"ם. קהילת סלוניקי 9 (ליד כיתון) ת"א, 499978.
● אלכוהוליסטים אנונימיים. הפניה לפגישות: 03־319845, 03־202951, 03־319281.
● אלכוהוליום (24 שעות) 03־721161.
● אלכוהוליסטים אנונימיים ירושלים. 02־830092, 02־630524.
● "קשב לקשיש", א.ב.ל. 03־299089. א'־ה' 09.00־14.00.
● אוזן קשבת לגיל המבוגר רמת השרון ימים א'־ה' 16.00־20.00, טל' 5493244.
● נשים במצוקה. קו ארום 09־505720.
● ארגון הורים ארצי, אוזן קשבת לילדים ונוער. 24 שעות ביממה. 03־621515.
● "יד שרה" – שיקום החולה. ים 02־244242; ת"א 03־812304; חיפה 04־381704.
● "תהל"ה" – תמיכה בהורים של לסביות והומוסקסואלים: טל. 09־587779.
● תמיכה נפשית לחולי סרטן. 02־435516.

פינה חמה ללב"י

הקרן למען בטחון ישראל

לב"י
עם חיילי צה"ל
קרן לב"י מציינת
15 שנה
לפעילותה

לציון האירוע עורכת קרן לב"י בחג החנוכה מבצע התרמה ארצי בשיטת "הדיוור הישיר" המופנה לכל המגזר העסקי במדינת ישראל.

כל עסק, חברה ועצמאי יקבל השבוע מעטפת חלון ובתוכה טופס התרמה ומעטפת החזר מבויילת.

אנא פיתחו את המעטפה ואת ליבכם למען הקרן לביטחון ישראל.

תודה מיוחדת לחברת דפי זהב שתרמה את מאגר המידע ולבנק דיסקונט שנתן את חסותו למבצע.

חג אורים שמח

היום
יותר
מתמיד -
תן לבך ללב"י

קרן לב"י: רח' ד' טרומן (ארתיה) 7, הקריה, תל־אביב 61734
טל. 6975183, 03-5695610

קצר ונוקב

הופיע: חדשות פלוס מס' 3

מן התוכן:

הערכות חדשה של המודיעין מעבר לאופק
צפון קוריאה – מודל להגבלת הגרעין בישראל
הכשל הצפוי לבנק של שמעון פרס
התמרון של סדאם חוסין מול כוית
מבקשי נפשו של הקיבוץ מתגודדים במשרד האוצר

האיגרון מופץ חינם למעוניינים על ידי
מרכז המידע תבל

שלח עוד היום פקס עבור "תבל"
06־366642 או 06־366774
או בטלפון 06־301285 והשאר הודעה

הפצת הקובץ רמת הגולן או דימונה
במחיר –.15 ש"ח נמשכת.

מדליות · מאת אריה לינדנבאום

עדינרים בני אלפיים

מוצר חדש מופץ באחרונה בחברה הממשלתית למדליות ומטבעות, פריט נוסף בקבוצת העדיליונים שהחברה משווקת בשנים האחרונות.

העדיליונים הם צירוף של המלה עדי־מדליה ולמעשה זו מדליה משובצת במסגרת אמנותית שהן למעשה, תכשיט.

העדיליונים החדשים נקראים עדינרים, שכן במקום מדליה משובצים הפעם במסגרת דינרים לכל דבר. המדובר בדינרים רומיים אותנטיים, בני 2000 שנה, שנתגלו באזור הים התיכון. החברה המייצרת את העדינרים, רוכשת דינרים בשוק המטבעות העתיקות, ואחרי שיבוץ מודרני הם הופכים לתכשיטים ייחודיים ונדירים למדי.

הפעם שובצו הדינרים במסגרות שונות חדישות ואופנתיות, בזהב כמובן, והשילוב המיוחד של העתיק עם המודרני הוא שובה עין ולב, בהחלט.

עקב של הדינרים והעובדה שהם הוטבעו לפני 2000 שנה ידנית, הם אינם זהים לחלוטין זה לזה הם המייחדים אותם. כל מטבע כזה שוקל כ־3 גרם כסף. המסגרת הדקורטיבית היא, כאמור מזהב, והצירוף של זהב וכסף עתיק מרשים ללא ספק. המחירים לא נמוכים ובהתאם למסגרת. העדינר הזול ביותר עולה 949 ש"ח והיקר – 1729 ש"ח.

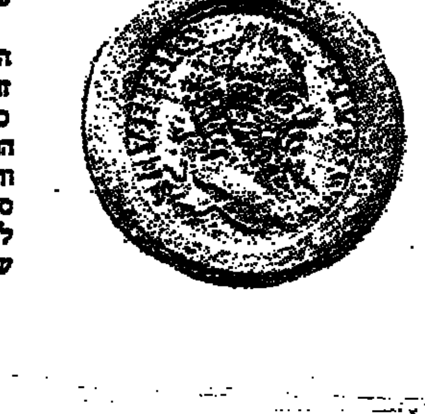

המדליון המשובצות הן מזהב 18 קראט, בקוטר 12.5 מ"מ, ומדליות בקוטר 14 מ"מ. המחירים נעים בין 164 ש"ח ל־449 ש"ח.

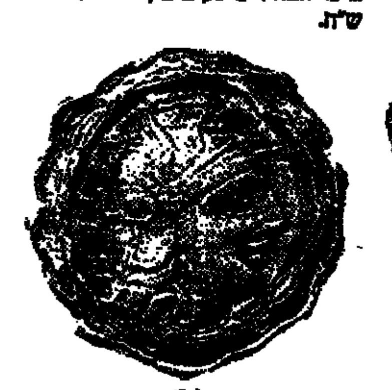

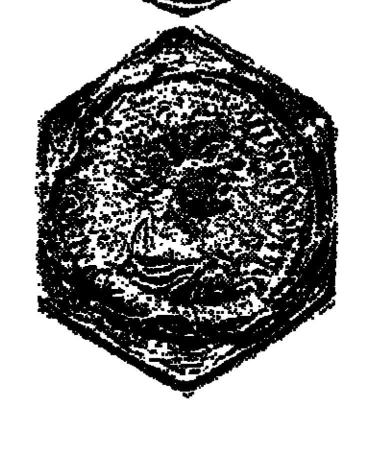

עדיליון "ברוך רופא חולים"

בין העדיליונים הרבים, שהחברה למדליות מפיצה עתה, הונפק גם עדיליון "ברוך רופא חולים". בצידו האחד מופיעה שמש ואור המרפא עם ענף עלים, סמל לצמיחה והתרעננות. בצידו השני של העדיליון מופיע הפסוק "ברוך רופא חולים" (עותק כזה של עדיליון בשלא לשרת הרוחה עם החלמתו).

מגדל דניאל

יכולת נפלאה של מוטי דניאל סחפה אמש את מכבי ת"א לנצחון גדול על קבוצת הפאר הספרדית, ריאל מאדריד, שהרף יכולת טובה של כוכב העל הליטאי, הארווידס סאבוניס, נאלצה להניף בסיום דגל לבן. בדקות רבות נזכרנו בימיה הגדולים של האלופה הישראלית בזירה האירופית

מכבי ת"א — ריאל 85:93

מאת משה כהן

מוטי דניאל פתח אמש את חג המכבים. בתצוגת כדורסל נפלאה הוא הוליך את מכבי ת"א לנצחון משכנע על קבוצת הפאר הספרדית, ריאל מאדריד – 85:93 (49:47).

לאחר תקופה ארוכה של אכזבה ראינו אמש סוף־סוף את מכבי ת"א שאנו אוהבים, מכבי ת"א שבמשך שנים רבות שיגעה את המדינה בכל יום חמישי וחיממה לנו את החורף הקר. אין לי ספק, כי אם חניכיו של מולי קצורין יתמידו בתצוגתם הנהדרת מאמש, כבר בעתיד הקרוב ניתן יהיה לשחזר את שנות ה־70 וה־80 העליזות.

מכבי ת"א עלתה לרצפת הפראקט של היכל הספורט ביד אליהו בידיעה ברורה שהפסד נוסף יהפוך את משחקיה בבית רבע הגמר של גביע אירופה לאלופות לפורמאליים בלבד. גם הכבוד עמד מול עיני השחקנים. לאחר שני הפסדי הפתיחה המרגיזים שלהם בגביע האלופות, נתן כל אחד מהם את כל מה שהוא מסוגל וניכר היה רצונם העז של כל השחקנים להציל את כבודם וכאשר משחקים למען הכבוד והסמל, התוצאות לא מאחרות להגיע, מה עוד שאמש היה למכבי תותח בלתי ניתן לעצירה והכוונה היא כמובן למוטי דניאל.

דניאל, אולי במשחקו הטוב ביותר בזירה האירופית, היה בכל מקום. הוא שמר ללא פשרות בהגנה, חטף כדורים, הניע את הכדור במהירות ואף קלע 26 נקודות. הוא לא נבהל מכוכביה הנוצצים של ריאל מאדריד, כאשר נכנס איתם לעימותים חסרי פשרות ולמעשה, יש לו חלק נכבד ממניות הנצחון הגדול.

לא רק דניאל אחראי על הערב הגדול של מכבי. למעשה, כל אחד מהשחקנים תרם את חלקו. גרב הנפלד במשחק חכם, בעיקר בהגנה, הצליח לשגע פעם אחר פעם את הספרדים ופשוט קשה היה להאמין שהוא סוחב פציעה ברגלו. דורון ג'מצ'י בכמה סלים חשובים ממרחק דאג להעמיד את הספרדים במקומם ותורים קולמן הציג בדקות רבות את משחקו הטוב ביותר בארץ. מבצע משולב בינו לבין גודס שהסתיים בסל נוסח אמריקה הקפיץ את ההיכל והרגיש את הערב הנהדר של מכבי.

צ'ורצ'יץ ניסה במשחק לחימה חסר פשרות לחפות על נחיתותו מול הענקים של ריאל ורק חבל שעצבנותו הרבה כמעט שעלתה לחבריו ביוקר. גיא גודס הניע את הכדור במהירות ושלט היטב בקצב המשחק. גם ישראל אלימלך לחם כארי ורק סיומת פשרות בקליעה לסל, פגעה במאמנו.

בסך הכל מכבי שיחקה כיחידה מלוכדת. כל שחקן שיחק למען חברו הזמן רב לא זכור לי מתי ראיתי את מכבי במשחק כל־כך שאפתני ומהיר.

ההישג של מכבי גדול עוד יותר אם ניקח בחשבון מי שיחקה מולה. לא רק השם ריאל מאדריד השליך פחד בהיכל, אלא בעיקר הכדורסלן הענק הטוב ביותר באירופה, הארווידס סאבוניס. הענק המתנשא לגובה של 2.20 מ' הציג במחצית הראשונה כדורסל מעולם אחר. סאבוניס הוא מסוג השחקנים שרק בשביל לראות אותם מקרוב שווה להשקיע מחיר נכבד ברכישת כרטיס כניסה. הוא פשוט שחקן מעולם אחר. הוא תופס בידיו הענקיות את הכדור כמו שאני, למשל, תופס בקושי כדור טניס קטן, משגר מסירות פז מצד לצד ושולט ללא עוררין מתחת לסלים. הוא זריז וחכם ולמעשה, הוא כדורסלן מושלם. לדעתי, הוא שייך לאותה רשימת כדורסלנים מעולים, כמו דרזן פטרוביץ' וניקו גאליס.

עד כמה ריאל מאדריד תלויה בסאבוניס ראינו במהלך המחצית השניה, כאשר מכבי במשחק לחימה חסר פשרות הצליחה להוציא אותו מידי פעם משיווי משקלו ואז לא הצליחו הספרדים למלא את החלל שנוצר.

לא רק סאבוניס גרם לדקות רבות של חוויה. גם מרטין וארלאוקס הציגו כדורסל משובח והיה להם חלק חשוב במשחק המשובח.

במרבית דקות המשחק החזיקו האורחים ברסן המשחק, בעיקר תודות ליכולתו המעולה של סאבוניס. רק משחק מהיר ויעיל של המכבים התיר אותם בתמונת המשחק.

במחצית השניה נחלש, כאמור, סאבוניס ואז הולך המכבים לברכה. הם כבר עלו ליתרון של תשע נקודות, אבל בשלוש הדקות האחרונות התאוששו הספרדים והמשחק הפך לשקול ומרתק. בדקת הסיום עלה המתח באולם, כאשר השופטים פסקו על שתי קליעות עונשין לזכות ריאל מאדריד במצב של 83:87 למכבי. כל הצופים שרקו בוז ובירוקוב החטיא את הזריקות, כדי לתת את האות לחגיגות הנצחון של המכבים.

שפטו קאזור ודומס לעיני 8,000 צופים בהיכל הספורט ביד־אליהו.

נקודות למכבי: דניאל 26, ג'מצ'י 20, הנפלד 14, צ'ורצ'יץ 11, גודס 10, קולמן 9, אלימלך 3.

נקודות לריאל מאדריד: סאבוניס 28, ארלאוקס 25, מרטין 13, בירוקוב 9, אנטונו 4, קארגול 3, לאסה 3.

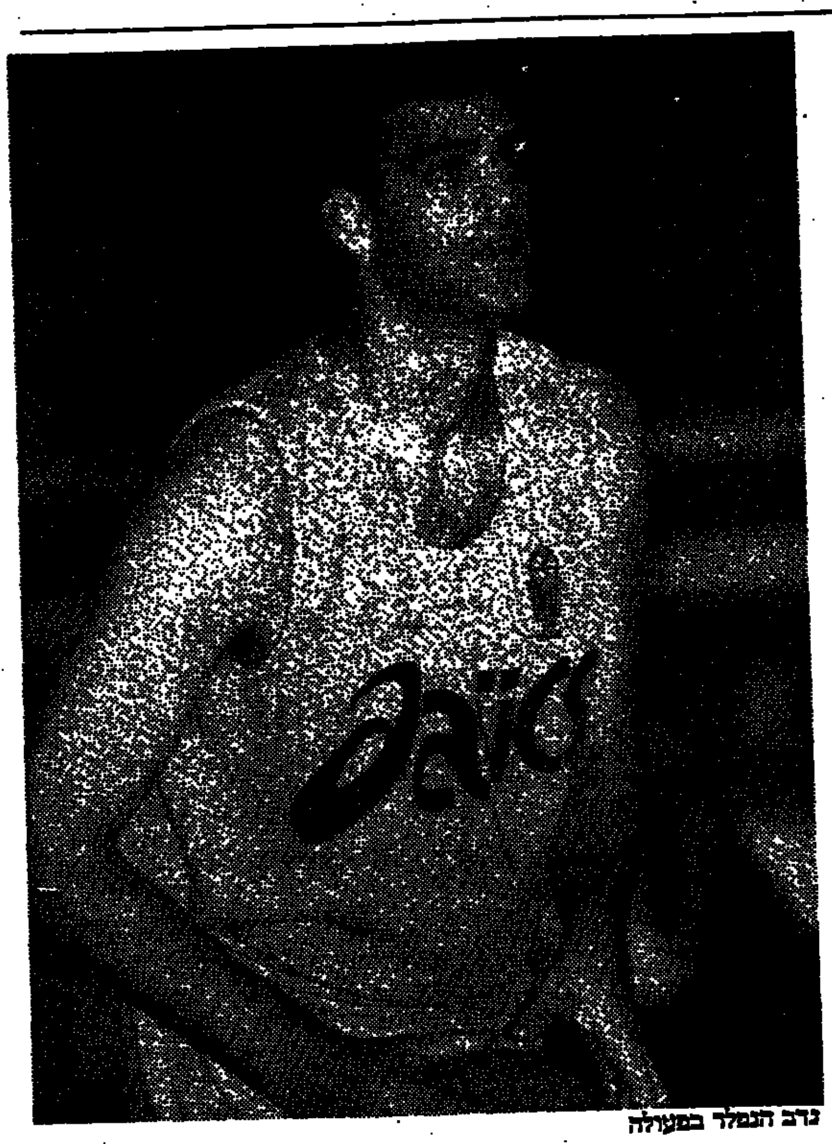

גרב הנפלד במעולה

הליגה הלאומית — טבלת השליש הראשון לעונת 94/95

קבוצה	מש.	נצ.	תיקו	הפס.	שערים	הפרש	נק.
1. מכבי תל־אביב	10	6	1	3	9—20	11	19
2. בני־יהודה ת"א	10	5	4	1	11—20	9	19
3. הפועל תל־אביב	10	5	4	1	12—19	7	19
4. הפועל באר־שבע	10	5	4	1	12—19	7	19
5. בית"ר ירושלים	10	5	2	3	10—17	7	17
6. הפועל פתח־תקוה	10	5	2	3	14—16	2	17
7. מכבי חיפה	10	4	4	2	14—18	4	16
8. בית"ר תל־אביב	10	4	2	4	13—10	−3	14
9. הפועל בית־שאן	10	3	4	3	14—9	−5	13
10. ראשון לציון	10	3	3	4	12—13	1	12
11. מכבי עירוני אשדוד	10	3	2	5	19—13	−6	11
12. מכבי נתניה	10	3	1	6	21—15	−6	10
13. מכבי פתח־תקוה	10	1	6	3	14—11	−3	9
14. הפועל חיפה	10	2	2	6	18—15	−3	8
15. צפרירים חולון	10	2	2	6	20—13	−7	8
16. מכבי הרצליה	10	1	3	6	22—8	−14	6

הליגה הארצית — עונת 1994/95

קבוצה	מש.	נצ.	תיקו	הפס.	שערים	הפרש	נק.
1. מכבי יפו	9	6	2	1	5—14	9	20
2. הפועל כפר־סבא	9	5	2	2	10—20	10	17
3. הכח רמת־גן	9	4	2	2	12—17	5	14
4. מכבי קרית גת	9	4	2	3	13—17	4	14
5. הפועל חדרה	9	4	2	3	11—15	4	14
6. מכבי יבנה	9	4	2	3	10—12	2	14
7. הפועל טייבה	9	3	5	1	8—10	2	14
8. הפועל אשדוד	9	3	3	3	14—15	1	12
9. הפועל רמת־גן	9	3	3	3	16—13	−3	12
10. הפועל לוד	9	3	2	4	15—11	−4	11
11. הפועל ירושלים	9	2	4	3	19—19	0	10
12. הפועל אשקלון	8	3	1	5	17—12	−5	10
13. הפועל בת־ים	9	2	3	4	16—12	−4	9
14. הפועל ק. שמונה	9	2	3	4	16—8	−8	9
15. ס.ב.נ. נס־ציונה	9	2	2	5	15—7	—	8
16. שמשון תל־אביב	9	1	4	4	13—7	−6	7

במכבי חיפה בונים על איל בריקוביץ

מפגשי צמרת בבלומפילד

בפתיחת משחקי השליש השני, בעוד שהמוליכה, מכבי ת"א תחנוך את האיצטדיון המחודש בבית־שאן במשחק לאומי ראשון בכל הזמנים. באר־שבע בחוץ ובית"ר ירושלים בבית ינסו אף הן להתקרב למקום הראשון. זידקוב מול דנאייב בחולון ואלקאסאוב בהרצליה, שם תתארח מכבי פ"ת עם תשעה משחקים ללא הפסד. בליגה הארצית מצפים משחקים קלים לשתי המוליכות

לקראת משחקי השבת

מאת משה קשטן

משחקי השליש השני יפתחו כבר היום, כאשר הפועל צפרירים חולון תארח את בית"ר ת"א, אך עיקר ההתעניינות תופנה מחר לאיצטדיון בלומפילד, בהצגה כפולה בה יטלו חלק ארבע מתוך שבע קבוצות הצמרת.

מכבי ת"א, המוליכה בראש, תחנוך את האיצטדיון החדש בבית־שאן, במשחק לאומי ראשון בכל הזמנים בעיר זו ובמפגש לאומי ראשון בי המכבים לבית הפועל בית־שאן בכל הזמנים.

לכל אחת מהשתיים שלושה הפסדי ליגה בעונה זו ובית־שאן לא נוצחה בשלושת משחקיה האחרונים וזאת לאחר תבוסת ה־0:7 בחיפה.

מכבי ת"א תופיע ללא "האחיזון" המקורקע, אלון מזרחי, שככל הנראה סיים את דרכו בקבוצה.

בית־שאן: מאיר כהן; א. דנאן, ש. בישון, תאודו, עשור; עמר, קהימי, וינסנט, ש. דנאן; אלבז, אגבריה.

מכבי ת"א: אובארוב; עמית לוי, קלינגר, שלח, גיא נתמן; א. ברומר, נמני, בלקין; שוהם; סביליה, דריקס.

בני יהודה תארח בבלומפילד את האלופה בשעה 6 בערב וכאן המקום לציין שמכבי חיפה לא נוצחה במשחק חוץ מזה שנה וחצי (או בבאר־שבע) ובעונה זו ספגה האלופה מעיר הכרמל רק שלושה שערי חוץ. שתי הקבוצות לא נוצחו בשלושת המחזורים האחרונים והן סיימו ארבעה משחקים בעונה זו בתוצאת תיקו.

מחר יהיה זה המפגש ה־60 בין השתיים בלאומית ואשתקד ניצחה חיפה בכל שלושת המפגשים. רפי כהן הפצוע יעדר משער חיפה וכן לא ישחקו גלאם המורחק ובלבול המוצהב.

בני יהודה: שטראובר; ששון, מורות, שטרית, אוחיון; איזמידלי, ס. מזרחי, יפה, מוקאן; מסטי, גראסימיץ.

מכבי חיפה: שטראוס; צבר דניאל, הרזי, פין, אלקיים; ר. לוי, קראוזנבב, חזן, רביבו, ברקוביץ; עופר שטרית.

הפועל ת"א שטרם נוצחה בעונה זו בביתה ועם שישה משחקים ללא הפסד תארח בשעה 3.45 את הפועל פ"ת.

לשתי הקבוצות חמישה נצחונות ליגה וכוכבים רבים העשויים להחזיר את שתיהן לימי הזוהר שלהן, כמו למשל למפגש הענקים של עונת 63־64, בו הוליכה ת"א בשיעור 0:3 תוך שלוש דקות בפתיחה ונוצחה 4:3 בסיום. הכובשים לפ"ת באותו משחק בלתי נשכח היו סטלמך, נהרי, פטרסבורג ובכר ולת"א בורסוק (2) וסקל.

אמסלם ולוקאשיק המורחקים יעדרו משורות ת"א.

הפועל ת"א: באקה; אוזלאי, שרעבי, מימר, זנטי; אופיר, בנסורה, מוסקאל, שוורץ; שגיב, אליהו, מליקה.

הפועל פ"ת: הס; ישראל כהן, סולוב, קרגיל, א. קייסי; קחושווילי, אסרה, מישיש, יוסי לוי; א. מאיה, קקון.

בחיפה תמשיך הפועל המקומית מהתחתית לקוות לשידור מערכות ולהצדקת הון העתק שמקבלים מכביה, כאשר הישאם וזעבי יארחו בשעה 3.30 את קבוצתו הקודמת, הפועל באר־שבע.

זו לא תתחשב במצבה הרעוע של חיפה ותזכיר לה שהיא ניצחה את בירת הנגב רק פעמיים במשך 20 שנה. יתרה מזאת, לבאר־שבע שבעה משחקים ללא הפסד ולחיפה שלושה משחקים ללא נצחון.

טל בנין מחיפה ואפרים דוידי מבאר־שבע יעדרו עקב עונשי הרחקה.

הפועל חיפה: אסייאג; טלקר, קרושקין, חלפון, ע. כהן, אהרוני, רוזלס, עטר, קשלוק; זועבי, מלניקוב.

הפועל ב"ש: סמרג'ה, חוזו, אלימלך, אילה, ברוך דוד; ועקנין, מורוו, קלפסאנו, אביגדור; גוסייב, אביטן.

בבירה תארח בית"ר ירושלים בשעה 3 את מכבי עירוני אשדוד, שגלשה לתחתית הבוערת ולא ניצחה מעולם את הבית"רים.

יתרה מכך, בכל מפגשי הליגה הלאומית והארצית וגם בגביע הטוטו ניצחה ירושלים שפרט להפסדה האחרון בבירת הנגב ניצחה בחמישה משחקי ליגה רצופים, בעוד שאשדוד לא ניצחה בחמישה משחקים, כולל חמש שלישיות שספג שוערה הלאומי, בוני גינצבורג בכל משחק.

בית"ר ירושלים: אנטמן; כיסון, טורטיאק, כחילה, איל כהן; אוזלאי, איתן מזרחי, שלואי, דרורי; אוחנה, חרזי.

עירוני אשדוד: גינצבורג; א. כהן, אוזאס, בתגלן, טלסניקוב; טריסה, מקריצקי, אוליאה, פריזנט; זריהן, תודג'מן.

עירוני ראשון לציון תארח את מכבי נתניה של עודד מכנס המצפה לנקודת בכורה במשחק חוץ בעונה זו, שכן כל 10 הנקודות אותן צברה הקבוצה מעיר היהלומים בעונה זו הושגו בבית. אולם, נתניה תאלץ להתגבר על חסרונו של איגור שקווירין המורחק.

ראשון לציון לא ניצחה את נתניה מזה 14 שנים והקבוצה לא ניצחה לאחרונה בשישה משחקים רצופים.

ראשל"צ: אלימלך; חלפון, מלוקוב, בן דב, אלברט; מרציאנו, עזרן, חפר, דגאי; ירמצ'וק, סויסה.

נתניה: בלדב; זאגג, דומב, מייב, בוארון; דראפיץ', גבאי, אליה, מבורך, ברק, פיליפצ'וק.

האחרונה בטבלה, קבוצת מכבי הרצליה עדיין ללא הפסד ביתי, אך ללא נצחון מזה שישה משחקים רצופים תארח את מכבי פ"ת, שגם מאזנה עגום למדי: תשעה משחקים ללא נצחון ושישה תוצאות תיקו.

שתי הקבוצות מקוות לשבור סוף־סוף את הקרח ולנצח, אגב, ההערכות מבוססות מדברות על זעזועים קשים בצוות המקצועי של הקבוצה שתפסיד מחר פעם נוספת.

הרצליה: גלאדקי; ג. הרשליקוביץ, אמולוב, ישראל כהן, שרון, בן חמו, יגיל כהן, אמסלם, האררלינג; מרגי, עופר מזרחי.

מכבי פ"ת: מלול; ש. צופין, מנמאמו, רבינוביץ, אברקישאק, פינטסי, גיא יצחק, שאהוב, בגלייבטר, אלקאסאוב; א. בן שמעון.

המשחק בין הפועל צפרירים חולון ובית"ר ת"א יערך כבר היום, כאשר לחולון נצחון יחיד בשבעה משחקים, אך עם מזכרת נאותה ממפגש הליגה האחרון מעונת 92־93 (0:5) באיצטדיון בלומפילד על בית"ר ת"א.

במשחק זה יפגשו שני הישראלים האורחים, השוער זידקוב מחולון והקשר דנאייב מבית"ר ת"א.

צפרירים: זידקוב; ד. הרשליקוביץ, אלי כהן, זיתוני; ה. פרץ, גולדברג, אבוקסיס, בן ברוך; ק. מרקו, שירזי, טובי.

בית"ר ת"א: קורנפיין; בוסל, שיגאלוב, מ. צופין, ניסן כהן; ד. עמר, שוויץ, דנאייב, רמיזוב; אייזנברג, אברג'ל.

בליגה הארצית מצפים משחקי בית קלים לשתי המובילות. המוליכה, מכבי יפו תארח את הפועל קרית שמונה ואילו השניה בדירוג, הפועל כפר־סבא תארח את הפועל אשקלון.

יתר המשחקים: הפועל ר"ג – לוד, נס ציונה – הפועל ירושלים, הפועל אשדוד – הפועל טיבה, הפועל חדרה – הפועל בת־ים, שמשון ת"א – מכבי יבנה.

ברכות חמות
למועצה המקומית פרדס חנה
ולראש המועצה מר שלום ברזילי
לרגל חגיגות 65 שנה להיווסדה
שאו ברכת תנופה ופיתוח
החברה לפיתוח קיסריה -
אדמונד בנימין דה רוטשילד בע"מ

למועצה המקומית פ"ח כרכור
לראש המועצה מר שלום ברזילי
לחברי המועצה ועובדיה
ולכל תושבי המושבה
ברכות בנין פיתוח ויצירה
לרגל 65 שנות פרדס-חנה
מאחלים:
ג.נ. דר לבנין ומסחר בע"מ
אבני הככר בע"מ
חברה לבניה ופיתוח
הדקלים 69, פרדס חנה
טלפקס: 06-373039
ומשפחת הוכמן

אחים ברדריאן בע"מ
גרנוליט פיתוח ובנין
ברכות חמות
למר יואל מרינוב
לרגל מינויו למנכ"ל
החברה לפיתוח מזרח ירושלים
שא ברכה והרבה הצלחה

מיטב הברכות
למר יואל מרינוב
לרגל מינויו למנכ"ל
החברה לפיתוח מזרח ירושלים

נאות פרדס חנה בע"מ
למועצה המקומית פרדס חנה
ולראש המועצה מר שלום ברזילי
לרגל חגיגות 65 שנה להיווסדה
שאו ברכת בניה ופיתוח

לפרדס חנה ולתושביה
צרור ברכות
במלאת לה 65 שנה
שאו ברכת שגשוג ובניה
מכון רישוי חן
פרדס חנה

ברכות חמות
לפרדס חנה ולתושביה
לרגל חגיגות 65 שנה להיווסדה
סופר פייל בע"מ

למועצה המקומית פרדס חנה
ולראש המועצה מר שלום ברזילי
לרגל חגיגות 65 שנה להיווסדה
ברכות בניה ופיתוח
אס.אי.אן. בניה ופיתוח בע"מ
טל. 06-370894

שפע ברכות
לפרדס חנה ולתושביה
במלאת לה 65 שנה
תחנת פז כרכור רח' המושב כרכור
טל. 06-377128
ומשפחת גרטן

ליגת האלופות

מבחן אופי למנצ'סטר יונייטד

אנגליה

כדורגלני מנצ'סטר יונייטד יזדקקו מחר לכל תעצומות הנפש לקראת משחק הליגה שלהם נגד ארסנל. חניכיו של אלכס פרגוסון חייבים להתאושש מהפסדם הצורב בגטבורג בגביע האלופות, כדי לשמור על מקומם בפיסגת הטבלה האנגלית.

בסך הכל יערכו מחר חמישה משחקים בליגה האנגלית. ק.פ.ר. תארח את בלקברן, ליברפול תשחק מול טוטנהאם, צ'לסי נגד אברטון ומנצ'סטר סיטי תפגוש את וימבלדון.

ניוקאסל עשויה לחזור לפיסגה, אם שתי המקדימות אותה יאבדו נקודות בלונדון, אך זאת בתנאי שתגבר על קבוצת התחתית של איפסוויץ'.

סאותהמפטון עם ברוס גרובלאר תשחק מול קריסטאל פאלאס.

ספרד: ברצלונה שחזרה מנוצחת מתורכיה תתארח ביום ראשון בסביליה. ריאל מדריד שחזרה מנצחת מדנמרק בגביע אופ"א, תפגוש את סאבריה, בעוד שהמוליכה מסאראגוסה תפגוש יריבה קשה בבילבאו. דפורטיבו לה קורוניה תשחק מול ריאל ואיודוליד.

צרפת: מעודדת מנצחונה על באיירן במינכן, מבקשת פאריס סן ז'רמן לצמצם רווחים עם המוליכה נאנט, בשעה שהליגה מגיעה למחצית הדרך. האלופה תבחן את כוחה מול בורדו ב"פארק דה פרינס". נאנט המקדימה את יריבתה בארבע נקודות תתארח אצל קאן ועלולה לספוג את ההפסד הראשון העונה. ליון הרביעית תארח את מארטיג ושטרסבורג החמישית תפגוש את מץ.

גרמניה: באיירן מינכן המוכה תארח מחר את באייר לברקוזן במשחק ליגה קשה, בעוד שהמוליכה דורטמונד תתארח אצל מנשנגלאדבאך המדורגת במקום השלישי.

באליפות העולם בטניס לזוגות: ביירן בלייק/ג'ונתן סטארק – טום נייסן/סיריל סוק 1:6, 6:7; טום וודברידג'/מרק וודפורד – דייויד אדמס/אנדריי אולחובסקי 2:6, 4:6.

איטליה: ה"דרבי" של רומא בין לאציו ורומא יאפיל ביום ראשון על יתר משחקי המחזור בליגה. המוליכה פארמה יוצאת למשחק חוץ קשה נגד אינטר בעוד משחקה של מילאן נגד טורינו נדחה ל־21 בדצמבר כדי לאפשר למילאן להתכונן למשחק אלופת האלופים נגד ולז סארספילד הארגנטינית בשבוע הבא בטוקיו.

עוד הפסד ליוסטון רוקטס

כדורסל מעולם אחר

הפסד שני ברציפות של היוסטון רוקטס, לאחר תשעה נצחונות. הפעם "השחילו" את האלופה שאקיל אוניל והארדוויי מהאורלנדו מג'יק שגברו על הרוקטס 94:117.

אוניל סיים המשחק עם 30 נקודות ואנפרני הארדוויי קלע אחת פחות, בנוסף לתשעה כדורים חוזרים, שישה אסיסטים ושבע חטיפות (שיא קריירה) כשהם סוחפים את קבוצתם לריצה של 8:25 ברבע הראשון. ניק אנדרסון הוסיף 25 נקודות למג'יק, להם היה זה נצחון חמישי ברציפות.

האקים אולג'ואן עם 27 נקודות לא מנע את הפסד קבוצתו, שנחתה באורלנדו רק בשעה 3.30 לפנות בוקר.

בסולט לייק סיטי קלע ג'ף הורנסאק שיא קריירה של 40 נקודות (קלע 8 מ־8 מהשלוש) ויוטה ניצחה את הסופרסוניקס מסיאטל 103:113. קרל מלון 29 ו־11 ריבאונדים הוסיף למנצחים.

בבוסטון העניקו 24 נקודות של די בראון ו־23 של דינו ראדג'ה נצחון על שרלוט הורנטס 91:98 וקילקלו לרוברט פאריש את הביקור ב"גארדן".

בפיניקס קלע הרוקי וסלי פירסון 19 נקודות מהן 17 במחצית השניה וראה איך עוד תשעה מחבריו קולעים ב"דאבל פיגרס" במשחק בו הביסו הסאנס בלי צ'ארלס בארקלי, קווין ג'ונסון ווין טיסדייל) את הקבוצה החלשה בליגה לוס אנג'לס קליפרס 109:140. לקליפרס היה זה הפסד 11 ברציפות.

במינסוטה: 28 נקודות של סטיב סמית הספיקו לאטלנטה הוקס כדי להנחיל הפסד למקומיים 89:77.

בדנבר קלע עבדול ראוף סל שלוש 2.2 שניות מהסיום וסיים עם 19 נקודות ודייל אליס הוסיף 14 לנאגטס בדרך לנצחון 111:113 על שיקגו בולס. סקוטי פיפן הוביל את הבולס עם 29 נקודות.

בלוס־אנג'לס קלע וולדה דיבאץ' שיא עונתי של 27 נקודות וסדריק קאבלוס הוסיף 24 כשהלייקרס גברו על דאלאס מבריקס 106:118. ג'אמל משבורן 29 וג'ים ג'קסון 26 הירבו לקלוע לדאלאס.

בסן אנטוניו סחפו 36 נקודות ו־18 ריבאונדים של דייויד רובינסון את הספרס לנצחון על פורטלנד טרייל בלייזרס 105:110.

בעקבות מצבה הקשה של הפועל חיפה

ההסתדרות מאשימה את העיריה שמגיבה בחריפות

כדורסל

חילופי האשמות חריפים מתנהלים בין ראשי ההסתדרות במרחב חיפה לבין עיריית חיפה, על רקע מצבה העגום של קבוצת הכדורסל הפועל חיפה, שלמעשה עומדת על סף פירוק.

מתוך הביקורת על העיריה, והמיוחד על ראש העיר עמרם מצנע, מוטענים שהעיריה לא עמדה בהתחייבותה לגייס שלושה מיליון שקלים למימון תפעולה השוטף של הקבוצה. בתמורה להתחייבות זו שינתה הקבוצה את שמה ל"הפועל עירוני חיפה".

בתגובה, מסרה אתמול דוברת העיריה, ברכה בריל, שראש העיר יזם ותמך בהקמת עמותה, שבכוונתה היה ליטול אחריות כוללת לניהול הקבוצה, ולגייס כספים להפעלתה.

לדבריה, ניסה מצנע מספר פעמים להביא להעברת האחריות החוקית הכוללת על הקבוצה מההסתדרות במרחב חיפה לידי העמותה. אולם, יו"ר ההסתדרות במרחב לא אישר עד היום את ההעברה, וממילא לא נחתם כל הסכם בנושא זה. מכאן, שהאחריות על הקבוצה ועל מצבה כיום מוטלת על ההסתדרות.

"לאחר שלא קויים התנאי שהוצב לקבלת אחריות על הקבוצה על־ידי העמותה, דהיינו שהוצאות התיפעול של הקבוצה לא יעברו משלושה מיליוני שקלים ומאחר ולא התממשה עד היום הכוונה להעביר את הקבוצה לידי העמותה – החליטה העמותה לא ליטול על עצמה את האחריות על הקבוצה בעונת המשחקים הנוכחית", ציינה הדוברת.

לדבריה, העמותה תנסה, בכל זאת, לגייס כספים בסיועו של ראש העיר, בתנאי שההסתדרות בחיפה תבצע את המתחייב מאחריותה על קבוצת הכדורסל.

בתגובה, מסר ראש מינהל התקשורת בהסתדרות במרחב חיפה, יוסי ליבוביץ' הודעה חריפה: "תגובת העיריה הינה זריית חול בעיני הציבור, משוללת כל יסוד. להנהגה החדשה בהסתדרות במרחב אין כל קצה של נגיעה, לא רק לניהול קבוצת הכדורסל של הפועל חיפה, אלא שראש העיר עמרם מצנע הוא זה שיזם והקים את עמותת הכדורסל, מינה את יו"ר העמותה, הסמיך את מנהל הקבוצה משה לב לחתום חוזים עם שחקנים ועם מאמן, ואף הגדיר את התקציב הכולל של הקבוצה, שעמד על שלושה מיליוני שקלים. להסתדרות אין כל נגיעה למינויים ולתיפעולה השוטף של הקבוצה. יחד עם זאת, היו"ר ולך ינסה לפעול, בשיתוף עם מצנע, להוצאת העגלה מן הבוץ".

ג'ון טושאק הודח מניהול סוסיידאד

הוולשי, ג'ון טושאק, המנהל של קבוצת ריאל סוסיידאד מהעיר סאן סבסטיאן, הודח מתפקידו כשובו ביום רביעי בערב מוולס, כך מסר אתמול יומון הספורט "מארקה".

הדחתו של טושאק באה בעקבות שורה של תוצאות גרועות של קבוצתו, שנוצחה בין היתר ביום ראשון שעבר במגרשה על־ידי סלטה ויגו (3:2) והיא מדורגת כעת במקום ה־17.

טושאק אימן את הקבוצה הבאסקית מ־85 עד 89 וזכה איתה, בין היתר, גם בגביע הספרדי.

לאחר מכן הוא אימן את ריאל מאדריד במשך עונה ושליש בטרם פוטר, וחזר ב־91 לסאן סבסטיאן.

קבוצת א.ס.אי.סי אבידג'אן זכתה בפעם החמישית ברציפות באליפות חוף השנהב, לאחר נצחון על ריו ספורטס מאביימה 0:5.

בית א'

● ברצלונה – גלאטאסראי	1:2
● מנצ'סטר יונייטד – גטבורג	2:4
● גטבורג – ברצלונה	1:2
● גלאטאסראי – מנצ'סטר יונייטד	0:0
● מנצ'סטר יונייטד – ברצלונה	2:2
● גטבורג – גלאטאסראי	0:1
● ברצלונה – מנצ'סטר יונייטד	0:4
● גלאטאסראי – גטבורג	1:0
● גטבורג – מנצ'סטר יונייטד	1:3
● גלאטאסראי – ברצלונה	1:2

משחקי המחזור האחרון בעוד שבועיים:
● ברצלונה – גטבורג
● מנצ'סטר יונייטד – גלאטאסראי

הטבלה

1. גטבורג שוודיה	5	6:9	8
2. ברצלונה ספרד	5	7:10	5
3. מנצ'סטר יונייטד	5	11:7	4
4. גלאטאסראי תורכיה	5	5:3	3

בית ב'

● דינמו קייב – ספרטק מוסקווה	2:3
● פאריס סן ז'רמן – באיירן מינכן	0:2
● באיירן מינכן – דינמו קייב	0:1
● ספרטק מוסקווה – סן ז'רמן	2:1
● דינמו קייב – פאריס סן ז'רמן	2:1
● ספרטק מוסקווה – באיירן מינכן	1:1
● באיירן מינכן – ספרטק מוסקווה	2:2
● פאריס סן ז'רמן – דינמו קייב	0:1
● באיירן מינכן – פאריס סן ז'רמן	1:0
● ספרטק מוסקווה – דינמו קייב	0:1

משחקי המחזור האחרון בעוד שבועיים:
● סן ז'רמן – ספרטק מוסקווה
● דינמו קייב – באיירן מינכן

הטבלה

1. פאריס סן ז'רמן	5	2:8	10
2. ספרטק מוסקווה	5	8:7	4
3. באיירן מינכן	5	6:4	4
4. דינמו קייב	5	7:4	2

בית ג'

● היידוק ספליט – בנפיקה	0:0
● אנדרלכט – סטיאווה בוקרשט	0:0
● סטיאווה בוקרשט – היידוק ספליט	1:0
● בנפיקה – אנדרלכט	1:3
● היידוק ספליט – אנדרלכט	1:2
● בנפיקה – סטיאווה בוקרשט	1:2
● סטיאווה בוקרשט – בנפיקה	1:1
● אנדרלכט – היידוק ספליט	0:0
● בנפיקה ליסבון – היידוק ספליט	1:2
● סטיאווה בוקרשט – אנדרלכט	1:1

משחקי המחזור האחרון בעוד שבועיים:
● אנדרלכט – בנפיקה ליסבון
● היידוק ספליט – סטיאווה

הטבלה

1. בנפיקה ליסבון	5	4:8	8
2. היידוק ספליט	5	3:4	6
3. סטיאווה בוקרשט	5	5:3	3
4. אנדרלכט בלגיה	5	6:3	3

בית ד'

● איאקס אמשטרדם – מילאן	0:2
● קזינו זלצבורג – א.א.ק אתונה	0:0
● מילאן – קזינו זלצבורג	0:3
● א.א.ק אתונה – איאקס	2:1
● א.א.ק אתונה – מילאן	0:0
● קזינו זלצבורג – איאקס	0:0
● מילאן – א.א.ק אתונה	1:2
● איאקס אמשטרדם – זלצבורג	1:1
● מילאן – איאקס אמשטרדם	2:0
● א.א.ק אתונה – זלצבורג	3:1

משחקי המחזור האחרון בעוד שבועיים:
● קזינו זלצבורג – מילאן
● איאקס – א.א.ק אתונה

הטבלה

1. איאקס אמשטרדם	5	2:7	8
2. קזינו זלצבורג	5	5:4	5
3. מילאן איטליה	5	5:5	3
4. א.א.ק אתונה	5	7:3	2

★ למילאן הופחתו 2 נקודות

המהפכה האירופית

הכדורגל האירופי עובר השנה זעזועים ● שלשום נמשך תהליך המהפך ביחסי הכוחות ברחבי היבשת, כאשר ארבע אלופות עבר והווה, מהמפוארות ביותר בתולדות הכדורגל האירופי, נוצחו ומצויות עם רגל אחת מחוץ לאליפות: מילאן, ברצלונה, מנצ'סטר ובאיירן ● זהו המשך טבעי למהפך במונדיאל, כאשר נבחרות שוודיה ובולגריה העפילו לחצי הגמר, בהשאירן מאחור את גרמניה והולנד ● איטליה, אמנם, דורגה שניה במונדיאל, אך היתה רחוקה מלשכנע, ולאור הירידה ברמת הליגה האיטלקית, איש אינו מתפלא על הכשלון ההולך וקרב של מילאן

ליגת האלופות
מאת ניסן פרידמן

ארבע קבוצות אלופות בעבר ובהווה בסכנת הדחה מהמשך משחקי ליגת האלופות בכדורגל. זו העובדה שהציבו משחקי המחזור החמישי והלפני אחרון של שלב הבתים המוקדמים, לפני קביעת שמונה העולות לרבע הגמר.

ארבע האלופות הן: מילאן האיטלקית, אלופת אירופה הנוכחית, שזכתה עד כה חמש פעמים בגביע האירופי החשוב ביותר לקבוצות; ברצלונה הספרדית, סגנית האלופה הנוכחית ואלופת 1992; מנצ'סטר יונייטד, המצויה בדרך לזכיה בתואר אליפות שלישי באנגליה וזכתה בגביע האלופות ב־1968 (עם ג'ורג' בסט, דניס לאו ובובי צ'רלטון), ובאיירן מינכן הגרמנית, שזכתה בתחילת שנות ה־70 שלוש פעמים רצופות בתואר האירופי, בהנהגת הקיזר פרנץ בקנבאואר.

לעומת ארבע הגדולות, הבטיחו לעצמן שלשום חמש קבוצות את הכרטיס לרבע הגמר. זה היה ערב של הפתעות ומשחקים מרתקים. ערב שהיה מפיל כל מהמר טוטו מצוי.

מי הן חמש המאושרות:

1 ● גטבורג, אלופת שוודיה, שמוכיחה כי הכדורגל השוודי ממשיך לפרוח ולהוות גורם חשוב בצמרת האירופית והעולמית. למי ששכח, זכתה נבחרת שוודיה במקום השלישי במונדיאל האחרון, והיתה אחת הנבחרות החזקות והמעניינות במשחקים.

בשערה של גטבורג ניצב השוער הליצן, תומאס ראבלי, ששלשום לא נזקק למלוא יכולתו הוירטואוזית נוכח חולשת ההתקפה האנגלית.

מי שצד את העין במשחקי ליגת האלופות הוא הכשרון השוודי הצעיר, יספר בלומקויסט, שמצטיין בשליטה בכדור תוך כדי כידרור מסחרר. עוד תוצר שוודי משובח, שיסייע בבנייתו לתומאס ברולין האליל.

2 ● בנפיקה ליסבון מקו הייצור הפורטוגלי, היא אחת משתי קבוצות ארצה שזכו בעבר בגביע אירופה. השניה היא, כמובן, פורטו, שניצחה בגמר הבלתי נשכח את באיירן מינכן, 1:2, אחרי פיגור 1:0.

לבנפיקה סגל שחקנים משובח, המציג את הסגנון הפורטוגלי היפה, סטייל בראזיל. לבנפיקה, כמו לגטבורג, 8 נקודות במקום הראשון בביתה.

3 ● היידוק ספליט, העולה השלישית לרבע הגמר, צועדת במקום השני בבית ג', אחרי בנפיקה, ומוכיחה כי הכדורגל היוגוסלאבי עדיין חי ונושם.

יותר נכון, הכדורגל הקרואטי, ממנו באה ספליט. כולנו זוכרים את אלופת אירופה בכדורסל, יוגופלסטיקה ספליט ע. טוני קוקוץ' האגדי, ועתה יש לעיר הספורטיבית הזאת נציגה בכירה גם בכדורגל.

היידוק מציגה את הסגנון היוגוסלאבי ההתקפי, הקולח ושובה העין, אם כי אינה נראית מספיק חזקה כדי לזכות בתואר האירופי.

4 ● איאקס אמשטרדם, אלופת הולנד, מנסה לשחזר את שנות ה־70 היפות עם המלך יוהאן קרויף, כיום מאמן ברצלונה.

שלשום ניצחה איאקס את מילאן באיטליה 0:2, והיה זה מעין דז'ה וו עבור פרנק רייקארד, המככב בקישור ההולנדי ולשעבר מעמודי התווך של הזכיות של מילאן באליפות איטליה ואירופה.

איאקס, כמו באיירן, זכתה שלוש פעמים רצופות בכתר האירופי. לפני שנתיים זכתה בצורה מעוררת כבוד בגביע אופ"א, ועתה חזרה לשלוט בכדורגל ההולנדי, בדרך לצמרת האירופית.

בחוד ההתקפה מככב החלוץ הפיני המחונן, יארי ליטמאנן, שזכה אחרי השער הנפלא לרשת מילאן לתשבחות מגדול החלוצים ההולנדים, מרקו ואן־באסטן.

5 ● פאריס סן ז'רמן, אלופת צרפת ואחת המועמדות העיקריות לתואר האירופי, היא החמישית אחרונה־חביבה.

השארתי אותה לסוף, כיוון שהיא הקבוצה היחידה, שזכתה עד כה ב־100% הצלחה. חמישה נצחונות רצופים, כולל נצחון החוץ הנאה שלשום על באיירן מינכן.

שערו של ג'ורג' וואה בדקה ה־81 ייכנס לקלאסיקה. איך שהוא שיגע את כל הגנת באיירן, פעם קראו לזה תיעתע, ולבסוף מקו ה־16, שיגר פגז מנוגה לחיבורים. משהו־משהו!

נכון, שגם לגרמנים היו כמה הזדמנויות, אבל נראה, כי מאז המונדיאל העלוב שלהם, הם איבדו את אלמנט הכשפים המזל. הגרמנים היו ידועים באופי החזק, בשפנים ששולטי ברגעים הקריטיים, בשערי נצחון מוחרים בשניות הסיום וכיוצא בזה.

כוכב תורכי:
אריף ארדם

● לכדורגל התורכי מגיעה מילה טובה, לאור ההישגים של טרבזונספור (הישראלים הפכו לאוהדי העיר טרבזון, אחרי נצחון הנבחרת באיצטדיון העירוני על אזרבייג'אן) בגביע אופ"א וגלאטאסראי איסטנבול בליגת האלופות.

הנצחון הגדול של גלאטאסראי, שלשום על ברצלונה, מהווה פיצוי נאות למאמצים, לרצון ולהתקדמות של הכדורגל התורכי בשנים האחרונות.

30,000 צופים נלהבים היו עדים לדרמה מרתקת ביותר. ברצלונה עלתה ליתרון טכני 0:1 משער של הבראזילאי רומאריו.

לרומאריו ניתנו עוד שתי הזדמנויות טובות להבקיע, אבל האחוזים שלו מאז המונדיאל נמוכים ביותר. הוירטואוזיות והאנוכיות שלו מובילים אותו לכיבושי שערים פנטסטיים, אך הכדור פשוט לא יודע מתי למסור. לפחות פעם אחת היו שחקנים בעמדה הרבה יותר טובה ממנו, אך הוא העדיף לבעוט לשער מזוית קשה ולהחטיא בס"מ את הקורה.

התורכים סיכנו את השער הספרדי בהתקפות מתפרצות. גיבור ההתקפות היה מס. 7, אריף ארדם בן ה־22. נמוך קומה, זריז ובעל שליטה טובה בכדור. הוא הוכשל ברחבה והעניק לקבוצתו פנדל בדקה ה־72 (החלוץ גבה הקומה, האקאן סוקור, בן ה־23, כבש בבעיטה חזקה לחיבורים ולא התיר סיכויים לשוער בוסקטס שקפץ לפינה הנכונה), והוא שלח כדור קשתי לפינה הגבוהה, כדי לכבוש את שער הנצחון המוחץ בדקה ה־88.

למה מוחץ? כיוון שבוסקטס קלט בשתי ידיו את הכדור, תוך כדי ניתור, אך איבד את שיווי משקלו, נחת לאחור והכדור עבר את הקו באויר. השופט פסק מיד: שער, ולספרדים המתוסכלים לא היתה שום סיבה לבוא אליו בטענות.

כידרורים ברוטב עם אהרל'ה להב וחברים

סיכוי טוב למדינת ישראל ולפלשתין לחבור למשחקי הים התיכון 1997

● **דגדוגי שלום.** מעשה השלום מדגדג לא רק את הפוליטיקאים שלנו אלא גם את חוגי הספורט הישראלי וכל העמים השוכנים באגן הים התיכון.

וזה למה?

כי בעתיד הקרוב ביותר עשויה ישראל להשתתף במשחקי הים התיכון המסורתיים בצד משלחת של פלשתין. הוועד הפועל של הוועדה הבין־לאומית למשחקי הים התיכון שהתכנס בבארי, איטליה, החליט פה אחד להוסיף את בקשות ההצטרפות של פלשתין וישראל לסדר היום של הקונגרס הקרוב.

את הידיעה מסר לסוכנות הידיעות הצרפתית נשיא ועד המשחקים קלוד קולאר. הקונגרס הנזכר יתקיים שוב בבארי באפריל הקרוב. נראה כי מדינת ישראל והרשות הפלשתינית יוכלו לשלוח משלחות למשחקי ים התיכון ה־13 שיתקיימו ביוני 1997 בבארי אם מועצת המשחקים ושלושה רבעים מהמדינות המשתתפות יאשרו את הצירוף.

■■■

● **מאראדונה כן/לא.** הגדול מכולם בכל הזמנים, דייגו ארמאנדו מרדונה שהושעה מפעילות בכדורגל בגלל נטילת סמים במונדיאל של ארה"ב והכריז כי סיים את הקריירה שלו על כר הדשא כשחקן פעיל – שוב משנה את דעתו.

הוא יסיים לשאת בעונשו בספטמבר 1995 וכבר הביע את משאלתו לחזור לשחק, כי הוא מתגעגע לקול תשואות הקהל.

"אני רוצה לשחק בשורות קבוצת בוקה־ג'וניורס" הצהיר גאון הכדורגל ונשיא הקבוצה הגיב מיד: "זה יהיה פשוט התגשמות חלום".

לאחרונה שיחק מאראדונה במשחק צדקה המותר לפי תקנות פיפ"א לכל מי שנושא בעונש. הוא הבקיע שלושער לקול מצהלות הקהל שלא פסק להריע.

■■■

● **טניסאים ללא הפסקה.** מי שסבור שאקס טניסאים אשר הצהירו כי הם עוזבים את סבבי המקצוענים ולמעשה פורשים מטניס מקצועני – יתלו את הנעלים והמחבטים ויפנו לדייג או לשחק מטקות בים, טעות בידיו.

ג'ימי קונורס, ג'ון מקנרו, מרטינה נברטילובה וכריס אברט החליטו להופיע ביחד בערב ראווה שיתקיים באולם של אטלנטה הוקס בתחילת פברואר 1995.

אם האירוע יצליח לא מן הנמנע שהלהקה הקשישה הזאת תציע את עצמה לעוד ערבי ראווה ברחבי ארצות הברית כדי להזכיר לאוהדיהם טניס של פעם.

■■■

● **זר מבוקש בסעודיה.** מאז סאיגור שקודיין, הזר של מכבי נתניה, חזר מאליפות אסיה ביפאן כאשר שיחק בשורות נבחרתו הלאומית אוזבקיסטאן, הוא אולי מוכר מעט בעיר היהלומים אבל מאד מבוקש לחזק קבוצות ביבשת אסיה.

מחזיקת הגביע האסייאתי קבוצת אלקסבריה מסעודיה מעוניינת לצרף לשורותיה את שקודיין. האיש שרוצה אותו לקבוצה הוא המאמן יאן פיברניק, שאימן לפני שתי עונות את הפועל פ"ת ופוטר הצליח מאד בערבות החול של ערב הסעודית.

הקשר נוצר באמצעות אחיו של פיברניק שהוא סלובקי. נכון לעכשיו בודקים שני הצדדים את כדאיות העיסקה.

■■■

● **רוזנטל מככב בשערו.** השער המדהים שהבקיע רוני רוזנטל בכידרור לאורך 70 מטר במשחק נגד אזרבייג'אן מוקרן נון־סטופ ברשתות טלוויזיה רבות בעולם.

בטלוויזיה הרומנית הוקרן כיבוש השער הזה שלושה ימים ברציפות אין ספור פעמים. תוך כדי כך רואיין רוני רוזנטל בשפה הרומנית (אביו יליד בוקרשט) ונשאל מה דעתו על המיפגש הקרוב של ישראל נגד רומניה. וענה:

"הרומנים יעלו על המגרש כפייבוריטים ואנחנו נעשה הכל כדי לשבש להם את התכניות ולהפתיע אותם".

■■■

● **מענק עליה.** כל שחקן של הנבחרת הלאומית בכדורסל שעלתה למשחקי הגמר ביוון, כתוצאה מההצלחות בחצי הגמר נגד נבחרות תורכיה, צ'כיה וספרד – יקבל 3500 דולר כל אחד.

הכסף יופקד לזכותו בקרן השחקנים. איגוד הכדורסל יקיים בקרוב דיון על גובה המענק לשחקני הנבחרת על פי דירוג מקומה של הנבחרת בטורניר הגמר.

■■■

● **רוצים עצמאות ברגל ימין.** נשיאות איגוד הקליעה, הראשון מבין שורת איגודים מסונפים להתאחדות לספורט שייצא לעצמאות בראשית השנה הבאה, עושה הכנות מעשיות לקראת הגשמת "חלום חיים" של הרוח החיה בו, עמנואל בר עזרם.

נעשתה פניה ליו"ר הוועד האולימפי יהודה אוברקוביץ' והנהלת מועצת ההימורים לתקצב את האיגוד בשנה הקרובה בסכום של 2.736 מיליון ש"ח לפי הפירוט הבא:

816 אלף ש"ח בסעיף הנסיעות לתחרויות בחו"ל; 17 יציאות מתוכננות לקלעים בתוכן אליפות העולם וארבע אליפויות באירופה. 150 אלף ש"ח משכורות למאמנים: 200 אלף ש"ח לרכישת תחמושת מקליברים שונים (סעיף שהתייקר מאד, אפילו יותר מהעגבניות): 160 אלף ש"ח לקיום טורניר האביב בישראל.

■■■

● **הארצית בטלוויזיה.** ערוץ אחד שלא זכה במכרז לשידורי חיים של משחקי הליגה הלאומית, החליט לפצות אוהדי כדורגל באמצעות הערוץ הערבי.

החל מיום א' הקרוב ישודר מאגזין ספורט בו יסוקרו משחקי הליגה הארצית בכדורגל. אורך המאגזין 15 דקות והוא יעלה לאויר ב־6.30 בערב.

כל שבוע יסוקרו 3–4 משחקים. הקריינות תהיה בערבית וילוו אותה כתוביות בעברית. בהצלחה!

יורוקום
טכנולוגיה משרדית מתקדמת
למר ישראל זמיר
לרגל מינויו למנכ"ל
חברת הגיראן
שא ברכה והרבה הצלחה

למר גוסטבו טרייבר
לרגל מינויו למנכ"ל
התאחדות חברות הטלוויזיה בכבלים
שא ברכה והרבה הצלחה

מיטב הברכות
לעירית אשקלון
ולראש העיר מר בני ועקנין
לרגל חגיגות 45 שנה להיווסדה
שאו ברכת בניה ופיתוח
אחים עשוש בע"מ
עבודות עפר והובלה
אשקלון טל. 07-750570

ברכות חמות
לעירית אשקלון
ולראש העיר מר בני ועקנין
לרגל חגיגות 45 שנה להיווסדה
משתלת אשקלון בע"מ
טל. 07-739973
SPEEDLING
חישתיל

גני ירושלים
מורחן בע"מ
לעיר אשקלון ולתושביה
במלאת לה 45 שנה
המשך שגשוג ופריחה

איסוט
שפע ברכות
לעירית אשקלון
ולראש העיר מר בני ועקנין
לרגל חגיגות 45 שנה להיווסדה
שאו ברכת תנופה ופיתוח

PAYTON
GROUP
ברכות
לעיר אשקלון ולתושביה
במלאת לה 45 שנה
המשך שיתוף פעולה פורה

ראש אגף השליחים במשפט דיניץ: כל מה שאינו הוצאה בתפקיד הוא הוצאה פרטית

(ע). – "כל מה שאינו הוצאה בתפקיד נחשב להוצאה פרטית", טען אתמול העד אורי אילש, ראש אגף השליחים בסוכנות היהודית, במהלך חקירתו הנגדית במשפט דיניץ.

במוקד הדיון עמדה מגמתו של הסניגור, עו"ד אורי וגמן, להוכיח שניתן להפריד בין הוצאות פרטיות לבין הוצאות בתפקיד בעת עריכת ההתחשבנות הסופית עם חוזרת השליחים מחו"ל. לטענת עו"ד וגמן, אמר העד גרג שוקרה, כי עריכת ההתחשבנות על הוצאות השליחים מורכבת מדו"ח שמגיש השליח עם חזרתו ארצה ומדו"חות ששולחות גזברויות הסוכנות בחו"ל על הוצאותיו בתפקיד של השליח.

לדברי עו"ד וגמן, הדו"חות של רשת הגזברויות של הסוכנות מדויקים יותר מן הדו"חות שמגישים השליחים. לפיכך, טען, ניתן לשחזר את הסכום המדויק שהוציא השליח במסגרת תפקידו על־פי הדו"חות של הגזברויות.

אילש השיב לטענה זו, כי דו"חות הגזברויות מחו"ל עלולים להגיע באיחור של עד שלושה חודשים. לדברי עו"ד וגמן, ניתן לעשות התחשבנות אחת, שתיערך רק לאחר הגעת כל הפרטים, לרבות דו"חות הגזברויות מחו"ל.

אילש השיב, כי הנוהל הוא לחייב את התקציב לשליחים על־פי הדו"ח שמגיש השליח עצמו על הוצאותיו בתפקיד ולאחר מכן, כשמגיעים הדו"חות מגזברויות חו"ל, לערוך חשבון סופי.

"השיטה הזו עובדת גם באמריקן אקספרס וגם כאן", אמר העד. "אי־אפשר לעבוד אחרת. הגזברויות שולחות את הדו"חות שלהן באיחור רב. אם לא נחייב את ההוצאות עד שיגיעו הדו"חות יפגע הדבר בשליח וייצור אנדרלמוסיה בתקציב המחלקה".

ברוח לכך דחה אילש את טענות ההגנה שלפיהן ניתן בקל להפריד בחשבונות האירוח בבתי־מלון בין הוצאות בתפקיד לבין הוצאות פרטיות.

"אינני מבין את השאלות האלה", טען אילש. "אני צריך לנחש אם ארוחת הבוקר היא הוצאה בתפקיד או לא? הרי השליח יכול לאכול בבוקר דווקא מהמיני־בר, ואז נגדיר זאת כהוצאה פרטית?"

אילש הוסיף, כי דיניץ היה צריך לעבור על חשבון הוצאותיו בבתי המלון לפני שהגיש אותו להנהלת החשבונות של הסוכנות בירושלים.

שמואל אלימלך, החשוד ביבוא סמים, ופרקליטו, עו"ד מוטי כץ, בדיון בבית המשפט אתמול. (צילום: גדעון מרקוביץ'/ י.ם.פ.א)

הוארך מעצרו של משה אלימלך – "גדול יבואני הסמים"

(ע). – בית־משפט השלום בתל־אביב האריך אתמול בשמונה ימים את מעצרו של משה אלימלך (37) מראשון־לציון, שעליו טוענה המשטרה כי הוא "גדול יבואני הסמים".

אלימלך נעצר ביום שלישי לאחר שבאחד מארונות ביתו בשכונת פאבלו אספניול בראשון־לציון נמצאו כ־8 ק"ג הרואין ארוזים ומוכנים להפצה. שווי הסם מוערך ביותר מ־7 מיליון שקל.

המשטרה ייחסה לאלימלך עבירות של יבוא וסחר בסמים, החזקת אקדח ללא רשיון וקשירת קשר.

במהלך הדיון אתמול אישרה המשטרה, כי אין ראיות חותכות שלפיהן כמות הסמים הגדולה שנתפסה בביתו של אלימלך אכן שייכת לו.

נציג המשטרה ציין, כי אלימלך אינו משתף פעולה.

פרקליטו, עו"ד מוטי כץ, טען כי כמות הסם – 14 גרם – שנתפסה על גופו של מרשו אינה בהכרח שייכת לכמות הסם הגדולה.

המשטרה ביקשה להאריך את מעצרו של החשוד ב־15 יום והשופטת זיוה הדסי הרמן נענתה לבקשתה רק בחלקה וקבעה, כי נגד אלימלך ישנן ראיות לכאורה אך הדבר לא מצדיק את מעצרו לתקופה המבוקשת. השופטת הורתה להאריך את מעצרו בשמונה ימים נוספים.

500 שקל נחטפו ממתדלק בקרית־אונו

(ע). – תיק ובו 500 שקל נחטף אתמול לפנות בוקר ממתדלק בתחנת דלק "פז" ברחוב לוי אשכול בקרית־אונו.

שני חשודים הגיעו ברכב גנוב מגבעת שמואל הסמוכה, שדדו את הפועל ונמלטו מהמקום.

המתדלק לא נפגע.

אחד התובעים במשפטו של דרעי פרש זמנית

התובע הראשי מכחיש קשר בין הפרישה לעדות אלבק

(ע). – עו"ד צבי קלנג, אחד התובעים במשפט דרעי, פרש זמנית מצוות הפרקליטים ולא יופיע למשפט.

עו"ד יהושע רזניק, התובע הראשי במשפט, הודיע אתמול, כי אין יסוד לטענה שעו"ד קלנג פרש בשל חילוקי דעות שהתגלעו בצוות הפרקליטים בנושא עדותה של עו"ד פליאה אלבק. לדבריו אין קשר בין חילוקי הדעות בתביעה לבין עדותה של עו"ד פליאה אלבק.

במהלך החקירה הנגדית שאל עו"ד דן אבי יצחק את עו"ד פליאה אלבק, אם בדקה שהמידע שנמסר לה על בריקאת נכון. עו"ד אלבק השיבה, כי לא אימתה את המידע.

עו"ד אלבק העידה בחקירתה הראשית, כי ערבי בשם בריקאת מכר לחברת "מורשת בנימין" אדמות שלא היו רשומות על שמו, ולכן לא היתה יכולה החברה לרשום את הקרקעות על שמה.

עו"ד אלבק הוסיפה, כי למיטב ידיעתה, נפתח בפרשה תיק פלילי במשטרת רמאללה, בעקבות תלונה של המינהל האזרחי.

התובע, עו"ד יהושע רזניק, הגיש לבית המשפט את פרוטוקול ועדת השרים שדנה בנושא נבי סמואל. המסמך נשמר, בשל סודיותו, בכספת בית המשפט.

בקשתה של עו"ד פליאה אלבק להעיד על המסמך בדלתיים סגורות, נענתה.

המפכ"ל: אינני מרוצה מטיפול המשטרה בתופעת הגברים המכים

מאת אורי שורון

מפכ"ל המשטרה, רב־ניצב אסף חפץ, אמר אתמול, כי עדיין אין הוא מרוצה מטיפול המשטרה בתופעת הגברים המכים את בנות זוגם, אף שבאחרונה נעשה הטיפול בתופעה זו מקצועי יותר והפיקוח קציני משטרה שמונו במיוחד לשם כך ועברו השתלמויות בנושא.

בסיור שערך אתמול במרחב חיפה אמר המפכ"ל, כי "אין ספק שתופעת הגברים המכים יכולה להידרדר למצבים טרגיים ואנחנו צריכים להבחין באותם מקרים חמורים ולטפל בהם בצורה יעילה יותר".

לדבריו קבע המטה הארצי הנחיות לטיפול בתופעת הגברים המכים. אולם גם אם הטיפול בתופעה זו יהיה טוב יותר, היא לא תיעלם מהשטח, כי היא חלק מההוויה של כל חברה. עם זאת יש להשגיח שהתופעה לא תגלוש למצבים טרגיים. הוא הדגיש, שלא רק המשטרה מתמודדת עם התופעה אלא גם מערכות חברתיות אחרות.

בתשובה לשאלה, הכחישו המפכ"ל ומפקד מרחב חיפה, תנ"ץ יעקב בורובסקי, את קיומן של "רשימות והוראות" של הומוסקסואלים במאגר המידע של משטרת ישראל, על רקע חקירת רצח ההומוסקסואל חולה האיידס ישעיהו דמגר בחיפה.

רב־ניצב חפץ אמר, כי "המשטרה רגישה מאוד לכל חדירה לתחום הפרט ועדה לנושא זכויות הפרט ופגיעה בצנעת הפרט. אך לפעמים יש צורך לחדור לתחום הפרט ואנחנו עושים זאת באמצעות צווים של שופטים".

מנהל המחסן של מועצת קרית־מלאכי חשוד בגניבה

מאת רוני ברזילי

מנהל המחסן של מועצת קרית־מלאכי, שלמה ברחום, חשוד בגניבת כלי עבודה, חומרי גלם ואינסטלציה השייכים למועצה. מעצרו הוארך אתמול בבית־משפט השלום בקרית־גת.

מחקירת המשטרה עולה, כי לפני כמה חודשים התקבל מכתב אנונימי במועצת קרית־מלאכי שבו הועלה חשד לביצוע הגניבות מהמחסן המועצה. ראש מועצת קרית־מלאכי, משה שמעון, העביר את הנושא לבדיקת חברת חקירות פרטית. לפני כמה ימים הגישו חוקרי החברה הפרטית את ממצאיהם למועצה המקומית, וראשיה החליטו להעביר את המשך החקירה למשטרת קרית־מלאכי.

מפקד משטרת קרית־מלאכי, רב־פקד יורם לוי, מסר, כי על־פי החשד גנב מנהל המחסן רכוש בשווי של עשרות אלפי שקלים השייך למועצה. לדבריו הכחיש החשוד כל קשר לחשדות, שיוחסו לו וטען שכל הרכוש שנמצא בביתו ובמחסנו נרכש על־ידו כחוק. מעצרו הוארך להמשך החקירה.

אורח נדיר בבית־ספר שדה הר הנגב – נמר בוגר

מאת אמיר רוזנבלים

חוויה נדירה הזדמנה שלשום לצוות בית־ספר שדה הר הנגב של החברה להגנת הטבע: סמוך לשעה 21:30 נכנס נמר בוגר לביקור קצר בבית הספר, השוכן על שפת מצוק המשקיף על מכתש רמון.

הנמר נכנס לשטח בית הספר, הסתובב בטבעיות במקום ואחר־כך התיישב להנאתו מתחת לעץ הזית שבמדשאה המרכזית, שם גילתה אותו אחת מעובדות בית הספר, איילת מעוז. האורח הנדיר עורר התרגשות רבה בקרב סגל בית הספר.

מנהל בית הספר, ליאור ברנשטיין, אמר אתמול, כי הנמר רבץ במקום במשך כחמש דקות וכשהבחין במהומה ההולכת ומתרגשת סביבו קם ממקום רבצו ופסע באיטיות אל מחוץ לשטח בית הספר.

בשנים האחרונות התרבו העדויות בדבר קיומם של נמרים באזור הר הנגב. לפני כשנתיים נצפה נמר במצפה רמון ולפני כשבע שנים חדר נמר ליישוב וטרף בעלי חיים בפינת החי.

הנמר הוא חיה נדירה ביותר בארץ. אוכלוסיית הנמרים מתרכזת בעיקר במדבר יהודה והיא הולכת ונכחדת. לפיכך תולים שוחרי הטבע תקוות רבות באוכלוסיית הנמרים בהר הנגב.

מהחברה להגנת הטבע נמסר, כי בספירה שנערכה לפני כשנתיים נצפו באזור הר הנגב שבעה עד עשרה נמרים. עם זאת, לעיתים נדירות מאוד מתגלה נמר לבני־אדם ולעיתים נדירות יותר מבקר נמר בוגר במקום יישוב. צוין, כי נמרי הנגב אינם מסוכנים לבני־אדם ואינם תוקפים אותם בלא שיתגרו בהם. דבר זה הוכח במפגש שהיה שלשום בבית ספר שדה הר הנגב.

שוחרי הטבע חוששים מהכחדת אוכלוסיית הנמרים במדבר יהודה. עם מותו של אמרפל, הנמר שנדרס לפני כשנה על־ידי אוטובוס של אגד צפונית לנחל קדרון, הצטמצמה אוכלוסיית הנמרים במדבר יהודה לשלושה בלבד: שלומציון, שכבר אינה פוריה, ושני צאצאיה, הורדוס וחריתן.

בחודש ספטמבר אשתקד נפטרה אמו של אמרפל, חומבבה, נמרה יפהפייה שנחשבה למלכת מדבר יהודה. חיילים שטיילו באזור נחל דרגות והבחינו בה חששו, לטענתם, שהיא עומדת לתקוף אותם. אחד מהם סיפר, כי ירה ירייה אחת באוויר ומשהבחין כי היא ממשיכה להתקרב לעברו ירה כדור נוסף בראשה והרג אותה. החייל לא יכול היה לדעת שחומבבה לא שמעה את היריות, שכן היא היתה חירשת לחלוטין, עיוורת בעינה השמאלית, והתנהלה בכבדות. ככה זה כשנמרה מגיעה לגיל 18, המקביל אצלנו לגיל 90.

שופר־סל ישלם חצי מיליון שקל למנהלת חנות שהחליקה ונחבלה

(ע). – רשת השופר־סל תפצה ב־500 אלף שקל את מאיה פרידנרייך (45) מרמת השרון, מנהלת חנות ברשת, שהחליקה במהלך עבודתה ונחבלה קשות ברגלה.

כך נקבע בהסכם פשרה בין הצדדים שאושר על־ידי בית המשפט המחוזי בתל־אביב וקיבל תוקף של פסק־דין.

התאונה אירעה בינואר '81 בחנות השופר־סל ברעננה. התובעת החליקה על רצפת מחסן החנות שהיתה חלקלקה ומלוכלכת משיירי מזון. לאחר התאונה הושמה רגלה של התובעת בגבס לתקופה של רשויה חודשים. היא נותחה כמה פעמים ורגלה היתה מגובסת במשך חודשים רבים. מומחה לכירורגיה אורטופדית קבע לתובעת 74 אחוזי נכות לצמיתות.

מאיה פרידנרייך טענה בתביעתה, כי מאז התאונה היא סבלה כאבי תופת בקרסולה, הגבלות בתנועה ונאלצה במשך תקופה ארוכה להיות מרותקת למיטתה או לכיסא גלגלים. בחלק מהתקופה נעזרה בקביים לשם הליכה.

בכתב ההגנה טענה שופר־סל, כי התאונה אירעה אך ורק בשל רשלנותה של התובעת שלא נזהרה ולא שמה לב כלל לנעשה ולמצוי בסביבתה.

מעורב בתאונת דרכים התחזה לידידו וגרם לשלילת רשיונו

(ע). – צעיר בן 17 וחצי מירושלים, שהיה מעורב בתאונה לאחר שעבר על פס לבן, חשוד שזייף את תעודת הזהות של חברו והתחזה בבית המשפט. הפרשה נחשפה רק לאחר שהשופט הטיל עונש של שלילת רשיון על חף מפשע.

לפני כחצי שנה אירעה בבני־ברק תאונת דרכים בין שתי מכוניות וכמה נוסעים נפגעו. סיבת התאונה היתה מעבר על פס לבן. בוחן מעצר התנועה שהגיע למקום גבה עדות מהנהג הפוגע שהציג עצמו כ"פסח קירשברג מבני־ברק" באמצעות רשיון נהיגה עם תמונה.

לפני חודש נשפט אותו "פסח קירשברג" בבית המשפט לתעבורה ונגזרה עליו שלילת רשיון למשך 10 שנים.

כמה ימים לאחר מכן הופיע בפני השופט אדם נוסף, שזיהה עצמו כפסח קירשברג, וטען, כי מעולם לא היה מעורב בתאונה. השופט, שהבחין בהבדל בין שני המזהים עצמם כ"פסח קירשברג", התלונן במפלג ההונאה של משטרת תל־אביב.

מחקירת הפרשה עולה, כי תלמיד ישיבה בן 17 וחצי מירושלים התחזה לידידו פסח קירשברג באמצעות זיוף רשיון הנהיגה שלו. הוא לקח את תעודותיו, אך לאחר מכן דיווח לו על מעלליו.

הנאשם האמיתי נעצר ושוחרר בערבות בימים אלה, ובמשטרה נערכים להכנת כתב אישום נגדו.

הצפות בכביש ים המלח־אילת

(ע). – שטפונות בדרום הארץ גרמו לשתי הצפות לאורך כביש ים המלח־אילת. הכביש מוצף בנחל חבר ובנחל קידרון כאשר המרחק בין שני מוקדי ההצפה כ־60 קילומטר. על כך מסר עובדיה זכריה ממשטרת התנועה הארצית.

גשר צאלים חסום לתנועה בין צומת אורים לצומת צאלים. בצפון קיימת זרימת מים חזקה סמוך לצומת נבות בכביש בית שאן־צומת נבות, אך הכביש לא נחסם לתנועה.

מסתנן מצרי נתפס בעירון לאחר שגנב רכב ודרס שוטר

(ע). – אזרח מצרי, ככל הנראה מסתנן, נורה אתמול בידו ונלכד במהלך ניסיון בריחה ברכב גנוב, לאחר שדרס ופצע שוטר סמוך לכפר בקעה מואדי ערה.

שוטרי מג"ב של גזרת כרמל הבחינו ברכב החשוד כגנוב. הם הציבו מארב במקום, ולאחר זמן הגיע למקום החשוד. הוא נכנס לרכב וניסה להימלט.

משהבחין ברכב מג"ב שחוסם את דרכו ובשוטר שאותת לו לעצור הפנה את המכונית לכיוון השוטר ופגע בו במהלך המנוסה.

השוטר ירה לכיוון נהג הרכב. האיש נפצע בזרועו משני כדורים וכוח מג"ב השתלט עליו. שני הפצועים הועברו לטיפול בבית החולים הילל יפה בחדרה.

החקירה נמשכת.

שלושה צעירים מרהט נאשמים ברצח ובאונס פרוצות בבאר־שבע

(ע). – שלושה צעירים מהעיר הבדואית רהט הואשמו אתמול בבית המשפט המחוזי בבאר־שבע בעבירות אלימות כלפי פרוצות. אחד מהם מואשם בחטיפה, אינוס ושוד פרוצה ושני חבריו נאשמים בביצוע אותן העבירות יחד איתו ובביצוע עבירות דומות בסליה לרדו. שניים אלה נאשמים גם ברצח סליה לרדו והשלכת גופתה לתוך באר מים.

הנאשמים הם קאיד חסין אבו מדיע'ם (18), חסן סלימאן אבו מדיע'ם (20) ואחיו נאיף (21).

עו"ד זאב למפ, סגן בכיר לפרקליט מחוז הדרום, טען בכתב האישום, כי בתחילת חודש אוקטובר השנה הגיעו הנאשמים מרהט לבאר־שבע במכונית ונסעו לאזור תחנת הרכבת, שם מתגוררות יצאניות. השלושה איימו בסכין על יצאנית והכניסו אותה למכוניתם. הם השכיבו אותה על רצפת המכונית ליד המושב האחורי והסעו אותה לאזור צומת שוקת־להבים. תוך כדי מכות ואיומי סכין אנסו אותה כמה אחר זה. אחר־כך הם שדדו 150 שקל מתוך תיק היד של הפרוצה, הסיעו אותה לכביש שומם בין צומת בית קמה למושב בית הגדי ושם השליכו אותה בשולי הכביש בשעת לילה מאוחרת.

קאיד אבו מדיע'ם וחסן אבו מדיע'ם נסעו, לפי כתב האישום, שוב לבאר־שבע וחיפשו פרוצות בשדרות בן־גוריון. סמוך לשעת חצות הם פגשו בסליה לרדו, שנכנסה למכוניתם ומאז לא נראתה בין החיים. גופתה נמצאה כעבור ארבעה ימים בבאר מים ליד צומת להבים.

על־פי כתב האישום הסיעו השניים את הצעירה מבאר־שבע באיומי סכין ותוך כדי הכאתה. בצומת להבים הם ירדו בנסיעה לדרך עפר ונסעו לכיוון חורבת אבו לטייף. שם אנסו אותה הנאשמים באיומי סכין ותוך כדי ביצוע מעשי אלימות. הצעירה איימה להתלונן נגדם במשטרה ובתגובה הם דקרו אותה שש פעמים בסכין והרגו אותה. אחר כך הם גררו את גופת הצעירה לבאר מים סמוכה והשליכו אותה לתוך הבאר.

זייפה צ'קים וקנתה אופנועים לחברה כדי שלא ייפרד ממנה

(ע). – צעירה בת 27 מבאר־שבע, שחששה שבן זוגה ייפרד ממנה, נעצרה כחשודה בזיוף המחאות וברכישת אופנועים לחברה כדי לחזק את הקשר ביניהם.

הצעירה נכנסה לסניף בנק בבאר־שבע וקנתה צ'ק בנקאי על סך של 47 שקל לפקודת סוכנות אופנועים בתל־אביב. הצעירה הוסיפה לצ'ק שלושה אפסים, שהפכו את סכום השטר ל־47 אלף שקל. כשהיא מצוידת בצ'ק המזויף רכשה בסוכנות האופנועים בתל־אביב אופנוע משוכלל שהיה חלומו של חברה.

התרמית התגלתה מיד עם הפקדת הצ'ק בבנק, ובעל סוכנות האופנועים התלונן במפלג ההונאה בתל־אביב. האופנוע נלקח חזרה לסוכנות האופנועים, אולם בבדיקה שנעשתה הוברר שהצעירה רכשה בשיטה זו ארבעה אופנועים לבן זוגה. באחד המקרים התקשר הצעיר אל מחלק ההונאה בתל־אביב לאחר שגילה אופנוע נוסף במקום זה שהוחזר.

מהמשטרה נמסר, כי הבחורה משתפת פעולה עם החקירה וכי מטרותיה היו רומנטיות בלבד. היא שוחררה בערבות עצמית ובקרוב יוגש נגדה כתב אישום.

מת הבלשן ד"ר ראובן סיוון

(ע). – הבלשן ד"ר ראובן סיוון מת אור לאתמול בירושלים בגיל 82.

ד"ר סיוון היה מחנך ובלשן, עורך ומתרגם. נולד בירושלים. בנו של המחנך והסופר קדיש יהודה סילמן. היה חבר יועץ באקדמיה ללשון העברית והרצה בענייני חינוך ולשון במוסדות ובאוניברסיטאות. בעבר היה קצין עיתונות ועורך פרסומי משרד החינוך והתרבות.

סיוון פרסם מאמרים וספרי לימוד ועיון רבים בענייני לשון. ערך את מילון "מגידו" ומילון "בנטם" עברי־אנגלי ואנגלי־עברי (עם פרופ' לבנשטון). כמו כן פרסם קבצי שנינות והומור, ספרי שירה לילדים, תרגם ספרי מדע וערך את המהדורה החדשה של מילון אבן־שושן. הוא יזם ותכנן מכונת כתיבה עברית מנוקדת וקיבל על כך את פרס נציבות שירות המדינה.

סיוון הובא אתמול למנוחות בירושלים.

גופתו של גבר כבן 60 נמצאה בירושלים

מאת מיכל גרייבסקי

גופתו של תושב ירושלים כבן 60 נמצאה אמש ברחוב דרך בית־לחם בעיר. צוות של מד"א שהוזעק למקום קבע את מותו.

משטרת מחוז ירושלים עצרה לחקירה את חברו של המנוח. בחקירתו סיפר, כי הם השתכרו בדירתו הנמצאת בסמוך למקום שבו נמצאה הגופה. לדבריו החל המנוח להשליך חפצים ולאחר מכן עזב את הדירה וככל הנראה נפל ונחבל וכך מצא את מותו.

מהמשטרה נמסר, כי חברו של המנוח ישאר במעצר עד גמר החקירה.

הגופה הועברה למכון המשפטי באבו־כביר לקביעת סיבת המוות.

ב"ה
זמני הדלקת נרות
כ"ג בכסלו תשנ"ה
פרשת וישב

מוצ"ש	ער"ש
ירושלים – 5.14	ירושלים – 4.00
תל־אביב – 5.16	תל־אביב – 4.18
חיפה – 5.13	חיפה – 4.08

משרד הבטחון
אגף הנוער והנח"ל
עבר למשכנו החדש.
החל מיום א' 27.11.94 הכתובת החדשה –
רח' ליאונרדו דה וינצ'י 9
(פינת קפלן 12)
הכתובת למכתבים – אגף הנוער והנח"ל
משרד הבטחון הקריה ת"א
מיקוד 61909
טלפונים:
לשכת ר' האגף – 03-6934708/9
תחום הנח"ל – 03-6934723
תחום גדנ"ע – 03-6934752
תקציבים – 03-6934717
פקס' – 03-6934785

גזית אינק.
הודעה על תוצאות הצעה בתשקיף
על־פי תשקיף מיום 14.11.94 הציעה החברה במכרז שהתקיים ביום 23.11.94, 1,000,000 מניות רגילות, רשומות על שם, בנות $1 ארה"ב ע.נ. כל אחת, במחיר של 8.5 ש"ח (850%) למניה, בערך נקוב כולל של $1,000,000;
המניות הוצעו לציבור בדרך של מכרז על מחיר היחידה.
תוצאות ההצעה הינן כדלהלן:
בהצעה נתקבלו 2 הזמנות לרכישת 1,000,000 מניות סה"כ שהוצעו לציבור על פי התשקיף הנדון במחיר מינימלי של 8.5 ש"ח למניה.
סה"כ הוזמנו מניות בתמורה כספית כוללת של 8,500 אלפי ש"ח.
מחיר המניה שנקבע במכרז הינו 8.5 ש"ח (המחיר המינימלי).
במחיר ההנפקה נתקבלו 2 הזמנות לרכישת 1,000,000 מניות.
בהתאם לכך שיעור ההקצאה לכל מזמין במחיר ההנפקה הוא 100% מעוגל כלפי מעלה ליחידה השלמה.

שפע ברכות
לחברת נתיבי כרמל
ולמנכ"ל דר' דורון בלשה
לרגל פתיחת גשר הקריות
סולל בונה בע"מ
מרחב כבישים ועפר צפון
הקבלן המבצע

ברכות חמות
לחברת נתיבי כרמל
ולמנכ"ל דר' דורון בלשה
לרגל פתיחת גשר הקריות
שאו ברכה חדד צלחה
טופז
הנדסת חשמל ותאורה (1992) בע"מ
שדרות מוריה 31 חיפה 34575
טל. 04-377589

ב.א. יעד מהנדסים
חברה להנדסה ובניה בע"מ
לחברת נתיבי כרמל
למנכ"ל ד"ר דורון בלשה
ולמנהל הפרויקט אינג' עופר דפני
ברכות חמות לרגל פתיחת גשר הקריות
שאו ברכה והמשך עבודה פוריה
ממפקחי הגשר
אינג' קובי בן־אליעזר
חב' ב.א. יעד מהנדסים

איחולי הברכות
לחברת נתיבי כרמל
למנכ"ל דר' דורון בלשה
ולמנהל הפרוייקט אינג' עופר דפני
לרגל פתיחת גשר הקריות
אינג' עמוס דנק
מהנדס יועץ

לחברת נתיבי כרמל
לרגל פתיחת גשר הקריות
שאו ברכת שגשוג והצלחה
גולן אדריכלים

בכל זאת, פלסטין תחילה

"הפרו־סורים" טענו כל הזמן שסוריה היתה ונשארה סמל הלאומיות הערבית שבלעדיה לא ייתכן שלום. וכי סאדאת לא הלך לחופה בלי השושבין הסורי? ובכן, מצרים היא מצרים וירדן היא רק ירדן, הם השיבו. ההיגיון היה כולו בטענות אלה ורק סדק צר היה בהן: הן התבררו כלא נכונות

מדי פרויס

עוד לפני שמפלגת העבודה חזרה לשלטון רווחו ויכוחים תרישיים, לבל ישמעו המושלים, בדבר סדר העדיפויות במהלכי השלום. במשרד החוץ ובאמ"ן היו שאמרו סוריה תחילה. כשה"ה שמיר ולוי לא היו בסביבה לחשו המשקיפים, כי רוח חדשה נושבת בדמשק. שוב אין מאיימים ובמקום הסיסמאות המלחמתיות מזכירים את 242 ופה ושם גם נשמעים ביטויים שמהם עולה, כי אסד השתנה במידת מה.

עדויות נסיבתיות תמכו בהשקפה זו: ברית־המועצות נטשה את כוונותיה האימפריאליסטיות ולאחר מכן התפרקה למרכיביה. נוצרה אווירה שאינה עלולה לעודד את סוריה להילחם בגדול או בקטן. יצחק שמיר המשיך לומר קשקשש ("קוסמטיקה" על ברה"מ ו"הערבים אותם ערבים" על הערבים). לעומתו היטה שר החוץ לוי אוזן אחת והוריד את הטון בחצי אוקטבה בדברו על ואל סוריה. מנגד התייצבה האסכולה הפלסטינית שאמרה שמכיוון שהפלסטינים הם לב הסכסוך, צריך להתחיל את המו"מ עמם.

כמובן שכל עוד ניצב הליכוד ליד ההגה, הוויכוח היה אקדמי והיכלות מדריד ופרוזדורי הסטייט־דיפרטמנט איכלסו דיונים שהיו למעשה ויכוחים באגודת סטודנטים.

ואז באו חילופי השלטון והדברים קיבלו משמעות אחרת. הציבור לא ידע על המסלול הפלסטיני באוסלו ונסיונות ההידברות עם הסורים היו קצה קרחון יחידי, ואף זה ללא קרחון מתחתיו.

רבין, שלא כבעבר, עת הסתכל על המשק כמקור לצרות ושרוד בלבד, הניח עתה את כספו על הקלף הסורי והטעים ללא הרף "לא נעמוד על כל סנטימטר". לאחר מכן הגדיל את סכום ההתערבות באומרו "נצטרך לוותר על קילומטרים". אנשי האסכולה הסורית הניעו ראשם בהסכמה והסבירו, כי משקלה הסגולי של סוריה, נושאת דגל הלאומיות הערבית והפאן־ערביות, מחייב לשלוח לה את ההזמנה הראשונה ולהושיב אותה בראש השולחן. ואז התפרץ המטען באוסלו והתגלה המסלול האחר. פרס אמר ללכת בשני המסלולים בעת ובעונה אחת; רבין חשב כמקודם, שסוריה תחילה, אך בדומה לנסיך רנייה ממונאקו, שהסכים בלב כבד כי בתו הצעירה תינשא לבחיר לבה (שלו כבר ילדה שניים), נתן או.קיי גם לפלסטינים.

התברר כי התחרות, בניגוד לתחרות בין הבנקים בישראל, הורידה את המחיר. אסד גילה סימני עצבנות בתוספת עלבון על שהשנוא עם הזיפים הקדים אותו ולא שעה לחוטו שלהם. האסכולה הסורית בישראל משכה בכתפיה בספקנות. מרוקו, שבה נחתו רבין ופרס בדרכם חזרה מהטקס בוושינגטון, סירבה ליחסים דיפלומטיים. כך גם נסיכויות המפרץ, סעודיה ואינדונזיה המוסלמית, שבבירתה התעכב רבין בדרכו חזרה מהמזרח הרחוק. וירדן בוודאי לא תבוא, אמרו "הפרו־סורים". חוסיין תמיד נתלה ברגע האחרון על הגדר ובלי אסד הוא לא ייוושע, כי סוריה היתה ונשארה סמל הלאומיות הערבית שבלעדיה לא ייתכן שלום. וכי סאדאת לא הלך לחופה בלי השושבין הסורי? ובכן, מצרים היא מצרים וירדן היא רק ירדן, הם השיבו.

ההיגיון היה כולו בטענות אלה ורק סדק צר היה בהן: הן התבררו כלא נכונות. אף כי המו"מ עם הסורים היה תקוע בעומק זה או אחר של הביצה (נתניהו כבר זעק "הצילו, יש הסכם") מרוקו באה. אמנם לא היכל של שגרירות אבל בכל זאת חדר המתנה צבוע של נציגות. בעקבותיה הלכה תוניס וכנראה שכמה מנסיכויות המפרץ ינהגו כמותן. ומעל לכל ירדן. אסד או לא אסד, הסכמי אוסלו, וושינגטון וקהיר סיפקו להוד מלכותו אליבי מוצק דיו כדי לחתום על הסכם שלום מלא וכולל. בנוסף לכך, התקיימה ועידת קזבלנקה, עם כמה סימנים לקץ החרם הכלכלי על ישראל. רמזור הווטו הסורי נחשף כאור צהוב לכל היותר. יש אף טוענים, בהם הנשיא ביל קלינטון, כי דווקא בשל ההסכמים למיניהם, העמדה הסורית נתרככה במשהו.

המפנה (לטובה) ביחס לישראל התבטא גם בעמדות של מדינות שלישיות. בפורומים בין־לאומיים נשבה רוח אחרת ומדינות ידידותיות כבר לא חוששות בידידותן. ההחלטות האנטי־ישראליות שוב אינן החזיון הנפרץ והרבה דלתות שהיו נעולות נפתחו, אם עדיין לא לרווחה, לפחות עד מחצית צירן. תהליך הנורמליזציה החל לנוע בכיוון הרצוי.

מה גרם לשיפור האווירה, כדי לא לומר למפנה, מוקדם לפרש. יתכן שגורל הפלסטינים באמת נגע ללב מדינות ערב והעולם, ולאחר שנראתה תחילתו של הסדר, הלחץ על ישראל התרופף. אפשר גם שצדקו הציניקאים שאמרו, כי הפלסטינים הם נטל על צוואר העולם שרק חיכה להזדמנות ראשונה כדי לומר להם, קיבלתם משרה, בינתיים ארעית בלבד, אך הגיעה העת שתעמדו על רגליכם ולא תבלבלו את המוח עם פליטים, זכויות היסטוריות וכיו"ב דברי הבל המעיקים על מצפוננו.

אין חשיבות רבה מי צדק בניתוחיו בדבר יחס העולם לפלסטינים. השיבות יש לעובדות והן, כי ברגע שהוענקו להם סממנים של עצמאות, האווירה המורעלת החלה להימוג. סוריה עם טילים, צבא גדול וחיל־אוויר מודרני אמנם נותרה בקור, אך התברר כי משקלה בינוני בלבד, לא כבד. עכשיו נראה שיותר משצריך למהר במסלול הסורי, יש לסיים את הפרק הפלסטיני. בחידון הקדימויות והזמנים היה הצדק עם רבין ופרס כשהשני זכאי למדליית הזהב והראשון למדליית הכסף. ■

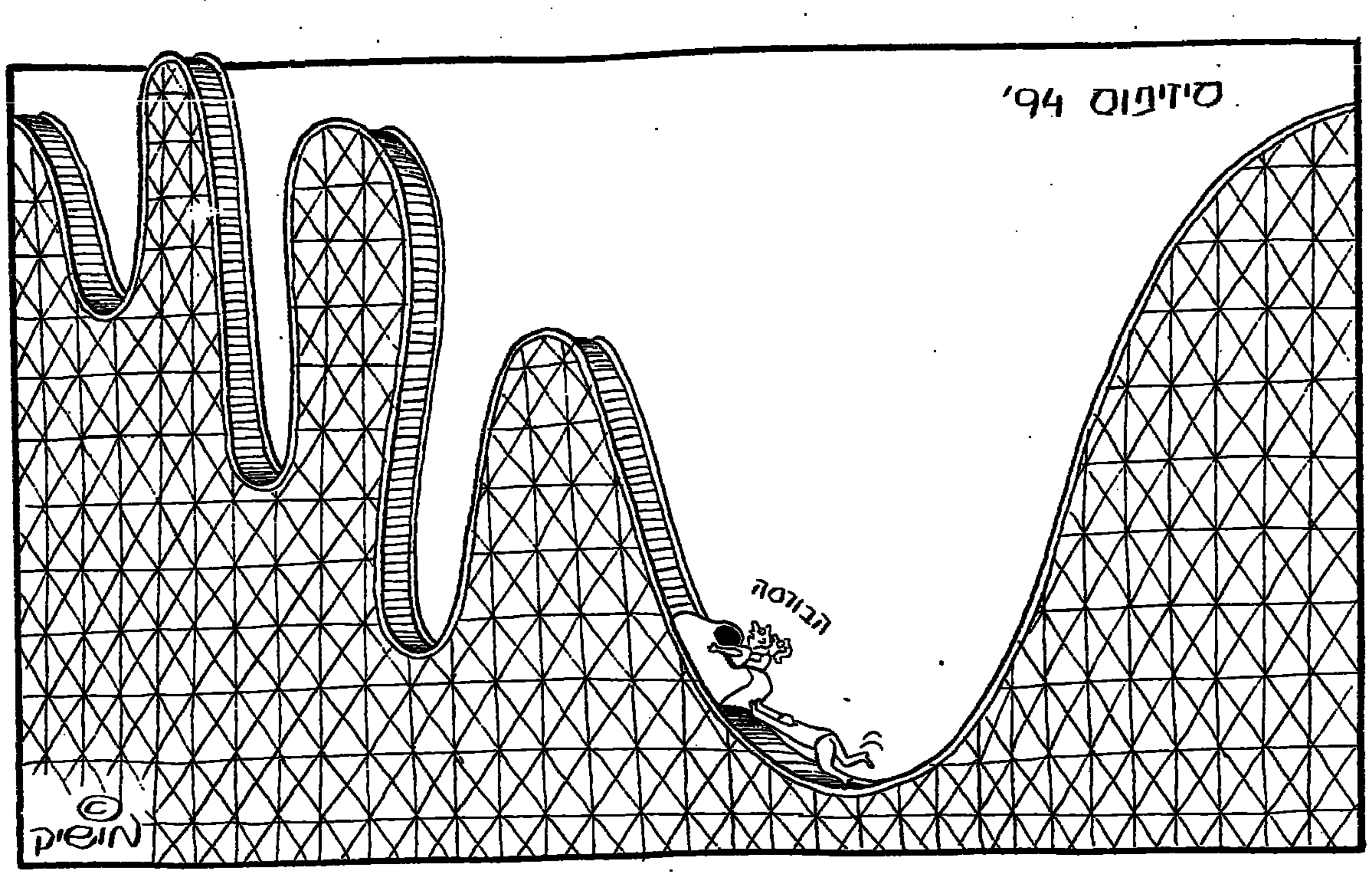

הנרות הללו של הבית השלישי

בניגוד להמלצות פקידיו ולהפצרות הערבים, החליט קלינטון שלא ללחוץ על רבין לחתום עד אפריל 1995 על האמנה השוללת תפוצה גרעינית. כדי שלא להשיב את פני האמריקאים ריקם, עשויה ישראל להצטרף להסכם אחר שמוביל קלינטון, לאיסור ניסויים

אמיר אורן

היה זה שבוע גרעיני מוצלח למדי לביל קלינטון, עם שני הישגים מתוך שלושה מאמצים – ובשלישי שוב אינו מתאמץ כל־כך. הוא איחד את מנהיגי ישראל ואוקראינה והטיס מקזחסטאן אורניום מועשר באיכות־נשק המספיקה לחצי תריסר פצצות, תאווה מתוסכלת לעיני איראן ועיראק. בשבט העולמי הופגן בכך ההבדל בין שתיים מהמשפחות הגרעיניות, רבק"א ויפ"ה.

ב־17 באפריל 1995 תתכנס בניו־יורק, לחודש, ועידת הסקר וההארכה של האן.פי.טי, האמנה נגד תפוצה גרעינית (או "נדר פוסל תפוצה", לייעול הזכרון). נפ"ת נחתמה ב־1970 ותוחלתה נקבעה ל־25 שנה, פשרה בין הדרישה האמריקאית־סובייטית לעולמים לבין תביעת המוותרות על מימוש יכולתן הגרעינית (ובראשן או איטליה ומערב־גרמניה) להסתפקות בקומץ שנים, חמש־עשר. מימשל קלינטון שואף לחדש את נפ"ת ללא הגבלה. בעמדה זו מצדדות ארבע החברות הנוספות במועדון הגרעיני – רוסיה, בריטניה, צרפת וסין (שתי האחרונות נעדרו מבריאת נפ"ת והצטרפו אליה במאוחר) – המעוניינות לשמור על בלעדיות. חולקות עליה הבלתי־גרעיניות, הרוצות בהאצת תהליך התפרקותן של הגרעיניות מנשקן ומחיקת הפער שבין שתי הקבוצות. הן, כל השאר, מבקשות לקצוב את ארכת נפ"ת בפחות מרבע־מאה נוספת.

נוסחו של סעיף 10 בנפ"ת עמום מכדי לחרוץ מראש אם האמנה תפוג מאליה, בהיעדר הסכמה על משך הארכתה, או שמא תישאר בתוקפה עד שתתקבל החלטה מפורשת אחרת.

אם יכולת ההרתעה מיועדת להבטחת הישרדות לאומית, עליה להיות שרידה בעצמה, בהגנת הקודקודים מעריפה ובהורדת הכושר ההתקפי לצוללות שבכוחן לנוע בהחבא שלושה שבועות, כמטחווי הבאת יעדים רחוקים

הנוהל, לעומת זאת, ברור: בהצבעה יכריע רוב מקרב 165 המדינות החתומות, כלומר 83 מדינות. יחסי־הכוחות דומים לאלה שבעצרת הכללית של האו"ם, לא למיבצר הגדולות במועצת הביטחון. החלוקה הגושית של המלחמה הקרה (שדווקא בה היתה בתחום זה שותפות אמריקאית־סובייטית) נעלמה, אך עדיין נודע משקל רב להתארגנות גושים, במיוחד מתוך מאה ויותר חברות נא"ם, "תנועת הבלתי־מזדהות". יוצא ש־20 מדינות ערביות, בתוספת עשרות קרובותיהן־לדעה המוסלמיות, האסיאתיות והאפריקאיות, יכולות להשפיע רבות על גורל נפ"ת – ומובטח שבהנהגת מצרים יעלו על ראש שמחתן את יכולתה הגרעינית של ישראל, מה גם שהמלוהקת הקבועה האחרת בתפקיד המנוולת, דרום־אפריקה, השתחררה לאחר שהתפרקה תחת דה־קלרק מחצי־תריסר פצצותיה.

טענותיהם הנצחיות של הערבים, כנגד הסלחנות האמריקאית כלפי הגרעין הישראלי, נדונו מדי חומש, במושבים הקודמים של סקר־נפ"ת, אך מעולם לא היו כה טעונות נפץ אטומי. הפעם, אין די בטענות־הנגד, הממוחזרות בפי האמריקאים, כי ישראל לא תוותר על ההרתעה שבדימויה הגרעיני קודם שתגיע לשלום עם כל אויבותיה ויריבותיה. עכשיו עלול קלינטון לעמוד בפני ברירה אכזרית: לא מובטח לו כי לחץ על ישראל ישיג את מטרתו, אבל אם לא יביא את הקריה הישראלית לחגורת נפ"ת עד אפריל־מאי באביב הבא, אולי יאבד את האמנה כולה ויסכל בכך אחד מהמאמצים העיקריים של מימשלו, לבלימת התפוצה הגרעינית ולהסגתה.

הבעיה הישראלית מוקרנת על רקע הישגים אמריקאיים בגזרות אחרות של החזית הגרעינית. לאחר היעלמות דרום־אפריקה ממפה זו וכמותה גם אמריקה הלטינית, עם הסכמת ארגנטינה והבריל לחדול מהתגרענותן, נותרו שלושה מיצרים של פצצות, בפועל או בכוח. הקל שבכולם, למרות בולטותו התקשורתית, הוא זה של הקוראן והקוריאנים: עיראק, איראן וצפון־קוריאה, שאמנם אין ביניהן (ככל הידוע) קשר משולש – שתי הראשונות מתחרות זו בזו, הראשונה והאחרונה חברות בנפ"ת ושתי האחרונות משתפות פעולה בפיתוח הרומר הטילים. עיראק נמצאת מאז 1991 תחת מכבש הדוק למדי, אם גם לא לחלוטין, של פיקוח עולמי. איראן מתקדמת להתגרענות אך עדיין רחוקה ממנה שנים. צפון־קוריאה, שעיקוד גרעינה חיוני למניעת הסלמה שתגרוף את דרום־קוריאה ויפאן, מכרה לוושינגטון את סחורתה בנזיד גדול, רב־מיליארדי, של עדשים ירוקים.

העיסקה עם פיונגיאנג נוצקה במתכונת הסובייטית־לשעבר, זו של משפחת רבק"א: רוסיה, בלרוס, קזחסטאן, אוקראינה. לאחר התפוררות ברית־המועצות נותרו בשלוש אחיותיה התורגות מאגרי טילים, פצצות וחומר גרעיני, שסכנתם (במיוחד אם יוברחו ללקוחות להוטים) אדירה אף שביצירתם נשארה בידיים רוסיות. אמנת סטאר"ט חייבה את הרוסים, כיורשיהם הבכירים של הסובייטים, להתפרק מאלפי ראשי־קרב גרעיניים, אך הם היתנו את מימוש התחייבותם בהצטרפות מאושררת לנפ"ת של שלוש היורשות המאושררות. בלרוס וקזחסטאן עשו זאת, בהסכימן להתפרק מעזבונן הגרעיני ובזכותן בסיוע אמריקאי נאה למדי, מאות מיליוני דולרים (וסכום דומה עלתה רכישת האורניום שחביותיו הובאו השבוע מקזחסטאן, במטוסי "ג'י־קסי", במיבצע חשאי). אוקראינה, שחיכוכיה עם רוסיה מועדים לפורענות, נאותה בינואר השנה לוותר על גרעיניה תמורת סיוע אמריקאי ושבועות־ביטחון משולשות, אמריקאיות־רוסיות־בריטיות, אך רק לאחר נצחון ליאוניד קוצ'מה בבחירות, הקיץ, הועתקה למהלך זה תנופה.

לקראת ביקורו אצל קלינטון, למחרת רבין, החתים קוצ'מה את מחוקקיו על הצטרפות לנפ"ת, בשכר ערבויות משולשות מוצקות עוד יותר (מסמך "מחייב משפטית" ייחתם באירופה בראשית דצמבר) וסיוע מוגדל – עוד 100 מיליון דולר מקלינטון, בנוסף ל־800 מיליון בשנתיים הנוכחות, בתוספת משאלה אמריקאית ל־100 מיליון מאירופה. "הלאומנים באוקראינה ראו בנשק הגרעיני מרתיע מול רוסיה והקומוניסטים – תג מעמד של מעצמת־על", תימצת "אקונומיסט" השבוע, "אך דומה ששתי הקבוצות נכנעו לשיקולים מעשיים, משום שאוקראינה זקוקה עתה לכספו של המערב ולהסכמתו יותר מאשר לשריר צבאי". בבית הלבן התחייב קלינטון פומבית לתמיכה (כספית) בתיקוני קוצ'מה בכלכלת אוקראינה ומדינית־ביטחונית בעצמאותה ובשלמות שיטחה. בכך עלתה אוקראינה למקום הרביעי בטבלת נהנות הסיוע האמריקאי, לאחר ישראל, מצרים ורוסיה – עם כל הסיפוק האמריקאי מסילוק גרעינה, עדיין מקבלת אוקראינה פחות משישית הסיוע הניתן לישראל – ולמקום דומה בטבלת הערבויות האמריקאיות, מפוקפק ככל שיהיה תוקפן, החוקי (אילו עוגנו באמנה, היתה חייבת באישור הסינאט) ועוד יותר מכך התכליתי. במחיר־מיבצע זה נפטרים האמריקאים (והרוסים) מ־3,000 ראשי־הקרב הגרעיניים שבאוקראינה, בהם אימתניים ביותר, רכובי טילי הקרקע־קרקע הניידים החדישים סס־24 וטילי־שיוט אוויר־קרקע, הניתנים לשיגור ממפציצים.

נשארה הבעייתית מכולן, משפחת יפ"ה – ישראל, פקיסטאן, הודו. המשפחתיות אינה נובעת מקשרי־דם, אף שלעתים מתפרסמות בעולם ידיעות בדבר מגעים ישראליים־הודיים נגד סכנה משותפת של "פצצה איסלאמית" המפותחת בפקיסטאן ועלולה לזלוג ממנה גם לאיראן או לערב, אלא ממנהגה של הספרות המקצועית, במאות כרכים ובמאמרים, להתייחס לשלוש יחדיו כאל מדינות הנמצאות על מיפתן המועדון הגרעיני, בהקפידן להימנע מהליכי הנפקתם של כרטיסי חבר בו. בעידן של מציאות שגברה על הרישמיות, הן אינן נשואות לגרעין; הן רק הידועות־בציבור שלו.

במונחי נפ"ת, יש למראית־עין זו משמעות מסויימת. כ"מדינת נשק" מוגדרת באמנה "מי שייצרה ופוצצה נשק גרעיני, או התקן־נפץ גרעיני אחר כלשהו, לפני 1.1.67". המינוח פרוץ בהיבט הזמן – הודו פוצצה התקן ב־1974 – אך מאפשר למי שטרם נתפסה בפיצוץ, אפילו הוכח כי כבר ייצרה, להתנער ממעמד של מדינת נשק גרעיני. אין זו הצטנעות בלבד: חמש מדינות הנשק התחייבו (ב"ערובות ביטחוניות שליליות") שלא להפעיל נשק גרעיני נגד מדינות אי־נשק החתומות על נפ"ת. מי שתבע ממימשל בוש לאיים על סדאם חוסיין כי הפעלת נשק כימי תספיג אותו בגרעין, לא היה בקי במחוייבות אמריקאית זו (המסבירה מדוע העדיף שר־ההגנה צ'ייני לרמוז פומבית כי אפשרית תגובה כזו מצד ישראל).

מעבר לנוסח נפ"ת, מדקדקים האמריקאים עוד יותר ומוסיפים למבחן האיכותי גם שאלה כמותית: לא כל מי שתעבור את המפתן הגרעיני, בהשיגה פלוטוניום או אורניום מועשר באיכות־נשק לכדי פצצה או שתיים, תיחשב בהכרח גם ל"מעצמה גרעינית", שהיא מי שביצעה ניסוי גרעיני, שידכה טיל לראש־קרב וביכולתה להקרין את עוצמתה הגרעינית הרחק מגבולותיה. מדינה שתעבור את המפתן אך תיבלם במצב הראשון תהיה איומה, אך לא נוראה: ביסוד העיסקה האמריקאית עם צפון־קוריאה עומדת הנכונות להתעלם בוושינגטון מהעבר, בתנאי שלא יהיה לו עתיד. אשתקד, בשיא בהלת צפון־קוריאה (שהחלה בהליך הפרישה מנפ"ת ואחר־כך ביטלה אותו), התבלבל קלינטון בראיון (שלקראתו תודרך היטב) בין שני המצבים, "להשיג פצצה" ו"להיות למעצמה". הוא התכוון להשלים עם הראשון ולהתריע מפני השני, אך השמיע איום־סרק שלתיקונו גוייס שר־ההגנה אספין. למרות הבילבול בנסיבות מימושו, היה הנוסח העמום שבאיום קלינטון – "לפורר את צפון־קוריאה כמדינה וכחברה מתפקדות" – לתקן שאליו ישאפו להבא נזקקים לאיום גרעיני אמריקאי על אוייביהם. המלצת גנרל־המפציצים קרטיס למאיי, "להפציץ אותם (בצפון־וייטנאם) בחזרה לתקופת האבן", הידהדה לאחר 30 שנה גם מפני שאיום גרעיני מפורש יסתור את החתימה האמריקאית על נפ"ת.

רק הצנזור הצבאי, התובע לעולם את ליטרת הבשר המיובא ממקורות זרים, מסוגל עדיין להתרגש מהעובדה שבכתבי־עת כ"וושינגטון קווטרלי" ו"ארמס קונטרול טודיי" הפכו בחודשים האחרונים שוב כמעט תריסר מלומדים, מדענים ומומחים (וביניהם מיצ'ל רייס, רוג'ר מולאנדר, פיטר וילסון, מרק דין מילוט, ולפגנג פנופסקי, ג'ורג' באן ודייוויד פישר) בסוגיית יכולתה הגרעינית של ישראל, במסגרת הדיון בחידוש נפ"ת, מעמד מדינות יפ"ה לקראתו ויותר מכל בשאלה הישראלית, משום ההודאות שפקיסטאן לא תוותר על הגרעין, כל עוד הודו אוחזת בשלה, מפני הגרעין הסיני, שתכליתו הרתעת הגרעין הרוסי, שבא בעקבות הגרעין האמריקאי. תמצית פילפוליהם היא שבלי היענות ישראלית כלשהי למאווים האמריקאיים, תתמקד ועידת ניו־יורק בישראל, משמע עלולה להיכשל. רייס, למשל, טוען ממכתבתו במכון וילסון כי על קלינטון "להקדים ולדחוק בישראל לסגור את הכור בדימונה, המתקרב בלאו הכי לסוף חייו הפעילים. התוצאה המעשית תהיה זהה לקטימת החומר הבקיע. לא הכל יבואו על סיפוקם, אבל יהיה בכך סימן מוצק לכוונות ישראל להקפאה, שאם לא כן יעמדו דאגות הערבים במרכז ועידת הסקר".

הערות אלה משקפות הכרה בהבדל שבין רבק"א (והמקרה החריג של דרום־אפריקה) לבין יפ"ה. פישר, איש הסוכנות הבין־לאומית לאנרגיה אטומית, מציין כי הסכם־הקפאה במתכונת כלשהי יעניק ליפ"ה מעמד־בפועל, מוכר בהסכם בין־לאומי, של מדינות גרעיניות.

בהמלצת פקידיו, ניסה קלינטון תחילה לחלץ מישראל נכונות להצטרפות לנפ"ת. מקורות בוושינגטון טענו כי בעת שהתייחדו בבית הלבן בביקורו הקודם של רבין (למפגש עם חוסיין), הפציר הנשיא בראש־הממשלה לשקול בחיוב חתימה ישראלית על נפ"ת, אך רבין – בצפוי ומנימוקי הקושי העינייני והציבורי גם יחד – סירב. ככל הידוע (אך ידוע רק מה התרחש בשיחתם בירושלים בחודש שעבר, לא בזו שבוושינגטון השבוע), לא שב קלינטון מאז לשדל את רבין. הגיונם של הדרגים המקצועיים שיכנע את הנשיא הנוטה ליפול, אך לא עד כדי שיבזבז הון פוליטי – בוודאי לא במציאות החדשה של רוב רפובליקאי בקונגרס. (הלוחצים על ישראל בתחום הגרעיני באו בעיקר מכיוונם של סנאטורים דמוקרטים כג'ון גלן; עמיתיו הרפובליקאים, כלארי פרסלר, מיקדו את לחציהם בפקיסטאן).

משהוחלט שלא ללחוץ, לקראת אפריל, חייב רבין לשאול עצמו, בשוקלו את צרכי ממשלת ישראל מכאן והמימשל האמריקאי מכאן, האמנם פטור בלא כלום אי־אפשר.

חמש הן החלופות הבסיסיות שבפני ישראל:

• חתימה על נפ"ת כמדינת אי־נשק. המחוייבות: פתיחת כל המיתקנים הגרעיניים לחשבונות־עבר ולפיקוח עתידי. המשמעות: פגיעה בהרתעה החבויה במרתפי הבית השלישי (בעיקר אם יתברר שההונאה הגדולה הצליחה ושבמסווה של קריה למחקר גרעיני רחש בדימונה מפעל טקסטיל). הסיכוי: אפס.

• חתימה על נפ"ת כמדינת נשק (רק, כמובן, אם יש נשק). אם תודיע ישראל כי אכן מימשה יכולת גרעינית, תמתח בכך קו על העבר אך תמיט על עצמה עתיד רווי שקיפות ודיון פרטני באמצעי־הלחימה, סוגיהם ומספריהם.

• אין חתימה על נפ"ת, לא כמדינת נשק ולא כאי־נשק, אבל יש היענות ליוזמה אמריקאית נושנה, עוד מימי טרומן, שחודשה אצל בוש וקלינטון, להקפאת החומר הבקיע. בהקפאה כזו ייפגעו המאגרים, אך לא מייד. סעיף־מילוט: ישראל תשמור לעצמה את הזכות לשינוי עמדתה אם בתוך זמן נקוב – למשל, עד שנת 2000 – לא ימוצה תהליך התקדמות אזורית (כולל איראן) לשלום מאובטח ומפורז מנשק השמדה.

• לא נפ"ת, אבל חתימה ישראלית על אמנה אחרת החשובה לאמריקאים (קארטר כמעט השיג, רייגן ובוש התנגדו, קלינטון חידש ומוביל) – האמנה לאיסור ניסויים גרעיניים, מה גם שאין חפיפה מלאה בינה לבין נפ"ת – סין וצרפת משתות את הסכמתן לחדול מניסויים גרעיניים (וכדי להקטין את החיכוך עם צרפת, המבצעת ניסויים בדרום האוקיאנוס השקט, מתמהמהים האמריקאים באישור "אמנת ראורוטונגה" לפירוז גרעיני של איזור זה). איסור הניסויים לא יחול על ניסויי מעבדה ועל ניסויים מרגמיים, נמוכי־תשואה. מדינות הנמנעות מניסויי מלא שוללות מעצמן את העשיריות האחרונות במאת אחוזי הוודאות בתוצאות הפיתוח; תמיד ינקר ספק, גם בתודעת יעדי ההרתעה, אך מבחינה זו מועילים להרתעה פירסומים בלתי־מאושרים בעולם דוגמת טענות נושנות בדבר שותפות ישראלית־צרפתית בתחום זה בסהרה או ישראלית־דרום אפריקאית בדרום האוקיאנוס האטלנטי.

• סל של הצעות והצהרות: (1) הפיכת פליטת־הפה של הרמטכ"ל דן שומרון, ערב מלחמת עיראק, למדיניות רשמית. לא רק "ישראל לא תהיה הראשונה להכניס נשק גרעיני" לאיזור, לפי נוסחת־הקבע, אלא גם "ישראל לא תהיה הראשונה להפעיל", בגירסת שומרון. זו ממילא התחושה העולמית, כל נרות חנוכה המותרים לכל היותר בראיה, אך לא – אלא כמוצא אחרון – בשימוש. לכך ניתן להוסיף גם (2) הסכם אזורי (או עולמי) לאיסור השימוש הטקטי בנשק השמדה המוני: לא יהיו בצבאות טילים, פצצות ופגזים עם ראשי־קרב אטומיים, כימיים או ביולוגיים לשדה־הקרב, לשימוש נגד גייסות, להבדיל מהרתעה קיומית. (מדינות ערב מתנות את חתימתן על האמנה לאיסור נשק כימי בהצטרפות ישראל לנפ"ת: התוצר המקובל היחיד של הפעילות הגרעינית שהוכר לצבאות מתקדמים, אף שמומחים מתווכחים על השפעתו הסביבתית כרופאים על כוסית יומית של יין אדום, הוא פגז־השריון מאורניום מדולל. "אינטרנשונל דיפנס רוויו" דיווח באפריל כי האמריקאים לדעותיהם מתלבטים, הבריטים, הצרפתים והרוסים מתלהבים ו"החלטתם המוצקה של הגרמנים והישראלים היא להישאר מחוץ לתחום האורניום המדולל").

פירסומי שנות ה־70 בדבר רכישת טילי הקרקע־קרקע קצרי־הטווח "לאנס" (ובקשת שר־הביטחון פרס ל"פרשינג", למורת רוחו של ראש־הממשלה רבין) הוסיפו לדימוי האטומי של ישראל.

מתוך מיגוון חלופות אלה דומה שמעשית מכולן (אולי עם בונוס בדמות הצעות והצהרות) הצטרפות הישראלית לאמנה לאיסור ניסויים גרעיניים, שהמיקוח על טיוטתה החל ברצינות בינואר השנה ואשר קלינטון מקווה להשלימו עד לאפריל. תורמת לכך הודעת קלינטון לרבין – אך גם לציבור הישראלי, משום שטרח לפרסמה – על ההסכמה למכור לישראל מחשבי־על, למרות התנגדותם הקבועה של גורמי המימשל העוסקים בתפוצה גרעינית (החוששים כי באמצעות המחשבים תימצא ישראל מעקפים לניסויי־שדה). האיתות ההדדי הוא שאין כאן ויתור ישראלי גדול מדי, בשעה שקלינטון זקוק לכל ויתור שישיג.

קלינטון צריך להגיע בשלום לאפריל ולצאת בשלום ממאי, עם חידוש נפ"ת בכיסו. לטווח רחוק יותר, נחוצה חשיבה מחודשת על עתיד ההרתעה הישראלית והשפעת־הגומלין שלה על הסדרי השלום והביטחון. (מול גרעין איראני, למשל, אפשר ש"תיל ממעיד" להתנעת תגובה אמריקאית יהווה פיזור אמריקאים ברחבי העורף ולאו דווקא ריכוז בגולן, שמעליו חולף ירי תלול־מסלול, מקבל או לא). אם יכולת ההרתעה מיועדת להבטחת הישרדות לאומית, עליה להיות שרידה בעצמה, פן תפתה אויבים להאמין כי יוכלו להשמידה באיבחה אחת ולהינצל בכך מעונש. די להעיף מבט בבניינים הגבוהים הסובבים מוקדי שלטון מרכזיים בישראל, כדרך שמחסן־הספרים בדאלאס סיפק עמדה נוחה מעל לנתיב נסיעתו של הנשיא קנדי, כדי לחוש שאבטחת הקודקודים מעריפה אינה מספקת. צרפת היא דוגמה למדינה שבחרה להוריד את עיקר כושרה ההתקפי הגרעיני הימה, לצוללות שאויב יתקשה להשיגן ולכן גם עשוי להירתע מגחמת השמדתה של המדינה שביבשה, ביודעו כי יושמד גם הוא בגמול ודאי ממעמקים. צוללות חדישות, גם ללא הנעה גרעינית, מסוגלות לשהות במסתרים שלושה שבועות רצופים – די והותר זמן להגיע כמטחווי הבאת יעדים רחוקים.

לקראת אחרית הימים ניתן לחזות הצטרפות ישראלית למישטר התפוצה במעמד בכיר־למחצה וכאשר התמורה תכלול מושב במועצת הביטחון של האו"ם

לטווח רחוק מעט יותר, קרוב במקצת לאחרית הימים, ניתן לחזות הצטרפות ישראלית לנפ"ת במעמד בכיר־למחצה. להודו הוצע, למעשה, מעמד כזה, במקביל לאפשרות לקבלת מושב קבוע במועצת הביטחון, כיאה לאחת משתי המדינות המאוכלסות ביותר בתבל (שבמהרה תחלוף גם על פני סין) ובצמוד למושבים שיקבלו גרמניה ויפאן. לא בטוח שקביעות זו תביא עימה גם וטו מהסוג השמור לחמש הקבועות/גדולות/גרעיניות – יתכן שיהיה זה וטו חלקי, מוגבל לסוגיות הקשורות במישרין במדינה עצמה – אך אם הודו תזכה (וכמותה גם נציגות אפריקה ואמריקה, למשל ניגריה וברזיל) לא תימצא ישראל הרחק מאחור. ■

לא פרטנרים לטירוף

אין חשבון דמים היסטורי בין היהודים לבין המוסלמים. אבל, יש חשבון דמים עכשווי, קשה וסבוך, בינינו לבין הפונדמנטליזם האיסלאמי ועל־פי כל הסימנים יילך חשבון זה ויתפח בשנים הבאות. בגילוי כזה של שנאה פרימיטיבית לא נלחמים בדיאלוגים תיאולוגיים

שלמה גינוסר

בנסיונותיהם של אנשי דת ישראלים להידבר עם אנשי דת מוסלמים קיצונים יש מידה רבה של תמימות עטופה במחלצות של חזון אחרית הימים. רצון טוב הוא לא תופעה המזיקה בהכרח רוחיה על הסף, אבל לרצון הטוב, במיוחד מן הזן התמים, דרושה סביבה מציאותית תומכת. במקרה הזה לפחות, סמינר תיאולוגי אינו תהליך למדיניות. לא באמצעיו, לא בבני השיח, אם אכן יש כאלה, ולא בתוצאותיו המעשיות.

די לעקוב אחרי התפתחות היחסים בין הכנסיה הקתולית ליהדות בכלל ולישראל בפרט במחצית המאה הזאת כדי להיווכח שאפילו אם השואה עוררה חמלה נוצרית נגד תחושות של חרטה מסויימת, הקמתה וביסוסה של ישראל כגורם דומיננטי במזרח התיכון הן שסייעו בידי המרכיבים המתונים בואתיקן לגבור על המרכיבים השמרניים ולפתח, בצד דיאלוג תיאולוגי, עמדות מדיניות תואמות־מציאות. תהליך זה נשרך ונמשך עשרות שנים והוא יוכתר, כנראה, בסמליות טקסית בביקור של האפיפיור הנוכחי בירושלים במהלך חגיגות ה־3000 ב־1996, אם אכן תתגשם משאלתו האישית, הבשר ודמית, של יוחנן פאולוס.

היחסים ההיסטוריים בין האיסלאם ליהדות משוחררים, אולי, מחשבון דמים כדוגמת זה המשתרע בין יהודים לנוצרים, אף־על־פי שהניסיון, הנלהב לעתים, לתאר את היחסים בין יהודים למוסלמים בארצות האיסלאם כאידיליה של אחווה וסובלנות סובל מהפרזה מיתולוגית לא קטנה. אחרי הכל, "תור הזהב" היה רק אחד ומיותר אפילו לדמיין מה היה עלול להיות גורלם של היהודים לו הנאצים היו מצליחים להגיע ולהישאר די זמן בארצות מוסלמיות בעלות אוכלוסיה יהודית. התפקיד שהועיד הימלר לקולונל האס.אס ולטר ראוף, המומחה להמתה בגז, כאשר שיגר אותו לתוניס, שלמזלה היתה תחת הכיבוש הנאצי זמן קצר ביותר, הוא יותר מרמז. קשה לראות את הממסד הדתי המוסלמי נעמד על רגליו האחוריות כדי להציל יהודים יותר משעשתה זאת הכנסיה הקתולית ב"אירופה הנאורה".

אין, אם כן, חשבון דמים היסטורי בין היהודים לבין המוסלמים. אבל, יש חשבון דמים עכשווי, קשה וסבוך, בינינו לבין הפונדמנטליזם האיסלאמי ועל־פי כל הסימנים יילך חשבון זה ויתפח בשנים הבאות. בגילוי כזה של שנאה פרימיטיבית לא נלחמים בדיאלוגים תיאולוגיים. יש רק דרך אחת, גם היא דרך תהומים, להתמודד עם מיפגעיה האקולוגיים של מיובלה אנושית זאת: לחבור עד כמה שניתן יותר לגורמים בעולם הערבי ולסייע להם ליצור תנאים שיטפתו על פניהם של הקיצונים. ואם זאת אוטופיה – אז אנחנו בצרה.

זמן קצר אחרי מלחמת ששת הימים, בשעת השבר הגדול בעולם הערבי, פירסם ססיל חוראני, מן ההוגים הערבים המתונים, מאמר רוב־ריעה במוסף מיוחד של העיתון הלבנוני "אל־נהאר" ובכתב־העת האנגלי "אנקאונטר". שם המאמר: "רגע האמת. לקראת דיאלוג מזרח־תיכוני". חוראני שימש במשך עשר שנים כיועצו הקרוב של נשיא תוניסיה חביב בורגיבה ולזכותו יש לזקוף, כנראה, את עמדותיו החריגות במתינותן של הנשיא בורגיבה כלפי ישראל.

גם עיון מחדש במאמר זה, במרחק של 27 שנים אינו מכרסם בעניין המרתק שיש בו. מלבד המובן מאליו (ביקורת חריפה על הטעויות שעשו קברניטי מדינות ערב ביחסם לישראל ולציונות) יש במאמר זה גם עצות שנראו הגיוניות לשעתן ושהתיישנו לא מעט עם השנים משום שלא הדביקו את קצב השינויים הדרמטיים בעולם ובאיזור. אבל דווקא בשל מתינותו של המאמר, אווירת חשבון הנפש האופפת אותו והרצון לקבל את עובדת קיומה של ישראל, מאלף מאוד סוף הפסוק המציג את הרציונל של הגישה המתונה הזאת: "הנצחון הגדול ביותר שלנו", כותב חוראני, "יהיה היום שבו היהודים בארץ־ישראל יעדיפו לחיות בחברה ערבית על פני חיים בחברה ישראלית. בידינו לעשות זאת לאפשרי".

אפשר לומר שהמתינות הערבית עלתה בדרגה מאז שמאמרו של חוראני היכה גלים בעולם האקדמי לפחות. מאז נחתמו הסכמי שלום עם שתי מדינות ערביות שכנות והסכם משמעותי עם הפלסטינים, הנתונים הגיאופוליטיים בעולם ובאיזור עברו תהפוכות מרעישות. מה שנראה אז כחשיבה מהפכנית, נראה היום כתרגיל אינטלקטואלי תבוס (חוראני, אגב, לא ציפה שהמתונים המוסלמים יריעו לו. הוא ציין בראש המאמר שהוא פונה אל "השכבות המלומדות" במדינות ערב). ובכל זאת, השד הזה המנגן על נימי הפטרוניות המוסלמית הנאורה והרחבת הלב המבקשת רק לחיות בשלום עם היהודים בתנאי שהם יישארו תחת פרסות סוסו האציל של מוחמד, עדיין חוגג בליבותיהם ובמוחותיהם הקודחים של ערבים לא מעטים.

העובדה (ואולי זאת משאלת־לב) שהשד הזה הולך ומתגמד בחשיבה האסטרטגית החדשה של רבים מקברניטיהם – המדיניים, לא הרוחניים – אינה סיבה מספקת לטפח אשליות על שחיקה דומה בקיצוניות המוסלמית. כפי שאת המתונים בין הערבים לא קירבנו בחלקלקות לשון אלא בכוחה מציאות בין־לאומית כללית ונחישות ישראלית, כך גם אין על מה ואין עם מי לדבר בחמאס ובג'יהאד האיסלאמי ובשאר אירגוני המרצחין בישין של כוחות השחור האיסלאמיים. לנו אין פרטנרים שם. לפחות לא לפני שיתגלו אצלם סימנים ראשונים של שפיות ואחרי תקופה של ניקיון יחסי מסם הקנאות והשנאה. וזה לא יקרה מהר. ■

שוחט. שכנע ומנה

רבין. קשיי הזוזן. צילום: אילן אוסנדרייבר/ישראל סאן

נתניהו. מחזה נדיר. צילום: בני בירק/יספא

שערי המניות באמצע הקדנציה

זר אילו נקלע השבוע לכנסת היה חושב כי זהו ערב חילופי שלטון – העבודה בדיכאון והליכוד במעט באופוריה

אמיר נימן

שר האוצר ואנשי לשכתו לא המתינו עד הרגע האחרון והזלו את עבודת ההכנה לקראת קריאה שנייה ושלישית של חוק מיסוי הבורסה מבעוד מועד. הם עברו אחת לאחת על כל נקודות התורפה בקואליציה וגייסו גם את תומכי החוק באופוזיציה, ובכל זאת ביום רביעי בצהריים, שעה קלה לפני ההצבעה, היו עדיין מודאגים. באמצע מזנון הח"כים עמדו שוחט ועוזרו בועז רדאי ומנו את מספר האצבעות שאספו לתמיכה בהצעת החוק. מזמן לא נראה במקומותינו מסע לחצים מאורגן כזה. הפיליבסטר שנקטו אנשי הליכוד העניק לשדולני הבורסה את השהות המתאימה לקמפיין.

חברי הכנסת ושרי מפלגת העבודה קיבלו מאות שיחות טלפון ללשכותיהם בכנסת והביתה, נגד החוק. שיחות אחרות הגיעו גם ללשכת יו"ר הכנסת. רוב המטלפנים הזדהו כמצביעי עבודה ואיימו כי תמיכת מפלגת העבודה בחוק תוריד אותה מן השלטון. ההצבעה שלכם שווה שלושה־ארבעה מנדטים, אמרו להם. מקצת המטלפנים הציעו פשרות שונות, כגון קבלת החוק ועם זאת השהיית תחולתו.

בכירי העבודה נכנסו ללחץ. ציבור המשקיעים הוא גם ציבור המצביעים הפוטנציאלים של מפלגת העבודה. אחד השרים אמר בשיחות פרטיות, כי אלמלא אחריותו כשר, אפשר שהיה מצביע נגד החוק. במזנון הכנסת הופרחו שמועות, כי אחדים מחברי הכנסת של העבודה יערקו מן המליאה, כדי שלא "להצטלם" עם ההצבעה. היעדרותו של רבין מן הארץ נוצלה להפרחת שמועה, שהוא עצמו אינו עומד מאחורי החוק. ואם לא די בלחצים האלה, באו הנפילות בבורסה והעצימו את הלחצים. הנפילות האלה אינן מקריות, טענו אנשי שוחט ערב ההצבעה – הברוקרים, שיזמו ואירגנו את מסע הלחצים, עומדים באופן כזה או אחר גם מאחורי צניחות השערים.

העגבניה והמדד לא הספיקו להתקרר וכבר נפלו על שוחט הבורסה והמס שלה. אבל שוחט הוכיח עמידות. הוא משוכנע שהחוק צודק וטוב, כמו שהכלכלה בריאה יותר מאי־פעם. אבל כשמחירי העגבניות בשמיים, המדד עולה ושערי הבורסה על הקרשים – לך תזכור שמחירי האבטלה בירידה מתמדת ושהצמיחה נמשכת. זו אינה הבעיה הפרטית של בייגה שוחט. הממשלה כולה באותה סירה. די בכמה פיגועים קשים כדי לעורר חוסר אמון במהלך האסטרטגי שמובילה הממשלה בשנתיים האחרונות.

שנתיים לפני הבחירות, ומצב הרוח של שרי מפלגת העבודה בנקודת שפל קשה. זר אילו הזדמן השבוע לכנסת, היה בטוח, כי הקואליציה והאופוזיציה מצויות ערב חילופי שלטון. הוויכוח ניטש עתה בשאלה מה יפיל את מפלגת העבודה בבחירות הבאות – אובדן מאחיזה בשטח, כתוצאה מן הבחירות לרשויות המקומיות וההסתדרות, או מחירי הדיור? פיגועי החמאס והקשיים בתהליך השלום או האובדן הצפוי של האלקטוראט הרוסי? משבר המנהיגות במפלגת העבודה או דווקא שיטת הבחירות הישירות לראשות הממשלה, ושמא כל אלה ביחד? הנכסים שעמם חשבו בעבודה ללכת לבחירות הולכים ומצטמקים. מאות הקילומטרים של כבישי פאר טובעים בים המכוניות ורושמם נמחץ תחת כובד מחירי הדיור. אפילו השלום עם ירדן נראה, לאחר שבועות ספורים בלבד, יותר כתופעת טבע מאשר כנכס פוליטי. תהליך השלום כולו נראה בהדרגה בפרספקטיבה הנכונה – לא נכס בר־זיהוי אלקטוראלי אלא תהליך איטי וקשה פתרונות.

וככל שהדיכאון משתלט על מפלגת העבודה, פושה בליכוד תחושה כמעט אופורית. וכאילו כדי להשלים את התמונה, זכו השבוע חברי סיעת הליכוד במראה נדיר. בישיבת הסיעה ביום רביעי, שהוקדשה לדיון מדיני, ללא אזהרה מוקדמת, לא יכלו הנוכחים להתעלם ממחזה כמעט חסר תקדים – ביבי נתניהו ודוד לוי מתייחסים איש לדברי רעהו. ולא סתם מתייחסים. שפת הגוף, מעידים הנוכחים בישיבה, היתה אוהדת.

אך כאמור, זוהי תמונת המצב שנתיים לפני הבחירות, הגלגל עוד יסתובב כמה וכמה פעמים. מבחינה כרונולוגית, זוהי שעת המחצית, מחצית הקדנציה, אך מבחינה פוליטית נותר בידי הממשלה ובידי האופוזיציה לא יותר משנה, כדי לתקן או לטעות. השנה האחרונה תהיה נתונה כולה בסימן בחירות. ■

נאט"ו מאבדת אמינות

פזית רבינא

מהדורות החדשות החוץ ברשתות הבין־לאומיות נפתחו השבוע יום אחר יום כמעט בדיווח דרמטי של תקיפות האוויר של נאט"ו בבוסניה. אולם אם לשפוט על־פי התוצאות בשטח ולא על־פי רמת רעש הרקע, הרי שלברית הצפון אטלנטית אין מה להתגאות.

הפגיעות של הטייסים בסוללות הטילים של הסרבים היו, על־פי הדיווחים, ברמת דיוק כזו שחייבה אותם לחזור ולהפציץ את אותה מטרה. ובהנחה בעלת סבירות גבוהה שהסרבים מפעילים סוללות טילים ניידות, הרי שרמת היעילות של הענק המכונה נאט"ו נמוכה יותר ממה ששוער עד כה.

אם לא די בכך, הרי שבסיכום כולל של קרבות השבוע מתברר כי למספרן חסר התקדים של גיחות המטוסים מעל מובלעת ביהאץ' לא היתה כמעט השפעה על מצב הלחימה על פני הקרקע. אתמול התקרבו הסרבים לכיבושה המוחלט של מובלעת ביהאץ', כאשר לפי הדיווחים הם נמצאים במרחק של קילומטר עד חמישה קילומטר ממרכז העיר. מצב זה מסבך את נאט"ו עוד יותר מבחינה צבאית, מכיוון שככל שהכוחות הסרביים מתקדמים אל מרכז ביהאץ' הם מתערבים יותר באוכלוסיה המקומית והדבר הופך את ההתקפות מן האוויר לבלתי־אפשריות.

הסכסוך בבוסניה חשף את נקודות התורפה של נאט"ו ושחק את אמינותה; המודל של שיתוף הפעולה בין נאט"ו לבין האו"ם הוכח כלא יעיל והפתרון הוא ביטול התלות שבין שרשרות הפיקוד בשני הארגונים; אולם מבחינה פוליטית פתרון זה אינו אפשרי

המבוכה הצבאית הזו לוותה בדיון נוקב בעיתונות האירופית על רמת האמינות של נאט"ו. הסכסוך בבוסניה שחק את אמינותה של הברית הצפון אטלנטית בשנה האחרונה. נקודות התורפה העיקריות של הברית נחשפו אחת לאחת. הראשונה, שהיא בעיקרה פוליטית ולכן גם קשה יותר לפתרון, היא בעיית הסדק שנבע בין ארה"ב לבין בעלות בריתה האירופיות. בעיה נוספת, המורה לא פחות, היא קצב התגובה האיטי של נאט"ו. קבלת ההחלטות ברמה הצבאית כרוכה בביורוקרטיה מסורבלת הנדרשים כמה ימים כדי להגיע להסכמה בין בעלות הברית, מכיוון שהיא תלויה במידה של החלטות פוליטיות. שיתוף הפעולה של האו"ם עם נאט"ו בשאלה הבוסנית, כאשר נאט"ו פועלת בעצם כזרוע צבאית של האו"ם, מסרבל עוד יותר את המצב. כך שאם בשנים האחרונות דובר רבות על שיתוף פעולה בין נאט"ו לבין האו"ם כמודל עתידי לפתרון בעיות בעידן שלאחר המלחמה הקרה, בא המקרה היוגוסלבי והוכיח שתוקפו של המודל הזה שוכים באשליות.

ייתכן שהבעיה נובעת מהשוני בין המשימות של שני הגופים. בעוד שמשימתו של כוח האו"ם בבוסניה מוגדרת כשמירה על השלום, אמורה נאט"ו לספק הגנה לאו"ם במקרה שחייליו יותקפו. העניין הוא בכך שקיים פער בין אופי המשימה והאינטרסים המיידיים של האו"ם על הקרקע לבין הרמה המבצעית של נאט"ו ואמצעי הלחימה שהיא משתמשת בהם. המלחמה בבוסניה היא למעשה מלחמת חי"ר לא מתוחכמת עם אלמנטים של טרור, כשמדי פעם משתמשים גם בארטילריה כבדה ובטילים. העובדה שנאט"ו נאלצת להפעיל נושאות מטוסים ומטוסי תקיפה במלחמה הפרימיטיבית הזו בבוסניה הופכת אותה למגוחכת, כאילו שהיא ענק הבא לתקוף תל נמלים. וכך הפכה נאט"ו ממכונה צבאית־פוליטית גדולה שיועד להגן על האינטרסים הבטחוניים הבסיסיים והמובהקים של החברות בו לקבלן ביצועים למשימות מגוחכות מבחינה צבאית. יתרה מזאת, בעוד שהאינטרס של נאט"ו, ככוח צבאי, היה להפגין את נחת זרועה, הרי שהאינטרס של האו"ם היה לקשור את ידיה של נאט"ו כדי למנוע החרפת הסכסוך על פני הקרקע והפיכת חיילי כוח האו"ם לבני ערובה.

אולם מה שגרוע יותר מבחינת האו"ם ונאט"ו כאחד, הוא שמודל פעולה זה גרר את שני הארגונים ממעמד של גופים נייטרליים, המייצגים את הקהילה הבין־לאומית, לצד בסכסוך. מבחינה צבאית הפתרון הוא ביטול התלות שבין שרשרות הפיקוד בנאט"ו ובאו"ם, כדי להניח לנאט"ו לפעול באופן עצמאי. אולם מבחינה פוליטית זהו פתרון בלתי־אפשרי. מדינות רבות בעולם ובראשן רוסיה יתנגדו לכך. התוצאה הגלויה תהיה פער מעמיק והולך בין רוסיה למערב בשאלות צבאיות ובשאלת התגובה לסכסוכים באזורי השפעה מסורתיים. כך שאם בוסניה היא מקרה מבחן לנאט"ו ולאו"ם, אפשר לומר במידה רבה של ודאות ששניהם נכשלו. ■

חיילי כוח האו"ם בבוסניה. הופכים לצד בסכסוך צילום: אי.פי

חזון העתיד של קוהל

עם רוב מצומק אבל ממושמע יחסית יכול הקנצלר קוהל להגשים את משאת נפשו – המשך השלטון במשך ארבע שנים נוספות. בתקופה הזאת הוא רוצה להכין את גרמניה לקראת שנות האלפיים

דניאל דגן, בון

כדי להיבחר מחדש לתקופת כהונה של ארבע שנים הצליח הקנצלר הלמוט קוהל להשיג רק קול אחד יותר מן הנדרש בהצבעה המכרעת בבונדסטאג. זמנים קשים בשביל הקואליציה השמרנית־ליברלית השלטת בבון, שתתקשה בוודאי להשיג רוב ליהמות החקיקה שתביא בפני הפרלמנט.

אבל העובדה שקוהל נבחר על חודו של קול עלולה להטעות. למרות הרוב המצומק בבונדסטאג, מעמדו של הקנצלר חזק יותר מכפי שהדבר נראה במבט ראשון. קוהל והקואליציה שלו עשויים להפסיד בהצבעות על נושאים שונים, אך למרות זאת ימשיך הקנצלר לכהן בתפקידו והסיכוי שהאופוזיציה הסוציאל־דמוקרטית תצליח להפיל אותו בעתיד הקרוב הוא קלוש ביותר.

הסיבה העיקרית לכך היא המכשיר החוקתי הנקרא "הצבעת אי־אמון קונסטרוקטיבית". הפרלמנט בגרמניה רשאי להביע אי־אמון בקנצלר המחזיק בשלטון אך ורק על־ידי גיוס רוב מוחלט של חברי הבית לבחירת קנצלר חדש. בתנאים הנוכחיים נצטייר רוב כזה למען רודולף שארפינג, יושב ראש מפלגת האופוזיציה הסוציאל־דמוקרטית, כחלום רחוק. כדי להשיג את הרוב הנדרש להפלת הקנצלר הנוכחי ולבחירתו לקנצלר החדש יזדקק שארפינג לתמיכה מלוכדת של מפלגתו, של מפלגת הירוקים ושל המפלגה הליברלית בראשות שר החוץ קלאוס קינקל.

הליברלים של קינקל נתונים במשבר עמוק, ולא מן הנמנע שבשלב מסוים במהלך הקדנציה הם אמנם יחליטו "להחליף את הסוסים", ולתמוך בסוציאל־דמוקרטים. אבל כרגע אין כל סימנים להתפתחות כזאת והלמוט קוהל יכול לסמוך על השותף הקואליציוני הקטן, הנאלץ להיאבק על עצם קיומו (אחרי שכוחו בבונדסטאג קוצץ כמעט במחצית, והוא הפסיד שניים מחמשת השרים שייצגו אותו בממשלה). כל המשקיפים בבון סבורים שיצר ההישרדות של הליברלים מעודד אותם לתמוך בקוהל ולשמור באמצעותו על המשרות והכיבודים של מי שמחזיקים בשלטון.

עם רוב מצומק אבל ממושמע יחסית יכול איפוא הקנצלר קוהל להגשים את משאת נפשו – המשך השלטון במשך ארבע שנים נוספות. בתקופה הזאת הוא רוצה להכין את גרמניה לקראת שנות האלפיים. פירוש הדבר, על־פי הכרזתו בבונדסטאג, ייעול עבודת הממשלה, צמצום הביורוקרטיה וצמצומים בשירותי הרווחה. הנקודה האחרונה היא אולי החשובה מכולם. לגרמניה, כמו למדינות רבות אחרות, אין עוד אמצעים כדי לשאת בנטל התופח של מדינת הסעד המודרנית. הקנצלר קורא לאזרחים להפגין יותר "אחריות עצמית" ולהפחית את תלותם בשירותי הרווחה הממלכתיים.

המלה האופנתית החוזרת שוב ושוב בדברי הקנצלר היא "עתיד". גרמניה צריכה לחשל את כלכלתה כדי להתכונן ל"עתיד". מערכת החינוך חייבת להשתפר כדי לגדל דור שיוכל לעמוד במשימות "העתיד". הממשלה תיזום כינון "מועצה למחקר, טכנולוגיה וחידושים" ותקים "אקדמיה מדעית גרמנית" במטרה להכין את "העתיד". המשרדים העצמאיים לחינוך ולמחקר אינם קיימים עוד, ובמקומם פועל עתה "משרד העתיד" בממשלה החדשה.

בשורת "העתיד" של הקנצלר היא יעד טבעי להתקפות האופוזיציה. בדיון בבונדסטאג אמר שארפינג, כי הלמוט קוהל שכח להזכיר את 12 שנות שלטונו, כאשר היה לו די והותר זמן להכין את גרמניה לאתגרים של שנות האלפיים. "אם דרושים חידושים כה רבים", הוסיף שארפינג בפנותו אל הקנצלר, "מדוע לא פעלת עד כה להגשמתם?"

יושקה פישר, יושב ראש סיעת הירוקים, לגלג גם הוא על חזון העתיד של הקנצלר, שאינו לדבריו אלא חזרה על רעיונות ישנים. במשך כל שנות שלטונו הוכיח קוהל, לדבריו, כי הוא איננו מוכן להחדיר את הרפורמות הנחוצות כדי לארגן מחדש את מדינת הרווחה המודרנית ולמזג קידמה טכנולוגית עם שמירה קפדנית על איכות הסביבה.

אבל הקנצלר משוכנע שמסר העתיד שלו נכון וראוי לתמיכה (בקטע אחד של הכרזתו בבונדסטאג הוא אף פנה בתרעומת לספקני האופוזיציה: "כאן לפחות אתם יכולים למחוא כפיים"). לתמיכה כזאת הוא אכן יזדקק, שכן האופוזיציה הסוציאל־דמוקרטית בבונדסטאג נהנית מרוב בבונדסראט, הבית העליון של הפרלמנט (שבו מיוצגות המדינות המחוזיות). כל רפורמה חשובה, כל שינוי חשוב, יהיו בסופו־של־דבר תוצאה משיתוף פעולה בין הקנצלר לבין מתנגדיו הסוציאל־דמוקרטים. ■

קוהל. לרפורמות יצטרך את מתנגדיו. צילום: אי.פי

רבין ומלחמתו ב"כנופיית השלושה"

דרורה פרל, וושינגטון

מרתק עדיין, אחרי כל השנים שעברו, השינויים שחלו והציניות שנוספה, לעקוב אחרי ראש הממשלה המגיע לוושינגטון ומוכיח לכולם עד כמה הם אוהבים לאהוב את רבין. מסתבר שהשילוב של הגנרל ותיק המלחמות, המדינאי שמשדר אמינות והמנהיג הנוטל סיכונים ומביא שלום עושה רושם חזק על האמריקאים.

לקראת הביקור הועלו ספקות לגבי עיתויו. היו שדיברו על שני מנהיגים המצויים בקשיים מבית ותקועים עם תהליך השלום. היו שהעריכו שאין מה לבוא אל קלינטון שבועיים אחרי המפלה המוחצת של מפלגתו ושלו אישית.

מתקפת ההסברה של רבין נגד מסע השדלנות של פעילי הליכוד אצל מחוקקים אמריקאים, במטרה להשיג חקיקה שתסכל הצבת כוח אמריקאי ברמת הגולן, נשאה פרי. תנופת מסע השכנוע של הליכוד נבלמה והמחוקקים שאיתם נפגש רבין הביעו תמיכה ברעיון הצבת הכוח בגולן

אך מה שקרה הוא שרבין הצליח להאדיר בביקורו בבית הלבן את הפרופיל היותר מוצלח של הנשיא קלינטון וממשלו שהתייצבו מהרגע הראשון ללא סייג לימין תהליך השלום שמובילה ישראל.

גם הפרופיל של רבין נראה מלוטש יותר. המעמד לצד קלינטון, בריחוק מהתרחשויות היום־יומיות, איפשר למקד מחדש את תשומת הלב בהצלחות של תהליך השלום למרות הקשיים הרבים.

מיד אחרי פגישתם הצהיר הנשיא קלינטון, שכאשר ייחתם הסכם שלום ישראלי־סורי ימליץ בפני העם האמריקאי ובחוריו לשלוח חיילים לרמת הגולן כדי לפקח על ביצועו.

רבין קיבל מהנשיא קלינטון גם הבטחה מחודשת לעשות כל מאמץ לשמור על רמת הסיוע הנוכחית בשנה הבאה.

הוגשו גם התוספות המתוקות – האישור להמשך תוכנית הפיתוח של טיל החץ ולמכירת שני מחשבי־על נוספים למוסדות אקדמיים בישראל. תפריט מאוזן ומעודד תיאבון גם בימים כתיקונם.

המסר העיקרי ששידר רבין במהלך הביקור היה חיוניותה ומרכזיותה של המעורבות האמריקאית בתהליך השלום. אם ארה"ב לא תמשיך להוביל את התהליך בדרך שהובילה אותו עד עתה, לרבות נכונותה להפעיל את עוצמתה הצבאית ולסייע כלכלית, לא תהיה תקווה לשלום – הזהיר ראש הממשלה את אנשי הצמרת השלטונית שהשתתפו בארוחת ערב בביתו של השגריר רבינוביץ.

אבל היעד העיקרי של ראש הממשלה בביקור הנוכחי היה גבעת הקפיטול. רבין שטף את הקונגרס על שני בתיו במתקפת הסברה נגד מסע השדלנות של שלושת פעילי הליכוד, יוסי בן־אהרון, יורם אטינגר ויגאל כרמון, אצל מחוקקים אמריקאים. המטרה של "כנופיית השלושה", כפי שכינו אותם בעלי הטור אוואנס ונובאק, היתה להשיג חקיקה שתסכל הצבת כוח אמריקאי ברמת הגולן.

בהופיעו בפני עובדי השגרירות בערב הראשון בוושינגטון, עוד לפני פגישתו עם הנשיא קלינטון, האשים ראש הממשלה את שתדלני הליכוד בחוסר אחריות, הגדיר את דבריהם כצביעות ואיוולת, וטען, כי פעילותם מעודדת בדלנות ועלולה לפגוע במערכת היחסים המיוחדת בין ארה"ב לישראל ובשיתוף הפעולה האסטרטגי בין שתי המדינות.

המתקפה נמשכה לאורך כל הביקור בוושינגטון, בשיחות, נאומים ומפגשים עם התקשורת. רבין הסביר את דבריו הקשים בחשש שטיעוני השלושה נפלו על אוזניים קשובות בוושינגטון, במיוחד אוזניהם של מחוקקים ימניים. גם בקהילה היהודית בארה"ב מצא רבין קרקע פוריה לקליטת המסר שלהם.

ראש הממשלה לא נלאה מלחזור ולהזכיר את הכוח האמריקאי בסיני, הפועל שם בנצעה שנים רבות "וכמעט כולם שכחו שהוא קיים", עובדה המעידה על הצלחתו. הוא גם חזר והדגיש שההחלטה על הצבת הכוח הרב־לאומי בסיני, תוך עמידה על הצורך שהמרכיב העיקרי בו יהיה אמריקאי, היתה של מנחם בגין.

רבין. תדריש עמוק בקונגרס

צילומים: יפפא

ביקורו של ראש הממשלה בוושינגטון הארוך והזמן הנוסף הוקדש לתדריש עמוק בקונגרס החדש. העבודה המפרכת נשאה פרי. נבלמה תנופת מסע השכנוע של הליכוד, שנראתה כעומדת לתפוס תאוצה אחרי המהפך הרפובליקאי. "אני מאמין שהדבר בא על תיקונו", אמר רבין.

אך המאבק לא הסתיים, ובמהלך השבוע ששהה רבין בוושינגטון נמשך המאמץ של הצד שכנגד. יודעי דבר בקונגרס אומרים, כי מי שיכריע את הכף יהיה לא אחר מאשר חאפז אל־אסד. הסכם שעליו יחתום והמחויבות שיקבל על עצמו כלפי וושינגטון יקבעו, לדבריהם, את תוצאת ההצבעה בקונגרס.

המחוקקים שאיתם נפגש רבין הביעו תמיכה ברעיון הצבת הכוח האמריקאי ברמת הגולן, או לפחות לא התנגדו לו. הראשון ביניהם, המיועד לשמש כמנהיג הרוב בסינאט, סנטור בוב דול, חזר בו מהתנגדותו להצבת הכוח שעליה הכריז יום קודם לכן. בפגישתו עם ראש הממשלה אמר דול, כי לאחר שלמד את פרטי ההצעה והבין שהכוח יהיה מיועד לתפקידי פיקוח בלבד, החליט לתמוך ברעיון.

את פגישתו של רבין עם ניוט גינגריץ' סיכם ישראלי שנכח בפגישה במלה אחת: "נהדר". גינגריץ' ממדינת ג'ורג'יה מגלם את המהפך הרפובליקאי בוושינגטון. הוא נחשב למחוקק בעל העוצמה הרבה ביותר בבית הנבחרים וצפוי לשמש כיו"ר הבית מראשית השנה הבאה. לזכותו נזקפות האסטרטגיה והטקטיקה שהחזירו את המפלגה הרפובליקאית לעמדת הבכורה בשני בתי הקונגרס.

גינגריץ' נחשב תמיד לידיד ישראל, אבל הפגישה עם רבין עלתה על כל הציפיות. הוא המתין לרבין על מדרגות בניין הקפיטול, מחווה יוצאת דופן, והזמין לפגישה את טום פולי, היו"ר היוצא של הבית, ואת רוברט מיצ'ל, ראש הסיעה הרפובליקאית הפורש, כדי להפגין שידידות ארה"ב והקונגרס לישראל היא מדיניות דו־מפלגתית.

היו"ר המיועד הצהיר במהלך הפגישה, כי הידידות לישראל היא אחד הנושאים היחידים שבהם יש הסכמה בין שתי המפלגות ושלא יחול בהם שינוי משמעותי בקונגרס החדש.

בשאלת הצבת כוח אמריקאי בגולן לא הפגין גינגריץ' התלהבות דומה, אבל לא פסל את הרעיון. יהיה צורך לבדוק את העניין בהתאם להסכמים שיושגו, אמר.

כל בני שיחו של רבין בגבעת הקפיטול הביעו תמיכה בהמשך הסיוע לישראל. זהו הישג משמעותי לאור העובדה שרוב המועמדים "רצו" לבחירות עם מצעים שהתנגדות לסיוע חוץ היתה אחת הנקודות המרכזיות בהם.

רבין הבהיר, שלמרות ההישג ייתכנו קשיים בנושא סיוע החוץ ואפשר שיבוצעו בו קיצוצים או שינויים בעתיד הרחוק יותר, כפי שכבר קרה בעבר. אך מהשיחות שקיים הוא שאב ביטחון שיש עם מי לדבר ויש עם מי לעבוד, גם אם העבודה תהיה קשה.

אפשר היה להתרשם שראש הממשלה סייע לרפובליקאים, שעדיין לא התפכחו משיכרון ניצחונם וכבר מתלבטים עם הבדלי התפיסות שביניהם, להגדיר קו מרכזי ביחס לישראל, יחד עם הדו־מפלגתיות והאל־מפלגתיות של התמיכה. אולי אפילו תרם רבין להנחת בסיס לשיתוף פעולה בין הקונגרס החדש והממשל קלינטון בנושאים הקשורים בישראל ובתהליך השלום. ■

הטרור הוא המחלה, המו"מ הוא התרופה

מוטי בסוק

בשבת, בעוד שבועיים, כשאבא אבן יגיע לבניין עיריית אוסלו לטקס חלוקת פרס נובל לשלום לראש הממשלה יצחק רבין, לשר החוץ שמעון פרס ולראש הרשות הפלסטינית יאסר ערפאת, הוא ישוב בוודאי ויהרהר בינו לבין עצמו, למה הממשלה שאני הייתי חבר בה, ממשלת גולדה־דיין־אבן, החמיצה את השלום עם מצרים, את השלום עם הפלסטינים, את השלום עם ירדן? האם מדובר כאן רק בתהליך היסטורי, הבשלת העמים השכנים למהפך הדרמטי בחייהם, או שמא הממשלה שאני הייתי מרכיב כל־כך חשוב בה, לא רצתה לשלם את מחיר השלום, לא האמינה בשלום, ובעצם לא רצתה בו.

ביום שלישי השבוע, במלון לרום בירושלים, ניתח אבן את השלום שיורשיו במפלגת העבודה מנסים להשיג.

האם ישראל צריכה להתערב במה שקורה בעזה או שהיא צריכה להשקיף על האירועים מהצד?

אני לא הייתי משתמש בביטוי "להשקיף על האירועים מהצד". ברור שאנחנו מעורבים בתוצאות של כל המהומה שם. אבל אני מסתייג מכל רעיון של חזרה לעזה. אנחנו בעצם החלטנו בקונסנזוס רחב מאוד שאין מישהו, זולת ערפאת, שמסוגל גם לסמל את הלאומיות הפלסטינית וגם להעניק לה איזשהו ביטוי שיתקבל על דעת העולם. לאחר שקיבלנו את ההכרעה הזו, אסור לנו לנטוש אותה רק מפני שיש זעזועים, שהיינו צריכים לחזות אותם מראש. שום דבר מפתיע לא קרה. הישראלים מרגישים זכאים להשמיע כל מיני התקפות על ערפאת בגלל הרעוע המאוד מסויים שלנו איתו. אנחנו בעצם קילקלנו וגידפנו אותו. אי־אפשר לומר שאנחנו סללנו את הדרך לפלסטינים, או שעשינו להם את המעבר לפשוט.

יש ישראלים שמתגעגעים לבריטים. בכל זאת הם לא רמסו את הדגל שלנו, הם לא פסלו את ההימנון שלנו, הם לא אמרו שאנחנו בכלל לא בני־אדם ושאין לאומיות ציונית. הם התקוממו נגד העלייה ובגלל זה הגיע להם מה שהגיע להם, גירוש מהארץ הזאת. אנחנו לא הכשרנו אנשים שימלאו תפקידים מיניסטריאליים אצלם. עברנו כמעט בן לילה מעמדה שאמרה לא לערפאת לעמדה שאמרה רק ערפאת. גם לאחר שקיבלנו את העמדה שהוא השותף שלנו, הקבריניסטים שלנו הפגינו את סלידתם ממנו, וכל מי שהסתייג ממנו יותר, הרי זה משובח. כאשר הגענו לעידן הזוהר של יחסים עם ירדן, כל התקשורת הדגישה את השוני בין המלך המנומס, האריב, התרבותי ונעים ההליכות, ובין פרא האדם הזה.

אבל מעז יצא מתוק, עכשיו תהיה הרבה יותר דאגה אצלנו ליוקרה של ערפאת ברחוב הפלסטיני. זה אינטרס ישראלי. אז יש לפעול בהתאם ולהפגין איזו שותפות מינימלית איתו, לעזור לו לגייס את האמצעים. הרי גם האמריקאים והאירופים מעלו בהתחייבות שלהם להעניק להם אמצעים, כדי שיוכלו גם לבנות את עזה וגם למתן את המצוקה הנוראית שם. אבל עכשיו אלו שמחוייבים לשותפות עם ערפאת יפעלו ברוח השותפות הזו. אני כבר רואה סימנים לכך, בפגישת קלינטון־רבין השבוע בוושינגטון, גם בהחלטה על פגישת רבין־ערפאת.

לגבי החזית הפנימית שלנו, מי שמקשיב לדברי נתניהו וחבריו, יכול להתרשם שבמצב יש חידוש גדול: מעולם לא היו מעשי טרור, לא היתה מיבנן ולא היתה מעלות ולא כביש החוף. היום האופוזיציה השתנתה – אז האופוזיציה הפגינה סולידריות בימי אסון, עכשיו היא מולות בכל כללי הסולידריות.

"בהסכם הסופי לא בהכרח תהיה הסכמה שצריך להשאיר את נצרים. יש כלל בדיפלומטיה האומר: אם תהיה מוכרח לעשות משהו בעתיד, למה שלא תעשה אותו עכשיו. זה לא מחייב תיקונים בהסכמים, כי זה מהלך ישראלי חד־צדדי. כמו שאנחנו רשאים להיערך מחדש צבאית אנחנו רשאים להיערך מחדש התיישבותית"

במעלות, במאי 1974, נהרגו ביום אחד 19 בני נוער. הנרי קיסינג'ר, שאז תיווך בינינו לבין סוריה, (והרקע להתגבשות היה סורי), היה בטוח, כשהגיע לירושלים, שממשלת ישראל תכריז שהיא מפסיקה את המו"מ, כפי שהליכוד תובע עכשיו. הממשלה דאז, ממשלת גולדה־דיין־אבן, אמרה: נקפיא את המשא־ומתן ליום אחד, ואחרי־כן נחזור מיד לשולחן המו"מ. בניסוח שלנו, גולדה השמיעה אותו (אני ניסחתי את ההצהרה): "הטרור הוא המחלה והמו"מ הוא התרופה ולא משעבדים את התרופה למחלה". קיסינג'ר, בשיחותיו איתנו, אמר שהטרגדיה של הרציחות צריכה להוביל אותנו למסקנה כי יש לקדם עוד יותר את השלום.

זו תהיה שגיאה גדולה לשוב לעזה ואינני חושב שצה"ל רוצה לשוב לשם. הזעזועים המיידיים מאוד מכאיבים. המסקנה ממה שקורה צריכה להיות להדק יותר, להחיש את הדיאלוג עם ערפאת, במקביל לדיאלוג עם חוסיין. חשוב מאוד שהשלישיה הזו תתלכד. הרי כל השלושה מחוייבים לתהליך השלום. יש לדחות את כל עצות האחיתופל של הליכוד, שהוא יותר בלתי אחראי מכל אופוזיציה שהיתה אי־פעם במדינה.

"זו תהיה שגיאה גדולה לשוב לעזה. הזעזועים המיידיים מאוד מכאיבים. המסקנה ממה שקורה צריכה להיות להחיש את הדיאלוג עם ערפאת, במקביל לדיאלוג עם חוסיין. חשוב מאוד שהשלישיה הזו תתלכד. הרי כל השלושה מחוייבים לתהליך השלום. יש לדחות את כל עצות האחיתופל של הליכוד, שהוא יותר בלתי אחראי מכל אופוזיציה שהיתה אי־פעם במדינה" – אבא אבן

היית ממליץ לממשלה לבקש תיקונים ב"הסכם העקרונות" ו"הסכם קהיר", או שתמשיך בתהליך השלום במתכונתו?

כל תיקון של הסכם הוא עניין מסובך מאוד. אני הייתי ממליץ לבצע את ההסכם, אולי בסגנון יותר הרמטי. התיקון היחיד המתבקש, גם מבלי לבקש את הסכמות של ערפאת, הוא לעיין מחדש בעיקרון שכל הישובים צריכים להישאר במקומם, עד לדיון על ההסכם הסופי. אני דווקא הייתי מתייעץ עם צה"ל, האם ביצוע הדבר הזה אפשרי, בלי תוצאות הרסניות לחייהם של חיילים ולביטחונם של מתנחלים. אם צה"ל יהיה ישיר וכן בעצתו, הוא יגיד שזה מעמיס על צה"ל משימה שהיא אולי בלתי אפשרית – והרמטכ"ל אהוד ברק רמז על כך. העתקת נצרים ומקומות אחרים תהיה מהלך נבון מבחינה פרגמטית ישראלית. היא לא תיעשה כדי לשאת חן בעיני השותף. יותר טוב לגבש וללכד את הישובים בגושים יותר גדולים. מהי האלטרנטיבה, כשבנצרים כמעט בכל יום נפגעים.

אני זוכר את ההתלהבות של ישראל גלילי מהרעיון להקים את נצרים. הוא גרס ולחץ כי ככל שמתפזרים יותר, משפיעים יותר על המפה. לדעתי, בהסכם הסופי, שצריך להיחתם בין ישראל והפלסטינים ואולי גם ירדן, לא בהכרח תהיה הסכמה שצריך להשאיר את נצרים. יש כלל בדיפלומטיה האומר: אם תהיה מוכרח לעשות משהו בעתיד, למה שלא תעשה אותו עכשיו. זה לא מחייב תיקונים בהסכמים, כי זה מהלך ישראלי חד־צדדי. כמו שאנחנו רשאים להיערך מחדש צבאית אנחנו רשאים להיערך מחדש התיישבותית.

אתה מקבל את דבריו של הסנאטור ג'סי הלמס, שאמר אסד אינו רוצה למעשה בשלום, שהוא רק רוצה את רמת הגולן ואת הכסף האמריקאי?

אני עוקב אחרי הלמס הרבה שנים. מכיוון שלא היה אף לא מקרה אחד שחשבתי כמוהו, למה שאתחיל להיות סניגורו עכשיו. הוא גורם הרבה מבוכה גם לחברי הוועדה שלו. זה לא נבון שהוא לא רוצה שלום. הוא רוצה שלום, יחד עם רמת הגולן.

כל אחד מתנה את השלום: אנחנו רוצים שלום עם גבולות בטוחים. יש פה פרדוקס גדול, והוא צריך להביך יותר את הליכוד. אסד מבקש שלום לפי תנאי ממשלת ישראל מה־19 ביוני 1967. הצענו אז לסוריה שלום על בסיס הגבול הבין־לאומי.

הגבול הבין־לאומי, לא גבול 67?

הגבול הבין־לאומי. אני באתי לדין ראסק, לארתור גולדברג, ולפמליה אמריקאית גדולה מאוד ורמת דרג, והם דיווחו לג'ונסון מיד. הצענו חוזה שלום עם מצרים על יסוד הגבול הבין־לאומי ובתנאי של מעבר חופשי במים הבין־לאומיים. הצענו הסכם שלום עם סוריה, על בסיס הגבול הבין־לאומי, בתנאי של אי־פגיעה בזכויות המים שלנו. אמרנו שאני אפתח בדו־שיח עם ירדן, אם כי, וכך נאמר לאמריקאים, הממשלה טרם סיכמה את עמדתה ביחס לעתיד יהודה ושומרון. שני הסעיפים הראשונים מאוד הלהיבו את האמריקאים. על יסוד זה, אגב, הם שיתפו איתנו פעולה למנוע את המצב, שהישראלים כל־כך חששו ממנו, של חידוש מכבש המעצמות, האו"ם, ברה"מ, לגרש אותנו בלי שום אפשרות להפיק משהו לעתיד השלום. אם הלמס אומר שאסד רוצה את רמת הגולן וגישה לארנק האמריקאי, זה חצי נכון. הוא רוצה גם את אלה, אבל הוא גם מוכן לשלם את מחיר השלום.

אסד הרי יודע כי תמורת הסכם שלום אמיתי רבין יתן לו את כל רמת הגולן. אז למה הוא לא עושה את הצעד הנדרש קדימה?

אני רוצה קודם להתייחס לפעולה של שליחי הליכוד בוושינגטון, שליחות שמינתה את עצמה, עם יוסי בן־אהרון, שאין לשלום אוייב יותר נמרץ ממנו. כשהוא התמנה לראש המשלחת למו"מ עם סוריה, היה ברור שלא יוכל להיות שלום איתה. הוא מונה כדי למנוע שלום. גם הוא וגם יצחק שמיר ראו בשלום עם סוריה לא שעה גואלת, גולת כותרת של נצחון הציונות, אלא אסון ופורענות שיש למנוע אותם, כפי שראו בשלום עם הפלסטינים.

אבן. בעניין הסורי, אני חצי אופטימי, כי אין לאסד הרבה אופציות.

בפגישה בין רבין והסנאטור דול, שהוא הרבה יותר חשוב מהלמס, דול בעצם התקפל בנושא רמת הגולן. הוא אמר שאם לכוח האמריקאי ברמת הגולן תהיה איצטלה של האו"ם, זה בסדר. בחוזה השלום עם מצרים התפקיד של הפיקוח על ביצוע החוזה הופקד בידי האו"ם. אבל כשפנינו לאו"ם ראינו שזה בלתי אפשרי, כי הפלסטינים והאחרים גייסו את האו"ם נגד שיתוף־פעולה עם החוזה המצרי־ישראלי. ואז סאדאת ובגין מצאו את התחליף של הכוח הרב־לאומי והעניקו למעשה לאמריקאים, עם קצת שותפות של פיג'י וקולומביה, את כל התפקידים והזכויות שבכוונה יוחסו לאו"ם. מזה 14 שנה האמריקאים יושבים שם, במקומות הרגישים ביותר. זו התרומה האמריקאית החיונית ביותר והזולה ביותר, כי אף אחד לא נפגע.

אגב, הרבה ישראלים אפילו לא יודעים שהכוח הזה קיים. הכוח בסיני מתעניין בעיקר בטיסות, כי אם מישהו זומם מלחמה העובדה הזו תירשם קודם כל בתכיפות הטיסות, בצילומים. האמריקאים נותנים לנו כל יום את כל הנתונים של הטיסות המצריות, גם צילומי אוויר של מה שקורה אצלם בשטח, והם נותנים למצרים את מה שקורה אצלנו. על כן התקפת פתע היא בלתי אפשרית. אם התקפת פתע בלתי אפשרית, אז למעשה המלחמה בלתי אפשרית. שום מדינה לא תכריז "בעוד שבועיים אנחנו נעשה מלחמה". זאת היתה הטעות של המצרים כשהם נתנו לנו ב־1967 את תקופת ההמתנה.

אמרתי לאחד מידידיו של דול, שעמד לדבר איתו, כי הוא ישתכנע שזה גם מהלך יפה וגם, להבדיל מסומאליה ומהאיטי, בלי שום קורבן, בלי שום מחיר. אני לא אומר שישראלים בחו"ל, שיש להם מגעים עם גורמים שלטוניים או אחרים, צריכים להעמיד פנים כאילו כל הישראלים מאוחדים. איש לא יאמין לזה – ואלה שיאמינו לא יתנו לנו על זה שום קרדיט, כי הם יתחילו לפקפק בקיומה של דמוקרטיה ישראלית. אבל זה לא מה שעושים בארה"ב שלושת אנשי הליכוד. הם מארגנים באופן מבצעי אופרטיבי שדולה שעוסקת למעשה בדיס־קרדיטציה של השגרירות שלנו ושל הארגונים היהודיים. הם באים ואומרים לסנאטורים ולחברי הקונגרס, אל תאמינו לשגריר רבינוביץ, אל תאמינו לחברי איפא"ק ולא לוועידת הנשיאים. ומה ההנמקה? זה לא טוב לכם, האנשים שלכם ייהרגו שם. זה כל־כך בלתי אחראי. כמי שמכיר את יחסי ארה"ב־ישראל מראשיתם – אני הגשתי את האמנה לטרומן, אני יזמתי את הקמת איפא"ק, את הקמת ועידת הנשיאים – אני אומר שזה מעשה חמור ביותר, חסר תקדים. אנחנו הבענו תמיד את השקפתנו, כשהיינו באופוזיציה, אבל לא אירגנו שדולה כדי שהאמריקאים יצביעו נגד ההחלטות או ההצעות של ממשלת ישראל. זה מביך גם את השדולות היהודיות שם.

אסד היום בשל לשלום?

הוא הולך ומבשיל. צריך להסתכל על הדרך שהוא כבר עבר. אנחנו קצת מזלזלים בהישגים שכבר מונחים בכיס. לפני שנתיים היינו דוחים בטענה שזה "בלתי אפשרי", כל אדם שהיה אומר לנו כי אסד יאמר בקרוב כי הוא רוצה בשלום עם מדינת ישראל, כי הוא לא יירתע מפגישות, ברמות די גבוהות, עם ישראלים וכי יהיה מוכן להשתלב בתהליך השלום בחסות וושינגטון. במו"מ הוא יהיה קשה, אבל הוא לא יחרוג מכל מסגרת אפשרית. הוא ייאבק על הגבול, על הריבונות. הוא יהיה מוכן לספק כל תביעה ישראלית שהיא ביטחונית ממש, כלומר הוא יסכים לפירוזים. הוא שיחרר את היהודים כלומר, התנער מהעמדה המביישת של החזקת יהודים כבני ערובה; והוא הפסיק לקלל את עצם קיומה של מדינת ישראל.

כל זה קרה, אגב, בשל חיזוק המעמד הכללי שלנו בעולם. בכל זאת, יש לנו יחסים עם יותר מ־130 מדינות בעולם, וזה כולל את ענקי העולם השלישי, סין הודו ובקרוב אינדונזיה, ומדינות ערביות מקטאר עד מרוקו.

בעניין הסורי, אני חצי אופטימי, כי אין לאסד הרבה אופציות. קודם כל הוא ויתר על אופציה אחת – הוא רצה להיות מנהיג העולם הערבי, ובמקום להיות מנהיג הוא נגרר אחרי האחרים, הוא יבוא לישראל אחרי קטאר ואחרי בחריין. הוא יהיה האחרון.

המצרים חתמו על הסכם הפרדה בינואר 1974, ואז קיסינג'ר אמר לנו שעם סוריה זה יהיה יותר קשה. הוא בא הנה ודילג בין דמשק וירושלים במשך כל אפריל ומאי. ב־1 ביולי חתמנו, שישה חודשים אחרי ההסכם עם המצרים. המשא־ומתן היה מאוד נוקשה. גם אנחנו לא היינו כל־כך קלים. קיסינג'ר לפעמים כמעט התפקע. הסורים לא באו לוועידת ז'נווה, אם כי הם כן באו לחתום שם. הם תמיד האחרונים. זה גם הטמפרמנט שלו. אסד לא מכיר את העולם החיצוני, שמעתי דברים מהמצרים עליו. מובארק לעומתו הוא כל־כך קוסמופוליטי. הוא מכיר מה קורה בעולם, באמריקה, באירופה, באסיה. אסד סגור בתוך הקליפה של עצמו.

אני לא משלה את עצמי, הסיבה לתמורה האידיאולוגית והרטורית של אסד ברורה, הוא איבד את ברה"מ, המשענת שלו. הסובייטים איפשרו לו לעשות מלחמה נגדנו, בנשק שלהם, תחת מטריית ההסתה שלהם, בוטו שלהם במוסדות הבין־לאומיים. בלי הסובייטים אני לא יודע מה יש לו בכלל. אני מסכים עם איתמר רבינוביץ, שאם יש תזוזה – היא קיימת, אבל היא קטנה מאוד, מילימטרים בודדים.

"ישראלים בחו"ל, שיש להם מגעים עם גורמים שלטוניים או אחרים, לא צריכים להעמיד פנים כאילו כל הישראלים מאוחדים. איש לא יאמין לזה – ואלה שיאמינו לא יתנו לנו על זה שום קרדיט, כי הם יתחילו לפקפק בקיומה של דמוקרטיה ישראלית. אבל זה לא מה שעושים בארה"ב שלושת אנשי הליכוד. הם מארגנים שדולה שעוסקת בדיס־קרדיטציה של השגרירות שלנו ושל הארגונים היהודיים"

הצוות רבין־פרס הוא הרכב מנצח?

אם אנחנו רוצים להיות אובייקטיבים, יש להם זכות גדולה, אבל גם אשמה מסויימת, כי לא היו מתנגדים גדולים יותר, חמורים ונוקשים לעניין הזה של שיחות עם אש"ף, מהשנים האלה. אני הגעתי עוד הרבה קודם, בסביבות 1988, למסקנה שאין מנוס משיחות עם אש"ף. לא רק רבין, גם פרס היה נגד שיחות עם אש"ף. תקופה מסויימת הוא היה חצוי – כלפי פנים הוא היה אומר שיש שינוי באווירה שם, אבל ההודעות האחרות שלו, למשל כאשר שולץ הכריז להכיר באש"ף והוא היה אז ראש ממשלה, היה: "זה יום עצוב". מה זה עצוב? האמריקאים התפכחו. הזכויות והפרס הולכים תמיד למי שהשתולל תקופה מסויימת ואז שינה את טעמו, בגין וגולדה, למשל. רבין ופרס הגיעו למסקנה בנושא אש"ף ב־1989, כך אני חושב, בעקבות הדברים שאמר ערפאת על נכונתו לחיות בשלום עם מדינה יהודית במזרח־התיכון. צריך אולי להוכיח אותם על איחור קל, אבל כשהם הגיעו להחלטה, הם צללו למים בנחישות כזאת שראויה לכל הערכה, נגד לחצים גדולים בתוך המדינה וגם נגד העמדות של לובי יהודי ניצי מאוד בארה"ב. עם כל המהוספסות, אני חושב שהגורם שקבע את השינוי הישראלי היה רבין. ראש הממשלה הוא המחליט, אף כי יש הבדל גדול ברטוריקה של שניהם: פרס משמיע מנגינות של התלהבות ורבין מתנהג כמי שקנה מכונית משומשת ואינו כל־כך בטוח שהיא תיסע. ■

תערובת של עצבות ועייפות

חן אבידן

בראשית החודש, בשעות הלילה המאוחרות, פשטו שוטרי־חרש איראנים על ביתו של הגנרל בדימוס אמיר רחימי ועצרו אותו בעוון סחר ושימוש בסמים. היתה זו אשמת־כזב מובהקת שנועדה לחפות על מעצרו של גנרל ישיש זה, בעוון קריאות שהשמיע בעת האחרונה מלבה של איראן, להפלת המשטר הפונדמנטליסטי של כוהני הדת והקמת משטר דמוקרטי באיראן, בעזרת גייסות הצבא. ככל הידוע, היתה זו פעם ראשונה מאז הפיכת חומייני, שגנרל בדימוס המתגורר בטהראן מעז לקרוא לביצוע הפיכה צבאית במדינה, ללא פחד מצד השלטונות ומנגנוני הבולשת השונים של המשטר.

הגנרל רחימי שירת בצבא האיראני בימי השאה. כבר אז בלט בדעותיו הליברליות־שמאליות. הוא השתתף בניסיון ההפיכה נגד השאה שביצע המנהיג האנטי־מערבי מוסאדק בשנות ה־50, ואחר־כך נכלא על־ידי השאה מכיוון שהתנגד למעורבות המאסיבית של מומחים אמריקאים בענייני הצבא האיראני. בפרוץ הפיכת חומייני, ב־1979, הצטרף רחימי לגרעין המהפכני ואף מונה לאחראי על מנגנון ההבטחה של מנהיג המהפכה. אבל חצי שנה לאחר פרוץ המהפכה החומייניסטית, הוא הוצא לגימלאות והפך מאז מתנגד של המשטר המהפכני, אם כי נצר את תחושות הביקורת בלבו מחשש פן יבולע לו אם ימתח ביקורת על המשטר בפומבי.

בתקופה האחרונה, כאמור, הפך רחימי למבקר בוטה בגלוי של המהפכה החומייניסטית. הוא מקיים מביתו מגעים עם גולים איראנים החיים באירופה ולא מכבר פירסם מכתב גלוי בבמה עיתונים זרים וכנראה גם בעיתון האיראני "דסאלת", שבו קרא להפרדת הדת מהפוליטיקה והקמת ממשלת חירום לאומית, שתקים משטר חילוני דמוקרטי במדינה. מיד בעקבות זאת נעצר על־ידי השלטונות, אך דומה ששוחרר זמן קצר לאחר מעצרו בלחץ קצינים בכירים בצבא, המוקירים אותו משירותם המשותף בכוחות המזוינים האיראניים. לפי גירסה אחרת, מתכוונים השלטונות המהפכניים להעמיד את רחימי, בכל מקרה, לדין בשל קריאותיו להפלת המשטר בכוח והרחקת אנשי הדת מתפקידי שלטון.

בראיון שהעניק רחימי בראשית החודש לכתבת ערביה שביקרה בטהראן, הוא אומר בגלוי כי יסכים לעמוד בראש קבוצת קצינים שתבצע הפיכה צבאית במדינה. "אני מכיר קצינים ואנשי צבא שהוצאו לגימלאות בעל־כורחם והחשים ממורמרים. אם הם יחליטו לבצע מהלך של שינוי, הרי שהאנשים שעודם משרתים בצבא יצייתו להם. אני מוכן לעמוד בראש הקבוצה", אמר רחימי. אבל באותו ראיון, הוא הודה, כי אין ברשותו היום מספיק תומכים מקרב קציני הצבא כדי לחולל הפיכה וכי ללא גיבוי של המערב, ובעיקר של ארה"ב, אין סיכוי לשום תנועת אופוזיציה להפיל את המשטר החומייניסטי.

הטענה המרכזית של רחימי נגד משטר המולות באיראן, היא שהמשטר הרחיק את האנשים המיומנים ממשרות בכירות בצבא ובמינהל, ואייש משרות אלה באנשי דת. "המהפכה נכשלה מפני שלא העמידה את האיש המתאים במקום המתאים, שכן אנשי הדת תפסו את כל העמדות, והמומחים הורחקו מכל התחומים החיוניים, כמו הצבא והכלכלה", אומר רחימי. הדבר גרם הידרדרות במצב הכלכלי והצבאי (תבוסת איראן על־ידי עיראק בסוף שנות ה־80) ומצב של מרירות הולכת וגוברת נגד המשטר בציבוריות האיראנית, לדבריו.

ואכן, כתבים ערבים שביקרו החודש באיראן, ריווחו על מצוקה הולכת וגוברת בקרב המוני העם בגלל המשבר הכלכלי, ועל תחושות תיסכול בקרב חלקים ניכרים באוכלוסיה, עקב כשלון המהפכה החומייניסטית לפתור את בעיות היום־יום של עשרות מיליוני אנשים באיראן. הם מספרים כי טהראן, שבה מתגוררים ועובדים יותר מ־10

באיראן חלה באחרונה התעוררות מסויימת בפעילותם של גורמים אופוזיציוניים למשטר החומייניסטי. פעילות זו ניזונה בראש ובראשונה מהמשבר הכלכלי המתמשך במדינה ומתסכולם של חלק מהתושבים מאוזלת ידו של המשטר הפונדמנטליסטי לספק פתרונות למצוקותיהם

מיליון אנשים, נראית מוזנחת ומזוהמת. מאז פרוץ המהפכה, נוספו 20 מיליון צעירים לאוכלוסייתה של איראן שרבים מהם מחוסרי עבודה, בגלל שיעור האבטלה הגבוה במדינה. יש המכנים קבוצה צעירה זו באוכלוסיה "פצצת זמן" נגד המהפכה. לדברי הכתבים הערבים, יוקר המחיה באיראן מרקיע שחקים בגלל האינפלציה הגבוהה. אנשים נאלצים לעתים קרובות לעבוד בשתי משרות כדי לפרנס את משפחותיהם. בשל מחסור במוצרים חיוניים, פורח המסחר בשוק השחור. בצמרת המימשל ובקרב כוהני הדת פשה נגע השחיתות. אפילו בניו של הנשיא רפסנג'אני אינם נקיים מנגע זה. הם מרוויחים הון עתק מעסקי מסחר שהם מקיימים עם חברות זרות, כולל אמריקאיות. שיחוד פקידי ממשלה ואנשי משטרה הפך נוהג שבשיגרה.

צעירה אקדמאית נשאלה על־ידי כתבת ערביה שביקרה לא מכבר בטהראן מה השתנה מאז פרוץ המהפכה מבחינת השכבות הנחשלות. היא השיבה: "שום דבר לא השתנה. העני נשאר עני ואולי אף נעשה אביון יותר עקב ההתייקרויות. הוא יכול להאכיל את בני משפחתו רק בעזרת 'הקופונים' (שמחלקת הממשלה), שלקבלתם הוא ממתין שעות ארוכות בתור מול הצרכניות". פקיד בבית־מלון אמר לאותה כתבת, כי לעומת זאת, ראשי המהפכה התעשרו ועברו להתגורר ברובעים המפוארים בצפון טהראן שבהם התגוררה האצולה האיראנית בימי השאה. לדברי הכתבים הערבים, הקבצנות הפכה לתופעה שכיחה למדי בטהראן.

מצוקת החיים גרמה לגידול ניכר במקרי התאבדות בקרב נשים, המתקשות לגדל ולחנך את ילדיהן. צעירים רבים מתמכרים לסמים המוברחים לאיראן מאפגניסטאן ופקיסטאן השכנות. "מה שמאפיין את הרחוב האיראני הוא תערובת של עצבות ועייפות" — סיכם אחד הכתבים הערבים את רשמי ביקורו האחרון בטהראן.

על־פי ריווחים אלה, גוברת התסיסה נגד השלטון המהפכני באיראן גם בקרב החוגים המשכילים. כ־150 סופרים ואנשי־רוח הגישו לא מכבר עצומה לממשלה, שבה תבעו ממנה לבטל את הצנזורה ולאפשר חופש ביטוי וכתיבה במדינה. כמו־כן תבעו חותמי הפטיציה שהממשלה תאפשר להקים אגודת סופרים באיראן, אבל בקשותיהם נידחו. אחד מחותמי העצומה, הסופר סעיד סירג'אני, נעצר על־ידי השלטונות, באשמה של שימוש בסמים ועבירות מוסר כביכול. ישנם ריווחים כי גם בקרב כוהני הדת נמוג קמעה הלהט המהפכני, ורבים מהם מעדיפים לדאוג לטובות ההנאה הכלכליות שלהם מאשר לצרכי המהפכה החומייניסטית. בקרב מנהיגי דת מסויימים, מסוללי הדרך להפיכת חומייני, גוברת ההכרה כי אין מנוס מלהציב בעמדות מפתח שלטוניות אנשים בעלי כישורים מקצועיים, ולאו־דווקא כוהני דת, אם רוצה איראן להיחלץ מקשייה הפנימיים.

עם אלה המטיפים לקו יותר פרגמטי כזה נמנה גם חכם הדת החשוב חסין מונטזרי שהיה מועמד בשעתו לרשת את חומייני לאחר מותו. מסופר כי אחמד חומייני, בנו של מחולל ההפיכה האיראנית, מתקרב בימים אלה אל מונטזרי. גם חכם הדת עבד אל־כרים סירוש, שנמנה בעבר עם ראשי תומכיו של חומייני, החל באחרונה להטיף לניתוק הדת מהפוליטיקה והפסקת מעורבותם של חכמי הדת בניהול ענייני המדינה. גם אם יש הגזמה בריווחים אלה, הם כנראה מצביעים על תחושת תיסכול מסויימת מתוצאותיה הדלות של הפיכת חומייני, גם בקרב אנשי הממסד הדתי, המחפש אחר דרכים לתיקון המעוות.

רפסנג'אני (משמאל) וחמינאי. תחרות סמויה התורמת לפוטנציאל חוסר היציבות. צילומים: אי.פי

שלטונות המהפכה החומייניסטית נאלצו להתמודד השנה גם עם התקוממויות ספורדיות מצד בני מיעוטים באיראן נגד השלטון המרכזי. פעם היו אלה מהומות בעיר זהדאן, במזרח המדינה, ופעם אחרות בעיר קזווין ובעיר משהד. בדרך־כלל המתקוממים הם בני המיעוט הסוני החש עצמו מופלה לרעה על־ידי הכת השיעית השלטת במדינה. אבל משקיפים סבורים כי מקופלת בהם גם תנועת מחאה עממית נגד הממשלה, בגלל יוקר המחיה והתפכחות חלקית של התושבים מתורת הפונדמנטליזם של חומייני.

התחרות הסמויה בין הנשיא האשמי רפסנג'אני לבין המנהיג הרוחני עלי חמינאי, מהווה אף היא פוטנציאל לחוסר יציבות באיראן. בשל חוסר יכולתו של רפסנג'אני לשים קץ למשבר הכלכלי על־ידי מדיניות הפתיחות למערב שהוא דוגל בה, התחזק מעמדו של חמינאי בצמרת. חמינאי דוגל בקו נוקשה כלפי המערב. הוא מבקש לרשת את מקומו של האיאתוללה הגדול עראקי הגוסס בבית חולים בטהראן, והמשמש מקור הסמכות הדתי העליון של כל בני העדה השיעית. בצורה כזו יאחיז חמינאי, כך הוא מקווה, את מעמדו לא רק באיראן, אלא בעולם המוסלמי בכללותו. ואילו רפסנג'אני שוקל להביא לשינויים בחוקה האיראנית, כדי לסלול לעצמו את הדרך לקדנציה שלישית בנשיאות, בבחירות שייערכו ב־1997. כרגע החוקה מונעת לכהן יותר משתי כהונות בנשיאות. אנשי הקו הנוקשה בפוליטיקה האיראנית, בראשות שר הפנים לשעבר מוחתשמי פור, כבר נערכים להכשיל מגמה זו של רפסנג'אני.

מחתרת "המוג'אהידין־חלק", הפועלת מתוך בסיסים בעיראק, מכה אף היא מדי פעם במשטר האיראני. אנשיה שמים מכוניות תופת בטהראן ובערים אחרות, ומפגיזים יעדים איראניים לאורך הגבול עם עיראק. למחתרת זו אין מאחזים בציבוריות האיראנית, מפני שמנהיגיה שיתפו פעולה בשעתו עם עיראק במלחמתה נגד איראן, ולכן הם מוחזקים בציבור האיראני כבוגדים. בשל־כך, המשטר בטהראן לא מודאג, ככלל, מפעילותם הספורדית של "המוג'אהידין־חלק" נגדו, ויש הטוענים שחלק מפיגועי מחתרת זו יזום המימשל בעצמו, כדי להסיט את תשומת־לב הציבור מגילויי התמרמרות מדאיגים יותר. ואולם, בראשית החודש הפגיזו האיראנים בסיסים של מחתרת "המוג'אהידין־חלק" בעיראק בטילי סקאד. דבר כזה לא עשה צבא איראן מאז פסקה המלחמה האיראנית־עיראקית. כנראה שהפעלת הסקאדים באה לא כל־כך בגלל האיום מצד מחתרת "המוג'אהידין", אלא כאיתות, על רקע הרמת הראש של גורמי אופוזיציה אחרים באיראן באחרונה, שהממשלה מוכנה להכות ביד ברזל כל מי שינסה לפעול להפלתה. בד בבד אימץ הפרלמנט האיראני חוק חדש המתיר לכוחות הביטחון לירות לעבר מפגינים.

תמונת המצב המתקבלת היא, איפוא, כי באיראן חלה באחרונה התעוררות מסויימת בפעילותם של גורמים אופוזיציוניים למשטר החומייניסטי. פעילות זו ניזונה בראש ובראשונה מהמשבר הכלכלי המתמשך במדינה ומתסכולם של חלק מהתושבים מאוזלת ידו של המשטר הפונדמנטליסטי לספק פתרונות למצוקותיהם. אין עדיין אופוזיציה מאורגנת לשלטון אנשי הדת באיראן, וגילויי הביקורת האחרונים עדיין לא יוצרים סכנה לקיומו. אבל אם הממשלה לא תשכיל למצוא פתרונות למשבר הכלכלי החברתי, עלולה האופוזיציה להתרחב ואולי אף לסכן, בטווח היותר ארוך, את קיום המשטר. ■

שקיעת תרבות הצווארון הכחול

נרי הורוביץ

בוועידה השנתית של "הלייבור" ב־1976 הכריז ראש הממשלה ג'יימס קאלהאן בפני חברי מפלגתו כי יש להשתחרר מן האשליה שניתן לדפר את המוצא ממיתון בהוצאה ממשלתית והקטנת המסוי. מאחורי הדברים הסתתרה כפירה בעיקרון הקיינסיאני שעליו נשען הקונסנזוס של הפוליטיקה הסוציאל־דמוקרטית במדינות המערב. נאומו של קאלאהן סימן הכרה בעובדה שמשבר הסוציאל־דמוקרטיה ומדינת הרווחה אינו תופעה זמנית אלא תוצר של שינוי במבנה המפורר את הבסיסים שעליהם נשענו תנועות העבודה האירופיות.

20 השנה שחלפו מאז תחילתו של המשבר האלקטורלי, האידיאולוגי והפוליטי של תנועות העבודה, מאששות את האבחנה שהעידן הסוציאל־דמוקרטי, כפי שנתפס מאז מלחמת העולם השנייה, לא ישוב. ההתלבטות הגדולה של הסוציאל־דמוקרטיה היא כיצד להתאים עצמה לסביבה כלכלית־חברתית משתנית ולעידן הפוסט־תעשייתי.

הסוציאל־דמוקרטיה שלאחר מלחמת העולם השנייה רחוקה מאוד מהשורשים ההיסטוריים שלה ומההגדרות המרקסיסטיות, השייכות לתקופה שהתנועה היתה מרכיב מרכזי בגטו מעמדי, תרבותי ואקולוגי.

בתהליך הדרגתי שתחילתו בשנות ה־30, אימצו הסוציאל־דמוקרטים את מדינת הרווחה המבוססת זאת העיקרון של מיקוח קולקטיבי, תוצרי הכלכלה הליברלית. במקום לעמוד עם הפנים אל מפלגות קומוניסטיות וסוציאליסטיות והגבם למרכז הפוליטי הבורגני, הפנו הסוציאל־דמוקרטים את גבם לשפה של השמאל, לאלטרנטיבה המהפכנית ולמחוייבות למרקסיזם.

במסגרת אתוס פרגמטי, הם המירו את תפיסת המהפכות של יום יום במונחים של אזרחות חברתית, כלכלת שוק חברתי, ליברליזם קולקטיבי או סתם סוציאל־דמוקרטיה כחזון סופי של החברה הטובה.

התנועות הסוציאל־דמוקרטיות לא רק שירטטו תמונה נורמטיבית של חברה מאוזנת וסולידרית, אלא עיגנו את החזון הזה במבנה כוח הנשען על גרעין תמיכה של מעמד הפועלים והאיגודים המקצועיים המצוי בברית עם חקלאים, אינטלקטואלים וחלקים מהמעמד הבינוני. אל העוצמה של בריתות אלקטורליות, הם צירפו בניין מוסדות כלכליים ברמות בנקים, קרנות פנסיה, מוסדות מחקר ופעילות פנאי ותרבות.

האיגודים המקצועיים היו במידה רבה השלד של הסוציאל־דמוקרטיה. אף שהם נהנו ממעמד אוטונומי למחצה מול המפלגה, הם שימשו בסיס הכוח הפוליטי והכלכלי שלה. מבלי העיקרון של מיקוח קולקטיבי, ללא המודל הקורפורטיסטי, הסוציאל־דמוקרטיה היתה מתכווצת בעידן התעשייתי לדרגת פילנתרופיה הצועדת שוט כנגד המעסיקים. העוצמה שנתנו האיגודים המקצועיים לתנועות הסוציאל־דמוקרטיות איפשרה להן גם בתקופות של שלטון ימין לשחק תפקיד מרכזי בכלכלה ולהבטיח שמירה על מנגנונים של מדינת הרווחה. למפלגות מרכז וימין לא היתה בדרך־כלל הפריווילגיה הזו.

המיקוח הקולקטיבי כבסיס כוח לווה בריסון פנימי של הסוציאל־דמוקרטיה במדינות המערב־אירופיות. בתקופות של תעסוקה מלאה, הקפידו מנהיגי איגודים ותנועות עבודה שלא להוריד את המעסיקים על ארבע ולא לנפח בצורה פופוליסטית את מדינת הרווחה. הסיסמה היתה "איגודים חזקים טובים למעסיקים חזקים ומעסיקים חזקים טובים לאיגודים חזקים". מלבד בגרמניה, חל כרסום גדול בדירקים הסולידרי בין עובדים אותם לבין מעסיקים מרוסנים.

אל מבנה הכוח המבוקר של הסוציאל־דמוקרטיה הצטרף מצע כלכלי קיינסיאני מתון שאומץ בהדרגה על־ידי המפלגות הסוציאל־דמוקרטיות, החל בתנועה השוודית שהיתה קיינסיאנית בטרם קיינס, דרך הלייבור שאימץ במסגרת הרה־קונסטרוקציה שלאחר המלחמה את קיינס ועד המפלגה הסוציאל־דמוקרטית בגרמניה שאימצה בקשיים

קיינס. בעיני פוליטיקאים סוציאל־דמוקרטים, היה בקיינס קסם מיוחד משום הדגש על תעסוקה מלאה והתערבות מתקנת של המדינה

גדולים מצעים מעין קיינסיאניים.

בעיני פוליטיקאים סוציאל־דמוקרטים, היה בקיינס קסם מיוחד משום הדגש על תעסוקה מלאה והתערבות מתקנת של המדינה. מוניטריזם נתפס עליהם באופן שגוי לא כמכשיר ייצוב ניטרלי, אלא כמנגנון המונע תיקון עוולות הנוצרות בכלכלת שוק.

המודלים הקיינסיאניים תיפקדו עם חריקות מועטות עד שנות ה־70. הכלכלנים מסבירים את ההצלחה שלהם בשיעורי הצמיחה הגבוהים עד משבר האנרגיה, שיצרו משחק חיובי שתרם לשקט תעשייתי ולהמרת השאלה "מי מקבל יותר ומי מקבל פחות" בשאלה "מי מקבל יותר ומי מקבל עוד יותר".

הקשיים של המודל הכלכלי הסוציאל־דמוקרטי לא נבעו רק בשיעורי הצמיחה. במקביל לירידה בכמות המשאבים, גדלה מדינת הרווחה "גידול בירוקרטי" שפגם ביעילות שלה ועוד יותר מכך בדימוי שלה.

הדחיפה להגדלה של מנגנוני הרווחה והסיבסוד שלהם לא באה בדרך־כלל מתוך מפלגות סוציאל־דמוקרטיות אלא נבעה לעתים ממגמות פופוליסטיות, מפרוטקציוניזם של קבוצות מקומיות ומאימפריאליזם ארגוני. גם הלכי־רוח שאפיינו את השמאל החדש במערב אירופה תרמו לתהליך, אבל את המחיר שילמו התנועות הסוציאל־דמוקרטיות.

ירידת הנכונות לסבסד את מדינת הרווחה היתה בעת ובעונה אחת גורם ותוצאה של שינוי תרבותי. בעידן של ערוצי תקשורת רבים ורגיונליזם התפוגג מרכז תשומת הלב החברתית. המדינה והחברה נותרו ללא סדר יום לאומי קולקטיבי. היעדרו של מוקד תשומת־לב אחד הקטין את התחושה של גורל אחד ובעקיפין את הסולידריות החברתית

הקשיים לממן את מנגנוני הרווחה המנופחים בדמוקרטיות המערביות בשנות ה־70 יצרו את "פרדוקס מדינת הרווחה". על־פי עיקרון זה, בשעה שיש שיעורי צמיחה גבוהים, ההזדקקות למנגנוני רווחה קטנה אך יש משאבים, וכשיש מיתון וההזדקקות גדולה — אין די משאבים.

הניסיון להתמודד עם הפרדוקס הוליד לא פעם אינפלציה ובעקבותיה מדיניות מייצבת. רק בשנות ה־70 המאוחרות, התברר כי כמה מהכלכלות החברות המערב־אירופיות מסוגלות לחיות עם רמות אבטלה קבועות שנתפסו כבלתי אפשריות בעידן הקונסנזוס. הרגישות והסולידריות החברתית הלכו וקהו במיוחד כשהאבטלה הפכה את ריכוזי תרבות מעמד הפועלים התעשייתי.

הכשלונות האלקטוראליים התכופים של מפלגות סוציאל־דמוקרטיות הולידו בסוף שנות ה־70 ותחילת שנות ה־80 חיפוש אחר סיבות עמוקות יותר למשבר. עם הגדלת הפרספקטיבה הכרונולוגית, התגלתה לעין תמונה פסימית המגדירה את משבר הסוציאל־דמוקרטיה במונחים של מעבר מעידן תעשייתי לפוסט־תעשייתי.

השינוי המשמעותי ביותר בצורת ארגון החיים החברתיים בא לידי ביטוי בשינויים בשוק העבודה, בהיחלשות האיגודים המקצועיים בעקבותיו ובירידת החשיבות של המיקוח הקולקטיבי. מוקד השינוי נעוץ בירידת ארגון העבודה התעשייתי, בדמות המפעל הכולל מחלקות ייצור, פיתוח, שיווק וניהול המתניעים כולם לצפירה של 17:00. הארגון המרחבי של העבודה בעידן התעשייתי שימש כעריסה של הסוציאל־דמוקרטיה. במונחים תרבותיים, מדובר על שקיעת תרבות הצווארון הכחול.

הייצור הפוסט־תעשייתי מתמקד באינפורמציה. הוא נעשה ביחידות קטנות בצורת אוטוסטרדות מידע הפרוסות על־פני מדינות רבות. כל מרכיב או קטע ייצור נעשה באתר אחר. בתנאים אלה, העבודה אינה "חברתית" במובן שנוצרים קשרים בלתי פורמליים בין קבוצות עובדים. ענף העיתונות משמש דוגמה טובה לתרבות תעסוקתית ששינויים טכנולוגיים פוסט־תעשייתיים יצרו מהפכה במרחב העבודה שלה.

ירידת המערכת הגדולה והמרותה בגוף מטה קטן וממוחשב, יכולה להמחיש את השינוי זה. אין זה מפתיע שמשברים ביחסי העבודה בענף העיתונות ליוו את השינוי הטכנולוגי וחלק ניכר מהעובדים בתחום התקשורת מועסקים בחוזה אישי. הדברים בולטים במיוחד על רקע המודעות המסורתית הגבוהה של עובדי ענפי הדפוס והעיתונות לזכויותיהם.

שינוי אחר בצורת הארגון הכלכלי שהחליש את העיקרון של מיקוח קולקטיבי נקשר להפרדת היישות המשפטית מהייצור. חברות אמריקאיות, יפאניות ורב־לאומיות פועלות בהיקף ענק במדינות המתועשות. למנהל אמריקאי, למשל, יש פחות מחוייבות וסולידריות עם פועל הולנדי מאשר עם פועל באיזור שבו הוא מתגורר. גם המחירים של האבטלה אינם נוגעים למשפחתו ולאיכות חייו.

מחקר שנעשה בשנה האחרונה תחת הכותרת "סוף של המיקוח הקולקטיבי" בדק מיתואמים בין טיב הבעלות על המפעל וההיענות לדרישות העובדים. הממצאים לא הפתיעו: 30 אחוז מן החברות הזרות בבריטניה מתנגדות לכל צורה של ארגוני עובדים, רק 3 אחוזים מכפיפות עצמן להסדרי שכר כלל־ארציים. בין המפעלים בבעלות בריטית, יש מעט מאוד חברות המתנגדות לכל צורה של ארגון עובדים ו־24 אחוז נוהגות לפי הסדרים של מיקוח קולקטיבי.

כשמר המיקוח של ארגוני עובדים קטנים מול חברות ללא עניין בסולידריות חברתית מביא לעיצוב דפוסי עבודה על בסיס חוזה אישי. חלק מהחוזים האישיים נותנים יתרון לעובדים מיומנים בענפי תוכנה, ראיית חשבון ומשפטים, הבונים לעצמם "מדינת רווחה של איש אחד". רוב העובדים, שאינם מאורגנים, אינם שייכים לשכבה זו וחלקם חשוף לפיטורין בעיקר כאשר מדובר בנשים, מיעוטים, עובדים זרים ועובדי שירותים.

העובדים הבלתי־מאורגנים מחלישים את האיגודים המקצועיים ועל־ידי כך נוצר מעגל מרושע שבו ההיחלשות של האיגודים המקצועיים מגדילה עוד יותר את מספר העובדים הבלתי מאורגנים. אחת מתופעות הלוואי של היחלשות העובדים המאורגנים באה לידי ביטוי בחקיקה המגבילה את חסינותו של הפעיל הזוטר המשמש חוליה ראשונה המקשרת בין העובד לאיגוד ובניסיון לחייב הצבעה על הכרזת שביתה. בתנאים קשים אלה, מנהלים האיגודים המקצועיים קרב מאסף על מעמדם. המבנה של האיגודים בפרט והמפלגות הסוציאל־דמוקרטיות בכלל, מקשה על גמישות במאבק מכיוון שיש ניגודי אינטרסים בין ארגונים של צווארון לבן לבין עובדים בתעשיות שוקעות, וחוסר התאמה בין ייצוג במוסדות המפלגה למבנה האלקטוראט הסוציאל־דמוקרטי. הקשיים של "הלייבור" באימוץ מדיניות חדשה מדגימים את טיב הבעיות המבניות של תנועת עבודה.

בתנאים של אבטלה ומיתון המלווים בשינוי מבני של דפוסי ארגון העבודה, מתמקד סדר היום של האיגודים המקצועיים בעניינים לוקאליים של פיטורין ופנסיה ולא בנושאים "מעמדיים" הנוגעים לדמותה של החברה הטובה. במצב זה, ההתנהגות הטבעית היא להקריב אינטרסים עתידיים כלל־מעמדיים לטובת חישובים של טווח קצר. כך מוכנים עובדים בתעשיות הגבורות באירופה לפיטורין של עובדים זמניים או לכרסום בתשלומי שעות עבודה נוספת בכדי למנוע פיטורין.

הכלכלנים מכנים את התופעה הזו של הקרבת זכויות העובדים על חשבון עובדים עתידיים וקבוצות חלשות — "דחיקה לשוליים". מי שמחפש דוגמאות בולטות, יכול למצוא, למשל, את הפשרות של עובדים בנושא הסדרים פנסיוניים תקציביים בישראל, שמגן על המבוטחים בהווה על־חשבון סגירת הקרנות בפני עובדים צעירים.

בישראל, כמו בדמוקרטיות המערביות, שימש העיקרון של ביטוח פנסיוני לגוונים אחד הנדבכים המרכזיים של מדינת הרווחה הסוציאל־דמוקרטית. אותן העדויות לחשיבות של הפנסיה במרקם החברתי בולטות מעצם הביטוי גמלאי או פנסיונר, המשקף מעמד של אנשים שתרמו בחברת העובדים ונהנו ממשאבים שהופנו כדי להבטיח להם קיום הוגן.

"דחיקה לשוליים" והקרבת העתיד למען ההווה הן האסטרטגיות הרווחות להתמודדות עם משבר הסוציאל־דמוקרטיה. בשורשיהן מצויה השלמה עם שקיעה הדרגתית של הסולידריות החברתית המסורתית ביכולת גיוס פוליטית גבוהה של עובדים מאורגנים.

בגרמניה נעשו הניסיונות החשובים ביותר להתמודד עם הקשיים ביישום עקרונות הסוציאל־דמוקרטים בתחומים של ביטוח סוציאלי ותעסוקה. אחד הניסיונות המעניינים בנושא התעסוקה כרוך בשינוי ההגדרה של משרה ומכונה "מודל פולקסוואגן". על־פי מודל זה, אין מפטרים עובדים אלא מקטינים את אחוז המשרה. כך במקום 25 אחוז פיטורים יורד כל עובד לשלושת־רבעי משרה. בצורה כזו נחסכו במפעלי החברה 33 אלף משרות. הניסוי, בהסכמת האיגודים המקצועיים וההנהלה, לווה בדאגה לשירותי פנאי אלטרנטיביים לעובדים ועורר תקוות לשמש דגם לכל התעשיות הגבורות.

אבל הניסיון לחזור על מודל פולקסוואגן במפעלים אחרים נכשל. ב.מ.וו בבוואריה, למשל, ניצלה את השיטה כדי לתבוע יותר עבודה ללא פיצוי תחת איום של העברת פסי הייצור מחוץ לגרמניה.

ירידת שיעורי הצמיחה וקריסת מנגנון הבטח הסוציאל־דמוקרטי הצטרפו לתופעה של ירידת מדינת הלאום. ביטוי האידיאולוגיה הסוציאל־דמוקרטית היתה מקופלת ההנחה שעל־פיה יש מדינה שביכולתה ומתפקידה לחלק מחדש משאבים ולווסת את שוק העבודה. הריבונות של המדינה תופפת במשתמע לגבולות הסולידריות החברתית ומשמשת כשותף זירה במודל הקורפורטיבי.

ירידת המדינה כשותף בכלכלה הלאומית אינה רק תוצר של תהליכים חיצוניים היא נובעת גם מבפנים, עקב עומס יותר על מדינת הרווחה. קשיים אובייקטיביים, בעיקר בתחום מימון הבריאות, ותחושה בקרב המעמד הבינוני כי יש ניצול יתר של מנגנוני רווחה, מקטינים את הנכונות לממן מנגנונים בזבזניים במיסוי. הזיהוי המשולש של מדינת הרווחה, האזרחות החברתית והסוציאל־דמוקרטיה הפך מנכס לנטל אלקטוראלי.

ירידת הנכונות לסבסד את מדינת הרווחה היתה בעת ובעונה אחת גורם ותוצאה של שינוי תרבותי, או בשפת הסוציולוגים, שינוי בדפוסי פעולה קולקטיביים. בעידן של ערוצי תקשורת רבים ורגיונליזם התפוגג מרכז תשומת הלב החברתית. המדינה והחברה נותרו ללא סדר יום לאומי קולקטיבי. היעדרו של מוקד תשומת־לב אחד הקטין את התחושה של גורל אחד ובעקיפין את הסולידריות החברתית.

הסוציאל־דמוקרטיה מצאה עצמה תחת מקבץ של שינויים מאיימים מצד החברה, המדינה, מבפנים ומבחוץ כאשר התהליכים הנציחו שינוי זה ונראו כבלתי־הפיכים.

רפורמטורים במפלגות סוציאל־דמוקרטיות הציעו פתרונות מגוונים להתפוגגות העולם הכלכלי־חברתי של העידן התעשייתי. חלק מהמפלגות שאפו להרחיב את ההגדרה של המושג סוציאל־דמוקרטיה לטובת מודעות אקולוגית, פמיניזם וזכויות אחרות. בצרפת עלתה תביעה למעין אנרכיזם בדמות "מדינת רווחה עם פרצוף אנושי". בבריטניה, הימין ב"לייבור" החל משתעשע ברעיונות של קומוניטריזם נוצרי ואילו השמאל חזר בהנהגת ארתור סקרגיל לווריאציה הוולגארית של מיתוס השביתה הגדולה.

המימסדים של המפלגות הסוציאל־דמוקרטיות נצמדו בדרך־כלל סביב הערכים הישנים וניהלו קרב פוליטי, לא פופולרי, על כל עמדת כוח שנרכשה מאז מלחמת העולם השנייה. רק בשנים האחרונות החלו אותן מפלגות והאיגודים המקצועיים לחפש דגמים חדשים, דוגמת ארגוני עובדים כלל־אירופיים או אפילו צרכנות סוציאל־דמוקרטית המחרימה תוצרת של מפעלים חסרי רגישות ביחסי עבודה.

שום תנועה סוציאל־דמוקרטית לא שאפה לצמצם עצמה לדרגת פדרציה של איגודים מקצועיים. להיפך. את הכישלון של "הלייבור" בוועידה האחרונה בבלקפול הגדירו, הימין והשמאל כאחד, כהפיכת האיגוד המקצועי לפדרציה של איגודים. הסיוט של הסוציאל־דמוקרטיה באירופה הפך לחלום פוסט־ציוני. ■

מאמר זה מתבסס על דברים שנאמרו ביום עיון על "עתיד הסוציאל־דמוקרטיה" במרכז קריאל באוניברסיטת תל־אביב.

לעורר שדים ישנים

אצל ילדים נפגעי ניצול מיני מוכרת תופעה שהם "שוכחים" את האירועים שעברו ומאחסנים אותם עמוק בזכרונם, כדי למתן את הכאב ולשמור על איזון נפשי. תהליכי ההיזכרות והמודעות מתרחשים באיטיות רבה, שנים רבות אחרי האירועים. בחוברת שראתה אור באחרונה בארץ נדונה הסתירה בין ההיזכרות המושהית של הקורבנות לבין חוקי ההתיישנות הפועלים לטובת הפוגעים

יעל פישביין

מעטה סודיות אפל וכבד רובץ על עבירות בתוך המשפחה, בייחוד אם הן עבירות הנעשות בילדים. משפחות נוטות לסגור על סטייתן בחומה של שתיקה, הילד שותק מפני שהוא פוחד וברוב המקרים אף אינו מודע לעובדת היותו קורבן, ההורה הפוגע מאיים ומצדיק את עצמו וההורה האחר או שאינו יודע, או שהוא מעדיף להתעלם ממה שהוא יודע. כדי להגן על עצמם וכדי לשרוד, מפעילים הקורבנות חסרי הישע מנגנוני הגנה מורכבים. הם מרחיקים, ממציאים כל מיני הצדקות למעשים שנעשים בהם, מערפלים ומטשטשים את מה שהם יודעים. תהליכי ההיזכרות והמודעות מתרחשים באיטיות רבה, שנים רבות אחרי האירועים, תמיד בעקבות איזשהו אירוע המעורר את הזיכרון ואז מתעוררים השדים הישנים, הפצעים נפתחים מחדש ואתם הזעם והרצון למצות את הדין עם המבוגר הפוגע. לפי המחקרים אצל רוב הנפגעים זה קורה בשנות ה־30 לחייהם ואז לפי החוק הקיים במרבית המדינות בעולם, חל חוק התיישנות על העבירות.

בחוברת מאלפת שראתה אור באחרונה, בהוצאת המרכז למחקר ועיצוב מדיניות במועצה הלאומית לשלום הילד, נדונה בהרחבה הסתירה בין ההיזכרות המושהית של הקורבנות לבין חוקי ההתיישנות הפועלים לטובת הפוגעים. ד"ר אלי זומר מנתח את תעתועי הזיכרון של קורבנות טראומה בכלל וטראומה של התעללות במשפחה בפרט ומביא עובדות מאלפות על התמודדות החברה האמריקאית עם התופעה. המודעות לזיכרון המושהה אצל קורבנות התעללות מינית בילדותם הביא לכך ש־19 מדינות בארה"ב שינו באחרונה את חוקי ההתיישנות כדי לאפשר למבוגרים לתבוע לדין את אלה שפגעו בהם בילדותם. בתי־משפט אמריקאיים העניקו פיצויים עד גובה 5 מיליון ש"ח למבוגרים שנפגעו מגילוי עריות בילדותם. המוסד שנפגע עד כה ביותר מהגישה החדשה של בתי המשפט הוא הכנסיה הקתולית שמאז 1982 שילמה כבר 500 מיליון דולר כהוצאות משפטיות לגברים ונשים שנוצלו מינית על־ידי כמרים בילדותם.

לגישה זו יש כמובן גם מתנגדים. לפני כשנתיים הוקם בפילדלפיה אירגון "הקרן למען תסמונת הזיכרון השגוי", הטוען שבמקרים רבים היזכרות מאוחרות בגילוי עריות וניצול מיני במשפחה אינם אלא תוצאה של טיפולים הרסניים שגרמו זיכרון שגוי. האירגון מעודד הגשת תביעות נגד פסיכולוגים מצד הורים הטוענים כי הואשמו בטעות והם תובעים את המטפלים בגין גרימת זכרונות שגויים. הקרן מנוהלת על־ידי ד"ר פמלה פריד. בהרצאה שנשאה לפני כשנה בתה, ד"ר ג'ניפר פריד, טענה הבת שהקמת האירגון על־ידי הוריה נובעת מזה שהיא החלה להיות מודעת לזכרונות של התעללות מינית מצד אביה והוריה מנסים לפגוע בה בגלל זכרונותיה באמצעות הקרן שהקימו.

כיצד יכולים בני־אדם לשכוח אירועי זוועה כמו ניצול מיני או התעללות פיזית בילדותם. התשובה נעוצה במנגנוני ההגנה שמגייס הקורבן כדי לשמור על איזון נפשי. הוא כאילו שוכח את האירועים ומאחסן אותם עמוק בזכרונו, כדי למתן את הכאב, בדומה לאובדן זיכרון אצל חיילים שחוו חוויות טראומטיות בשדה הקרב. מחקרים מעידים על כך שאירועים מתמשכים, חוזרים ונשנים מעוררים מנגנוני הגנה הפוגעים בתהליכי גיבוש הזיכרון, יותר מאשר אירוע טראומטי אחד. כאשר ילד הוא קורבן להתעללות מתמשכת הוא מכין למפרע את מערך ההגנות שלו ואז הזכרונות יהיו חלקיים, מעורפלים עד כדי אובדן הזיכרון.

הפעלת מנגנוני הדחקה וניסיון להשכיח את הפגיעה מאפיינים גם את נפגעות האונס. לפי נתוני איגוד נפגעות תקיפה מינית, בין השנים 1990 ל־1992 פנו 15 אחוז מנפגעות האונס בבקשה לסיוע לאחר חמש שנים ממועד ביצוע האונס. שמונה אחוזים מנפגעות האונס פנו אחרי יותר מ־10 שנים. 41 אחוז מהפונים לסיוע עקב גילוי עריות פנו אחרי יותר מחמש שנים מביצוע העבירה. 27 מהפונים עקב גילוי עריות פנו בבקשת סיוע עשר שנים אחרי האירוע. עם המודעות הציבורית לתופעת הניצול המיני של ילדים עולה גם מודעותם של הנפגעים. בתקופה שבין 1990 ל־1992 נרשמה עלייה של 52 אחוז בדיווחים על אונס ובמקביל נרשמה עלייה של 311 אחוזים בדיווחים על גילוי עריות.

ד"ר זומר טוען כי ניצול מיני של ילדים הוא רק מקרה פרטי של התעללות בילדים. רוב המאמרים מדברים על ניצול מיני המהווה רק 16 אחוז מכלל הדיווחים על התעללות בילדים. לדבריו, שאלת שינוי חוק ההתיישנות ביחס להתעללות בילדים היא שאלה של עשיית צדק. רוב הקורבנות לא ייכנסו לתהליך משפטי שעלול להיות לא רק מתיש אלא גם משפיל, יחד עם זה צריכה להינתן לקורבנות אפשרות לתבוע את עשיית הדין.

עו"ד תמר מורג מביאה נימוקים מוסריים ומשפטיים המצדדים בזכות הסדר מיוחד להתיישנות עבירות מין שנעברו בקטינים. היא מציעה שישראל תאמץ את הגישה המתחשבת בתהליך ההיזכרות המושהית של הקורבנות ומציעה שספירת התיישנות תחל ברגע שהקטין הגיע לגיל 18 ותארך למשך 15 שנים. בניגוד למצב הקיים היום, המאפשר לקטין לפנות לערכאות שבע שנים מהגיעו לבגרות, זאת משום שבגיל 25 רבים מהנפגעים מצויים רק בתחילת תהליך ההיזכרות.

עו"ד שושנה שיין רובינסון מביאה סקירה על תהליך התגמשות בחוקי ההתיישנות שחל בבתי־מחוקקים בארה"ב כדי לאפשר לנפגעי עבירות מין במשפחה להגיש תביעות נגד אלה שפגעו בהם בילדותם ומציעה שגם המחוקק הישראלי יביא לשינוי בדין הקיים ויקבע כללי התיישנות מיוחדים למקרים אלה. ■

שני פסלים המוצגים בתערוכה

מפסל בעברית

"אני עוסק כל הזמן בגריעה. בפיסול אני לוקח גושים ומוריד מהם. מבחינה מנטלית זה תהליך של חציבה. חומר הגלם שלי הוא קלקר. גם בכתיבה אני כל הזמן מוריד. כל אחד מספרי כתבתי מחדש שבע פעמים עד שהגעתי לגירסה השביעית שהשביעה את רצוני" – עמוס קינן, תערוכה חדשה

מירי פז

דמויות הנשים, כורעות או עומדות, אוצרות בתוכן חושניות רבה, מתח ותנועה. פסלי החיות המיתולוגיות, לעתים בצירוף דקלים פרועי צמרות, מעוצבים כמו בהינף אחד, מרוזק, מינימליסטי. ויש גם כמה מהתולות סאטיריות, כמו צמד המשיחים, המסבים פניהם זה מזה, הרכוב על צמד חמורים.

טביעת החותם המובהקת שלו – סוד התמצות, האיפוק וההתחברות למקורות קדומים – מצויים בכל אחד מפסליו של עמוס קינן המוצגים בימים אלה בגלריה "נופר" בתל־אביב. השפה המזוהה כל־כך בכתיבתו העיתונאית והספרותית, שלטת בפסליו ובציוריו. סימביה מעוגנים מאוד במקום, בצבעיו, בנופיו, בהתחברות הרמונית בין הקדום לבין העכשווי. כל תחום ביצירתו נראה כנדבך במיקשה אחת. המיקשה, על־פי קינן, היא עברית. "אני חושב, מדבר, כותב, מצייר ומפסל בעברית. מיכאלאנג'לו פיסל באיטלקית, פיקאסו, עד סוף ימיו, צייר בספרדית ומוצארט כתב בגרמנית טירולית גם אם בשפה היו המלים איטלקיות או לטיניות. תרבות – כל תרבות, בזמן ובמקום שלה – היא מיקשה אחת. יש קשר מוחשי בין שירה, מוסיקה, ארכיטקטורה. מדוע מובן מאליו שנתן זך, ששפת אימו גרמנית והוא שולט בה היטב, כותב שירה בעברית? ומדוע דוד אבידן, שיכול לכתוב באנגלית כי הוא שולט בה היטב, כותב בעברית? כי עברית היא השפה שבה הם רוצים להגיד את דבריהם".

כיצד אתה מזהה "שפת פיסול" עברית?

אני יושב על מסורת טובה מאוד של בן צבי מלניקוב ודנציגר, אנשים שניסו לפסל בעברית. מלניקוב, זמן קצר אחרי שפיסל את האריה בתל־חי, עזב את הארץ בלב שבור כי האריה שלו לא התקבל. זילזלו בו. ביאליק היה היחיד שיצא להגנתו. אלה שלא קיבלו אותו היו מאירופה. הם היו רגילים לאריות שהוצבו בכיכרות הערים באירופה, שהיו אריות רומאים. זה שונה לגמרי מהפסל של מלניקוב: האריה שלו לא היה רומאי אלא עברי. אחרי שמלניקוב עזב את הארץ ללא שוב, מצאו בחפירות חצור אריות דומים מאוד לשלו.

מבין כל תחומי היצירה שלך, איזו מהן הכי טבעית לך?

כתיבה הכי טבעית לי, ובה אני מרגיש הכי בבית. אבל אני אומר את זה בזהירות. נדמה לי שכתיבה גוזלת ממני יותר כוחות נפש. אין בכתיבה שום צד גשמי. בציור אני יכול להתענג על איזה קו או קונטורה. כשאני כותב אני שואף לאמירה, לניסוח המדויק ביותר של מה שאני רוצה לומר, במספר המלים המצומצם ביותר.

כלומר, הכתיבה שלך היא כמו הפיסול בשיטת "הגריעה"?

נכון. אני עוסק כל הזמן בגריעה. בפיסול אני לוקח גושים ומוריד מהם. מבחינה מנטלית זה תהליך של חציבה. חומר הגלם שלי הוא קלקר. גם בכתיבה אני כל הזמן מוריד. כל אחד מספרי כתבתי מחדש שבע פעמים עד שהגעתי לגירסה השביעית שהשביעה את רצוני. את "האריה", למשל, מחזה בן שבעה עמודי דפוס, כתבתי במשך שנה. את "צבעונים אחרונים" כתבתי במשך שנה יום יום והגעתי אל הגירסה ה־14 או ה־15. ואני קל כתיבה. אבל אני מתאמץ שהדבר יהיה עוד יותר טוב, יותר קומפקטי, ויכיל כמה שיותר. אני רוצה להכיל בשבעה עמודים את מה שאפשר לומר ב־700. זו רוחה של השפה העברית. לכן אני אוהב אותה ואוהב לכתוב בה.

מדוע, אם כן, מתקשים דוברי וכותבי עברית לומר משהו בצמצום, בשפה שהצמצום הוא סימן ההיכר המובהק שלה, בבחינת מעט המכיל את המרובה? לא קם לך עוד אף מחקה על־אף שרבים מתקנאים בכתיבתך.

מינימליזם זה לא פחות עבודה, אלא יותר. הכי קל לשפוך, והכי קשה להוריד. מינימליזם זו שפה שלא שלטת טוב בארץ כי זו ארץ של הרבה גודש, מליצה ויומרה ואקסטרווגנטיות.

אתה מתכוון לעברית של השר לאיכות הסביבה, למשל?

הדוגמה היא שלך. אבל יוסי שריד לפחות מדבר עברית תקנית. הוא מן הבודדים שזוכר בסוף המשפט את מה שאמר בתחילתו. הרבה ישראלים אינם זוכרים בסוף המשפט את מה שאמרו בתחילתו; לא זוכרים אם התחילו בזכר או בנקבה, ביחיד או ברבים. זה מעיד לא רק על אי ידיעת עברית, אלא על אי ידיעה לחשוב.

הנטייה לגודש ולמליצה היא חלק מהנרקיסיזם של החברה הישראלית, שדן בן אמוץ היה, כפי שאמרת במשדר הטלוויזיה, הסמל שלה?

דן בן אמוץ לימד את הישראלים לאהוב את עצמם, ולאהוב את עצמם בצורה מתמוגגת. בעצם להתמוגג מעצמם כי לאהוב את עצמם לא מספיק להם. מבחינת אהבה עצמית, הישראלים הם במצב של אורגזמה פרמננטית ובן אמוץ תרם לכך תרומה נכבדה מאוד.

מדוע החברה הישראלית כל־כך מאוהבת בעצמה, מרוצה מעצמה?

היא מרוצה מעצמה כי היא חושבת שהיא הגיעה לדרגה גבוהה של מורכבות וזה כאילו דבר נאצל יותר מפשטות. יורים ובוכים – אין כמותו למורכבות. הישראלים אוהבים להיות בעלי שתי נשמות לפחות ונשמה שלישית שמתמוגגת משתיהן.

כלומר, "המתמוגגת" היא נשמה אוטונומית?

אכן.

זה פאתטי ולא בדיוק מורכב.

הישראלים הם בסך הכול באליים, ולפעמים באליים בצורה פאתטית.

ואתה לא חלק מזה?

אני לא יודע אם את שמה לב, אבל אני בצד, לא באמצע. אף פעם לא הייתי בפנים.

בכל זאת אתה איש רוח מרכזי שמבטא את דעותיו בעיתון הכי מרכזי של המדינה.

אבל אני לא באתי מהם. לא צמחתי שם. אני לא ממחזור זה או זה, או מהסיירת. הייתי איש לח"י, שירתתי בחטיבה 8. אנשי לח"י הם אנשים כמוני. הם אף פעם לא היו בפנים. עם אנשים כאלה, "מהחוץ", אני יכול ליצור קשר. זה לא בגלל הנשק, אלא בגלל המקום שבו עמדנו.

אם נחזור לעברית, מי מבין הסופרים כותב, לטעמך, בעברית הנכונה ביותר?

יש רק אחד, והוא מת. פנחס שדה הוא מגדולי הפרוזאיקנים בעברית. על שירתו אני לא משתגע וגם לא על "החיים כמשל". אבל הוא כתב אסופות על הבעש"ט ובתוכם יש קטעי רפורטז'ה שהם עברית נפלאה וגם ספרות יפה ולא הושם עליו לב כסופר, אלא כאיש מוזר עם התנהגויות מוזרות וספר מוזר. הוא האיש הכי קרוב אלי מבחינת מה שאני חושב על השפה העברית. את כל האחרים אני לא קורא.

מה אתה קורא?

קורא תנ"ך וספרי מחקר, בעיקר מחקר היסטורי. אני מתעניין בתולדות ארץ־ישראל וכל מה שקשור בארץ־ישראל ומתחיל להבין את זה קצת. אני קורא את בורחס ובקט וסואר וייתו. מבין המשוררים אהובים עלי זביגנייב הרברט, בגלל האלגנטיות שלו באמירת דברים נוראים וצ'סלב מילוש – מסיבה דומה; בגלל הצלילות שבה הוא אומר את הדברים הנוראים ביותר. יש קשר בין צלילות לעומק. העומק צריך להיות כזה שאפשר לצלול לתוכו ולראות בו.

תהיה לך תערוכת פיסול נוספת?

אשתי (ד"ר נורית גרץ) לא מרשה לי ליצוק יותר בגלל ההוצאות הכספיות שכרוכים בעיסוק היקר הזה. יש לי חובות לבנק ומחוץ לבנק. היא אשה נחמדה מאוד וביקשה יפה שאני לא אצוק יותר עד שאני אמכור. למכור קשה כי יש מעט אספנים של פיסול. המעטים שקונים פסלים מעדיפים אותם קטנים כי אין להם די מקום. האספנות המיוסרית – אני לא איש שלהם.

אציג תערוכה נוספת רק אם וכאשר אשתי תרשה לי ליצוק. היא לא נגדי, והיא בפירוש לא "אשת האמן". היא אישיות תרבותית בפני עצמה. ■

קינן. רוב הישראלים אינם זוכרים בסוף המשפט את מה שאמרו בתחילתו. צילום: חנוך גוטמן

"החברה הישראלית מרוצה מעצמה כי היא חושבת שהיא הגיעה לדרגה גבוהה של מורכבות וזה כאילו דבר נאצל יותר מפשטות. יורים ובוכים – אין כמותו למורכבות. הישראלים אוהבים להיות בעלי שתי נשמות לפחות ונשמה שלישית שמתמוגגת משתיהן"

בין קלינגברג לפולרד

הטענה שלפיה שחרור מרקוס קלינגברג עלול להוות סיכון לביטחון המדינה גובלת בבדיחה גרועה. יהודי בן 76 יוכל אולי לחרוש קריירה בזירה הפוליטית, אבל לא בשדה הריגול

חנה זמר

כבר 12 שנה כלוא מרקוס קלינגברג בבית הסוהר, ורוב הזמן הזה גורלו לא היה ידוע ברבים. מכיוון שהואשם בריגול, משפטו התנהל מאחורי דלתיים סגורות. התיק חסוי, וגם גזר הדין לא התפרסם. זה לא בדיוק השיא של הדמוקרטיה, אבל שיקולי ביטחון גוברים עליה. האיש כאילו נעלם. אפילו עמיתיו בכלא לא ידעו מי הוא, כי ניתן לו שם בדוי. היחידים שידעו את הסוד, מלבד משפחתו כמובן, היו מן הסתם אלה שכלפיהם כוונה כל הסודיות – הסובייטים, שבשירותם פעל.

הסובייטים אינם עוד, וקלינגברג הגיש בקשת שחרור. הוא כבר יהודי זקן וחולה מאוד. בשעתו, נדון ל־20 שנות מאסר. בניכוי שליש, הוא יוכל להשתחרר בעוד כשנתיים. אבל בעוד כשנתיים הוא קרוב לוודאי כבר לא יחיה. יש לו צירוף של מחלות קשות המאיימות על חייו.

את בקשת השחרור ביסס על "חולניות מתמדת", כלשון החוק המכיר במצב כזה כסיבה לשחרור. ועדה מקצועית מטעם שירות בתי הסוהר אכן קבעה שקלינגברג סובל מחולניות מתמדת המקצרת את חייו, וגם ועדת השחרורים שדנה בבקשתו לא כפרה בכך. אף־על־פי־כן, אחרי סחבת של חודשים רבים, השיבה ועדת השחרורים את פניו ריקם משום שקיבלה את עמדת מערכת הביטחון שלפיה שחרורו "יסכן את ביטחון המדינה".

עם כל הכבוד לגורמי הביטחון הנוגעים בדבר, טענה כזאת גובלת בבדיחה גרועה. יהודי בן 76 יוכל אולי לחרוש קריירה בזירה הפוליטית, אבל לא בשדה הריגול. וכאן מדובר באדם הסובל ממחלות לב, יתר לחץ דם, אי ספיקת דם, ושבצי מוח חוזרים. לפי הגדרת אחד מרופאיו, אפשר להשוות את המצב שבו שרוי קלינגברג למצבו של אדם החי על הר געש. הוועדה הרפואית מטעם בית הסוהר אמרה בחוות דעתה כי נוכח גילו ומחלותיו, "הפרוגנוזה שלו גרועה".

התחלתי להתעניין בקלינגברג כשקראתי לפני זמן מה שהוא עמד להיות מוחלף, בעיסקה מורכבת יחד עם אחרים, תמורת רון ארד ואולי עוד שבויים ישראלים. העיסקה לא יצאה אל הפועל, כי גרמניה המזרחית שבתיווכה עמדו הדברים להתבצע, התמוטטה וחדלה להתקיים.

הדיונים האלה היו לפני חמש־שש שנים ויותר, והיום שחרורו של קלינגברג מהווה סכנה פחותה משיכלה להיות אז – היום ברית־המועצות לא קיימת עוד, קלינגברג חולה מאוד ומנותק 14 שנים ממקורות המידע שלו. בפרק זמן ארוך כזה, בוודאי חלו אי־אלו התפתחויות במרכיבי הביטחון שלנו ההופכות את המידע שיש לקלינגברג למיושן. מכל הסיבות האלה מגוחך לטעון שטעמי ביטחון מחייבים את החזקתו בכלא.

יכולה להיות רק סיבה אחת להתאכזרות הזאת: נקם. בלשון רכה יותר – גמול, עונש. וככל הנראה, גם שמירה על גורם ההרתעה של העונש כלפי אחרים, שלכאורה הוא שיקול לגיטימי. אפשר לטעון שאם ישוחרר מרגל, אפילו זקן וחולה מאוד, שלא יוכל עוד להזיק גם כשהוא חופשי, יאותתו בכך לאחרים המוכנים לחטוא בריגול, כי בבוא היום צפויה גם להם מידת הרחמים.

וכאן נשאלת השאלה מדוע חושבים גורמי הביטחון שלנו כי אחרים צריכים לעשות מה שאנחנו מסרבים לעשות, שאחרים צריכים לוותר על גורם ההרתעה שאנחנו לא מוכנים לוותר עליו? מדוע אנחנו מצפים, ובכל אופן מבקשים ודורשים ולוחצים, שארה"ב תשחרר את פולארד, בשעה שאנחנו משיבים ריקם את בקשת השחרור של קלינגברג, למשל?

לקלינגברג אין מי שידרוש את שחרורו. הלקוח של שירותיו עבר מן העולם. מבחינה מדינית, זה מפחית את סיכוייו להשתחרר, אבל מבחינת ההיגיון זה צריך לחזק אותם. נכון, האיש בגד בארצו ומעל באימון שנתנו בו. אבל הוא שילם מחיר. אין לו למה לצפות זולת למוות. הוא מבקש לעשות זאת אצל בתו יחידתו, ומידת הרחמים מצווה לאפשר לו זאת. ■

קלינגברג. כאילו נעלם

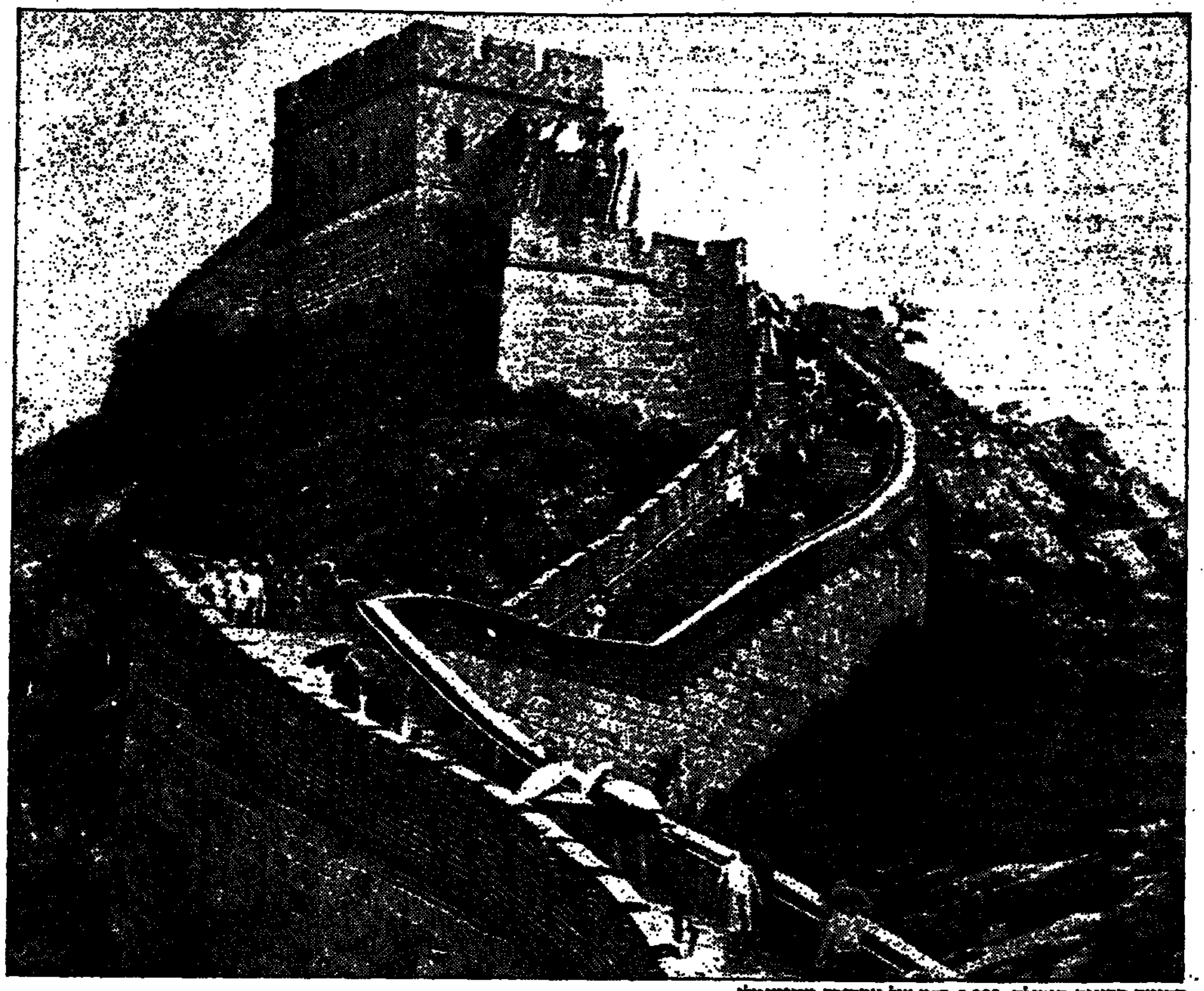

החומה הסינית הגדולה. 6,000 ק"מ של אבסורד מונומנטלי.

העיקר שהחתול יתפוס עכברים

כלכלת סין צועדת, ללא ספק, בדרך הנכונה. הרפורמות הכלכליות ופתיחות המשק הסיני לעולם הגדול התחילו אמנם באיחור של כמה עשרות שנים, אבל עם שוק של 1.2 מיליארד צרכנים ומשאבי טבע אדירים, סין פשוט לא יכולה להיכשל

אמנון אמר

הטבח של צ'ו אן לאי

ביום ראשון, לפני שבועיים, ירד השלג הראשון על בייג'ין. בשעה שלוש אחרי הצהריים התחילו פתיתוני שלג זעירים למלא את האוויר. לא שלג ממש, אבל מספיק כדי להיערם בשכבה דקה על המכוניות ובצדי הדרכים. שלג מוקדם מבשר קציר מוצלח, מסביר הו בינג לי, המלווה שלנו מטעם אגודת העיתונאים של סין. בירושלים, התגובה הראשונה לשלג היא יום חופש, אבל בסין, שבה שני שלישים מאוכלוסייתה מתפרנסים עדיין מחקלאות, אוצר הדימויים שונה לחלוטין. אנחנו חוזרים לבייג'ין מביקור בחומה הגדולה ועוצרים לארוחת צהריים במסעדת תיירים על אם הדרך. בפתח המסעדה עומד שוער במדים מצועצעים. כשהוא מבחין שאנחנו מישראל, פותח לפנינו השוער את הדלת ואומר בעברית "שלום, אוכל בקומה שנייה". ביציאה מרחיב כבר השוער את הרפרטואר ומסביר לנו, שוב בעברית, שה'אוכל, נו על הפנים'.

במסעדה עצמה מובילים אותנו לחדר־אוכל פרטי. המארחים מאגודת העיתונאים מקפידים משום־מה להגיש את כל הארוחות שנאכל במהלך הביקור בחדרים פרטיים, הרחק מן ההמון הסוער. אל החדר נכנס קשיש נמוך קומה בחליפת מאו ובעל המסעדה מציג אותו כמי שהיה טבחו האישי של צ'ו אן לאי. כשהקשיש עובר בינינו ומוזג לנו תה בספלי פורצלן קטנים עולה בי הרהור כפירה. אם טבחו האישי של ראש הממשלה לשעבר מוזג לי תה, אני חושב לעצמי, אולי במסעדת התיירים שמעבר לפינה עובד הטבח של מאו טסה־טונג. גם בסין, מתברר, מסעדת תיירים היא מסעדת תיירים. כשאנחנו מתקרבים אל פרוורי בייג'ין ניתן להבחין שוב בשורות הכרוב. אותו כרוב שרואים עכשיו כמעט בכל פינה בעיר: על הדוכנים בשוק, בערימות גדולות על המדרכות או צרור בשקי רשת הנגרר ממקום למקום בתלת־אופן. תה הארז יש בסין, אבל לפחות בעונה זו של השנה המלך האמיתי בבייג'ין הוא ללא ספק הכרוב. עוד מיתוס הלך פייפן.

התשובה הסינית לגורמטים

בייג'ין אפילו לא דומה לסין שראה ברמיונו כל מי שגדל, כמוני, על סיפורי סין ב"דבר לילדים" ומאז נתקע איכשהו עם הרעיון האווילי שכל הסינים מתגוררים בבתים דמויי פגודה ומסתובבים עם אוהל מבד אורז על הראש. את הטעות אני מגלה כבר ביציאה משדה התעופה. כביש אגרה מהיר מוליך אותנו ישר לתוך עיר ענקית, שטוחה כמו מגרש כדורגל חרוצת גורדי שחקים ובתי מגורים בסגנון מערבי. את הכביש, אגב, סללה עיריית בייג'ין רק באחרונה, כדי לשפר את סיכוייה בהתמודדות על אירוח האולימפיאדה הקרובה. ערב פירסום תוצאות ההתמודדות, לפני כמה חודשים, היו הסינים משוכנעים שהניצחון מונח בכיסם והכינו מבעוד יום בימות בידור, בנוסח חגיגות יום העצמאות אצלנו. כששודרה החלטת הוועידה המכינה בטלוויזיה, בשידור חי ובאנגלית, התחיל המנחה למנות את כל הערים שהתמודדו על הבכורה. איזכור הערים נעשה לפי סדר האלף־בית ואת הרשימה פתחה בייג'ין. כששמעו הסינים את השם המפורש, עלה קול גדול מרחובות בייג'ין וזיקוקים הופרחו לשמיים. רק רבע שעה מאוחר יותר התברר לקהל החוגגים גודל הטעות.

בדרך משדה התעופה לעיר מלמד אותנו מארק רגב מהשגרירות את המלה הראשונה בסינית: טאקואן, מתעשר חדש. הרפורמות הכלכליות שהונהגו בסין לפני 15 שנה ומדיניות "כלכלת השוק הסוציאליסטית" שאומצה רשמית בתחילת העשור יצרו שכבה חדשה של נובורישים. במהלך הביקור ניתקל בכמה מייצגים אופייניים של הון החדש, על כל סמלי המעמד המחייבים: טלפון נייד, חליפות מחוייטות ושעונים יפאניים לגברים, פרוות ואיפור כבד לנשים. בינתיים אנחנו עוברים את שלוש הטבעות המקיפות את בייג'ין ומגיעים למרכז העיר עצמה. שדרות ארוכות ורחבות חותכות את העיר לאורכה ולרוחבה, אבל התנועה מתנהלת באיטיות רבה. מאות כלי־רכב פרטיים ומסחריים ואוטובוסים עמוסים תקועים בפקק ענקי. יום שישי אחרי הצהריים, תחילתו של סוף שבוע ארוך והמוני סינים חוזרים הביתה מהעבודה בכל כלי־רכב אפשרי. שבוע העבודה הסיני הוא בן חמישה וחצי ימים: פעם בשבוע חופשה בת יום אחד ופעם בשבוע חופשת סוף שבוע ארוך של שבת ויום ראשון. האוטובוסים, כולם מיושנים, מלאים אדם. אלפי רוכבי אופניים נוספים בנתיבים מיוחדים, מתפתלים בצמתים בין המכוניות. אופנועים אין בכלל, הודות לחוק עירוני נבון במיוחד. המלווים המקומיים מסבירים כי ככל שהכלכלה מתפתחת, הולך ומשתפר מצב התחבורה בעיר.

גם גורדי השחקים שאנחנו רואים בכל פינה, מסבירים לנו, נבנו רק בעשור האחרון. פתיחת סין למערב מזרימה למשק הסיני הון זר רב, בעיקר מארה"ב ומיפאן ומחברות סיניות בהונג־קונג ובטייוואן. ב־1993 לבדה הסתכמו ההשקעות הזרות בסין ביותר מ־20 מיליארד דולר. חלק גדול מהמבנים החדשים נבנה על־ידי שותפויות עם חברות זרות ועל כמה בניינים מתנוססים שמות יפאניים של פירמות ידועות. גם במלון שבו אנחנו מתאכסנים ובקומפלקס בנייני המשרדים והמסחר שסביבו מושקע הון יפאני לא קטן.

ריקשות בבייג'ין
צילום: אמנון אמר

מועדוני הקראוקי הם השגעון העכשווי של חיי הלילה בסין. מן שרה־לה שרון דיג'יטלי שבו מתקבצת חבורת מבלים מול מסך הטלוויזיה ושרה עם פס הקול שמשדר אליה חדר הבקרה. במועדון הקראוקי במלון, 30 קומות מעל שנחאי, מתגלה לנו סין שונה לחלוטין. המקום שורץ טאקואנים, מתעשרים חדשים, חבר'ה שהרפורמות הכלכליות עשו להם רק טוב ועכשיו הם מחפשים דרכים מענגות להיפטר מעודפי המזומנים

לכבוש את ההר

כמה עשרות קילומטרים צפונה מבייג'ין הופך הנוף להררי. כאן בחרו שליטיה הקדומים של הקיסרות להקים את קו הביצורים שאמור היה לבלום את הפולשים מהצפון. בגובה אלף מטר מעל פני הים נושבת רוח מקפיאה, אבל כל מאמץ כדאי כדי לראות את החומה הגדולה. כל המלים שנכתבו על החומה לא מצליחות להעביר אפילו חלק קטן מהעוצמה של המבנה האדיר הזה. האבסורד שבעצם בנייתה, ודוקא כאן על רכס ההרים, רק מוסיף לתחושת הגודל. החומה, רחבה מאוד, מתפתלת על קו הרכס, עוקבת בקפדנות אחרי כל קפל קרקע ונעלמת באופק. בראש כל הר עולה מן החומה מגדל שמירה גדול. אומרים שמעבר להרים בזזו הכפריים את אבני החומה. אומרים גם כי חלקים גדולים ממנה הפכו במשך השנים לאבק, אבל כאן החומה הסינית הגדולה היא עדיין המבנה הגדול והמרשים ביותר שבנה האדם עד היום.

הדרך הקצרה המוליכה מחניון המכוניות אל שער הכניסה לחומה עוברת בשדרת באסטות, מהסוג הבלתי נמנע שניתן למצוא בכל אתר תיירותי, מסן מרינו עד מון סן מישל. כשעולים על החומה מתברר כי אנחנו נמצאים בקטע תלול במיוחד. אצלנו, כמובן, גיבור הוא זה הכובש את יצרו. אליבא ד'דנג שיאאופינג, או שמא היה זה סיני חכם אחר, מבחן הגבורה האמיתי הוא יכולת הטיפוס על החומה הגדולה. היום יום ראשון והחומה מלאה בהמוני סינים שבאו לראות גם הם את הפלא. הטיפוס במעלה החומה, בין ים האדם העולה ויורד במדרגות האבן, מתגלה מהר מאוד כעסק די מתיש. לאחר שניים־שלושה קטעי טיפוס אני מבחין בצריח נוסף, גבוה במיוחד, ומחליט לנסות לעמוד במבחן הגבורה של דנג. בכוחות אחרונים אני מגיע אל קצה שורת המדרגות, רק כדי לגלות כי ממנו ממשיכה החומה אל רכס גבוה יותר. לא כבשתי את ההר, אבל בירידה למטה אני נזכר במשהו שמצליח איכשהו להקהות את העלבון: כאן, במקום הזה ממש, אפילו מרקו פולו לא היה.

בדרך הנכונה

כלכלת סין צועדת, ללא ספק, בדרך הנכונה. הרפורמות הכלכליות ופתיחות המשק הסיני לעולם הגדול התחילו אמנם באיחור של כמה עשרות שנים, אבל עם שוק של 1.2 מיליארד צרכנים ומשאבי טבע אדירים כמו שיש לה, סין פשוט לא יכולה להיכשל. כמעט בכל פגישה עם המארחים המקומיים עולה שמו של דנג שיאאופינג, אבי הרפורמות הכלכליות. כשנשאלים המארחים על הפערים החברתיים שיוצרת השיטה הכלכלית החדשה, הם ממהרים לצטט את אימרתו המפורסמת של דנג בעניין חדירת הקפיטליסטים לסין: לא חשוב אם החתול לבן או שחור, העיקר שידע לתפוס עכברים.

גם ישראל גילתה כבר מזמן את הפוטנציאל הממתין לה מעבר למסך המשי. בסוף ינואר 1992 חנך שר החוץ לשעבר, דוד לוי, את שגרירות ישראל בבייג'ין ומאז הולכת ותופחת רשימת האישים הישראלים המגיעים לבירת סין: הנשיא לשעבר חיים הרצוג, ראש הממשלה יצחק רבין, שר החוץ שמעון פרס, שר השיכון בנימין בן־אליעזר, שר הכלכלה פרופ' שמעון שטרית, שר התעשייה והמסחר מיכה חריש, שר התיירות עוזי ברעם, שרת התקשורת שולמית אלוני, נגיד בנק ישראל פרופ' יעקב פרנקל והרמטכ"ל אהוד ברק. אפילו התזמורת הפילהרמונית הופיעה השבוע סמוך לביקור שטיינמן.

בינתיים סין היא עדיין לא שוק מערבי. אורח לרגע, שלא נגזר עליו להתחבט בבירוקרטיה הסינית, מרגיש בשוני רק בשוליים. רחוב ננג'ין, רחוב הקניות המרכזי של שנחאי נראה בשעות הערב כמו הכלאה של רחוב אלנבי ואורות הניאון של הונג־קונג, אבל בכל חנויות הכלבו הגדולה שבה אני קונה תיק צד אין שקית ניילון לארוז את הסחורה. ההבדל בין הדוכנים והחנויות הקטנות שבבעלות פרטית ובין חנויות הכלבו הממשלתיות בולט גם לעין לא מנוסה. ברחוב בייג'ין בשנחאי, הדיזנגוף המקומי, אני נכנס לבית הכלבו המפואר בעיר. שיטת התשלום מחייבת מילוי תלוש בשלושה העתקים, תשלום בקופה וחזרה לזבנית לאיסוף הסחורה. למזלי, אני נופל על זבנית חביבה ויעילה המלווה אותי לקופה. מגיעים לקופה, אין קופאית. הולכים לקופה נוספת ושוב העמדה ריקה. הזבנית עוברת לאגף אחר בחנות הענקית ואני נגרר אחריה. עוד עמדה לא מאויישת. אני מתחיל לאבד את הסבלנות וגם הזבנית החביבה נתקפת עצבנות קלה. בקופה הרביעית יושבת קופאית וסופרת מטבעות לתאי הקופה הרושמת. בסופו של דבר, בוצעה העסקה בכל שלושת ההעתקים ואפילו קיבלתי שקית. בתור בונוס הבנתי סוף־סוף את חוק המחסור הסיני: אם אין שקית, יש קופאית ולהיפך.

שיעור האבטלה בסין נמוך בהרבה מהמקובל בארצות המערב, אבל האבטלה הסמויה בולטת בכל פינה. לפני כל בניין בבייג'ין ניצבים שניים־שלושה שוערים לבושי מדים מהודרים. בחנויות בקאנטון ניצב שומר לבוש מדים כמעט בכל חנות, גם בקטנות ביותר. בדלפק הגלידה של בית הכלבו סיביק פלאזה בבייג'ין אני סופר לא פחות משבע זבניות משועממות. אצלנו, דלפק כזה ועם מספר כפול של לקוחות לא היה מעסיק יותר משני עובדים. גם ביתר הדלפקים בחנויות הכלבו שבהן ביקרתי גדול מספר המוכרים פי־כמה מהמתחייב ממספר הקונים. בחדרי השירותים בבתי המלון הגדולים עומד עובד מיוחד לפתוח בשבילך את ברז המים ולהגיש לך ברוב טקס מגבת לניגוב הידיים.

השוק הפתוח בקאנטון. יחס שווה לתרנגולים ולארנבות
צילום: אמנון אמר

לפחות בתחום האוכל מתגלה קאנטון כעיר אלימה במיוחד. תושביה באמת אוכלים הכל. בשוק תלויים, זה לצד זה, חתול שחוט נטול פרווה וכלב מושחם שתפוח עץ נעוץ בפיו. בארוחת הערב, אחרי מרק הנחשים, מסביר לנו המארח, כי המנה המובחרת מכולן היא שילוב של בשר נחש, חתול ועוף. על שליש מהקומבינציה הזאת גם אני מוכן לחתום

סעודת שלוש הצווחות

ברחובות הערים הגדולות כמעט ולא רואים ילדים. במופע האקרובטיקה של שנחאי, על כל מאה מבוגרים בקהל יש ילד אחד. הפיקוח על הילודה ושעות הלימוד הארוכות פשוט ניקו את הרחובות מילדים. ציפורים בשמיים, לעומת זאת, אין בכלל. לפי אחת הגירסאות, אפילו הציפורים לא מוכנות לחיות באוויר המזוהם של בייג'ין. ללי יש הסבר יותר מתקבל על הדעת: הסינים פשוט אוכלים כל מה שבשמיים חוץ ממטוסים, כל מה שבים חוץ מאניות וכל מה שיש לו ארבע רגליים חוץ משולחנות וכיסאות.

אל פרק האוכל אנחנו מגיעים בדרך לאיזור הפיתוח פו־דונג בשנחאי. המיניבוס מגיע לנהר הוואנגפו ומתחיל להתנהל באיטיות לאורך טיילת הבונד המפורסמת. אבי ניר וטלי אפרת מהקונסוליה הישראלית בעיר מנצלים את הזמן לעוד כמה הסברים על כלכלת שנחאי. יורד גשם ולי מסביר שבעצם מדובר במלחמת קיום. אכלת פעם נחש? הוא שואל אותי. אכלתי צלופח, אני מנסה להיות נועז. צלופח זה רק המבוא לנחש, אומר לי. מחרתיים, כשנהיה בקאנטון, נוכל לאכול נחש. בשר לבן, כיפים מאוד וטוב למחזור הדם. העסק מתחיל למצוא חן בעיניו והוא ממשיך: גם הדם של הנחש טוב לבריאות. מוזגים אותו לכוסית ושותים כמו ליקר ארוס. אני מתחיל להרגיש צמרמורת קלה במעלה עמוד השדרה, אבל לי לא מרפה: בקאנטון אוכלים גם עכברים. יש להם מנה מיוחדת שנקראת בשם מנת שלוש הצווחות. עורמים על הצלחת תריסר גורי עכברים ורדרדים חיים ומתחילים לאכול. בצביטה הראשונה של מקלות האכילה משמיעים הגורים את הצווחה הראשונה. כשטובלים אותם ברוטב הסויה מגיעה הצווחה השנייה ואת השלישית והאחרונה הם משמיעים רגע לפני הביס הסופי.

בסופו־של־דבר באמת אכלנו מרק נחשים בקאנטון. לפחות בתחום האוכל מתגלה קאנטון כעיר אלימה במיוחד. כשנוסעים דרומה הולך מזג האוויר ומתחמם ובקאנטון היה כבר חם ממש. אחרי הקור של בייג'ין והגשם בשנחאי, נפלנו לערב חמים שממש הזמין שוטטות לילית קצרה. לא רחוק מהמלון הגענו לכיכר קטנה עמוסת סועדים. רגע לפני שהשתלטנו על שולחן פנוי הבחנו בגרזיות קטן בקצה הכיכר. סיור קצר בין כלובי הנחשים, הצבים והארנבות שיכנע אותנו לוותר על הסעודה הלילית ולחכות לארוחת הבוקר במלון.

למחרת, בשוק הפתוח של קנטון נכונה לנו חוויה קשה הרבה יותר. כאן התברר שתושבי העיר באמת אוכלים הכל. אחרי שוטטות קצרה בסימטת עשבי התרופות, הוביל אותנו לי לסימטה נוספת, עמוסת כלובים. ערימה של כלובי חתולים הממתינים בסבלנות לעלות על השיפוד ולצידה ערימה קטנה יותר מלאה כולה בקיפודים. מהסימטה יוצאים למעבר מקורה. מעל הדוכנים תלויים, זה לצד זה, חתול שחוט נטול פרווה וכלב מושחם שתפוח עץ נעוץ בפיו. בארוחת הערב, אחרי מרק הנחשים, מסביר לנו המארח, עורך העיתון "גואנגדונג דיילי", כי המנה הטובה מכולן היא שילוב של בשר נחש, חתול ועוף. על שליש מהקומבינציה הזאת גם אני מוכן לחתום.

על פלטת הזכוכית המסתובבת

במרבית המקומות שבהם אכלנו, התגלה האוכל כאכזבה מרה. בכל ארוחה מוגשות לשולחן 20־30 מנות, וחלק גדול מהן בטעם לא מוכר. אחרי יומיים, מתחילות גם הארוחות עצמן להתברר כעסק ארוך מדי ודי מעייף. יושבים סביב שולחן עגול, על פלטת זכוכית מסתובבת נערמות זו אחרי זו מנות שונות ומשונות וכולם אוכלים מכולן. המארחים המקומיים דואגים שהצלחת שלפניך לא תישאר לרגע מיותמת. והמלצרים שאורבים בפינה עושים אותו דבר לכוסות השתייה. בערב השני בבייג'ין הכירו לנו המארחים את יין הקונפוציוס, מין יי"ש סורגום מקומי שהפך מאז לאורח קבוע בכל ארוחה.

את היי"ש אנחנו שותים כמה פעמים במהלך הארוחה וכמנהג תושבי המקום גם אנחנו מקפידים להקים לכל סיבוב את ברכת ה"גם ביי", עד התחתית. שתייה לא מבוקרת מ"הקונפוציוס" גורמת למלצרים למלא את הכוסיות הריקות שוב ושוב. מלחמת הקיום הפרטית שלי מאלצת אותי לסגל כמה כללי התנהגות. ראשית, אני מעמיס על הצלחת כמות עודפת מאחת המנות היותר טעימות. עכשיו אפשר לאכול לאט ולהימנע מהאבסת יתר מצד המארחים. את "הקונפוציוס" אני שותה בלגימות זעירות, כדי לא להיכנס לעימותים מיותרים עם המלצרים. בין לבין אני יוצא לשתי הפסקות עישון ומרוויח עוד 20 דקות. עוד כשהייתי ילד, למדתי שיש מקרים שבהם משחק על זמן הוא כורח בל יגונה.

ערב לפני החזרה הביתה לוקח אותנו מאיר מהשגרירות לארוחת פרידה בפרנקס באר, מקום המפלט של הזרים בבייג'ין. ככה בדיוק תיארתי לי את הבארים של המינגווי. אתה סוגר את הדלת וסין נשארת מאחוריך. אחרי המתנה לא ארוכה לשולחן פנוי מגישים לנו המבורגרים אמריקאיים וספגטי בולונייז טובים מאוד. שבוע של צ'ופ סטיקס ופלטה מסתובבת עושה את שלו וכולנו מתנפלים על האוכל ולא משאירים גרגר.

30 קומות מעל סין

מעלית סופר מהירה מובילה אותנו למועדון הקראוקי, בקומה ה־30 של מלון "ריינבו" בשנחאי. מועדוני הקראוקי הם השגעון העכשווי של חיי הלילה בסין וכנראה במזרח הרחוק כולו. מן שרה־לה שרון דיג'יטלי שבו מתקבצת חבורת מבלים מול מסך הטלוויזיה ושרה עם פס הקול שמשדר אליה חדר הבקרה. בדרך לחדר הקראוקי שהוזמן בשבילנו אנחנו עוברים דרך הדיסקוטק של המלון ומחליטים לערוך בו חניית־ביניים קצרה.

30 קומות מעל שנחאי מתגלה לנו פתאום סין שונה לחלוטין. המקום שורץ טאקואנים, מתעשרים חדשים, חבר'ה שהרפורמות הכלכליות עשו להם רק טוב ועכשיו הם מחפשים דרכים מענגות להיפטר מעודפי המזומנים. כניסה למועדון עולה 80 יואן, סכום אדיר בעיר שבה מגיע השכר הממוצע למשהו כמו 600 יואן בחודש. כוס בירה עולה 35 יואן, בדיוק פי־עשרה ממחיר פחית בירה בחנות. הדיסקוטק עצמו לא משהו מיוחד. מקום לא גדול, באר מאובזר ורחבת ריקודים קטנה במיוחד.

חוץ ממכונת עשן וריצודי לייזרים, מצויד הדיסקו בשנחאי בכל השטויות של אחיו הגדולים במערב: מוזיקת דאנס בווליום הנכון, בארמנים בבגדי ימאים ואפילו הפופקורן הבלתי־נמנע. על הקירות מוקרנים קליפים אילמים של סינדי לאופר ומייקל ג'קסון, ללא קשר למוזיקה המושמעת ברמקולים. האולם הלא גדול מלא נערות וגברים בודדים, כולם לבושים אופנתי. הנערות לבושות במילה האחרונה וחלק מהן אפילו נועלות את הנעלים הכבדות הצבאיות שנועלות הנערות בארץ.

אוסף כל־כך גדול של טאקואנים עושה רושם קשה על לי. הוא זז בחוסר מנוחה ונראה כמי שאינו מאמין למראה עיניו. אחרי שהוא נרגע קצת, יוצא לי למתקפת נגד. אם תשאל את הבורים האלה מה הבירה של סין, הם יענו לך שנחאי, הוא אומר בכעס. בקצה רחבת הריקודים עומדת חבורת נערות, כנראה מארחות, וגם הן לא נמלטות מחרון אפו של לי: הן יכולות להשיג עבודה, הוא מסביר לי, אבל הן לא רוצות כי כאן זה כסף קל. כשהמארח שלנו בעיר, הקונסול הכללי משה דם מציע לחזור למלון, קופץ לי על המציאה כמוצא שלל רב.

נקמת החומוס

במטוס בחזרה לארץ טסים איתנו מאה ומשהו פועלי בניין סינים, תחליף חדש לפועלי השטחים. כל הפועלים לבושים בחליפות כהות שנקנו, ככל הנראה, במיוחד לצורך הנסיעה. בארוחת הערב מגישים לנו בין יתר המנות גביע חומוס עם צנוברים. אני מסתכל על העובדים הסינים. הם פותחים את גביעי החומוס, טועמים מעט ואז כולם, ללא יוצא מן הכלל, מרחיקים מעליהם את המאכל הבלתי מזוהה. אחרי כל מה שהאכילו אותנו בסין, מגיעה גם להם איזו נקמה קטנה. ■

(כתבה אחת מתוך שתיים)

פועלי כל העולם – העגבניה היא השי"ן גימ"ל של האינפלציה

דבר אחר

המערכת:
דני קרמן, שלמה ניצן,
יאיר גרבוז, אביב אלחסיד,
תמר קרמן, אורי קרמן,
תרזה איזנברג, אליהו שרייבר
(חתולי), ואבנר כץ – אלא מה.

המוסף הסאטירי הנפוץ ביותר במדינה • גליון מספר 562 • 25 בנובמבר 1994 • כ"ב בכסלו תשנ"ה • מוקדש לבורסה שעושה לנו כל כך הרבה חשק לשלם מס הכנסה על רווחי הון

מקורבים למקורות בכירים:

אם ערפאת יהרוג עוד כמה מאות חמאסניקים בשבוע הקרוב, ישראל תלחץ על ממשלת פולין לחזור בה ולהזמין את ערפאת לטקס באושוויץ

בהמשך אמר המקורב כי ערפאת שידיו היו מלוכלכות בדם יהודי, רחץ אותם בדם ערבי, ועכשיו הידיים שלו נקיות

צל"ש לחייל שלא ירה באיש החמאס שהניף על עמדת צה"ל בצומת נצרים את דגל החמאס

החייל ל"דבר אחר": רציתי לירות בו, האינסטינקט אמר לי לירות בו. אבל כשראיתי שאם אני אירה בו הוא יפול על האיש שמניף את דגל אש"ף שאיתם כבר יש לנו שלום, והדגל יפול ויתלכלך, החלטתי לא לירות.

עסקים כרגיל

בעל שתפס את אשתו עם עגבניה במטבח, הכה אותה כמו בכל יום אחר

פרשנים: מדד טרור נובמבר צפוי להיות דו־ספרתי

זכה אך לא זכה

אולם בכל זאת נכנס פעמיים לעיתון

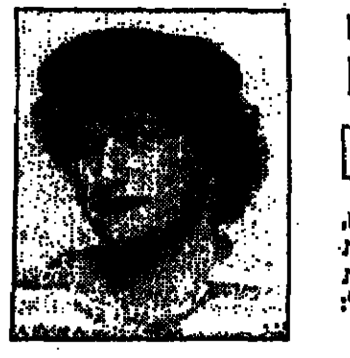

ה.ג. מנהריה זכה במכונית מפוארת במבצע "אוטוטר" של "דבר אחר". אולם, משנוכח ה. להגיע למערכת כדי לקבל את הפרס באמצעות מכוניתו הקטנה, פחות מפוארת, התנגש במשאית כמעט על מפוארת בכלל ולא זכה להינות מפרות זכייתו. בתמונה מימין: ה.ג. לפני שזכה במכונית המפוארת. משמאל: המכונית המפוארת שנשארה במערכת לאחר שה.ג. לא זכה בה.

קונסנזוס

דעת יחיד

בכל פעם שקורה אסון ונהרג חייל, כולנו מחכים מה יגידו ההורים. האם יגידו "על אף הכל יש להמשיך את תהליך השלום. אנחנו בטוחים שזה מה שבננו היה רוצה". ואז חושב השמאל שלאנשים כאלה יש להקשיב. או שנשמע את המשפט: "בננו הוא קרבן למדיניות הפושעת של הממשלה", ואז כמובן, סבור הימין כי לאנשים כאלה יש להאזין.

אדם ששיכל את היקר מכל, נחשב בחוגים שמסכימים לדעתו כבעל זכות הבעת דעה עדיפה, שהרי שילם את המחיר היקר ביותר.

אלא שלמעשה אין הדבר מדויק: את המחיר הכבד ביותר שילם כמובן ההרוג עצמו ודווקא לדעתו אין איש מקשיב, מן הטעם הפשוט שהוא איננו מסוגל להשמיע אותה. לו היה ההרוג משמיע את דעתו לפני שנהרג, איש לא היה מקשיב לו שהרי הוא, ככל האדם כלומר, אין להקשיב לו ובוודאי שאין לצטט אותו בתקשורת.

לא הייתי כותב את הדברים הקשים האלה אם לא היתה לי הצעה איך בכל זאת להקשיב להרוג עצמו: כל חייל וחיילת מצוידים בדיסקיות זיהוי והם חייבים לשאתן עליהם. עד היום חקוקים בדיסקית שם החייל, מספרו האישי וסוג הדם שלו. כל מה שצריך הוא להוסיף, גם את המשפט "למרות שנהרגתי, אני תומך בתהליך השלום"; או: "הסכמי אוסלו אינם אלא אסון".

הגדולה שבתקנה הפשוטה הזאת איננה רק בכך שהיא מביאה את דעתו של הנפטר עצמו, אלא שהיא תבטיח שבכל מקרה אסון נשמע דיעה ברורה, וזאת מכיוון שלפעמים כאשר חייל נהרג, בני המשפחה מסרבים בכל תוקף למסור הצהרות פוליטיות לתקשורת ויפה-שעה אחת קודם.

העורך

אלף	בית

א: מה ההבדל בין אלון מזרחי לדייגו מראדונה?

ב: זה לא משחק בגלל שהוא לא קיבל כדורים וזה לא משחק בגלל שהוא כן קיבל כדורים.

אלף	בית

א: תגיד, מה פתאום התחילו לדבר עכשיו על ממשלת אחדות?

ב: כי יתכן שיצטרכו להחריב את נצרים ואת זה הליכוד יודע לעשות הכי טוב.

אלף	בית

א. קראת שרבין אמר: "ערפאת הגיע לרגע האמת"?

ב. קראתי.

א. נו, ומה אתה אומר על זה?

ב. שגם לנו לא נשאר הרבה זמן לשקר.

הקוראים מתבקשים לא לשלוח לנו יותר בדיחות על עגבניות, אלא על גבי עגבניות בלבד.

בתודה, המערכת

דעת יחיד

בשולי השוליים השוליים של שולי פרשת קסטנר

או:

כל העולם במה וכל הנאשמים ארטיסטים

או:

התיאטרון הוא חלק אינטגרלי מהחיים שומר על חיין

העקרון החשוב והמקודש שהצדק צריך לא רק להיעשות אלא גם להראות, הטיל נטל כבד משוא על בתי-המשפט שלנו. הנטל הזה איננו מוטל לצערנו באופן שווה על כלל הציבור, אלא נופל ברובו על אחוז קטן של האוכלוסיה: על השופטים, המשפטנים והעבריינים. עובדה זו תרמה להרבה מאוד עיוותים ועינויי דין. לאחרונה הושג הסדר אשר יקצר את התורים בבתי המשפט ויאריך בהתאם את התורים לבתי קופות התיאטרון. ההסדר קובע כי הצדק יעשה בבתי-המשפט אך ייראה על בימות התיאטרון. [illegible]

הזמרת ריטה הצילה אשה ממוות בטוח

מאת: כתבנו הפלילי לענייני תיאטרון.

י.ג. תושב אשדוד היה מסוכסך תקופה ארוכה עם אשתו פ.ג. [illegible]

קסטנר – החולצה!

למי שראה את קסטנר הסידרה
למי שיש כבר את קסטנר הספר וקסטנר הקלטת
קסטנר אנטרפרייזס לימיטד בע"מ משווקת כעת מהדורה מוגבלת
קסטנר – החולצה

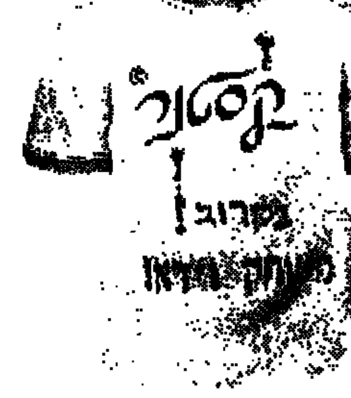

ערפאת: אם ממשלת ישראל תחליט לצפצף על הסכם אוסלו ולהזיז את ההתנחלות נצרים, יגנו אנשי המשטרה הפלסטינית בגופם על זכותם לתת למדינת ישראל להיחנק עם ההתנחלות נצרים

"אין לנו מה לחפש כאן"

חיילי המילואים מהגדוד שאיבד ארבעה חיילים בנצרים, מבקשים שישלחו אותם לחפש את הסיבה של לאה רבין במעבר הגבול בערבה

מתגבשת עיסקה להחלפתו של ג'ונתן פולארד

בימים אלה עובר התיאטרון הקאמרי על הצגה שתעסוק בג'ונתן פולארד. בעוד כמה זמן יעשו מזה סידרת טלוויזיה, ומיד אחר כך רשות השידור תמכור קלטות וידיאו של הסידרה. כתבנו מוסר שאת הקלטת ניתן יהיה להחליף בכל הספריות המובחרות

חמום מוח נענה לקריאת שר האוצר או שמא התנגד לה

במהלך נאום שנשא שר האוצר בפני חמומי מוח, וכו קרא לציבור להחרים את העגבניות בגלל מחירן הגבוה כדי לסייע בבלימת האינפלציה, השליך אחד מחמומי המוח לעברו של שוחט דירת שלושה חדרים רקובה ועופרית ברחוב שקט. פרשנים חלוקים בדיעותיהם לגבי משמעות ההשלכה: חצי חושבים שבכך הביע חמום המוח את סלידתו מדברי השר וחצי חושבים שבכך הביע את הזדהותו

שאלה לנר ראשון של חנוכה:

מה זה מעטים מול רבים?

אלו קומץ של 13 מתנחלים בנצרים שהחזיקו מעמד חודשים רבים מול מאות חיילים ישראלים שקמו עליהם לשמור עליהם.

מכתב אישי
לאזרח האמריקאי
הרודג לילדיו

אל: תום דיק או הארי
מאת: אילי"א

ידידי,

[illegible]

אילי"א
אגודה ישראלית למען ילדים אמריקאים.

נ.ב.
[illegible]
חג'יל

אוהד נהרין יעשה את הכוריאוגרפיה להקת נקמת זקני הילד; תכתוב את המוסיקה ולהקת בת–שבע תרקוד את משפט קסטנר

משפחת סנש: קסטנר לא אמר במשפט שלו שאפשר לרכוש את הקלטות של התכנית.

מכתב גלוי למתנחל המתבצר

קראתי בעיתונים שאתה וחבריך מתכוננים להתנגד בכח לפינוי ההתנחלויות וכי אתם אוגרים אמצעי לחימה. אתם הרי יודעים וגם אנחנו יודעים שבסופו של דבר יפנו אתכם ושום דבר לא יעזור. אשר על כן אני מבין שההתנגדות נובעת רק מדאגה עמוקה לדימוי שלכם בעיני הדורות הבאים. אתם רוצים להמשיך את שרשרת הגבורה היהודית, רוצים לשמור על המסורת של לא להכנע עד הרגע האחרון; אתם דואגים למורשת הקרב. אתם רוצים שההתנחלויות הנטושות ישמשו בעתיד, גם אם ישכנו בארץ זרה, מוקד לעליה לרגל, להשבעת טירונים, לטיולי בר־מצווה, לביקורי תיירים וראשי מדינות זרות. אתם רוצים שמדריכי הטיולים יגידו: כאן לחמו יהודים ולא נכנעו. אז רציתי להגיד לכם שעצם העובדה שאתם תלחמו אינה מספקת ולא מועילה. ארץ ישראל מלאה במבצרים נטושים ובאתרי גבורה ובסיפורי מסירות נפש. אם אתם רוצים להתחרות במצדה, בבית"ר, גמלא, יודפת ומקומות אחרים, אתם חייבים להכין מראש איזו אטרקציה שתמשוך אנשים דווקא לשרידי ההתנחלות שלכם. תחשבו על ריצפת פסיפס עתיקה משוחזרת, או על עמודי שיש – שריד לבית־כנסת יהודי, או על בור שמן ובית בד שלא לדבר על מערות קבורה או שדרת קשתות המובילות לרחוב השוק. אם תכינו את כל זה בזמן, תוכלו להתפנות בלי שום בעיה, ללא התנגדות וללא קרב. בין כה וכה יגידו שלחמתם כמו אריות; עובדה שכל העיר חרבה ונשארו רק השרידים. תודו על האמת, מתנחלים יקרים שבתור שמאלני אני עושה למענכם שרות גדול; אתם מסכנים את עתידי ואני מוכן בתמורה לסכן למענכם את העבר.

י.ד. גבעתיים.

אזרחי נצרת מתקוממים נגד נסיון לשכן את העגבניות בעירם.

שנים אתם היהודים אהבתם עגבניות.
כעת כשאתם מחרימים אותן, אתם שולחים אותן אלינו.

עוד פרשה ביהוד

משרד האוצר שלח כוחות גדולים שיטילו מצור על ביתה של עגבניה משוגעת מיהוד, הטוענת כי הממשלה מרססת כל עגבניה שמגיעה ארצה בדי.די.טי. ומפרקת משפחות.

דובר צה"ל: נקודה לא עוזבים!

ואם בכל זאת מחליטים להזיז נקודה, צריך לקחת בחשבון שיש להזיז עמה את כל הכשל הנקודתי הכרוך בה, וזה כבר הרבה יותר מסובך.

עסקים כרגיל 2

החל לחשוד באשתו הדיילת לאחר שראה שהיא מזדיינת כל יום עם מישהו אחר במחלקת עסקים

מסיבה לעולם ב[illegible]

שלום קולות, "מי שלום ביום שישי אל יתפלא כי [illegible] – ועשה [illegible]" (ממקורות יודעי דבר)

[illegible]

(באה לשולה מימין) [illegible]

אלף בית

א: תגיד איך יודעים גיל של ארנב?
ב: לפי תעודת הזהות.
א: וגיל של עץ?
ב: לפי הטבעות.
א: וגיל של שיר?
ב: לפי המילים.
א: אז בן כמה לדעתך השיר של אביגדור קהלני?
ב: בערך בן 6.

אלף בית

א: תגיד מה קרה לחולים שניתקו אותם מהמכונה?
ב: מי שביקש חיברו אותו מחדש.
א: ומי שלא ביקש?
ב: אז לא חיברו אותו.

ראש הממשלה יגיע חזרה לישראל ביום שישי וזאת כדי לממש את זכותו לשקר בענייני פיחות עוד בטרם כניסת השבת

הצלחה לביבי וללובי באמריקה

במקום חיילים אמריקאים יוצב ברמת הגולן כח רב–לאומי שיורכב מחיילים איראנים לובים ומחבלים מהחיזבאללה

ברברה סטרייסנד, ריצ'ארד דרייפוס ועוד עשרות אמנים פנו אל איגוד האמנים בבקשה שייאסור להקרין בטלוויזיה הישראלית את המסיבה שלהם עם רבין

רק 600 ש"ח לחודש – ויש לך ראש שקט!

שלם רק 600 שקל לחודש לביטוח חיים ותוכל לדעת שבכל פעם שמצלצל אליך סוכן ביטוח בשביל לנדנד לך לעשות ביטוח חיים, תוכל להגיד לו שכבר יש לך

צפו ביום שישי בצבניתו של דודו טופז

בה יתארח שוב שר האוצר בייגה

אחרי שעמד במשימה שהטיל עליו המנחה והצליח להעלות את האינפלציה

טורישי

מכתב גלוי לשר הפינוי והשיכון

כבוד השר,
לאחרונה מדובר רבות בישוב נצרים־קוץ שברצועת עזה, ואף מילה על ישובנו, חוחים, שאף הוא בסכנת כלית, כליון, חסל, הסילון. והרי על פרי הים מחייתנו, וחסילונים הם השרימפס שעל לחמנו.

הגיעה עת להתריע, כדי שלא ילעיזו בעתיד לאמור מדוע לא התרעתם. אז הנה אנו מתריעים. והיה וייזרה קולנו לרוח ויימחק ישובנו שעל שפת הים והיה למחיקון, לא יוכל איש לרחוץ בנקיון כפיו מהמחדל שסופו הידלון.

כבוד השר. מכתב זה מתפרסם על דעת ובשם שני שלישים מתושבי היישוב, משפחת פטיש ומשפחת סדן (סעדון). לא נוכל עוד לחיות במתח הנורא ובחוסר ההוראות האופפים אותנו. בעייתנו דורשת פתרון מיידי. אין בכוחנו להמשיך כך, כשמצד אחד הים, מצד שני תוחים, מצד שלישי אוארין אל קאסים, ואנו בתווך, דורשים בכל תוקף להתפנות. כיצד זה שלום עכשיו ופינוי לא עכשיו? מדוע איפה ואיפה בין עכשיו לעכשיו? האם העכשיו שלנו פחות ארום מעכשווט של אחרים?

לחזור לדירותינו הישנות איננו יכולים כי מכרנו אותן. לחזור לדירותינו החדשות אין באפשרותנו כי עוד לא קנינו אותן. וכך אנו נותרים בין הפטיש לסעדון, משוועים אליך שתפנה אותנו מיד, ואם אין מנוס, אפילו בכח, כי אנו, מרצוננו, לא נתפנה. שום כח שבעולם לא יסלק אותנו מכאן, אבל באשר לכל אמצעי אחר – יש על מה לדבר.

פונים אנו אליך, כבוד השר, ומתחננים: אנא, בוא לפנותנו תיכף ומיד, טרם שיהיה מוקדם מדי. האחריות במלואה מוטלת עליך, ואינך רשאי להתנער, לנער, לגעור. אתה, המשכן, היה נא למשכם, וקנית את עולמך במחירי חיסולית. רבים שואלים אותנו כשהם מגלגלים עיניהם לשמים: אם אתם כל־כך רוצים להתפנות, מדוע אינכם מתפנים?

לענ לרש, הרי באנו לכאן מתוך בחירה ולא מתוך רצון. הרי המדינה שלחה אותנו לכאן, ואיך נוכל להתפנות מרצוננו? ממתי אנחנו הקובעים והמחליטים? היעלה על הדעת שכל אחד יעשה לעצמו דין והדיונות בשביל מה יש ממשלה אם לא בשביל לשבור לנו את העצמות לאחר איהסכמה על תאריך, תעריף, תעריפון?

לכו לכם מארצכם וממולדתכם ומבית אביכם, אומרים לנו. המבולים אומרים: [illegible] ולאן נפנה? אנחנו משפחה בת שש נפשות: בעלי, אני, שני הילדים והתאומים שיוולדו לנו מיד כשבעלי ישוב לתפקד אחרי המתח הנורא ואי הוראות שבהם אנו שרויים. את מכונת הכביסה ניתן לפנות לאמי בנס־ציונה, את מכונת הייבוש – לאחותי. בעלי יוכל להישאר כאן, מצרי, אבל לאן נתפנה אני וארבעת גוזליי? היימצא לנו קן, ולו קנייון?

כבוד השר, פעם היינו רבים. עתה אנו מעטים. רק לאחרונה נטשה משפחת אורלי, ולפניה נטשו משפחת קסטל ומשפחת בלום. אם רק תודיע שאתם באים לפנות אותנו סוף־סוף, הם ואחרים יחזרו לבתיהם מיד, והיישוב שלנו ישוב לפרוח ולשגשג כבעבר. הדוגיות ייצאו לים, חסילונים ישובו ויילכדו ברשת ושלום עלינו ועל כל בית ישראל. רק בואו כבר.

אלי שרייבר (תחולי)

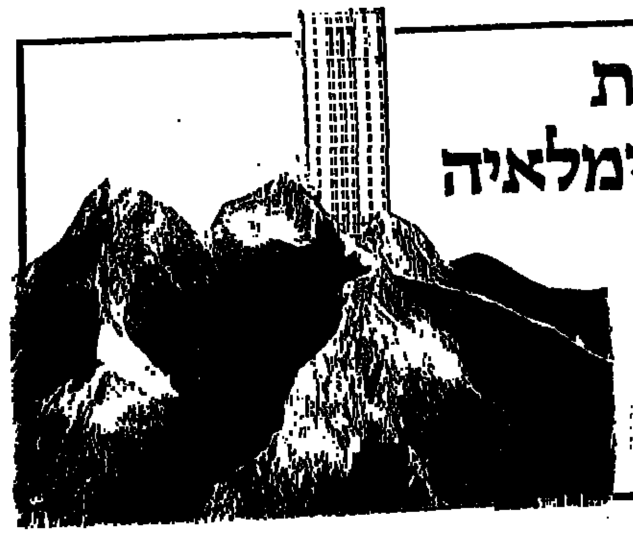

בוא לקנות דירה בהימלאיה

עכשיו יותר מתמיד כדאי לקנות את אחת הדירות בגורד השחקים שייבנה, אם ירצה השם, על ההימלאיה, לאחר שהסתבר כי אין כל מניעה לבנות על ההימלאיה, מאחר שבין 11 גופות משפסי ההרים שנתגלו על ההימלאיה לא נמצא אף יהודי.

משהו על תרומת ישעיה תשבי ללימוד ה"זהר" ועל הפולמוס בעניינו של ה"זהר" והתקבלותו בציבור

זאב גריס

פעמים הרבה נכחתי כמאזין לשרבים לכבוד יצירה ויוצרה והצטערתי על שוכחו של הגרם שמאחורי המחקר והשתקפותו כתוכו נעלמו לגמרי. כשהתחלתי ללמוד באוניברסיטה העברית, לפני כ־25 שנים, בחרתי כחוג שני לחוג פילוסופיה יהודית וקבלה ללמוד ספרות עברית. חשבתי, כי שם אמצא השלמה באה ללימודי אם אלמד במדור ספרות המחשבה והמוסר שבראשות פרופ' ישעיה תשבי. בהתרשמות ראשונה עמדתי על סקרנותו וערנותו המרובים, שהולידו קפדנות ותובענות מעצמו ומאחרים, לפעמים עד כדי הצקת יתר לתלמיד שהציע פרשנות אחרת לשלו, או שלא מצא בספריה ספר עליו המליץ תשבי לקריאה. אבל נוכחתי שיש הפרזה בכלל שהורדנו הלל הזקן ש"אין הקפדן מלמד", על־פי החלק האחר של מאמרו ש"אין הבישן למד". שכן, מי שהעז לחלוק על תשבי בשיעוריו אמנם זכה מיד על הרוב לתפיסה פומבית,

אבל סופו שלא פעם ולא פעמיים גרם לכך שתשבי חזר לדבריו ודן בכל העניין לעומק, ובשיעור שלאחר מכן התגבר כארי על תוקפנותו, הסביר איך וקר וחדש והודה בפומבי בטעותו, וכך יצאו הלימוד, התלמידים ותשבי נשכרים.

איני יכול להתקשט בנוצות של תלמיד מובהק שלו, שכן לא כתבתי אצלו עבודות גמר ודוקטורט. אודה על האמת, חששתי מתלות יתר בו. אבל אעיד על עצמי שהרהרתי, כי מלומד גדול לפני ולכן גם אם לא אשמשנו כאסיסטנט ודוקטורנט, חובה עלי בכל זאת, למעני, להשתתף בשיעוריו הן כתלמיד מן המניין לתואר ראשון והן כשומע חופשי, כשלמדתי אצל אחרים לתארים מתקדמים. זאת מתוך ידיעה שאין אצלו סטודנט חופשי ממצוות לימוד דקדקני של טכסטים והרצאת רפארטים. כך קרה שאפילו כשהוא ידע שאני אחד מארבעה תלמידים בקורס לתלמידי M.A. הדוקטורנטים, שכללו חוץ ממני, רב רפורמי קשיש, גימלאית תמהונית ועסקן פוליטי צעיר, או של מפלגת חרות, בכל זאת לא שמר עלי כדוגרת, שמא אם יקפיד עימי יישאר עם דרישותיו ובלי תלמיד אחד של ממש בקורס. הוא הודיע לי כבר בפגישה הראשונה, שאעבוד אצלו קשה וכי מבחינתו אין כל הנחות בדרישות הקורס לשומע חופשי. כך שעלי להודות שאם נוגעתי בהמטנות טכסטואלית ובשיגעון ביבליוגרפי, תשבי הוא שהדביק בי מגרעות אלה, ואני גאה על כך.

בעבר תהיתי אם מתם תסכיך רדיפה קטן או גדול דירבן אותו, יחד עם חשש נצחי שמישהו יראה טכסט או מקור שהוא לא ראה, וגרוע מכך — שתימצא, חלילה, טעות במה שפירסם. אבל אפילו אם ניאחז בכך, עדיין אין בתסכיך כשלעצמו להעמיד חוקר גדול. היתרתי אחרי ראיונות שנתן ורבי שיח בהם השתתף, שסבבו סביב: "היש תכלית או תוחלת ללימודי ספרות המחשבה המוסר", וגם הלכתי שוב אל ויכוחו הידוע עם ברוך קורצוויל שהאשים את מורו שלום ובית מדרשו באנרכיזם רוחני, הרגשתי על־פי דברי תשבי, כי אם היה מקור פנימי לאותו תסכיך רדיפה כביכול, היה הוא בהרגשה של בן תורה מן העולם הישן שהוא שליח ובעל תפקיד, שכן הוא אחד מן השרידים האחרונים שבכוחם לגשר בין עולם אבותיו לעולמם של בניו ותלמידיו, כפי שביטא זאת גם בהקדשת כרך א' מן הספר שלפנינו לאשתו ובניו. לכן חש דווקא, שאינו בר כיבוש, להקפיד עם עצמו ועם אחרים שמא מעוות שיגרמו לא יוכל לתקון, ולא שם לב שפעמים הרבה שגנתו ביחס לתלמידיו נתפרשה להם, שלא בכוונתו, כזדון.

מאחר שמאורגני ערב זה התירו לי עיסוק בכרך הראשון של הכתבים, מצאתי כי גם לו רציתי לעמוד ביקורתית על שלל המאמרים שבו ולבאות מתוכם אל מצב המחקר היום, לצד וביחוד עם דברי תשבי, היינו יושבים עד עלות השחר ולא יוצאים וחצי תאוותנו בידינו. אתגדר, על כן, בנושא שהעסיק מאוד את תשבי לפני יובל שנים והוא חקר ה"זהר", שכן בכרך שלפנינו זכינו להדפסה חוזרת של מאמרו החשוב על הפולמוס על ספר ה"זהר" באיטליה במאה השש־עשרה.

לא על חינם ציינתי את הרגשתו, כי הוא חוט קושר ומשמר מורשת, שכן כבר כשפנה אליו ג' שלום, לפני יובל שנים, לקבל על עצמו מטעם מוסד ביאליק אחריות על ההדרת האנתולוגיה המונומנטאלית מן ה"זהר" יחד עם פישל לחובר, הדגיש לבטח כי זו שליחות כלפי בני דורו ילידי הארץ המנוכרים לעולמם המופלא, המיסטי והדימוני של אבותיהם, ולדורות הבאים של החיים בארץ, ובהם בניו ותלמידיו.

היסטוריה ארוכה יש לנסיונות לתרגם את ה"זהר" לעברית, או קטעים ממנו, ומסתבר שכבר במאות הקודמות לכתיבתנו הורגש צורך כזה, למן ימי בעל "לבנת הספיר" המיוחס לר' דוד בן יהודה חסיד, דרך ר' ישראל אלנקווה ב"מנורת המאור" שלו, והניסיון הגדול והלקוי, שנמצא בידינו עד היום בכתב־יד, של תרגום כל הספר הגדול המיוחס לרבי ברכיאל, שכנראה היה המעתיק ולא המתרגם. תרגום שרק פרשת בראשית נדפסה ממנו ברודנט; ועדיין לא מניתי כל הנסיונות הקודמים. ואחזור לעניין התרגום הקודם בהמשך דברי.

אמנם בדורנו קיימים שני תרגומים מקיפים, האחד של המספר, הזייפן וההרפתקן יהודה יודל רוזנברג, והשני של הרב אשלג בעל פירוש הסולם. אבל עבודת תשבי ולחובר אינה קשורה באלה, שקהל היעד שלהם היה קהל שלומי אמוני ישראל בארץ ובחו"ל, אלא במי שהפכו ציונים, ואל הציונות התרבותית שאימצו קשרו את עבודתם הספרותית לשם מימוש תביעתו של ביאליק להתגייס לאיסוף והכנת אוצרותינו הכתובים למען הקוראים בדורות הבאים; למען אלה שהתרחקו מן הספריה שעיצבה השקפת עולמם ומנהגיהם של אבותינו, עם שינוי מהלך ההיסטוריה היהודית מאז השיבה לארץ.

כבר בשנות העשרים דוחק ש' רבידוביץ בהלל צייטלין, שיתן בידו את תרגומו המוער של ה"זהר" שסיפר כי בתוכניותו לכתוב. בסופו של דבר צייטלין נספה בשואה ותשאר ממנו בידינו תרגום ההקדמה ל"זהר" בראשית שהתפרסם ב"מצודה" שערך רבידוביץ, בתוספת כמה אגרות לעורך, תרגום אותו ביקר תשבי בצדק. הוא כתב גם חיבור בהמשכים שפירסם ב"התקופה" בשם "מפתח לספר הזהר" שאינו אינרכס כמקובל, אלא טיפל בכמה נושאים שצייטלין ראם כמרכזיים בהבנת ה"זהר". אבל לצערי, על אף שאר רוחו הידוע של צייטלין, בעלם מאמרו זה מידיעת הלומדים בימינו. ש' אשכנזי אמר לי, כי ראה באיזה מקום התכתבות בה צייטלין ולחובר התכוונו להדיר אנתולוגיה, או תרגום מלא של ה"זהר", אך עד כה לא מצאתי הוכחה לכך. ממה שהתפקר ב"גנזים" של אגודת הסופרים בארכיון לחובר, יש דווקא עדות על מגעיו התכופים, האישיים והספרותיים עם ש"א הורודצקי. קשר זה התקיים בזמן שלחובר עבד כעורך בהוצאת שטיבל בוורשה, וכשעלה לחובר ארצה הוא עשה כל מה שבידו והצליח להלץ, ממש ערב מלחמת העולם השניה, את הורודצקי מגרמניה ולהעלותו ארצה.

ההתקשרות של לחובר והורודצקי לתרגום ההדרת "משנת הזהר" בתוספת מבואות, עבור מוסד ביאליק, כנראה באה אחרי שללחובר היו כבר קטעי תרגום, כמו הקטע הפיוטי המופלא של ימות משיח, והוא תיאור המשיח בהיכל קן ציפור, הידוע לכל לומדי ה"זהר" מריש פרשת שמות, אותו פירסם ב־1943 בקובץ "בסער". בכל הנראה, משעמד שלום על יובשם ודלותם של מבואות הורודצקי, דחק במוסד ביאליק לבטל התקשרותם איתו ולשכנע את לחובר לחבור לתשבי ולסיים מפעל אדירים זה; כאשר תשבי יכתוב מחדש את כל המבואות ולחובר יהיה אחראי על תרגום הטכסטים. על־פי הממצאי ב"גנזים" בתיקי לחובר והורודצקי, אכן לחובר והסכים והורודצקי תבע את מוסד ביאליק למשפט, זכה והם פירסמו את מבואותיו כפסק־דין. אבל משהופיע "משנת הזהר" של תשבי ולחובר, לא במקרה חפן שר השכחה את מבואותיו של הורודצקי בכפו וטמנם בחיקו. אלא מעשה

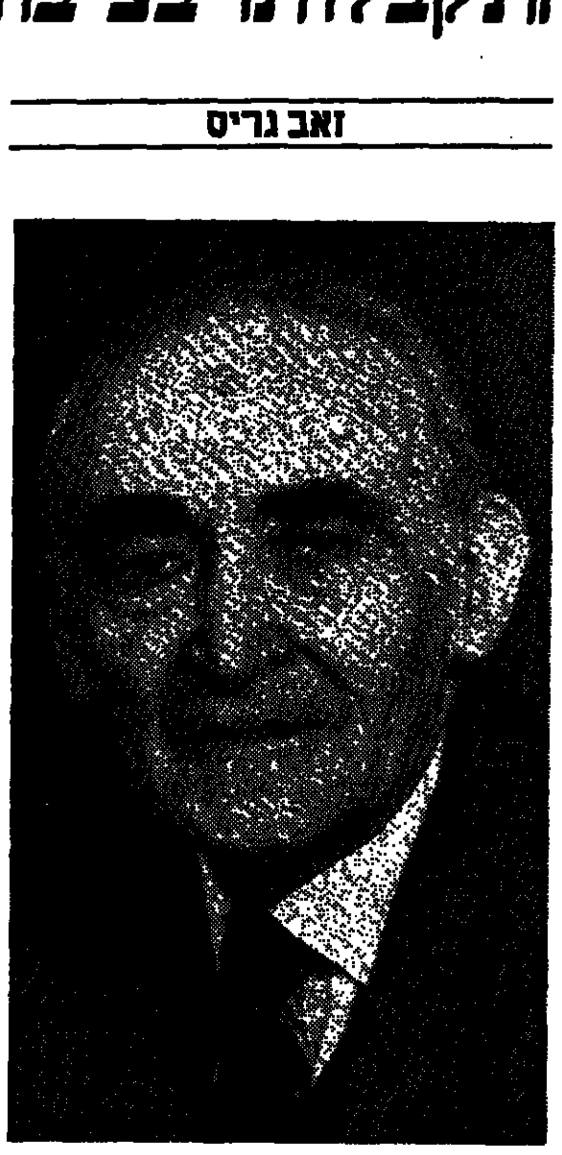
ישעיה תשבי

שכן, לחובר נפטר אחרי הופעת הכרך הראשון על האלוהות, סטרא אחרא והבריאה, וכך תשבי גמר לבדו את הכרך השני שעניינו תורת האדם, עבודת הקודש ואורח חיים, ואילו הכרך השלישי והאחרון, שהבטיח תשבי במבואו לכרך השני, על ימות משיח והאסכטולוגיה ב"זהר", מעולם לא הושלם ולא הוגש לדפוס. תרגומו של לחובר לקטע הפיוטי על ימות משיח, נשאר זכר מכאיב למפעל אדירים שלא נגמר. רק עכשיו, שלושים ושבע שנים לאחר הופעת הכרך השני בו הובטח הכרך השלישי בתוספת מפתחות מפורטים, ולאחר שתשבי נפטר, עומד מוסד ביאליק להוציא לאור את המפתחות שיסייעו לכל לומד "להציץ ולהיפגע" מסודות הפרדס הרבים שחשף תשבי מעבר לעבודתו היסודית של מורו הגדול, גרשם שלום.

עשר שנים עברו מאז פרסום הכרך השני של "משנת הזהר" עד שתשבי פירסם את מאמרו החשוב על הפולמוס על ספר ה"זהר" במאה השש־עשרה. בכך הוסיף על מבואותיו ל"משנת הזהר" וכן על דברי הרב אסף שקדמו. הוא חלק במאמר על דברי ישעיה זנה, שלמרגזתו וחריפותו היו הסיבה אך לא התירוץ לכך, שהקולגות שלו האקדמיים "עזרו" לו להתעמות בנדודים, ולכן השליך מגורלו על הרבנים שלקחו חלק בפולמוס, וקבע שעיקר המחלוקת על ספר ה"זהר" ולימודו היא בעצם מאבק כוח בין רבנים בעלי משרות קבע לרבנים נודדים. הגם שיש לי זתק בנדירה, דומני שתשבי צדק בביקורתו על דברי זנה, שכן גם לדעתי התעודות המשתתפים במחלוקת אינם מלמדים שמלחמתה של אינטליגנציה נודדת במרכז העניין. במאמרו גם הניע אחרים לחקור ולהוסיף תעודות כפי שעשו קופפר והקרי ולהשתמש בדבריו כבונפיל, כחלק מפרק מאיר עיניים על עולמם הרוחני של חכמי איטליה בספרו על "הרבנות באיטליה בתקופת הרנסאנס". פרק שאיזן כראוי דברים נלהבים קודמים של שולוואסר, זנה וסימונסון, אליו הוסיף בונפיל לאחרונה מאמר נאה ב"פעמים".

כיוון שהפולמוס נוגע בספר שמעמדו כה מרכזי בתולדות המיסטיקה היהודית, אנסה בזמן המועט שלרשותי להוסיף טיפה משלי לים הבללי. עצם פרסומו של ספר ה"זהר" בדפוס היה חלק ממהלך מהפכני־תרבותי כביר של המעבר מכתב־יד לדפוס של אוצרות תרבותנו הכתובים, ועם כך יציאתם מרשותם של יחידים שאחזו בהם לרשות הרבים, שיכלו לקנות ספר, לשאלו או להשיגו ביתר קלות מאשר בזמן שהופץ בכתב סופר ומלאכת מעתיק. לראבנוי, מעבר זה עדיין לא תואר ולא נחקר כראוי וממנו פתח לשקילה מחודשת של מקום הספר וכתב־היד העברי בכניסתם של אחינו בני ישראל לזמנים חדשים עם התפשטות הדפוס. הרי ברי לכול, שהורחב מעגל הקוראים ונוספו אליו אנשים ונשים שקודם לא ידעו ספר, וכך, לכאורה מבלי משים, טופחה הרחבה האינטליגנציה היהודית מעבר לשכבה הלמדנית הצרה, ובסופו של דבר הוגברה לאין שיעור עוצמתן הכוללת הרוחנית של עמנו.

המעבר מכתב־יד לדפוס עורר פולמוס עד לא רק בין מקובלים לבין עצמם על החשש להפצה בלתי־מבוקרת של סודות לבלתי־ראויים, אלא גם בין בעלי הלכה ופוסקים שפחדו שהדפסת ספרי קודש תשכפל ותפיץ טעויות דפוס למאות ואלפים, שעה שטעות סופר בכתב יד נזוקה מוגבלת. כמוהם כלמדנים נוצרים שטיפחו את ה־Scriptorium, הוא מוסד העתקת כתבי־יד במנזרים, גם הם חשבו שאין כחינוך מעתיקי כתבי־יד וכאימון בכך להטבעת מורשת תרבותית ושימורה.

מן המפורסמות שהדפסת ה"זהר" היא חלק מהדפסת מדרשי התורה ופירושיהם במאה הט"ז באיטליה ובתורכיה במיוחד, ואחר כך גם במקומות אחרים כפולין (שם גדול ראשוני המדפיסים, ר' יצחק בן אהרן מפרוסטיץ היה מהגר מאיטליה שהביא עימו חומר דפוס, רעיונות ועוזר נאמן, המגיה ר' שמואל פיהם, נכדו של ר' אליהו בחור המפורסם).

הכול יודעים, שלעיתים הדפסה מבטאת דרישות שוק שכבר התפתח בין צרכני הספר בכתב־יד והיענות לביקוש קיים, אך לעיתים הדפסה מהמרת על שוק עתידי שיווצר עם הופעת הספר בדפוס. מתברר, למשל, כפי שהראה י' זוסמן על־פי מסורות כתבי־היד, שלא למדו כמעט משניות בפני עצמן קודם להמצאת הדפוס, אלא בדרך ההילוך של לימוד הגמרא; והנה מבוא הדפוס ויזום הדפסת משניות לעצמן, נעשה לימוד בהן ענף חשוב להפצת הספרות הרבנית הקדומה באוכלוסיה אליה לא הגיע קודם, של אלה

שאינם בהכרח הוכשי ספסלי בית המדרש. ל"זוהר" אין קודם לדפוס ולאחרי הדפסותיו הראשונות במנטובה וקרימונה הרבה כתבי־יד, וכבר החוקרים שמו לב שעבר כדור בין הדפסתו עד להרגשת השפעתו בין מקובלי איטליה וחוצה לה. אם בביאורי ה"זהר" צריכים להעיד, יכול כל הקורא ב־KabbalisticaBibliographia שהכין שלום לראות כהרף עין, שאלה רובם בני המאה הי"ז ולא קודם. זאת ועוד, כל לומדי הקבלה יודעים, שרשום קרימונה הוא המצוטט אצל מקובלי פולין מסוף המאה הט"ז ובמאה הי"ז, ועל כן בצדק העיר בונפיל, בהסתמך על הביבליוגרף י' יודלוב, שזו הדפסה שיועדה לשיווק, והמורה על הפצה במרכז הגדול היהודי שבפולין. ואילו אני כבר העירותי, שאף כי מהדירי ה"זהר" משתבחים בכך שבדקו כמה וכמה כתבי יד כדי להוציא נוסח מתוקן, אותם תשבי ציטט בהרחבה, יעידו עותקי דפוס מנטובה, שבבית הספרים הלאומי, כי גברה על המהדירים נטייתם המסחרית. כאשר סידרו המדפיסים גליונות ראשונים תוך כדי הגהה, כדרך הימים ההם, לא השמידום כאשר הגיע לידם כתב־יד טוב יותר, אלא כרכו את הגליונות האלה עם ההמשך ומכרו את כללותם כמהדורה אחת.

דומני, כי בונפיל תרם תרומה חשובה בהוכיחו, כי על־פי מצב כתבי־היד של ספרי יסוד הדפוסים בפילוסופיה מתברר, שאם באיטליה היו מתפלספים בין חכמינו במאה הט"ז, רובם שאבו ידיעתם מכלי שני ושלישי, שכן רוב הכתבים הועתקו ונלמדו באיטליה בעיקר במאה הט"ו, ואחרי כן נרחק לימוד הפילוסופיה שם. אם להרחיב דבריו, אוכל לטעון, שגם העיסוק האינטנסיבי ברמב"ם ומפרשיו במאות הט"ו־ט"ז ואילך, הוכו, כמתברר מלימוד הפירושים בני הזמן, הוא של בני תורה שרכשו מעט ו"ארגון פילוסופי, ויש בכתיבתם יותר דרשנות רבנית פסבדו־פילוסופית מאשר כתיבה שיש בה ריח פילוסופיה. עניין זה, המתקיים באיטליה כשם שבפולין, ממה דעתי דווקא לדעתו של אידל, שכגינגד לתשבי קבע, שבכל הנראה הוויכוח סביב הדפסת ה"זהר" והלימוד בו היה יותר בין המקובלים לבין עצמם מאשר בין מתנה כביכול של מתפלספים למקובלים.

נושא גדול נוסף שאוכל רק להציגו בחתף, הוא מה תולדות הספר הדפוס יכולים לתרום לוויכוח על התקבלות ה"זהר". מתברר, שעם הדפסת ספרי קבלה במאה הט"ז, עדיין אפילו בעיר כמנטובה, בה נדפס ה"זהר", אפשר לספור על כמה אצבעות את כל ספרי הקבלה ה"זהר" בכללם, בין מאה תשעים ושניים הכותרים של ספרים שנדפסו שם מראשית הדפוס ועד סוף המאה הט"ז. זאת למרנו על־פי הרשימה שהכין ויגנרד בספרו החשוב "אוצר הספר העברי", שראה אור לאחרונה. לכאורה, מצאי ספריות היהודים באיטליה, על־פי רשימות שבידינו ורשימות הצנזורה, במיוחד ממנטובה, מלמד על עניין הולך וגדל בקבלה. והתלהבותו של שולוואס ממצאיו זה ובהוכחתו המפורסמת אצל סימונסון וברוכזון, אינם משכבעים שמכאן מסקנה על הגני בית המניינים ללימוד קבלה. אדרבא, דבריו השקולים של בונפיל יעידו, לפיהם חלק מתכולת הספריות הוא רכוש משפחתי העובר בירושה מדור לדור ואין בו להעיד על האינטרס הרוחני של בעליו.

הוסף לכך מה שציין כבר אידל, שבני הדור מתרגמים מאמרי "זהר" לעברית, שכן "הזהר אינו מסוגל ללשון ירושלמי", "זהר" כפירושו של ר' שמעון בר יוחאי מארץ ישראל נחשב, ולכן כמדרש ירושלמי — ותלמוד עוברה נוספת מעניינת והיא, שבני תורה התקשו בלשון ה"זהר" אף על־פי שיסודה בארמית הבבלית עליה חונכו בלימוד התלמוד. אבל ב"זהר" נוספו על השכבות לשון התרגומים, עברית ולעזים מימי־הביניים ומבנים לשוניים חדשים ואולי מכאן הקושי. אף הניתן להסיק מכך, שרק תלמידי חכמים מדרגה שניה או שלישית למדו "זהר" ומכאן קשייהם והצורך בתרגום? לבטח לא; אלא יש לפנות אל מסקנה אחרת, שלא היה לימוד מסודר של ה"זהר" באיטליה כלימוד הגמרא בין בני תורה, ומכאן תוספת מידע חשובה על ההגבלה והמיעוט של ידיעת ה"זהר" אפילו בתוך השכבה הדקה של תלמידי חכמים באיטליה במאה הט"ז.

עם זאת, איטליה היא המקום בו דאגו אוהבי הקבלה הרוצים בהפצתה, להדפיס ספרי יסוד ללימוד כ"שערי אורה" ו"עבודת הקודש". אך שוב מתברר, שקהל נמעני הספרים כנראה לא גילה התלהבות מרובה, ועל־פי הפסקת הדפסות לאורך המאה הי"ז ניתן להסיק, שגם מאמץ זה לא יסד בתי מדרש רבים ובהם סדר לימוד מחייב לקבלה כלגמרא ונושאי כליה ופרשניה, באיטליה ומחוצה לה. ואגב, על כך מקונן המקובל ר' יעקב צמח, בקטע מכתב־יד שהדפיס שלום.

אם נבדוק תפוצת מנהגים על־פי ה"זהר", נראה לצד אחד נסיונות ריכוזם בספרו של המקובל הפולני יששכר בער מקרמניץ, בעל "יש שכר", והשתקפותם ב"מעבר יבוק" לאהרן ברכיה ממודינה, באיטליה. אבל עד שאלו נקלטו בציבור הרחב, עוברים כמה וכמה דורות. ניתן להוכיח, שאין תפוצה נרחבת לשימוש במנהגי המקובלים הראשונים וה"זהר" בפרט, ובמנהגי האחרונים ובכללם מנהגי האר"י וחבורתו, לפני המאה הי"ח, ובמיוחד במחציה השני. בזאת ניתן להיווכח על־פי מצאי דפוסי ספרי המנהגים והתיקונים, כמו על־פי העובדה, ש"מעבר יבוק" כמעט לא נדפס, ומה שנדפס בעיקרו במאה הי"ח, אלה קיצורים ובהם בקשות ותחינות בתוספת למנהגי מקום המדפיסים.

כללו של דבר, לימוד המעבר מכתב־יד לדפוס של ספרי קבלה וה"זהר" בראשם, עם לימוד הפצתם והתקבלותם בציבור, מוכיח לכאורה, כי במאות הט"ז והי"ז לא היה לקבלה תפקיד מרכזי בעיצוב תודעתם ומעשיהם של כלל ישראל או של רבים מהם, אלא בראש ובראשונה פעלה הקבלה על מיעוט בני חבורות וחבורות כשל ר' אהרן ברכיה ממודינה, המעיד עליה בפתח ספרו "מעבר יבוק". מכאן מסקנות היסטוריות מפליגות על מקום ה"זהר" ומקום הקבלה בכלל במווה התרבותי של בני הזמן ובמוווה התרבותית שנשאו יהודים בנדודיהם, לעומת מקום הלימוד התורני הרגיל. יוצא מכך, שלקבלה ולימודה, בין קבלת ה"זהר" בין קבלת האר"י שלאחריה, תרומה צנועה למשיכת המונים לשבתאות, שמנהיגיה כלשעצמם הירבו לעסוק בה. מסקנה זו־משמעית כזו תהיה גמהרת במקצת אם נביא בחשבון, שקבלה ומנהגיה לא נפוצו רק בספרים שכל עניינם קבלה. כבר הוכיחו כ"ץ, בניהו ותא שמע והלמיש אחריהם, מעמדו המיוחד של ס' "בית יוסף" לגאון ההלכה ר' יוסף קארו, שבכלל הרבה עינייני קבלה ומנהגיה במהלך הדיון ההלכתי. אליו נוספו עוד דרשנים ופרשנים שמעמד עולמם העיקרי הלכה. עם זאת, ספרי גאוני הלכה, אפילו כקארו, פנו ליחידים — לשכבת הלומדים בבית המדרש — וגם כשנפוצו בתוך השכבה הדקה של למדנים עדיין לא נעשה ניסיון מאורגן לפופולריזציה מקיפה של תורת המקובלים ומנהגיהם משך כמאתיים שנה מאז הדפסת ה"זהר".

ספרותם של בני עליה לא הגיעה ליהודי של יום יום כספרותי הכיס של מנהגים ותיקונים, שעיקר הדפסתם במאה הי"ח. מבחנה של כל תורה שרוצה להלוך בין ההמונים הוא בעיצובה ביכולת קליטתם וכניסתה הלכה למעשה כמנהג וטקס לאורח־חייהם.

בכל שנאמר יש רק להוסיף ולא לגרוע ממפעלו הגדול של תשבי בחקר הקבלה בכלל וה"זהר" בפרט, שדומה כי לעולם כל מחקר חוקר בעלי ערך יזכרוהו לחזור אחריו, ולכן ד הדברים יהיו שמחים כבשעת נתינתם.

הערות

★ הרצאה מטעם המכון למדעי היהדות שבאוניברסיטה העברית בירושלים בערב עיון שנערך ב־4.5.94, במכון ון ליר בירושלים, עם הופעת קובץ מחקרי י' תשבי, חקרי קבלה ושלוחותיה, ירושלים תשמ"ב־תשנ"ג.

1. ריכוז של כל החומר העיתונאי הזה נמצא בתיקי עזבון י' תשבי שבספריה ע"ש ג' שלום, בבית הספרים הלאומי האוניברסיטאי בירושלים.

2. סקירה קצרה של התרגומים נתן תשבי במבואו למשנת הזהר, א, ירושלים תשל"א, עמ' 112־114.

3. ראה: מצודה, עורך ש' ראבידוביץ, לונדון תש"ג, עמ' 36־82. ודברי תשבי (הערה 2 לעיל), עמ' 113 והערה 6 שם.

4. ראה: ה' צייטלין, "מפתח לספר הזהר", התקופה ז (תרף), עמ' 314־334; ז (תר"ף), עמ' 353־368; ט (תרפ"א), עמ' 265־330.

5. ראה: פ' לחובר (מתרגם), "ימות המשיח" (זהר, שמות ד ט), בסער, עורך י' פיכמן, תל־אביב תש"ג, עמ' 3־8.

6. ראה: י' תשבי, "הפולמוס על ספר הזהר במאה השש־עשרה באיטליה", פרקים א (תשכ"ד־תשכ"ח), עמ' 131־182 = חקרי קבלה ושלוחותיה, א, ירושלים תשמ"ב, עמ' 79־130.

7. ראה: ש' אסף, "לפולמוס על הדפסת ספרי קבלה", סיני ה (תרצ"ט־ת"ש), עמ' שס־שטת = מקורות ומחקרים לתולדות ישראל, ירושלים תש"ו, עמ' 238־246.

8. ראה: י' זנה, לתולדות קהילת בולוניה בתחילת המאה הט"ז, H.U.C.A. כרך טז (תש"ב), עמ' מ, מ־מג; ובספרו מאפלטון הרביעי עד פיום החמישי, ירושלים תשי"ד, עמ' 123־124.

9. ראה במאמרו (לעיל, הערה 6), עמ' 148־149.

10. ראה: א' קופפר, "תעודות חדשות בעניין הפולמוס בדבר הדפסת ספר הזהר", מיכאל א' (תשל"ג), עמ' שב־שיח, והשווה להשלמות ולתיקונים של י' בוקסנבוים, אגרות מלמדים, תל־אביב תשמ"ו, עמ' 14־15, 270־272, 395.

11. ראה: י' הקר, "אגרת חדשה מן הפולמוס על הדפסת הזהר באיטליה", משואות — מחקרים בספרות הקבלה ובמחשבת ישראל, מוקדשים לזכרו של פרופ' אפרים גוטליב ז"ל, ערכו מ' אורון וע' גולדרייך, ירושלים תשנ"ד, עמ' 120־130.

12. ראה: ר' בונפיל, הרבנות באיטליה בתקופת הרנסאנס, ירושלים תשל"ט, עמ' 179־190.

13. ראה: מ"א שולוואס, "ספרים וספריות אצל יהודי איטליה בתקופת הרנסאנס", תלפיות ד (תש"ט), עמ' 591־605.

14. ראה: I. Sonne, "Book Lists Through Three Centuries, A: First Half of the Fifteenth Century Italy, Studies in Bibliography and Booklore II (1955), pp. 3-19.

15. ראה: ש' סימונסון, "ספרים וספריות של יהודי מנטובה 1595", קרית ספר לז (תשכ"ב), עמ' 103־122, והשווה עכשיו לש' ברוכזון, ספרים וקוראים — תרבות הקריאה של יהודי איטליה בשלהי הרנסאנס, ירושלים תשנ"ג, עמ' 87־175.

16. ראה: ר' בונפיל, ספריותיהם של יהודי איטליה בין ימי הביניים לעת החדשה", פעמים 52 (תשנ"ב), עמ' 4־15.

17. ראה: י"ז כהנא, "הדפוס בהלכה", סיני טז (תש"ה), עמ' מ־סא, קלט־קנט.

18. ראה מה שהערתי במאמרי, "הדפוס כאמצאי קשר בין קהילות ישראל בתקופה הסמוכה לגירוש מספרד — הקדמות לעיון ודיון", דעת 28 (תשנ"ב), עמ' 6.

19. ראה: י' זוסמן, "כתבי יד ומסורות נוסח של המשנה", דברי הקונגרס העולמי השביעי למדעי היהדות, ירושלים תשמ"א, עמ' 215־250.

20. ראה: G. Scholem, Bibliographia Kabbalistica, Leipzig 1927, pp. 184-194.

21. ראה: R. Bonfil, "Cultura e mistica a Venezia nel cinquecento" in: Gli Ebrei e Venezia Secoli XIV-XVIII, Milano 1987, n. 105, p. 505.

22. ראה במאמרי, "לדמותו של המביא לדפוס היהודי בשלהי ימי הביניים", אגרת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, 11 (תשנ"ב), עמ' 11, הערה 63.

23. בספרו הרבנות באיטליה (לעיל, הערה 12), עמ' 176־178.

24. שם, עמ' 178.

25. ראה: M. Idel, Major Currents in Italian Kabbalah Between 1560-1660, Italia Judaica 2 (1986), pp. 244, 248-249, n. 33. השגותיו של הקר במאמרו (לעיל, הערה 11), עמ' 120־121 והערה 3 שם, ועמ' 126 והערה 26 שם.

26. ראה: י' וינוגרד, אוצר הספר העברי, ירושלים תשנ"ד, עמ' 461־465.

27. ראה לעיל, הערה 15.

28. ראה בספרו הרבנות באיטליה (לעיל, הערה 12), עמ' 177. הקביעה שם היא על ספרי פילוסופיה, אבל נראה לי שאותו כלל נכון גם לספרי קבלה. מכל מקום, מספר ספרי הקבלה ברשימות ממנטובה שקיטלגה ברוכזון, שולי ביותר בהשוואה לשאר ספרים, כך שגם מנתון זה אי־אפשר ללמוד על קיום מערכת למידה או סדר למידה קבועים לספרי קבלה.

29. ראה במאמרו (לעיל, הערה 25), עמ' 245 והערה 16 שם.

30. על הדפסת ספרי יסוד בקבלה ומשמעותה ההיסטורית, ראה במאמרי, "העתקת הדפסת ספרי קבלה כ־קוד ללימודה", מחניים 6 (תשנ"ד), עמ' 206־207, 211.

31. ראה: ג' שלום, "תולדות המקובל ר' יעקב צמח ופעולתו הספרותית", קרית ספר כו (תש"י), עמ' 194, וראה מה שהערתי בספרי, ספרות ההנהגות — תולדותיה ומקומה בחיי חסידי ר' ישראל בעל שם טוב, ירושלים תש"ן, עמ' 48, הערה 26.

32. ראה בהרחבה בספרי, ספרות ההנהגות, עמ' 63־69, 76־80; ובמאמרי במחניים (לעיל, הערה 30), עמ' 210.

33. הכל שב' (אדרוש) ריבלין, קרבים זה לזה בנצו האיטלקי — חברות גמ"ח 1516־1789, ירושלים תשנ"א, עמ' 143 ואילך, לא בדקה יותר לעומק עניין לימוד הקבלה בחברות, והסתפקה בהסתמכות על עבודות י' תשבי וג' שלום. ידידי א' הורוביץ, אישר בשיחה בעל פה עימי כי הסיק כמוני, שרוב החברות אם נגעו בקבלה היה זה רק בקריאה ריטואלית של קטעים ללא לימוד ממש.

34. ראה: י' כ"ץ, הלכה וקבלה, ירושלים תשמ"ד, עמ' 38־39, 55־57, 67־69; מ' בניהו, "דיכוח הקבלה עם ההלכה", דעת ה (תש"ם), עמ' 61־115; י' תא שמע, "ר' יוסף קארו — בין ספרד לאשכנז", תרביץ נט (תש"ן), עמ' 153־170; מ' הלמיש, "קבלה בפסיקה של ר' יוסף קארו", דעת 21 (תשמ"ח), עמ' 85־102.

35. לעניין זה של החשיבות הגדולה של פופולריזציה של רעיונות באמצעות ספרים שמיועדים לקהל הרחב, ובמיוחד של ספרי מוסר וקבלה, נדרשתי כבר בספרי, ספרות ההנהגות (לעיל, הערה 32), עמ' 44־45, 54־55, 57, 69־70 וכן במאמרי במחניים (לעיל, הערה 30), עמ' 210־211. וראה גם מה שהערתי לאחרונה במאמרי, "בין ספרות להיסטוריה — הקדמות לדיון ועיון בשבחי הבעש"ט" מורא ג (תשנ"ד), ליד ובהערות 10, 17־24, 43־46.

רחל חלפי

מַגְלֵשָׁה

חֲלָקַי חֲלָקַי מִתְחַלְּקִים
עַל הַמַּגְלֵשָׁה הַפְּנִימִית בְּגוּפִי־רֹאשִׁי
קֹדֶם כְּאָב הָעֶלְבּוֹן
שֶׁתּוֹפֵס אֶת בִּטְנַת הַבֶּטֶן בִּצְבָת צוֹרֶבֶת
מִתְגַּלֵּשׁ בְּרַגְלַיִם יְחֵפוֹת וְחוֹזֵר
אֶל לְאָן שֶׁהִתְחִיל
וְאַחֲרָיו הָאֵימָה הַמְתוֹפֶפֶת בְּבֵית הֶחָזֶה בְּאֶגְרוֹפִיָּה הַקְּטַנִּים
וְאַחַר כָּךְ תּוֹפֶסֶת בְּמַעֲקֶה־הַהִתְגַּלְּצוּת בְּאֶגְרוֹפִים הֲדוּקִים לְבָנִים
וְאַחֲרֶיהָ לְפֶתַע בָּה בִּפְלוֹנְטֶר חָבוּק
הַקִּנְאָה הַמְכַוֶּצֶת אֶת חַדְרֵי הַבֶּטֶן
בְּטַעַם שֶׁל מַיִץ קַר שֶׁל לִימוֹן
וְאַחַר כָּךְ הַשִּׂמְחָה מִשְׂתָּרַעַת עַל הַגַּב
וְעוֹצֶמֶת עֵינַיִם
וְנוֹתֶרֶת מִבְּלִי לְהַרְגִּישׁ
וְאַחַר כָּךְ מִתְעוֹרֶרֶת וְאוֹמֶרֶת לֹא יָשַׁנְתִּי בִּכְלָל
גַּם הִיא מִתְגַּלֶּצֶת שָׁם
אֲבָל הוֹשֶׁבֶת שֶׁזֶּה בִּכְלָל עֶרֶס

וְהָאֱמֶת הִיא שֶׁהַתֵּאוּר הַזֶּה שֶׁל חֲלָקִים דּוֹמֵי אָדָם
הוּא תֵּאוּר סִפְרוּתִי בְּמֻבְהָק
וּמָה שֶׁקּוֹרֶה שָׁם בְּפֹעַל
זֶה אֵיזֶה רִקּוּד טָרַנְטֶלָה תְּפוּס־תְּזָזִית
שֶׁל חֲלָקִיקִים כֹּה קְטַנִּים כֹּה שְׁבוּרִים
מִתְגַּלְּצִים מְטַפְּסִים וְנוֹפְלִים
בְּתוֹכִי עַד שֶׁאֵין כְּבָר לִזְכֹּר
מִי הוּא מִי
וּמִי בָּא אַחֲרֵי מִי
וְנוֹתֶרֶת הַמַּגְלֵשָׁה הַצְּהֻבָּה
הַזֹּאת בְּתוֹכִי
שֶׁגַּם הִיא בְּעֶצֶם גַּלִּית וְתוֹלִית וּמַחֲלִיפָה צְבָעִים
וְהַאִם אֲנִי יוֹצֶרֶת לֹא בְּכַוָּנָה
אֶת הָרֹשֶׁם הַמַּטְעֶה
שֶׁהַפָּנִים שֶׁלִּי זֶה
גַּן שַׁעֲשׁוּעִים?

2.8.91

שלוש נשים זרות מסתכלות בי ליד הים

אֲנִי יוֹשֶׁבֶת אֵצֶל הַיָּם
נוֹתֶנֶת בּוֹ עֵינַיִם כָּלוֹת
מִתְגַּפֶּפֶת עִם מַצָּעָיו הָרַכִּים
עוֹשָׂה גִּדּוּלֵי הִידְרוֹפוֹנִיָּה מִגַּרְעִינֵי
דִּמְיוֹנוֹת קְטַנִּים נוֹזְקִים
כְּנֶגֶד הַמַּיִם
בֵּין אֲפָקִים
לַעֲמָקִים

וְשָׁלֹשׁ נָשִׁים זָרוֹת בַּשֻּׁלְחָן הַסָּמוּךְ
דּוֹחֲפוֹת עֵינַיִם קָשׁוֹת אֶל תּוֹךְ
חֶשְׁכָתִי
פּוֹלְשׁוֹת אֶל תּוֹךְ חַדְרֵי גּוּפִי
הוֹרְסוֹת אֶל צִבְעַת־הַפֶּרַח הַכְּחֻלָּה
כְּלוֹרוֹפִילִית שֶׁלִּי

וַאֲנִי הֲפֻכָה רַחַשׁ צָהֹב
וְהַזַּעַם רוֹבֵץ בִּי פַּסִּים שְׁחֹרִים

וְהַיָּם הַיָּם אָדִישׁ
מֵנִיק אֵלַי וְגַם אֲלֵיהֶן כְּמִין הַרְנוּנָה גָּדוֹל
אֶת גַּלָּיו הַתְּאֵבִים
מִתְבּוֹנֶנֶת בִּי וּבָהֶן בְּאוֹתָן עֵינַיִם
כְּחֻלּוֹת כָּלוֹת

הַיָּם
הַמְאַהֵב הַגָּדוֹל
בְּשֶׁלִּי
בְּשֶׁלּוֹ

2.1.82

מתוך "אהבת הרוקח", ספרה החדש של רחל חלפי, העומד לראות אור ב"קיבוץ המאוחד", בסידרת "ריתמוס"

ספרייה 155

לילי יוסלוביץ

שירים

★

מתח בינינו קו
שיהיה אפקי
שאיננו אנכי
שאיננו ישר
כי אני תמיד נשארת עקומה
כי אני תמיד מחפשת נטויה
ולפעמים
כמו אולי אני חושך נצמד
כמו אולי הכל מת מקברי ואיני
יודעת
ואני נשארת מתקרבת
שומעת
ואין שעור קומה
ואני זו רק עצמי
מנת חלקי
מנת שכלי

★

והגוף פלש מנגד
והלך
והלכו בעקבותיו
שומרי ראשו
מקיפים חלונותיו
ואני מורדת
מורדת
בו
עד אלי

★

אני הגוף המתכחש
אני הגוף למעשה
המתכחש הרבה
האומר לבקר ויהי אור
ולערב ויהי ערב
ולא מפסיק הזמן להשתתפות
בעקבי
ולשים בשערי פרע.
והערב בקר
והבקר ערב
ואני עצמי לגופי

★

אני לוקחת שני ילדים לטיל
הם רגילים אלי
כמו אל אבן השדה
בחוץ מנמרים כמו גשם
באביב מכנסים כמו יסמין
אני יושבת שם והומיה על אבן קטנה
של סלע אדם והם מלחכים עפרי
כל יום מחדש
רגילים לרוח השדה

שבעה לפטירתו של ט. כרמי

ט. (טשרני) כרמי נולד באמריקה. בהיותו ילד רך בשנים לקחו אביו, שהיה רב אורתודוקסי וציוני, ("שפת אמי הראשונה היתה עברית") למסע לארץ־ישראל להשתתף בהלווייתו של ח.נ. ביאליק, המשורר הלאומי. הוא בוגר ה"ישיבה־יוניברסיטי". לאחר מלחמת העולם השנייה נשלח על־ידי הג'וינט לצרפת כמדריך לילדים יתומים יהודים שנאספו ממוסדות קתוליים בהם הוסתרו מפני הנאצים. השתתף במלחמת הקוממיות במסגרת מח"ל (מתנדבי חוץ־לארץ) ואחרי המלחמה התיישב בירושלים בה התגורר רוב ימיו. ט. כרמי היה משורר מתרגם שירה ועורך (בין השאר ערך את השבועון "משא" בראשיתו) וכמו שאמר רבי נחמן מברסלב (לפני פטירתו, בן ל"ט, משחפת) "ולמטה על הארץ אני מתנה והאש שלי תוקד..." ואין אש אלא ספר.

ח.נ. ביאליק: שלושה קטעים מתוך "גלוי וכסוי בלשון"

– – – הרי הדבר ברור, שהלשון לכל צירופיה אינה מכניסה אותנו כלל למחיצתם הפנימית, למהותם הגמורה של דברים, אלא אדרבה, היא עצמה חוצצת בפניהם. מחוץ למחיצת הלשון, מאחורי הפרגוד שלה, רוחו של האדם המעורטלת מקליפתה הדיבורית, אינה אלא תוהה ותוהה תמיד. אין אומר ואין דברים, אלא תהייה עולמית: "מה" נצחי קפא על השפתיים. באמת אין מקום אפילו לאותו "מה", שיש שמשמעו כבר תקווה לתשובה, אבל מה יש שם? "ב ל י מ ה בלום פה מלדבר".

– – – אדם, כל זמן שהוא חי ושואף ומתנועע ופועל – ממלא חלל, הכל, מובן, לכאורה: "הכל אני שפיר". כל שטף החיים, כל תוכנם – אינה אלא השתדלות רצופה, יגיעה בלתי פוסקת של היסח הדעת, כל רגע של "רדיפת אחרי..." הוא באותו רגע גם "פליטה מן..." וזה, רק זה כל שכרו. שכר רדיפה – פליטה. הרודף מוצא כל רגע את סיפוקו לפי שעה לא במה ש ה ש י ג אלא במה ש נ מ ל ט, והוא הנותן לו צל של קורת־רוח ובטחון לפי שעה, "כי מי אשר יחובר אל כל החיים יש בטחון". אך, הנה מת האדם – והחלל נתרוקן. אין מה שיסיח את הדעת – והמחיצה נסתלקה. הכל נעשה פתאום בלתי מובן. ה"איקס" הנעלם משתרבב לפנינו בכל מורא קומתו – ואנו יושבים לפניו רגע אחד על הארץ באפילה אבלים ודומם כאבן. אבל רק רגע אחד, לפי ששר של חיים מקדים סתימה לפתיחה, והוא מזמין לנו מיד "סגולה" חדשה להסיח בה את הדעת ולהפיג את הפחד, ועד שלא נסתם הנעלם על המת – וכבר נמצא אותו החלל שנתרוקן סתום שוב באחת מן המילות, תהא זו של הספר, של תנחומין, של פילוסופיה או של אמונה בהשארת הנפש ובדומה – – – עד כאן על לשון המלים. אבל עוד יש . . .

– – – לשונות בלא מלים: הנגינה, הבכיה והשחוק, ובכולם זכה ה"חי המדבר". הללו מתחילים ממקום שהמלים כלות, ולא לסתום באים אלא לפתוח, מבעבעים ועולים הם מן התהום. הם הם עליית התהום עצמו. ולפיכך יש שהם מציפים וגורפים אותנו בהמון גליהם ואין עומד כנגדם; ולפיכך יש שהם מוציאים את האדם מן הדעת או גם מן העולם. כל יצירת רוח שאין בה מהוי אחד משלושה אלה, אין חייה חיים ודעי לה שלא באה לעולם.

הביא לדפוס: *ישראל הר*

(מתוך: "בורא ניב שפתיים – מחברת קטנה לאוהבים שירים")

ט. כרמי

מות אמי

האחות אמרה לי:
לך מכאן.
יש דברים שאדם אינו שוכח
כל ימיו.
גם כשהוא יושב מול הכחולי גלים
ושלג אפל של שחפים.

מעולם לא חשבתי שאגיע
לשנתי הארבעים ושלש.
הייתי בטוח שמי ששר,
שר קצר;
ומי שמאריך,
יושב אלם מול צהרי הים.

בינתים
ראיתי פתיתי שחפים נופלים אל נהר לבן
ונולדו לי בנים המדברים בשנתם.

בקשי אפשר היה להבחין
בגופה הצהב מאחורי מסכת החמצן.
ישבתי על ידה ושמעתי אותה ממריאה:
עור ועצמות,
וקול מעבר למחסום –

וכבר היא עצם מעצמי השמים
בצהב של עלה אחרון
ולבן של סריג ממשלתי.

אז אמרתי לעצמי:
(כי כבר נשמתי בעיני:
הנה עכשו המריאה.

כשיצאתי החוצה נוכחתי לדעת
שעלי לנסע הרחק.
והיום, כעבר עשרים ושלש שנים,
במרחק אוקינוס, מצר וים,
מול סמפור יפה של גלים
ופתיתי שחפים שחורים,
התבהר לי מאד שהאחות צדקה:
יש דברים שבו, אדם, אינו שוכח.

יפו, יוני 1969

דפנה שחורי

★

חלון ארך מזוזותיו לבנות ספו מקלף ומשקופו
שמים
הים נצת בלהבת הקיץ על רצועת החוף
חלונות השכנים אדמים מזוזותיהם תורות
ספון הבית צפוף עציצים
רגליו חומות עקמות בצמחית גרניום פורחת
הוא מסכים אתי ששתיל דומה למחשבה
קלפות ידיו מחדשות את העציצים שנבלו את
היהודי הנודד

בקר חמסין אביבי בתוך החדרים
האויר הקדוש של יום הששי מתמזג באפרוריות
נעימה
צולחת על גג הבית מגרגרת את הרגשות כמו
אנטנות

חגיגת גגות מסידים מרקיבים
דלתות פתוחות וסגורות
חלונות צבעוניים עפים בגופים
מגיעים במבט עד לשוק הכרמל
מעבר לחופים עד ארמונות יפו
מרפסת נתקלת בחלון
צלע מרפסת על שפוע מסיד שחור

★

גללי האביב בחצרות המגדרות ובין הפרצות
גגלים התכשיטים מתהפכים בשמש
רועשים בעשב העמק מתגלה גבע
הולך אתי
מטפס על הרגב
קלחת הירק מכסה את הכתמים הרוקדים
ודלי מלא מים מתכסה עלים שטים
ובמרחק שמסתים במים רבים
שטה ספינה מפתלת כמו שריון חלזון
פותחת טלפיה על האפק בארבעה קוים
ומסתור הפנים הלבן נסמע בלבן הפריסה
על גבעות החול מסתדרים בשורות השריונים
ומעליהם דביקים ולבנים מעלים ניחוח ביצה
כמו קשוטים על הר בשמש
פורחים על הגבעות המתכתיות ברצועת דבק
מריעים אל סירות מפרשים לבנות
ושורת השריונים הפריכה על שורת השריונים
הקשה
נשזרת לולאה בלולאה

השיר כבית כלא

תמר זכריה

הבלדה מכלא רידינג/אוסקר ויילד מתוך: "במעמקים" הבלדה מכלא רידינג/אוסקר ויילד. מאנגלית: בן־ציון בן־משה. הוצ' חנות הספרים, 1993. 120 עמ'.

בקריאת "הבלדה מכלא רידינג" נפגש הקורא בראש ובראשונה עם דמותו הריאלית של הנידון למוות. שמו האמיתי מוזכר בהקדשה הגלוית לבלדה, וכן המקום והתאריך המדוייק של הוצאתו להורג. זה היה סמל בחיל משמר הפרשים אשר נכלא ומת ב־7 ביולי 1886, בכלא הוד־מלכותה ויקטוריה, שהיתה ידועה בצביעותה המוסרית.

לזכר אותו סמל נכתבה הבלדה, כתגובה ריאלית על מצב מציאותי וכהצהרה בעד הנרדף ונגד העוול החברתי.

הבלדה, הבנויה ב־6 פרקים, נפתחת בתיאור גיבורה האסיר, מפי המשורר אוסקר ויילד, שאף הוא מרצה באותו זמן עונש מאסר בן שנתיים ימים באותו בית־כלא: "הוא לבש מעיל ארגמן/ – – כובע קריקט את ראשו כיסה/ ומצעדו עליז וגא" (עמ' 77). כמעט באותן מילים, כבהשבעה של קסם מאגי, מתוארת שוב בפתיחת פרק ב' דמות האסיר בבית־הכלא: "ששה שבועות סבב שם קצין המשמר/ בלבוש אפור בלה/ כובע קריקט את ראשו כיסה/ ומצעדו עליז וגא" (עמ' 83).

כפל מוטיב נוסף, שיש בו דמיון שהפעם מתהפך על־ידי אירוניה, מוצג בפתיחות לפרקים ד' וה': "אין נושאים תפילה בכנסיה/ ביום שבו נתלה אדם" (עמ' 101) לעומת "איני יודע אם טוב החוק/ אם רע" (עמ' 109). החוק הצדקני הנהוג בחברה מוצג מול הבעת ביקורת מובלעת של המשורר כלפי חוק אשר יציר אותה מסגרת חברתית, המבזה את כבוד האדם ושולח אותו לתליה.

הפתיחות הדומות, רוקמות צורה אסתטית מובהקת. לכאורה היא מזכירה מיבנה מוסיקאלי בארוקי של "חיקוי ראש": קולות המתחילים זה אחרי זה, כאשר כל התחלה של קו קולי דומה לקודמתה. "חיקוי ראש" לכאורה – משום שבתוך הדימיון הראשוני חבויה העצמה או סתירה אירונית.

בקריאה בבלדה עובר המבט מלמעלה למטה בשלוש תחנות:

א) אסתטית־בארוקית, שמאופיינת בשלמות ובהרמוניה.

ב) רומנטית ספקנית ואירונית, שמערערת את השלמות המדומה, על־ידי שאלות כבדות מהות הקיום האנושי.

ג) עדיין רומנטית – אך בבסיס הדיכוטומי המהותי של הרומנטיקה, המחפשת אחר האמת המוחלטת והאושר השלם.

את המעבר מן הדמה האסתטית ההרמונית, בעלת אופי בארוקי, אל הדמה הרומנטית הספקנית – ניתן להדגים בקטע המתאר מחול רוחות בתוך בית־הכלא. אמת ובדייה, מציאות ותעתוע, מתחברים באופן הרמוני לכאורה בין שני צידי המראה: ריקוד דמוי חיים ושמחה נהוג על־ידי רוחות הזויות, בלילה שלפני הוצאתו להורג של הסמל מחיל הפרשים: "דפות תפות ומרופפות/ לקצב סארבאנד, חיל הרוחות/ רקד פיזז, רקע שקע/ כצל דומה בערפל" (פרק ג' עמ' 94). ההזיה הופכת לממשות כאשר בוקע הקול ה"נוקב וחד/ כמתריד עת מדממת־עיר" (פרק ג' עמ' 95). כוחן של הרוחות להעיד מן המוות, מחבר אותנו אל החיים הממשיים ואל המציאות. זאת בתוך האבסורד של בית־הכלא שהינו התגלמות מוות בתוך החיים.

אוסקר ווילד

במציאות זאת, דמויות הסוהרים נעשות למעין רוחות גשמיות, יצורים מופלאים מתחום הדמיון, בלבושם התגיני, "בבגדי תג/ ברקמדים ותילו־ראש", צירוף בלתי־אפשרי לסביבה האפורה של הכלא.

הרוחות מעירות מתים, אך הסוהרים הורגים בפעם השנייה את המתים, שהם האסירים שחירותם ניטלה. בתאור נפלא מחייה ויילד את האבסורד בכאב העקר של החיים ושל המוות: "כי כל רוצח בשנית – / את נשמת המת מעיד/ אל מכאובה/ וכמו מתכריכיה המוכתמים/ מטלטל את גויתה/ וכמו שב הגוף את דמו המדמם – / לדמם לשווא" (פרק ד' עמ' 102).

בשמגיע המתח בין הקטבים לשיאו, נוצר אפקט של הזרכבות שקדשיו הם כיסופים רומנטיים. ויילד מצייר את הטבע במקום הטהור והאמיתי, שאינו רווח אף אינו אדם: "עפר האל הטוב/ חף וטוב מן האדם הרע/ כי אודם השושן שם יאדם מדם/ ולובן ורד יעלה כבן רסוב" (פרק ד' עמ' 105).

הטבע הזה מתאחד עם המוות הטבעי באמצעות החוקיות הטבעית, או בשלוות הנפטרים מתגלה כוח מרפא: "הנה נח הוא/ על משכבו בשלום – / שנת נצח שכוחה, שוב לא יכהו חורב יום/ וקרח לא יאכלנו לילה/ כי באופל־עד נטמן, בסתר־שכוחה/ לא סהר בו/ לא שמש יום" (פרק ד' עמ' 107).

כאשר הטבע מגלה את חוקיותו המרפאת, ניצבת החברה במלוא כוחה המזיק, כביכול בשם החוק הדין. האסיר הוא בן דמותו של ישו הצלוב. בהשלמה הרומנטית נמסך שוב גוון אירוני כאשר ויילד אומר: "גם כך הכל כדין: הוא אך/ שב למקומו המיועד" (פרק ד' עמ' 108).

במעבר לרובד נוסף כלפי מטה, הקורא מוצא, כי עליו להצטייד בקשת־צבעים ברורה ללא גוני־ביניים של שאלה, אירוניה, או העמדה־בספק. האירוניה וכפל־המשמעות, המאפיינים חשיבה בתוך עצמה, נמצאים ברובד עליון יותר. ואילו העמדה הרעיונית העמוקה יותר היא דיכוטומית, חצויה, גלויה ומובחנת באופן ברור. התפתחותה היא מחשיבה המכוונת פנימה ומתפתחת כלפי פנים, להצגה סטאטית מוחצנת של מצב.

בתחתית שהיא לב הבלדה, יראה הקורא לפניו פסימיות חד־משמעית, בתיאור הסבל האנושי מצד אחד של המתרס ואכזריות החברה מן הצד השני של המתרס.

ניתן להקצין ולומר ברוח הרומנטיקה, כי אוסקר ויילד מצא את המקור לכאבו של גיבורו בעצם קיומה של המערכת החברתית. החברה שוברת את היחיד באטימות ואף בכוונה רעה ובמזיד: "גם ילד נפחד ותרעד מבכי/ הם מרעיבים יומם ולילה/ את החלש מכים, את השוטה מלקים/ משפילים נער, מכלימים זקן/ יש שדעתם נטרפת, יש שנפשם נשרפת/ ואין פוצה פה ומצפצף" (פרק ה' עמ' 110).

מצב זה נובע מן האבסורד בחקיקת חוקים על־ידי בני־אדם שבאופן בסיסי הינם שונאים זה לזה: "רק זאת אדע/ כי מאז קין את הבל הרג/ וצער בעולם פשט סביב – / היה כל חוק שחקק איש לאחיו – / כבנס קש ומפוז וגן/ וחורה ממוזרה את אשר זרע" (פרק ה' עמ' 109). בהתחשב בערכות הבסיסית בין בני־אדם, חוקיהם אינם אלא אבסורד, בלתי־מועילים ואף מנוגדים להגיון המשקי של התקיימות וצמיחה.

בית־הכלא בו נכתבה הבלדה, מראה את המצב האנושי לא מול אלוהים, אלא בתוך חברה של הדומים לה: "גם זאת אדע – וטוב לו ידעו גם אחרים – / כל כלא אשר אדם בנה/ מלבני חרפה נבנה/ וכל חיץ בא להסתיר/ מעיני אל לראות, איך עד מוות/ מענים שם איש את אחיו" (פרק ה' עמ' 109).

המוחשי הינו חומרי להלוטין, כאשר אוסקר ויילד מתאר תמונות מצמררות בחוסר־המוצא שלהן, כמו: "ומכל פינות הכלא קם יללל/ יליל יאוש הסר־אונים/ כזעקת טובע מרה/ ובקינת זב ומצורע". (פרק ג' עמ' 99).

בשלב זה עוזב הקורא הכול מאחוריו ומעמיד את כף רגלו על הקצה – בקצה לפני התהום. העבר נמחק ואין לו כל משמעות. העתיד ברור ומדוייק אך הוא שייך כבר למוות. הרומנטיקה, המעידה את חווית החיים כערך, ואת האופטימיות שבכיסופים כבות הפניע שלה, מגלה את הפן ההפוך שבה: הבלדה היא סיפור על מודעות חריפה למוות, אשר מבטלת כל ערך בטעימה מן החיים, ברגש: "אך כל איש הורג את אשר יאהב – / ועל הכל לדעת זאת – / יש העושה זאת במבט מצמית/ ויש בדברי חלקות/ הפחדן – בנשיקת רעל ממית/ וגבר עז – במכת חרב" (פרק א' עמ' 79 ופרק ו' עמ' 115).

ויילד רואה בפשע האמור של הרצח, חוק אנושי שאין להימלט ממנו וחלק בלתי־נפרד מן החיים. עונש המוות שמטילה החברה על ביצוע עיקרון טבעי זה, אינו אלא ביטוי לצביעותה.

המוצא היחיד מן המצוקה הבלתי־נסבלת הוא מתן מבע ישיר לטרגדיה האנושית. הקונפורמיות היחידה של ויילד מתגלה אז בצד הנוצרי הקתולי שלו. לקראת סיום הבלדה הוא טוען, כי האדם מטבעו נידון לנתיב יסורים נפשי והתוהי שמביא אותו בשיאו למדרגתו של החוזר בתשובה. אז הוא יכול להתאחד עם רחמי האל: "ההלל, בגרונו הצבה/ ובעיניו הקמות, ימתין אף הוא – / לרחם היד אשר ריחמה גנב/ ושערי גן־עדן פתחה לפניו/ כי על שבים ונשברי לבב/ חומל האל ברחמיו" (פרק ה' עמ' 113).

החוק והאי־הצדק, המציאות וההוויה מתאחדים להוויה לה ניתנת נחמה במדרגה גבוהה יותר ממדרגת המחאה או הדמיון: הנחמה במיצוי הטרגדיה עד לשלב הסליחה. שוב נזכר הקורא בישו אך הפעם לא בישו הצלוב על חטאי הזולת, אלא הצולב עצמו על חטאיו שלו.

הבלדה מסתיימת בפיכחון שאין בו רחמים עצמיים. בסיכומו של דבר, היחיד מביא על עצמו את הטרגדיה שלו, על־ידי בחירה בקוטב השלילי של כמיהתו הרומנטית הבסיסית: "אל נא תבכו עליו/ אל נא תשמיעו אנחה/ האיש הרג את אשר אהב/ ומת מיתת חרפה" (פרק ו' עמ' 115).

לאורך האמירה בבלדה מצוייר תוך אנכי, שניתן לראותו בו..פן ויזואלי כבצבעים הממשיים המתוארים בה. צבעי גבול כארגמן, אפור, כחול וכסף – מופיעים באזורי התפר בתחילת הבלדה כאשר השאיפה לאסתטיקה ולעידון לא הופרה עדיין, שהוא שלב בארוקי, וכן בנקודת המיפנה בסלטולה הגדולה, יום ההוצאה להורג, שהוא שלב אירוני, המעמיד בסימן־שאלה את ערכה של האסתטיקה.

בעומק הכתוב נותרים בעיקר שלושה צבעים: אדום, לבן ושחור, בסוד הפוך של שכיחות. זהו השלב הדיכוטומי החצוי בין קטבים גלויים, המשתמש בצבעים קיצוניים במהותם. ביניהם, השחור במיוחד – צבע הפחד והזעם – נעשה דומיננטי יותר ויותר.

עומדת לפנינו אם כן יצירה שירית שעניינה איזרוק המסר החברתי כשלעצמו, למרות מהפכנותו במיוחד על רקע תקופתו, הריהו גלוי ומובן מאליו, ולכן לא בו טמון העניין ביצירה. המרתק ביצירתו של ויילד הוא הרוך בה העמדה המחשבתית הבלתי־מתפשרת שלו, באה לידי ביטוי ביכולתו ליצור מיבנה אמנותי פשוט ובהיר, ועם זאת כה מורכב בשילוב בין קוי האורך, הרוחב והעומק של הבלדה.

בניית הבלדה במשקל וכחרוז, ההקבלות המיבניות והיפוכי המוטיבים לצורותיהם, מעניקים לה לכידות, שלמות וכוח שאינם נפרצים חרף המעברים המחשבתיים הקיצוניים. נראה, כי הרעיונות האנארכיסטיים ביותר של ויילד אינם מתכוונים כלל לשבור את השיר, כבית־כלא שהוא עצמו בנה.

שרי ברנס־גורן

היורה

השמים "יורים" גשם
ואני כבולה
ברחם שמיכתי
שומעת שחוק
של תמול
מהדהד מתעקש
להתנחל קבע במוחי
צרורות
נורות פצצות הגשם
משתלחות אל חלוני
עונשות בי
על אמש משתת ומצטחק
אני אצנף האתמול
הלילי היפה
אצא בלי מטריה
אל ה"יורה" של בקר
מציאותי וקטן
לא ישוה
למדת האקסטרה לרג' של לבי...

שיר ללא מילים

שיר ללא מלים
תכול עינים
אף ופה
בישני כזה
חומק ממרנים
משדר ענוה
תינוקי כזה לבוש שמלה
מושיט יד מבטיחה
בעל תאר בתחינה
לדמעות אין מדינה
אני...

משה אופיר

יתרת הקיץ

חרף משמשות
של
יתרת הקיץ
מרחת לפנות סיום
התקופה הצבורית
בבית קפה על
שם ציר
לא מובן
גם המלצרית
לא
גם חיי
לא
תיירים נגפים
לפני שכרון העיר
רוויית הקיץ
שמה שכחה
גם ימיני השרופה
שכחה
נטול חושים
וכבד
מהרהר לרגע רק
אם אני
בהריון
או סתם
נושא משאות
מיותרים
בצדדי המחרת
בצדדי הסתיו
אעשה הפלה
מכל מקום.

מפגשים

לא רק דברים
מוצאים מהקשרם
אני בקשי
אנשים
שהוצאו מהקשרם
הקשרם
במקום בו החיים
מוזגים
בעליבות פשוטה
כל חמש דקות
בקטעת העליבות
לטובת פרסומות
הנה הם
מקיפים
אותי במחוז
הנהגות והדעת
ואולי אני
יוצא מהקשרי ?
ואולי
אין לי הקשר ?

חשיבה טאקטית

לטובת העניין
שלא תבריחו
אני משתף אתכם
במאה שירי חכמה
מכל הזמנים
במאה שירי פורקן
מכל הזמנים
"זה יפה
אתה מרכב"
מכריזה בת קולכם
אם הייתי משתף אתכם
במאה שירי יולי
מכל העונים
במאה שירי אוגוסט
מכל העונים
במאה שירי ספטמבר
מכל העונים
בת קולכם תאמר:
"זה יפה
אתה פסיבי"
ומאז אני
מחולק לפי גונים
ולא לפי
זמנים
פלכים פלכים של
נושאים
אני מתגלה
ולא של
שעות.

היומן הפוליטי של יהושע בן־נון

ד"ר אברהם וולפנזון

שאול הון: מלכים וחרסים – התנ"ך בראי הארכיאולוגיה, הוצאת ירון גולן, תשנ"ה – 1994, 176 עמ'.

מונח לפנינו מיסמך נדיר: יומנו הפוליטי של יהושע בן־נון, המסכם את ההיסטוריה של עם ישראל עד לימיו, כולל תהליך הכיבוש וההתנחלות עד ימיו (וכולל, כמובן, גירסתו בדבר המלחמות והכיבושים שהתנהלו בפקודתו). במיסמך המרתק הזה כתובות 12 שורות, שכל אחת מהן מכילה מידע מדוייק בדבר התודעה ההיסטורית של יהושע ובני־דורו, ובדבר ההתרחשויות הצבאיות־פוליטיות העיקריות באותו דור.

להלן נביא את עיקרי־הדברים:

1. מוצאו של עם ישראל ממזופוטמיה: שם ישבו בני העם העברי דורות רבים, עד לדורו של תרח אבי־אברהם ואבי־נחור. הדת הקדומה שלהם היתה פוליתיאיסטית.
2. אברהם יצא ממזופוטמיה, נע ונד בכל ארץ כנען, ויורשו היה יצחק.
3. ליצחק נולדו יעקב ועשיו, עשיו קיבל את חלקו בירושה: ארץ אדום, יעקב ובניו ירדו מצרימה.
4. משה ואהרון עמדו בראש המרד נגד השלטון המצרי. המאבק היסב נזקים חמורים למצרים – והסתיים ביציאת־מצרים.
5. לאחר יציאת־מצרים רדפו המצרים אחרי בני־ישראל הנמלטים ברכב ובפרשים עד ים־סוף.
6. מסך אפל שנוצר במדבר הסתיר את בני־ישראל מן המצרים – וגאות הים הביאה לטביעת המצרים, ובני־ישראל המשיכו בדרכם במדבר ימים רבים.
7. בעבר־הירדן המזרחי הותקפו בני־ישראל על־ידי האמורים, הם התגוננו, ובמלחמת־מגן מוצלחת התגברו על אויביהם והתנחלו בארצם.
8. בלק בן־ציפור לחם בישראל, ונעזר בלוחמה פסיכלוגית על־ידי גיוס הקוסם המפורסם בלעם בן־בעור לקלל את ישראל.
9. בלעם בירך את ישראל במקום לקלל – וישראל ניצל.
10. קואליציה של 7 עמים פתחה במלחמה נגד בני־ישראל, לאחר שחצו את הירדן והגיעו ליריחו. בני־ישראל התגוננו, וניצחו את אויביהם.
11. חיל־המרכבות המלכותי המצרי, הנקרא "צרעה" (עפ"י פירושו של פרופ' י. פליקס ב"לקסיקון המקראי"), יצא למסע־עונשין נגד הערים האמוריות המורדות בכנען, וגירש את תושביהן. כנען נפלה לידי בני־ישראל ללא מלחמה, משהתרוקנה מתושביה.
12. כך קיבלו בני־ישראל "רכוש נטוש", התנחלו בערים שלא בנו, ירשו כרמים וזיתים שלא נטעו, ונהנו מפירותיהם.

מסך היסטורי מפתיע זה – המעמיד באור בלתי־שיגרתי את מה שהיה מקובל לחשוב עד כה כמסר העיקרי של ספר יהושע – נשמר בקפדנות (ללא כל שינוי) במשך אלפי שנים בידי אנשים (וצאצאיהם, לאורך הדורות) שייחסו לו קדושה, ולא ההינו לשנות אף אות אחת ביומן הפוליטי של יהושע, המסכם בקצרה את תולדות ישראל ואת תקופתו, גם אם נראה כסותר מסורות אחרות, הפזורות פה ושם בתנ"ך, (הקורא הביקורתי הבחין, בוודאי, בעובדה, שהיומן הפוליטי של יהושע נשמר בקפדנות ובדייקנות לאורך הדורות בתוך פרק כ"ד של ספר יהושע, פסוקים 2 – 13).

ניסיתי להבליט את ערכו ההיסטורי של הסיפור התנ"כי – מתוך הנחה, שאילו נמצא פרק כ"ד ביהושע במגילה גנוזה באחת המערות הנידחות – היו חוקרים רבים נאחזים בו כמוצאי־שלל־רב, ומבליטים את הגירסה ההומאנית (בני־ישראל התגוננו ולא תקפו, ה"צרעה" המצרית העניישה וגירשה את תושבי כנען וישראל קיבלו "רכוש נטוש") בניגוד, כביכול, לפרקים שבתנ"ך. ברם, ל"צערם" של חובבי־ארכיאולוגיה ומבקרי־התנ"ך, נמצא מיסמך עתיק זה לא במערה נידחת – אלא בספר עתיק, שנשמר כדבר־שבקדושה אלפי שנים. מה ההבדל, בעצם?

אימות ארכיאולוגי וניתוח הגיוני

על אף כל האמור לעיל, רבה ושופעת היא שמחתנו, כאשר נתקלים אנו במימצא ארכיאולוגי, המאשר את סיפורי־המקרא. כך, למשל, מצבת מישע מלך מואב מאשרת (בנוסח מואבי, ובעברית־מואבית קדומה) את הסיפור על מלחמת ישראל־יהודה־אדום במואב הקטנה (מלכים ב', פרק ג', פסוקים 4 – 27). מצבת מישע מאשרת גם את הסיפור המקראי (במדבר ל"ב, דברים ג', יהושע י"ג 8 – 13, כ"ב 1 – 34) בדבר קדמות התנחלותם של בני־גד בעבר־הירדן המזרחי.

שילוב מופלא של ניתוח הטקסט המקראי והתבוננות ביקורתית במימצאים הארכיאולוגיים מאפיינים את ספרו החדש של חוקר־המקרא המעמיק והמקורי שאול הון.

בפרק "ד" בספרו, בכותרת "איך נכבשה יריחו?" מנתח שאול הון תחילה את הנוסח התנ"כי, ומגיע למסקנה שלא נס אירע שם לבני־ישראל, אלא אסטרטגיה גאונית של המצביא יהושע. מתוך שילובם של שני פסוקי־מפתח בספר יהושע מגיע המחבר למסקנה נוספת, שהיתה מלחמה ממשית על יריחו. "ויילחמו בכם בעלי יריחו" נאמר בפרק כ"ד, פסוק 11 (כלומר: מלחמת־מגן של ישראל. – א.ו.), ואילו בפרק י' ביהושע, פסוק 28 נאמר: "ויעש [יהושע] למלך מקדה כאשר עשה למלך יריחו". אומר שאול הון: "משמע, היתה גם היתה מלחמה על יריחו!"

מקביעה ניתוחית־הגיונית זו צועד שאול הון – בדרכו האופיינית בכל פרקי ספרו החדש – אל המימצאים הארכיאולוגיים. הוא מסכם פרי עבודתן של ארבע משלחות ארכיאולוגיות: "החפירות הראשונות ביריחו נערכו ב־1876 בידי צ'רלס וורן – – – בכך הורם לראשונה מסך הזמן מעל יריחו ונקרע לנו צוהר להציץ דרכו לתקופת יהושע. מקץ 30 שנים חפרה ביריחו משלחתם של ואצינגר וזלין, בשנים 1908 – 1911. אחריהם חפר פרופ' ג'ון גארסטאנג מאוניברסיטת ליברפול (1930 – 1936). אחרונה שהוסיפה לחפור ביריחו היתה פרופ' קתלין קניון מאוניברסיטת לונדון, בשנים 1952 – 1958. היא כבר ניצלה שיטות מדעיות חדישות ובדקה את המימצאים בדיקות רדיו־אקטיביות" (עמוד 58 בספר).

מה נתגלה בחפירות?

"החפירות גילו" – מספר שאול הון – "שרידי שתי חומות שהקיפו את יריחו. החומה החיצונית נפלה כלפי חוץ, והחומה הפנימית נפלה כלפי פנים. סופר התנ"ך ודאי לא ידע דבר על ארכיאולוגיה – – – אולם מסורות קדומות עברו מדור לדור – – – בין השיטין אכן מרומז שהיו ליריחו שתי חומות, שנאמר 'ויריחו סוגרת ומסוגרת' (יהושע, ו' 1). וכי לא ידע סופר התנ"ך שצריך לומר 'סגורה ומסוגרת'? (ההדגשות שלי – א.ו.). אלא דייק הכתוב לרמוז לנו על שתי חומות ליריחו: החיצונית סוגרת ומקיפה את העיר, ואילו השנייה מסוגרת על ידי החיצונית, אך גם היא סוגרת על העיר." (עמ' 59).

המחבר מחזק מסקנה זו על־ידי הישענות על שתי צורות־הוכחה משלימות:

א. ניתוח הטקסט התנ"כי על־ידי השוואה למקומות אחרים במקרא: "קיומן של שתי חומות בביצוריה של עיר היה תופעה שכיחה בימי קדם. כאשר מבצר חזקיהו את ירושלים לקראת המצור הצפוי של סנחריב, נאמר: 'ולחוצה – החומה אחרת' (דברי־הימים ב', ל"ב 5). גם מנשה 'בנה חומה חיצונה לעיר דויד' (שם, ל"ג 14)" (עמ' 59).

ב. השוואה ארכיאולוגית: "כיוצא בכך אנו מוצאים שתי חומות גם לעיר צרתן, עיר הנחושת של שלמה, וכן בשכם ובמגידו ועוד". (שם).

בהמשך לניתוח מפורט נוסף בסוגיה זו, חוזר שאול הון לפרשת כיבוש יריחו, ונעזר בסיפור על רחב והמרגלים: "אילו היתה רק חומה אחת ורב קבוע ביתה של רחב, הלא גם הבית היה מתמוטט עם נפילת החומה, ובמה היה מועיל לרחב אותו חוט השני שקשרה לחלונה? אמור מעתה שביתה היה באמת בחומה הפנימית, וכאשר נפלה החומה החיצונית, היתה שהות לרחב לשלשל מחלונה את חוט השני. רק כך מובנים הדברים, ואין שום צורך לתקן את הכתוב." (עמ' 60).

מכאן עובר המחבר לשאלה: "אולם כיצד נפלו החומות?" (עמ' 60) ומוכיח (בעמודים 61־62) כי לא היתה זו רעידת אדמה ומציע (בעקבות המימצאים הכלליים – לאו דווקא בהקשר ליריחו – של פרופ' יגאל ידין בספרו "תורת המלחמה בארצות המקרא"), כי יריחו נפלה באמצעות "מנהרות מתחת החומה", וגם כאן הוא משלים את המימצאים הארכיאולוגיים והעדויות ההיסטוריות בהיקש הגיוני: "אם נצורי ירושלים בימי הרומאים הצליחו לחפור מנהרות מתחת לחומת העיר, באדמת הסלע הקשה של ירושלים, ולפרוץ דרכן מתוך העיר אל מחנה הרומאים בחוץ, על אחת כמה וכמה נקל הדבר באדמה הרכה שהקיפה את יריחו." (עמ' 62). מדוע לא הגיעו ארכיאולוגים שונים למסקנה זו? משום שהם חיפשו שרידים למלחמת־יהושע בשכבות ארכיאולוגיות מן המאה ה־13 לפנה"ס, בעוד שעפ"י חישוביו של המחבר, התרחשו הדברים במאה ה־15 לפנה"ס – ולכן מתאימים המימצאים הארכיאולוגיים של חומות־יריחו. תנא דמסייע מוצא שאול הון "במחקרו של ד"ר בריאנט וווד, ארכיאולוג מאוניברסיטת טורונטו, הקובע בבטאון "ביבליקל ארכיאולוג'י רביו" (מרס 1990), כי יריחו אכן נהרסה לערך בשנת 1400 לפנה"ס". מכאן מגיע המחבר למסקנה מרכזית ביותר בספרו: "יציאת מצרים אכן אירעה בשנת 1447 לפנה"ס. (עמ' 71).

מתי אירעה יציאת מצרים?

שאול הון מסתמך על "בדיקה רדיו־אקטיבית של החרסים" שהתגלו באי כרתים, המגלה ש"ההתפרצות הוולקנית" הגדולה של הר־הגעש באי הסמוך תרה "אירעה בסביבות 1500 לפנה"ס". לפיכך מציע המחבר לראות מועד זה – המועד של "שואת־הטבע הנוראה שניחתה על האי תרה ועל כרתים, ואשר כמעט מחקה מעל בימת ההיסטוריה את הממלכה המינואית הגדולה והעשירה" – כתאריך שבו אירע "חושך מצרים": ענני האפר והפיח, שכיסו את עין השמים, נישאו והגיעו עד ארץ היאור הזאת, והפכו בה יום ללילה במשך שלושה ימים, כמסופר בספר שמות (י' 22)". (עמ' 18 – 20).

לתאריך שהוא מציע – 1447 – כמועד יציאת־מצרים מביא שאול הון גם שתי אסמכתאות תנ"כיות (בנוסף לעדויות הארכיאולוגיות בדבר ההתפרצות הוולקנית באי תרה):

א. דברי יפתח למלך בני־עמון (שופטים י"א 26) "שבהם הוא מדגיש שבני־ישראל יושבים בעבר הירדן זה 300 שנה, מיום שכבשו את השטח מידי סיחון מלך האמורי", מתי חי יפתח? "ד"ר אליהו אורבך, בספרו "המדבר וארץ הבחירה" (עמ' 115) מציין, שיפתח חי בסביבות שנת 1140 לפנה"ס. לפי זה נקבל שיציאת מצרים, שאירעה כ־300 שנים קודם לכן, היתה לערך סמוך ל־1440 לפנה"ס – – גם פרופ' יוחנן אהרוני גורס שיפתח חי ופעל במאה ה־12 לפנה"ס" (עמ' 22 – 23).

ב. בניית בית־המקדש בידי שלמה המלך "בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים" (מלכים א', פרק ו' פסוק 1) – – מתי עלה שלמה על כסא המלוכה? [החוקרים] כולם תמימי־דעים שהיה זה בשנת 970 לפנה"ס. השנה הרביעית למלכותו (בה החל לבנות את בית־המקדש – א.ו.) היתה איפוא 967 לפנה"ס. נוסיף לכך את 480 השנים, הנזכרות במקרא – ונתקבלה שנת 1447 לפנה"ס, היא השנה שלדעתו יצאו בני ישראל ממצרים." (עמ' 23).

ספרו של שאול הון מביא הוכחות רבות נוספות, ארכיאולוגיות, תנ"כיות והיקשיות־הגיוניות, לתאריך 1447 שהוא מציין במועד יציאת־מצרים. בנוסף לכך עוסק הספר המרתק בשאלות כגון "למה לא נכבשה שכם?", "מי הרג את הפלשתים?", "חידת לוח גזר", ועוד ועוד.

זהו ספר מרתק, נשען על עיון מעמיק בתנ"ך ובמימצאים ההיסטוריים והארכיאולוגיים, מחושק באופקי־הגיון איתנים, ונקרא בנשימה עצורה. מי שיסכים עם מסקנותיו של המחבר – ייהנה הנאה מליאה; מי שיחלוק עליהן – ימצא עצמו מתעמק בהוכחות וראיות מבוססות היטב, שלא קל להפריכן. אלה ואלה ייהנו הנאה מרובה.

סונטות באיזור מסוכן

רן יניל

חיים נגיד

חיים נגיד, "סיור באזור האפור", "יתג" הוצאה לאור, 1994, 96 עמ'.

אם עליי להתייחס לספרו החדש של חיים נגיד כחטיבה, או חטיבות פואטיות, בעלות רעיון מקורי העומד מאחוריהם הרי שלפניי ספר מעניין ומורכב, אך אם עליי לעיין בשיר הבודד, קריאת טקסט בודד כמיקרו לעומת המקרו, מתקשה אני למצוא טקסט אחד שימצא חן בעיניי ויענה על דרישותיה הקפדניות של הסונטה מחד גיסא ויראה טבעי, שיר שאינו מזיע, מאידך גיסא.

נגיד מרבה להשתמש בלשון דיבורית ואף גולש לעיתים ללשון סלנג. נראה שדבר זה שם לו כמטרה או כאידיאולוגיה פואטית. בזאת אין שום פסול לטעמי, אבל כאשר הדבר בא במינון נכון ולא במנות גדושות של שפה ברוטלית, סלנגית, הבאה לכסות על חוסר הימצאות חרוז, או שם עצם, או שם תואר, התואם למשקל הנדרש בסונטה.

הספר בנוי שלוש חטיבות, שלושה שערים, כאשר על שלושת השערים רובצת אווירה אפוקליפטית כבדה. זאת משיג נגיד באמצעות שימוש בחזות קרמטיות מיתולוגיות בחטיבה האחרונה כסימבוליזם למצב האדם. בחטיבה השנייה מגייס נגיד את המיסטיקה ההודית והיהודית כדי לקבל את הממד האפוקליפטי. ובחטיבה הראשונה משתמש נגיד במפץ־הגדול כמושג ומתאים אותו למצבנו תחת מלחמות בלחיצת כפתור.

בתוך חטיבת השירים הראשונה ממוספרות הסונטות וכל אחת מושמת תחת הכותרת: דירה. נראה שנקודת־המוצא של נגיד היא המלחמה האחרונה שעברנו והוא מביט בהודיה וטורח לתאר איש זקן ואישה זקנה, בחורה רוסיה, פכסמים בובל, שירים על אם וילדות וכן על הגיות. השירים בנויים כהצצה חטופה לעולמו החיצוני והפנימי של האדם, הצצה דרך חלון אל השגרה הצרופה, כשעל הכול לפי התרשמותי שורה אווירה של אופטימיות וגלישה לא מעטה לדיוניסיות ואולי והתנהגות כפייתית. בקריאה רצופה נבנה מין סולם ציפיות המוביל אל השיר "המפץ הענק" ולצערי שיר זה מכזיב אולי בשל התקוות וההכנות לקראתו בשירים הקודמים, שירי הדירות, המקרבים את בואו של השיר וכן את בואו של המפץ הענק. בכלל נראה לי, שנקודת־המוצא, מלחמת המפרץ, מקבלת יחס פומפוזי מדי בשירים כשהמלחמה מצטיירת בעיניי כקורא ילידי כמשהו יותר מינורי מכונס ולא כבשורה לבוא הקץ או החורבן. בולט לטובה הוא השיר הנועל את המחזור הנקרא "קינה" ומתקרב באמת לאווירה המשתקפת מתוך מלחמת המפרץ. והו שיר על ריקנות קיומית בתוך עיר.

צרור הסונטות השני עוסק ביציאת הנשמה. זוהי אסופה מתומצתת וטובה של סונטות העוסקות במוות והתאדרות הנשמה, כשלסונטות הראשונות המופיעות ברצף מצויין גם זמן כתיבתן המדוייק. כאן עושה נגיד שימוש במושגי התקלפות ובמנוחה־התאדרות ירידה מן הגשמיות.

חלק מהשירים משקפים אווירה של מעין חגיגה, הפנינג ענק של שביל החלב המוביל להרס שיוביל לבנייה מחודשת. המחזור עצמו מסתיים בתפילה קטנה המהללה בהתרסה כלפי האל. רוב הסונטות במחזור הקטן הזה עשויות היטב ושומרות על אווירת הרמה.

במקרים רבים בספרי שירה מחפש אני משפט כדי להיתלות בו, משהו שאוכל היטב מבלי לשנן גם בתום הקריאה. השיר הטוב "צעצועי אלהים" מסכם יפה את מהות המחזור כולו וכן את מהות הספר. כאשר השאלה המרכזית העומדת על הפרק היא אושרו של האדם מול אפסותו כיציר, בבריאה.

רוצה הייתי להוסיף דבר־מה על ההיבט הפיגורטיבי של הספר. רוב הסונטות נושאות אופי פרודי והן כתובות במשקל. החריזה תואמת את הסונטה, אבל המקצב הוא קופצני והומוריסטי. נגיד יוצק לתוך הסונטות שלו צרי של קלילות אדוורד לירית מן הנונסנס ומן הפנטסטיות של לואיס קרול, דמיון פרוע ועניין זה הוא לטובה. כתיבה בז'אנר חמור־סבר כסונטה בסגנון הלימריק או הנונסנס היא חיובית ואינה נראית שכיחה בספרות העברית בימינו, כלומר, יש פה היבט מחולט של מקוריות. אלה הם לא כלילי־סונטות כי אם סונטות קלילות.

בניגוד למחזור זה השער הנקרא "סיור במוזיאון האנטי־חומר" הוא בעייתי. נגיד בורא מעין מוזיאון עתידני ומוביל אותנו בלבירינט שלו כאשר כל שיר הוא ארון תצוגה. השירים מלווים בעגה סתבקית שאינה לטעמי וכן נעשה כאן שימוש שקוף בחיות מיתולוגיות מן המיתולוגיה היוונית או מן האיסלם, או מן המיתולוגיה ההודית. היצמדות תמסית זו היא בעוכריו של מחזור זה, כי השירים באים ומתארים את החיות ונשאלת כאן השאלה ומה הלאה? בסדר, אלה הן החיות והן מסמנות סמנן של קץ אבדון אם נקיים אנלוגיה ניגודית לחליפות אב"כ או ברדסים. התשובה האנלוגית לא נראית לי מוצלחת מעין מאיגרא רמא לבירא עמיקתא. ההיקש נראה לי מאולץ, מעין רעיון יפה הלבוש במחלצות שאינן תואמות אותו. השירים הבולטים כשירים טובים במחזור זה הם דווקא אותם שירים שאינם נצמדים למיתולוגיות ולשיכלתניות היקשית. למשל ה"קטע המוקלט מקיץ 96" בארון תצוגה מספר 10, או השיר פרידה הנועל את השער בו באה לידי ביטוי הפנייה לנמענת שחסרה מעט בסונטות האחרות. השער השלישי או צרור הסונטות השלישי של נגיד מזכיר לי דבר־מה במסר שלו שקראתי פעם בספר של עמוס קינן. נגיד מותיר אותנו באווירה של סוף המלחמה בה לא הרגנו ולא נהרגנו, נשארנו בחיים תוך אומללות די שמחה בחולקה.

ינשוף במרומי האולימפוס

נתן רועי

נתן שפיגל

פרופ' נתן שפיגל: "חכמת יוון, באנקדוטה בפתגם ובבדיחה", הוצאת כרמל, ירושלים, תשנ"ד – 1994.

סמל החכמה של יוון העתיקה הוא הינשוף. מבטו הקר, הישיר, של עוף ליל דורסני זה, הותיר תמיד תחושה, כי הוא חסר חוש הומור. והנה בא פרופסור נתן שפיגל, זוכה פרס ישראל לשנת תש"ן על הישגיו בתחום חקר הספרות הקלאסית ותרגומה לעברית, ומגלה לנו, כי לא רק שהינשוף חכם אלא הוא גם צוחק וגם ממתיק סוד. את האמת הגדולה ביותר הוא מתיר לעצמו לומר בחיוך, בבדיחה ובאנקדוטה. כמה אנושי.

ספרו האחרון של פרופסור נתן שפיגל, יהודי חכם בן 89, חיוני ופעיל כבן 20, הוא חגיגה לאוהבי התרבות והאמת. אין הוא ספר נוסף בקשת ספריו המרתקים של שפיגל (כ"ב במספר יצאו עד כה מאז עלה מפולין לישראל בשנת 1957) אלא ספר חדשני אף שנושאי דבריו הם בני למעלה מ־2000 שנה. הספר מביא, בשם אומרם, דברי חכמה, מתורגמים מתוך המקור היווני, עד שנעים לנעוץ בהם עיניים. ניתן לומר, כי אסור שבן תרבות יחלוף על פני ספר זה מבלי לקרוא בו. קריאה של עמוד, מדי יום, רצויה לבריאות הנפש, כיוון שהיא מציגה את האמיתות היחסיות של חיים, את האנושיות המתבקשת משהותנו הזמנית בכוכב לכת ארץ, ואת היופי הנשגב של האדם על יתרונותיו ונכויותיו.

החלק הראשון של ספר זה, שמועצב בצורה צנועה אך סטטית מאוד, מביא מבחר אנקדוטות בחמישה פרקים: אנקדוטות של מדינאים ומצביאים, אנקדוטות על נואמים, אנקדוטות על הוגי־דעות, אנקדוטות על אנשי מדע וממציאים, אנקדוטות על אמנים. החלק השני מביא פתגמים, אפוריזמים ואימרות כנף. לחלק זה 11 פרקים ובהם: משירת הומרוס, משירת הסיודוס, מהשירה הלירית, חכמי יוון של המאה השישית לפני הספירה, אימרות חכמה של טרגיקנים גדולים, אימרות חכמה אצל היסטוריונים, הנואמים האטיים, הוגי־דעות של המאות ה־4 וה־5 לפני הספירה, הקומדיה האטית העתיקה, הקומדיה האטית החדשה – פילמון ומננדרוס, מבחר רעיונות מהגותו של מרקוס אורליוס. החלק השלישי של הספר עוסק בדברי התמוד ובו שלושה פרקים: על חכמים, על טיפשים ועל אחרים. בנספחים יש שני פרקים: מילים אחרונות של בני אנוש בטרם מותם, ורשימה של המקורות. הספר הוא ידידותי מאוד לקורא: הוא מכיל רשימת קיצורים, רשימת מקורות, מפתח שמות, מבחר ביבליוגרפיה, ורשימת תמונות יפה מעטרת אותו. הכול נעשה בטוב טעם, באסתטיקה. יש כאן עשרה קבין תרבות של בן אירופה בן המאה העשרים, שצולל במימיה העמוקים של התרבות היוונית והקלאסית, מי שהיתה ערש התרבות האירופית, ומביא אותה לכולם – לצעיר, לבוגר, ולמבוגר.

במציאות של שכול ואובדן רואים הורים וילדים ממררים בבכי. הכאב פורץ דרך סכית הדמעות. סולון שאיבד את בנו מרר בבכי ומישהו אמר לו: "לא תועיל בזה כלום".

סולון ענה: "דווקא בשל כך אני בוכה, כי אין אני יכול להועיל".

כל מנהיג בן ימינו היה אוהב את המשפטים הבאים, שמובאים מתוך האנתולוגיה הטירה של סטוביוס: "תמיסטוקלס השווה את עצמו לעצים: אנשים מתקרבים אליהם כשהם מחפשים מחסה מפני הגשם תחת ענפיהם, אבל כשהם עוברים לידם בבוא אוויר נאה, הם תולשים ושוברים אותם. בדיוק כך – טען – מתייחס אליהם העם".

יכולת שיכנוע היא מתת אלים אבל המשכנעים הם ברוך כלל בני אנוש. ואיך אפשר להציג את היכולת הזאת כדי שהאנשים יבינו אותה? תוקידידס בן מליסיאס (יש להבחין בינו ובין ההיסטוריון תוקידידס) העריך מאוד את כוח השיכנוע של פריקלס, שהיה יריבו הפוליטי. פעם נשאל תוקידידס מי משניהם מיטיב להתגושש. על כך ענה: "כל אימת שאני מתאבק איתו, ומפילו ארצה הוא טוען שלא נפל, שהוא המנצח, ומשכנע אף את אלה שראו אותו נופל".

אפאמינונדאס ראה מחנה צבאי גדול בלי מצביא טוב. העיר: "גוף ענקי ואין לו ראש". או, למשל, גנב התנצל לפני דמוסתנס: לא ידעתי שזה שלך. גער בו דמוסתנס: אבל ידעת שזה לא שלך.

בפרק שנוגע לאנקדוטות שנמסרו על־ידי הוגי־דעות מצאתי אמירה מיוחסת לתאלס, פילוסוף ומלומד יווני בן המאה השישית לפני הספירה.

שאלו את תאלס: מה הדבר הקשה ביותר? ענה: להכיר את עצמך. ומהו דבר קל? לתת עצות לזולת. ועוד שאלה: ומהו הדבר הנעים ביותר? ענה: להשיג את מה ששאפת אליו.

אין ספור פעמים שמעתי מנהיגים מצטטים דברי חכמים יוונים ותמיד תמהתי איך הכירו את כולם וידעו לצטט את המשפט הנכון. פרופסור נתן שפיגל פתר לי את הבעיה הקשה הזאת, כשהתבוננתי בקשת המקורות הגדולה שהוא מציג בשולי ספרו. מרבית המקורות הם מקורות ראשוניים ממש, והאחרים הם מקורות משניים: ספרי מחקר בכמה מלשונות תבל.

נוכל לצטט מן הספר מאות משפטים, אך נחטא אם נעשה זאת, כי נרחיק את המעוניינים לקרוא ספר חשוב זה שמיועד לכולם, לצעיר ולמבוגר. המענג ביותר הוא לקרוא את הספר ולא את המאמר שלפניכם.

אני, באופן אישי, נהניתי מאוד מן הפרק שנושא את השם: מילים אחרונות, שמופיע בנספחים. זה פרק שבו מופיעים מילים אחרונות של יוונים גדולים, על ערש דווי. תיאופרסטוס, בן המאה ה־3 לפני הספירה ותלמיד מובהק של אריסטו, אמר לתלמידיו בטרם מותו כך: "אנשים רודפים בחייהם אחרי דברים נעימים, וחושבים – ובכך הם טועים, כי הדברים האלה מוסיפים להם תהילה. ואילו אנחנו באותו רגע שמתחילים לחיות גם מתים, על כן אין דבר פחות מועיל מאהבת התהילה. היו שלום ובחרו באחד מהדברים האלה: או חדלו מלעסוק בחכמה, כי זה עמל רב, או התמסרו בכל מאודכם ללימוד החכמה, כי זה מקור של תהילה רבה".

בעיני, ספרו של פרופסור נתן שפיגל, כמו כל 22 ספריו הקודמים, הם שירת הסירנות האמיתית. מומלץ בחום.

חידמיצר

[illegible]

משימה מס' 183

מי מסתתר כאן?

הוראות לפיצוח: לפניכם חידה מצויירת, שפתרונה עשוי לזכות אתכם בפרס מיוחד: עותק חתום של ספר הקריקטורות של מושיק לין "מתים לעשות שלום", בהוצאת זמורה ביתן מודן. הזוכה ייבחר מבין הפותרים שתשובתם הנכונה תגיע אלינו תוך עשרה ימים מיום פרסום החידה.

פתרון משימה 181: נוסע לאוסטרליה – עלי"פ כוכבי הדגל וסידורם. זכה בפרס יוחד גבו מקיבוץ עין־דור מאחר. הספר יישלח לכתובתו.

המען למשלוח תשובות: מוכירות מערכת "דבר", רח' שינקין 45, תל־אביב. מיקוד: 65233.
נא לציין על המעטפה את מספר המשימה.

אורי קרמן

אנטנה

בשבועות האחרונים מצורף לכל מקבץ פרסומות בקול ישראל תשדיר פרסומת עצמית הפונה אל המפרסמים, והמסר שלו הוא שהפרסום ברדיו עובד. לפי מספר הפעמים בהם מושמע התשדיר הזה על כל גרסותיו, מעט מאד מפרסמים יודעים את זה. יש משהו מאד מגרגר בתשדירים ברדיו בכלל, ובתשדיר הזה בפרט. כבר כמה ימים שלתשדיר הזה יש גם גרסה טלוויזיונית מגג'סת לא פחות, שנדמה לי שאי־אפשר להגיד עליה משהו יותר גרוע מלומר שהיא מזכירה את תשדירי הבחירות. הטיעון העיקרי של התשדיר הוא שבכל מיני שעות של היום המון אנשים תקועים בפקקים בתוך המכוניות שלהם, ולחלקם אין דבר יותר טוב לעשות כאשר לשמוע רדיו כדי להעביר את הזמן. מצד אחד טוב לדעת שבקול ישראל מכירים בערך עצמם. מצד שני לבו תסמכו עכשיו על כל ריווחי התנועה המועברים ברדיו, ואמורים לשחרר אותנו מהפקקים. הרי מסתבר שלרדיו יש אינטרס שניתקע בפקק. ייתכן בכלל שכל העניין של עומסי תנועה ופקקים הם המצאה של הרדיו, וכל מה שצריך כדי לפתוח את כבישי המדינה לתנועה חופשית, זה לוותר על כל ההוצאות העצומות בכבישים, ופשוט לסגור את קול ישראל.

אבל ההגזמה האמיתית באה בשידור של הגרסה הטלוויזיונית, ומיד אחריה תשדיר אגרה בוטה, מאלה נטולי הבושה, מכוערי הגרפיקה, ואיומי העיטור המוסיקלי, שפונים אליך בשאלה: על סעיף זה וזה בחוק רשות השידור המחייב כל אזרח לדווח על מקלט טלוויזיה שרכש כבר שמעת? וכאן, במקום לשאול אותך: "אז איך זה שעדיין לא הגשת בג"ץ נגדו?", למשל, מציעים לך לשלוח גלויה לרשות השידור כדי למלא אחר הוראות החוק. הסמיכות בין שני התשדירים האלה באמת מעלה את הסעיף. לך, קנה מכונית, שלם עליה אגרת רדיו בלי שום ברירה, חכה בסבלנות בפקקים, האזן על אפך ועל המתך לשטיפות מוח מסוריות שהערוץ הממלכתי ששילמת לו אגרה, מרוויח עליהן, תגיע עצבני הביתה, והטלוויזיה תכניס לך טוב טוב לאוזניים, דרך החורים שעשה לך הרדיו במהלך הפקק.

השעור שבאישה

בפופוליטיקה הבטיחו השבוע סקופ, חשיפה מדינית, וסיפקו לבסוף סיפור משעמם על אוסף המעטפות התתומות של יהושע מצא. מערכת התוכנית היתה בוודאי בהלם מוחלט כשביום שלמחרת איש כבר לא דיבר על הסקופ המשעשע שלהם, שבמיוחד בשבילו הזמין הכתב המדיני גדי סוקניק שסיפר בהתלהבות את מה ששמע מאנשים שהיו במסיבה אחת עם שמעון שבס. חוץ מזה היה שם דיון על אפליית נשים, דיון שלכבודו דאגו מראש לכך שבין חברי המערכת יהיו הפעם שתי נשים, נעמי לוריצקי ושלי יחימוביץ', ורק טומי לפיד אחד.

חברת הכנסת בלומי נומנטל שהשתתפה בדיון, היא השירות הכי רע שאפשר לעשות להסברה למען הרעיון המבורך של אפליה מתקנת, כפי שהוא מתבטא בהחלטה להעדיף נשים בבחירת חברי דירקטוריונים לחברות ממשלתיות. הטיעון של בלומנטל בעד הרעיון הוא, שנשים כיום משכילות יותר מגברים, ולכן צריך להעדיף אותן על פני הגברים. לפי ההיגיון הזה, אם המצב ישתנה, ובעוד עשר שנים יגלו המחקרים כי גברים משכילים יותר מנשים, צריך יהיה להעדיף גברים. יותר מזה, ההיגיון הזה נותן לגיטימציה לשורשים ההיסטוריים של האפליה לרעה של הנשים בתרבות המערב, כל עוד הן היו פחות משכילות. הטיעון הזה גם סותר את עצמו, משום שאם הנשים הן יותר משכילות, אז איך זה שדווקא אלה מתוכן שהן חברות בכנסת הן כל־כך לא? המזל הגדול הוא שמול בלומי נומנטל ישב, כמו תמיד בפופוליטיקה, טומי לפיד, שהוא ההוכחה החיה לכך שהשוביניזם והגזענות הומצאו בכל זאת, למרות כל המלעיזים, על־ידי גברים. ואפרופו – לאור האפשרות שזוהי האנטנה האחרונה שלי, הייתי רוצה לנצל את ההזדמנות כדי לעשות שני דברים. ראשית, להבטיח לעצמי שזו הפעם האחרונה שאני רואה פופוליטיקה, ושנית, להיפרד בינתיים מן הטור הזה בכמה תמונות, שכל אחת מהן שווה אלף מילים, והחלקים הטובים, אפילו יותר. ■

כביש אגרה

לכבוד הדיון החגיגי, שתי נשים ורק טומי לפיד אחד

ארכיטקטורה פוסט־קונדסית

האדריכל רנצו פיאנו, שתכנן את מרכז פומפידו, נתבקש "לאחד־מחדש את שני החצאים" של העיר ברלין – משימה שכמוה כבקשה לסתום את "אחד החורים השחורים של ההיסטוריה". חמש שנים אחרי הריסת החומה, הונחה בחודש שעבר אבן הפינה לפרוייקט זה, של 2 מיליארד דולר

"אקונומיסט", מיוחד ל"דבר"

רנצו פיאנו עשה דרך ארוכה מאז הדהים את תושבי פאריס על־ידי הנחתת מרכז־פומפידו, בניין מוזר לא פחות מספינת־חלל, בלב פאריס. השנה שקוע הארכיטקט האיטלקי, שביצע את פעולת הרהב ההיא יחד עם סר ריצ'ארד רוג'רס, בעת ובעונה אחת במסוף אוויר פוטוריסטי מצופה־פלדה ביפאן, בכנסיה בעלת כיפת אבן בדרום איטליה, ובתשלובת עשויה־עץ, שתשמש מרכז תרבות לעם הקאנאקי בקלדוניה החדשה.

אבל יומרני מכל הוא שפיאנו הוזמן לתכנן את בנייתו־מחדש של פירצת־ענק שנפערה במה שהיה בעבר לב ברלין. חמש שנים אחרי הריסת החומה, הונחה בחודש שעבר אבן הפינה לפרוייקט זה, של 2 מיליארד דולר, בשטח המשתרע מערבה מ"פוטסדאמר פלאץ". בניית הפרוייקט אמורה להסתיים ב־1999. מה שפיאנו נתבקש לעשות, לדבריו, הוא "לאחד־מחדש את שני החצאים" של העיר – משימה שכמוה כבקשה לסתום את "אחד החורים השחורים של ההיסטוריה".

פיאנו מדבר על מקומות ועל התהוותם בענווה לא־אופיינית לארכיטקט. ערים יפות, הוא אומר, הן "תולדה של זמן". הן לא תוכננו, הן קרו – התמשכות בנייתן נובעת מפעילות רצופה של חומרים פשוטים. הזהו האיש שהרים קריית פלדה־זכוכית במרחק יריקה מנוטר דאם? כן, אבל הוא טוען שהוא התפתח מאז. מרכז פומפידו, הוא אומר, היה מעין בדיחה. "פרודיה על טכנולוגיה" שכוונתה היתה לעורר סקרנות, לאו דווקא יראת כבוד; אתגר לארכיטקטורה המסורתית שסבבה אותו.

פיאנו מעוניין היום בטכנולוגיה אף יותר מאשר לפני 20 שנה, כשמרכז פומפידו נבנה כדי להציג לראווה את מבנה הפלדה וצינורות השירות שלו. למרות היותם סמויים יותר, השימושים הטכנולוגיים הגבללים בבנייניו הם היום יותר יומרניים. אבל תפקידו של ההקשר השתנה. בנייניו היום נועדו להשתלב ולהתמזג בסביבתם.

מה שמפחיד יותר מכל, לדברי פיאנו, בפרוייקט "פוטסדאמר פלאץ" הוא החלל שהוא נתבקש למלא. אפילו החומה, שחצתה בעבר את השטח שעליו להחיות, ושהיה נקודת־ציון לברלינאים, נעלמה. הוא מצא את נקודות־הציון שלו בעבר – מפות ישנות, תוכניות וצילומים של ברלין לפני מלחמת העולם השנייה – וכמצבות זיכרון קיימות. אבל נשמתה של ברלין, ה"גניוס לוקי" שלה, אומר פיאנו, היא של "עיר גנים", על שדרות עצי־הלבנה שלה, אגמיה ותעלותיה.

לב פעילותו העל־לאומית של פיאנו הוא משרד־סדנה צמוד למדרון גבוה עצי־זית מעל לים ליד גנואה, שבה נולד ב־1937. על הקיר תלויים רישומים של הקשתות דמויות־הספינות של מוזיאון המדע החדש של אמסטרדם, שיזדקר מעל לנמל היכן של העיר. מקאפודות ימיות מופיעות שוב ושוב ביצירתו של פיאנו: הד למשיכה רבת־שנים לים. נוסף על תכנונו ובנייתן של היאכטות שלו עצמו, הוא שולח ידו גם בארכיטקטורה ימית: הוא מתאים את הצורה, ה"זרימה", של דולפין לספינת טיולים. אבל רוב ה"ספינות" שלו לא נבנו כלל לשיט. הביתן האיטלקי של תערוכת קולומבוס 1992 בגנואה (היום אקווריום) הוא ספינה העוגנת, סמלית, בנמל היכן, המשוקם, של העיר.

היה זה בצורת ספינה מטאפורית, או "תיבה", שפיאנו בנה את אחת התפאורות המרשימות ביותר שלו: מבנה־העץ לאופרה "פרומיתאוס" של לואיג'י נונו ב־1983. כמו בתפאורותיו האחרונות להצגות עם מוסיקה, הוא עבד יחד עם המלחין כדי ליצור את מה שחייב היה להיות, לדעת נונו, מעבדה למחקר אקוסטי: מעבדה, שבמקרה זה אלה הם המוסיקאים הנעים סביב קהל הצופים.

במדע האקוסטיקה, מציין פיאנו, רוב הדברים מוגדרים מבחינה טכנית. אבל מוסיקאים, הוא מוסיף, מעוניינים בתכונות אחרות, לארמוניות, כגון מה שהם מכנים "צבע" הצליל. על־ידי בניית תפאורות מוסיקליות מעץ, הוא אומר, הוא מבקש בעת ובעונה אחת, לספק את הדרישות המכניות של האקוסטיקה ולהגביר את התכונות המתוחכמות של המוסיקה. מיכל מוסיקלי, כגון ה"תיבה" שהוא בנה בשביל נונו, יכול, לדבריו, לפעול ככלי מוסיקלי ענקי – שבמקרה העץ שלו יוצרת קשר כמעט פיסי בין המוסיקה של העבר ושל ההווה. אבל הוא מודע היטב למגבלותיה של מטאפורה.

פיאנו: "ערים יפות הן תולדה של זמן"

הצורות הזואו־מורפיות המוזרות של כמה מעיצוביו והדגמים המוצגים בסדנה נוצרו לא משום שהוא משתוקק לעבודה יצאו לחקות את הטבע. המרשים ביותר, הגג של מתקן־פלדה מנמל־התעופה בקאנסאי, דומה לשלד של בעל־חיים פרהיסטורי, אבל הארכיטקט, כשעבד על כך, לא חשב על דינוזאורים. הוא ניסה, במחיר סביר, לגשר על מרחק גדול (מסוף קאנסאי, שאורכו מקצה אל קצה 1.7 ק"מ, הוא בניין עצום), לעמוד בפני רעידות־אדמה ולהעל פינה של מיזוג־אוויר ללא שימוש בצינורות אוויר.

התאמה דומה בין צורה לתפקוד נראית ב"צליפים" ובמתמכים המתפשטים היוצרים את גג גלריית האמנות "דה מניל" המפורסמת ביוסטון. רכיבי בנייה כגון ה"עלים", שנעשו בהקפדה רבה, יוצרים מזיגה של אומנות וטכנולוגיה המעניקה ליצירתו של פיאנו אופי מיוחד.

יש קורטוב של ויליאם מוריס בהצגת דמויות עץ־ומתכת באות אלה על אחד הקירות במשרד־העץ של הסדנה. אבל דומה כי רוח התצוגה קרובה יותר לזו של "בוטגה" של אמן מן הרנסנס האיטלקי. זהו מקום לניסויים שבו המשפחה, תלמידים ושותפים־לעבודה מתחככים. אחד מעוזריו של פיאנו עוסק אולי בלימוד ממוחשב של קורי־עכבישים, בעת שבמרחק שתי מדרגות משם מתנהל סמינר הנדסה. אבל המוקד, כמו ב"בוטגות" הישנות, הוא בישום. ארכיטקט היום, אומר פיאנו, יכול להיות אומן באמצעות מחשב.

צוותו של פיאנו מיישם פתרונות מתוכנני־מחשב על בניית כיפות־אבן לכנסיה ומרכז עלייה־לרגל בדרום איטליה. אותו צוות עצמו, שרבים מחבריו עובדים עם פיאנו מאז עבודתו על מרכז פומפידו בפאריס, יצטרף שוב אל סר ריצ'ארד רוג'רס לשיפוץ המבנה בשנה הבאה. אבל התפתחות הזרות לפעמים אל נקודת המוצא. ■

בנק מסד בע"מ

תמצית מאזן ליום 30.9.1994
באלפי ש"ח • מותאם להשפעת האינפלציה לפי מדד ספטמבר 1994

נכסים	30.9.94 (לא מבוקר)	30.9.93 (לא מבוקר)	31.12.93 (מבוקר)
מזומנים ופקדונות בבנקים	55,514	118,686	50,188
ניירות ערך	442,063	349,467	383,585
אשראי לציבור	426,933	• 332,349	373,737
אשראי לממשלה	23,075	35,012	29,901
בניינים וציוד	17,622	18,689	18,858
נכסים אחרים	6,574	7,733	5,980
סה"כ נכסים	971,781	861,936	862,249

התחייבויות והון	30.9.94 (לא מבוקר)	30.9.93 (לא מבוקר)	31.12.93 (מבוקר)
פקדונות הציבור	766,012	695,395	688,031
פקדונות מבנקים	23,168	4,696	5,201
פקדונות הממשלה	101,954	• 93,978	98,542
כתב התחייבות נדחה	7,818	7,830	7,848
התחייבויות אחרות	7,566	6,444	6,779
סה"כ התחייבויות	906,518	808,343	806,401
הון עצמי	65,263	53,593	55,848
סה"כ התחייבויות והון	971,781	861,936	862,249

• סווג מחדש

א. יוכטמן, יו"ר הדירקטוריון **א. בלומברגר**, חבר הדירקטוריון, מנכ"ל **ר. שרפי**, סמנכ"ל, חשב

תאריך אישור הדו"ח הכספי: 24 בנובמבר 1994

תמצית דו"ח רווח והפסד
באלפי ש"ח • מותאם להשפעת האינפלציה לפי מדד ספטמבר 1994

	ל־3 חודשים שהסתיימו ביום 30.9.94 (לא מבוקר)	30.9.93 (לא מבוקר)	ל־9 חודשים שהסתיימו ביום 30.9.94 (לא מבוקר)	30.9.93 (לא מבוקר)	לשנה שהסתיימה ביום 31.12.93 (מבוקר)
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	9,245	7,691	27,376	22,968	30,846
הפרשה לחובות מסופקים	487	491	1,462	1,486	2,057
רווח מפעולות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים	8,758	7,200	25,914	21,482	28,789
הכנסות מפעולות אחרות					
עמלות	5,738	5,825	18,707	17,985	24,541
הכנסות אחרות	7,231	6,243	18,943	17,762	25,219
סה"כ הכנסות מפעולות אחרות	12,969	12,068	37,650	35,747	49,760
הוצאות תפעוליות ואחרות					
משכורות והוצאות נלוות	6,925	6,466	21,791	20,426	27,974
פחת והפחתות	446	453	1,334	1,339	1,791
אחזקת בניינים וציוד	1,655	1,705	4,948	5,023	6,632
הוצאות אחרות	6,405	6,181	20,328	19,620	26,683
סה"כ הוצאות תפעוליות ואחרות	15,431	14,805	48,401	46,408	63,080
רווח מפעולות רגילות לפני מיסים	6,296	4,463	15,163	10,821	15,469
הפרשה למיסים על הרווח מפעולות רגילות	3,316	2,486	8,003	5,764	8,157
רווח נקי מפעולות רגילות	2,980	1,977	7,160	5,057	7,312
רווח מפעולות בלתי רגילות לאחר מס	—	—	2,255	—	—
רווח נקי	2,980	1,977	9,415	5,057	7,312
רווח ל־1 ש"ח ערך נקוב נומינלי של הון המניות					
רווח מפעולות רגילות	198.8	131.9	477.7	337.4	487.9
רווח מפעולות בלתי רגילות	—	—	150.5	—	—
	198.8	131.9	628.2	337.4	487.9

תמצית דו"ח על השינויים בהון העצמי
באלפי ש"ח • מותאם להשפעת האינפלציה לפי מדד ספטמבר 1994 • (לא מבוקר)

	ל־3 חודשים 1994 הון וקרנות הון	1994 עודפים	1993 הון וקרנות הון	1993 עודפים	ל־9 חודשים 1994 הון וקרנות הון	1994 עודפים	1993 הון וקרנות הון	1993 עודפים
יתרה לתחילת התקופה	10,990	51,293	10,990	40,626	10,990	44,858	10,990	37,546
רווח נקי בתקופת החשבון	—	2,980	—	1,977	—	9,415	—	5,057
יתרה לסוף התקופה	10,990	54,273	10,990	42,603	10,990	54,273	10,990	42,603

הערות: (1) הדו"חות הכספיים ערוכים לפי אותם כללי חשבונאות שלפיהם נערכו הדו"חות הכספיים המבוקרים ליום 31 בדצמבר 1993. יש לעיין בדו"חות אלה בהקשר לדו"חות הכספיים השנתיים של הבנק ליום 31 בדצמבר 1993 ולשנה שנסתיימה באותו תאריך ולביאורים אשר נלוו אליהם.
(2) הרווח מפעולות בלתי רגילות הינו בגין מכירת נכס מקרקעין, לאחר ניכוי מיסים בסך 2,602 אלפי ש"ח.

24.11.94

הדו"ח המלא נמצא לעיון בכל סניפי הבנק • עותק יימסר לכל דורש.